

รายงานการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
(สพม. 21 โมเดล : 7C 5E)

นางวิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร
ศึกษานิเทศก์
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

ปีการศึกษา 2557

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานการวิจัย

การพัฒนาแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
(สพม. 21 โมเดล : 7C 5E)

นางวิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร
ศึกษานิเทศก์
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

ปีการศึกษา 2557

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

รายงานการพัฒนา รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่ลิสต์ปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นรายงานการวิจัยภายใต้ โครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการนิเทศการสอน ที่เอื้อต่อการยกระดับ คุณภาพการศึกษา โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มอบหมายให้กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ดำเนินการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ พัฒนาครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ให้มีสมรรถนะด้านการ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

ผลการวิจัยมีข้อบ่งชี้ชัดเจนว่า รูปแบบการนิเทศ เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการ เรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่ลิสต์ปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีองค์ประกอบที่ประกอบด้วย หลักการนิเทศบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล และกา ปฏิบัติงานในสภาวะปกติ แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ 5 งาน วัตถุประสงค์การนิเทศ มุ่งพัฒนาครูผู้ นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่ลิสต์ปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ ขับเคลื่อนด้วยวงจรวินิจฉัยปฏิบัติการ สรุปเป็นขั้นตอน ได้ 5 ขั้นตอนคือ 1) ชั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น 2) ชั้นวางแผน 3) ชั้นปฏิบัติการนิเทศ 4) ชั้นประเมิน และรายงานผลการนิเทศ และ 5) ชั้นการขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยมีการตรวจสอบความ สมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศการสอน โดยการสนทนากลุ่มของผู้ปฏิบัติ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการพัฒนารูปแบบและใช้รูปแบบ อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2555 ในโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ ในกลุ่มครูแกนนำและศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยความร่วมมือของประธานสหวิทยาเขต ประธานศูนย์ พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการ ก.ต.ป.น. ศึกษาพิเศษ และ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นผลทำให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีครูผู้นิเทศการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นแกนนำ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้รับการนิเทศมีวิธีปฏิบัติที่ดีด้าน การจัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 หวังว่ารูปแบบการนิเทศการสอนที่เอื้อต่อการ พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่ลิสต์ปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ฉบับนี้ จะมีส่วนสำคัญในการนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ เด็กไทยให้มีความก้าวหน้าต่อไป

วิภาพรรณ ดอนจันทร์โคตร
ศึกษานิเทศก์

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความร่วมมือของโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัย ฉบับนี้สำเร็จ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ดร.นุชวรา เหลืองอังกูร อาจารย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นายธวัช ทองแสน ข้าราชการ บำนาญ (อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ) นายกิตติ กสิณราธา ข้าราชการบำนาญ (อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ) ดร.เฉลิม พักอ่อน ข้าราชการบำนาญ (อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ) นางชนานันท์ สุคันธา ผู้อำนวยการกลุ่ม นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่กรุณาเป็นที่ ปรีक्षा และผู้เชี่ยวชาญ ให้คำแนะนำช่วยเหลือตรวจข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ด้วยดี

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 รองผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 นายธวัช ทองแสน และ นางชนานันท์ สุคันธา ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย จนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบคุณ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู และนักเรียน โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่มีส่วนร่วมพัฒนา ให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือในการวิจัย ครั้งนี้ ด้วยดียิ่ง

ขอขอบคุณศึกษานิเทศก์ และกัลยาณมิตรทุกท่าน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีโดยตลอดจนทำให้ประสบความสำเร็จ ในครั้งนี้ประโยชน์ที่พึงได้จากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ทุกท่านที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของ การวิจัยครั้งนี้

วิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร

พฤษภาคม 2558

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนา
งานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
(สพม. 21 โมเดล : 7C 5E)

ผู้วิจัย   วิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร
หน่วยงาน   สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
ปีที่พิมพ์   พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางาน
สู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ให้มีสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน
2) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วย
กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูผู้รับการนิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
กลุ่มผู้วิจัยหลัก ได้แก่ ครูผู้นิเทศ โรงเรียนละ 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
ด้วยการสมัครใจ โรงเรียนละ 1 คน 8 โรงเรียน รวม 8 คน กลุ่มผู้วิจัยรอง ได้แก่ ครูผู้รับการนิเทศ
เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนละ 1 คน 8 โรงเรียน รวม 8 คน และครูกลุ่ม
สาระการเรียนรู้อื่นที่สมัครใจเข้าร่วมพัฒนา โรงเรียนละ 7 คน 8 โรงเรียน รวม 56 คน จำนวนผู้วิจัยรองรวม
ทั้งสิ้น 64 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักเรียนที่เรียนอยู่ในห้องเรียนของครูก่อนวิจัยรอง โรงเรียนละ
80 คน จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 640 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เจาะจง
(Purposive Sampling) เป็นนักเรียนของครูผู้สอนที่ร่วมวิจัยจากโรงเรียนที่รองรับผิดชอบของผู้วิจัย 1 คน
ต่อนักเรียน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ และเครื่องมือที่ใช้ใน
การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) (Merriam. 1998 : 204)

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางาน
สู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีชื่อว่า
" สพม. 21 โมเดล : 7C 5E " มีองค์ประกอบที่ประกอบด้วย หลักการนิเทศบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่าง
บุคคล การเรียนรู้หรือฝึกปฏิบัติตนเองอย่างต่อเนื่องในระหว่างปฏิบัติงาน (On the job training) ในสภาวะ
ปกติของการปฏิบัติงาน แนวคิด การนิเทศแบบพัฒนาการ ที่ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน
5 งาน ได้แก่ การพัฒนากลุ่ม การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาวิชาชีพ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง
และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ให้มีสมรรถนะการ
ออกแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี กระบวนการพัฒนา
งานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน
การวางแผน : Planning การปฏิบัติ : Action การสังเกต : Observation และ
การสะท้อนผล : Reflection ขั้นตอนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความ
ต้องการจำเป็น : สร้างแรงบันดาลใจ 2) ขั้นวางแผนการนิเทศ : ใส่ใจฝึกปฏิบัติ

3) ชั้นปฏิบัติการนิเทศติดตาม : จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ชั้นประเมินและรายงานผลการนิเทศ : มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผลต่อยอด 5) ยกย่องเชิดชูเกียรติ และเผยแพร่ผลงาน และ เงื่อนไขการนำไปใช้ 4 ประการ คือ 1) การกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน 2) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองสู่การพัฒนางาน 3) เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน 4) การได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร

2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนา งานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ครูผู้นิเทศมี ความสามารถในการนิเทศการจัดการกระบวนการเรียนรู้ หลังใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก ครูผู้รับการนิเทศสามารถเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบ การนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี อยู่ในระดับมาก ผลกระทบ โรงเรียนมีระบบนิเทศภายในที่ดี ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศมีวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการนิเทศการสอน ครูผู้รับ การการนิเทศมีวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ที่หลากหลาย ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และ สมรรถนะตามหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สารบัญ

บทที่	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ.....	ค
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
คำถามการวิจัย	7
สมมุติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัยการวิจัย	8
กรอบแนวคิดการวิจัย	9
ตัวแปรที่ศึกษา	9
ระยะเวลาในการวิจัย	10
ค่านิยมศัพท์เฉพาะ	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิดทฤษฎีและหลักการนิเทศการศึกษา	16
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	47
รูปแบบการนิเทศการศึกษา	56
หลักการ แนวคิด และจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	86
การพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี	126
การวิจัยเชิงปฏิบัติการ.....	131
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	135

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	146
การดำเนินการวิจัย	149
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	150
การวิเคราะห์ข้อมูล	173
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	185
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี	185
ตอนที่ 2 ผลการนำรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี	193
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	218
สรุปผลการวิจัย	218
อภิปรายผล	221
ข้อเสนอแนะ	224
บรรณานุกรม	226
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	230
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	264
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศการสอน.....	265
ภาคผนวก ง ประวัติผู้วิจัย	266

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	สรุปขั้นตอน วัตถุประสงค์ และเครื่องมือในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	175
ตารางที่ 2	การใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	178
ตารางที่ 3	ค่าดัชนีความสอดคล้องของการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี	198
ตารางที่ 4	ค่าดัชนีความสอดคล้องของการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศ	199
ตารางที่ 5	การประเมินความสามารถในการนิเทศของครูผู้นิเทศ	207
ตารางที่ 6	ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ	208
ตารางที่ 7	ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ	209
ตารางที่ 8	ความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ	210
ตารางที่ 9	ความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ	211

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
แผนภาพที่ 1	กรอบแนวคิดการวิจัย	14
แผนภาพที่ 2	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	148
แผนภาพที่ 3	ขั้นตอนการวิเคราะห์เอกสาร	151
แผนภาพที่ 4	ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์	152
แผนภาพที่ 5	ขั้นตอนการพัฒนาแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผล	155
แผนภาพที่ 6	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือนิเทศ	159
แผนภาพที่ 7	ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการเขียนรายงาน	161
แผนภาพที่ 8	ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตและแบบบันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้	162
แผนภาพที่ 9	ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสามารถในการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการเขียนรายงานผลการจัดกระบวนการเรียนรู้	167
แผนภาพที่ 10	ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ	170
แผนภาพที่ 11	รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธี ปฏิบัติที่ดี	187

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ที่กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและตามศักยภาพ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการปฏิรูปการศึกษาที่พระราชบัญญัติกำหนดให้เกิดขึ้น ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการปฏิบัติต่อตัวผู้เรียนของสถาบันการศึกษา ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับจะต้องนำไปคิดและแยกแยะดัดแปลงวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสม และสอดคล้องกับงานในบทบาทและหน้าที่ที่ตัวเองรับผิดชอบ โดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งมีศึกษานิเทศก์ที่นับว่าเป็นบุคลากรหลัก ในหน่วยงานสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษา โดยดำเนินการเกี่ยวกับภารนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 213)

พระราชบัญญัติการศึกษากำหนดสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน และประชาชน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้หลายประการ เช่น (ราชกิจจานุเบกษา. 2542 : 3-9)

มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 9 (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพทุกระดับ

ทุกประเภทการศึกษา (4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา อย่างต่อเนื่อง (5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

1. จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา รักการอ่าน ใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียน อาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนให้สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษา โดยการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ กระทรวงศึกษาธิการ (โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ การยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ ด้วยมีความเชื่อว่า การที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ดีขึ้นได้ ครู คือ ทรัพยากรบุคคลและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด จึงต้องเน้นที่การพัฒนาคุณภาพครูเป็นสำคัญ ดังนั้น การเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของรัฐบาลที่กำหนดเป็นโครงการเร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างบูรณาการ (Mega project) ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 จึงมีโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ เพื่อให้ได้ครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพ และมีคุณธรรม เป็นโครงการสำคัญ ประกอบด้วย 12 กิจกรรมหลัก โดยมีโครงการพัฒนาระบบนิเทศแนวใหม่ เป็นกิจกรรมหลักสำคัญกิจกรรมหนึ่งรวมอยู่ด้วย เพราะระบบการนิเทศการศึกษา เป็นระบบสนับสนุนการเรียนรู้และการบริหารการศึกษาที่มีความสำคัญ ในการเป็นเพื่อนร่วมทางปรับปรุง พัฒนาคุณภาพผู้เรียนภายใต้บรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร ช่วยเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีความชัดเจน ตัดสินใจอย่างถูกต้องในการบริหารการศึกษาให้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่งผลดีต่อผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งความรู้ ความสามารถ เจตคติ และมีคุณธรรม จริยธรรม

จากการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 56 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2554 (รายงานการนิเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21: 2554) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ยังไม่ครอบคลุมมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และในด้านการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เอกสารประกอบหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเอกสารประกอบหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 พบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนส่วนมากไม่ได้วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และครูผู้สอนไม่ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นำสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และนอกจากนี้ยังพบว่า ผลการประเมินระดับชาติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2554 ระดับเขตพื้นที่การศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และผลการประเมินระดับชาติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาพลศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลดำเนินการตามโครงการพัฒนาศึกษานิเทศก์แนวใหม่ กิจกรรมวิจัยและพัฒนา รูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมหลัก มี 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายการนิเทศ กิจกรรมจัดกลุ่มเครือข่ายมีส่วนร่วมวิจัยและพัฒนาการนิเทศ และกิจกรรมวิจัยและพัฒนาการนิเทศ เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา จึงได้กำหนดให้ศึกษานิเทศก์วิจัยและพัฒนา รูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ในประเด็นปัญหาที่ค้นพบจากรายงานการนิเทศ ในปีการศึกษา 2554 พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ยังไม่ครอบคลุมมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และในด้านการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เอกสารประกอบหลักสูตร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเอกสารประกอบหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และจากการตรวจ เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนส่วนมากไม่ได้วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และครูผู้สอนไม่ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ นำสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างแท้จริง และรายผล O-NET ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้วิเคราะห์ผล O-NET เป็นรายมาตรฐานและตัวชี้วัด ให้กับโรงเรียน ได้นำไปจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนในสหวิทยาเขตที่รับผิดชอบ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการนิเทศ โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนา รูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมีแนวคิดในการพัฒนาคน พัฒนางานบนพื้นฐานการทำงานในสภาวะปกติตามกรอบภาระงานของศึกษานิเทศก์ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ต่อไป

จากการทำวิจัยในโครงการพัฒนาระบบนิเทศแนวใหม่ ใน ที่ผู้วิจัยได้ทำวิจัยไว้ในปี 2553 เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ โดยการนิเทศแบบร่วมคิดพาทำ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีข้อเสนอแนะ ให้ศึกษารูปแบบการนำหลักสูตรการศึกษาแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และในปี 2554 เรื่อง การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการนิเทศการศึกษา 4 ระดับ “การสร้างและพัฒนา รูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา” โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีข้อเสนอแนะให้วิจัยและพัฒนา รูปแบบการนิเทศของศึกษานิเทศก์ประจำเครือข่ายที่รับผิดชอบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ให้ได้มาตรฐานตามหลักสูตร ในประเด็นปัญหาที่ค้นพบ ได้แก่ การจัดทำโครงสร้างรายวิชาในเอกสารประกอบหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การนำโครงสร้างรายวิชา ในเอกสารประกอบหลักสูตร ไปออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด ซึ่งเป็นผลทำให้ครูผู้สอนไม่

สามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัตินั้นเรียนได้
อย่างแท้จริง

ผลการวิเคราะห์การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ปี 2556 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 56 โรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2555 และ ปี 2556 พบว่าผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ปี 2555 ภาพรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.81 และ ปี 2556 ภาพรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ลดลงร้อยละ 1.71 ระดับมัธยมศึกษาตอน
ปลาย ปี 2555 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.12 และ ปี 2556 ภาพรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 0.63 และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายโรงเรียน และรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ ระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 12 โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 7 โรงเรียน กลุ่มสาระ
การเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 7 โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 16 โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 17 โรงเรียน และ
กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 12 โรงเรียนและเมื่อพิจารณาเป็นรายโรงเรียน และรายกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 2 โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
จำนวน 1 โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
จำนวน 1 โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 4 โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและ
พลศึกษา จำนวน 1โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 1 โรงเรียน และกลุ่มสาระการงานอาชีพและ
เทคโนโลยี จำนวน 2 โรงเรียน

สรุปภาพ รวมของเขตพื้นที่การศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนสูงกว่าระดับประเทศ จำนวน 30 โรงเรียน เมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2555
กับ ปี 2556 พบว่า คงที่ 30 โรงเรียน ส่วนศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ 16 ศูนย์ มีคะแนนสูงกว่า
ระดับประเทศ 7ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย 2 ศูนย์ ได้แก่โรงเรียนชุมพลโพ
พิสัย โรงเรียนโขงพิสัยพิทยาคม ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จำนวน 2 ศูนย์ คือ โรงเรียน
ปทุมเทพวิทยาคาร และ โรงเรียนศรีวิไลวิทยา ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 1 ศูนย์
คือ โรงเรียนบึงกาฬ ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จำนวน 1 ศูนย์ คือ โรงเรียน
บึงโขงหลงพิทยาคม ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 1 ศูนย์ คือ
โรงเรียนปากคาดพิทยาคม เมื่อเปรียบเทียบกับ ปี 2555 พบว่า โรงเรียนศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีผล
O-NET เพิ่มขึ้น 4 ศูนย์ ปี 2556 พบว่า โรงเรียนศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ มีผล O-NET เพิ่มขึ้น 8
ศูนย์

ผลการจัดกลุ่มโรงเรียนกลุ่มต่ำ 10 อันดับสุดท้ายของเขตพื้นที่การศึกษา ปีการศึกษา 2557
ภาพรวม จำนวน 35 โรงเรียน แยกเป็นอยู่กลุ่มต่ำ 10 อันดับ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 16
โรงเรียน ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10 โรงเรียน และ
มัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 9 โรงเรียน ซึ่งศึกษานิเทศก์ทุกคนที่รับผิดชอบโรงเรียนจะต้องนำข้อมูล
สารสนเทศไปจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เพื่อกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่สอดคล้องกับ
ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนตามรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้น

สภาพปัจจุบันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 21 มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เน้นการนิเทศติดตามการจัดกระบวนการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยมีศึกษานิเทศก์ รับผิดชอบ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ และโรงเรียนในแต่ละสภวิทยาเขตที่รับผิดชอบ ร่วมกับครูแกนนำ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน ตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติการสอน การสังเกตการสอน และการสะท้อนผล การสอน

จากการวิเคราะห์ผล O-NET กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ปีการศึกษา 2556 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 56 โรงเรียน พบว่า มีโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ จำนวน 12 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 21.43 และมีโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.14 มีโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเขตพื้นที่ จำนวน 40 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และผลการวิเคราะห์ O-NET กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ปีการศึกษา 2556 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 55 โรงเรียน พบว่า มีโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ จำนวน 2 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 3.64 มีโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับเขตพื้นที่ จำนวน 13 โรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 23.64. โรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเขตพื้นที่ จำนวน 40 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 72.72และพบว่า โรงเรียนที่รับผิดชอบ 8 โรงเรียน มีคะแนนต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่กลุ่ม 10 อันดับสุดท้าย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 โรงเรียน

จากสภาพปัญหาที่ได้จากข้อมูลกล่าว และในฐานะที่รับผิดชอบกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาครูกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยการพัฒนา รูปแบบการนิเทศการสอน ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และเป็นการพัฒนาตนเองให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานวิชาชีพและส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้น จากปัญหาที่พบในการทำวิจัยดังกล่าวข้างต้น จากการวิเคราะห์สภาพบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จากผลการสอบ O-NET ของโรงเรียน และการศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการของโรงเรียนในสังกัด อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้กำหนดนโยบายยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้เพิ่มขึ้นจากฐานเดิมทุกกลุ่มสาระ และผู้วิจัยได้เข้ารับการอบรมหลักสูตร การพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ระหว่างวันที่ 18-21 เมษายน 2555 ณ โรงแรมแกรนด์ไฮแอทเอราวัณ กรุงเทพมหานคร โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายให้ศึกษานิเทศก์ได้พัฒนาตนเอง โดยใช้การพัฒนางานในหน้าที่รับผิดชอบในสภาวะการทำงานปกติ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนางาน ผู้วิจัย ได้นำแนวคิดที่ได้จากการอบรมมาพัฒนางานตามนโยบายของหน่วยงาน และสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการของโรงเรียน มาพัฒนารูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยจัดทำคู่มือแนวทางการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 C 5 E และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการ 5 E กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยมีความคาดหวังว่ากระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี จะทำให้ครูสามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาลงสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนได้อย่างแท้จริง และส่งผลให้ผู้เรียน

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ครูมีการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาการจัดเรียนการสอนให้เป็นไปหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารมีระบบนิเทศภายในที่ดี ศึกษานิเทศก์มีรูปแบบการนิเทศการสอนที่ส่งเสริมให้ครูได้มีการใช้สื่อนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ให้มีสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน
2. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูผู้รับการนิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ
  - 2.1 ความสามารถในการนิเทศการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้นิเทศ
  - 2.2 ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ
  - 2.3 ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ
  - 2.4 ความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ
  - 2.5 ความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี “สพม. 21 โมเดล” มีลักษณะอย่างไร
2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี “สพม. 21 โมเดล” เป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ มีสมรรถนะการนิเทศกระบวนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก
3. หลังการใช้รูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูผู้รับการนิเทศ มีสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก มีผลงานเชิงประจักษ์

4. ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 "สพม. 21 โมเดล" ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นิเทศ กลุ่มผู้รับการนิเทศ และกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการนิเทศ กำหนดตัวอย่าง จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และครูที่สมัครเข้ารับการพัฒนามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 289 คน และนักเรียน จำนวน 43,336 คน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 56 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สำหรับนำรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) ไปใช้ ได้แก่

2.2.1 กลุ่มผู้วิจัยหลัก ได้แก่ ครูผู้นิเทศ โรงเรียนละ 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการสมัครใจ โรงเรียนละ 1 คน 8 โรงเรียน รวม 8 คน

2.2.2. กลุ่มผู้วิจัยรอง ได้แก่ ครูผู้รับการนิเทศ เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนละ 1 คน 8 โรงเรียน รวม 8 คน และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นที่สมัครใจเข้าร่วมพัฒนา โรงเรียนละ 7 คน 8 โรงเรียน รวม 56 คน จำนวนผู้วิจัยรองทั้งสิ้น 64 คน

2.2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักเรียนที่เรียนอยู่ในห้องเรียนของครูกลุ่มผู้วิจัยรอง โรงเรียนละ 80 คน จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 640 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนของครูผู้สอนที่ร่วมวิจัยจากโรงเรียนที่รับรับผิดชอบของผู้วิจัย 1 คน ต่อนักเรียน 10 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ของเคมมิส และแมคแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart. 1998 :) ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน (Planning) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Action) ขั้นตอนการสังเกต (Observation) และขั้นสะท้อนผล (Reflection) โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบพัฒนาการ วิธีการนิเทศตามแนวของกลีคแมน , กอร์ดอนและรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Ross - Gordon 2004 : 464) ภายใต้กรอบการพัฒนาหลักสูตร 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างรายวิชา ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล (สำนักวิชาการ : 2552) โดยใช้กระบวนการพัฒนาการนิเทศสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : 2558)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ผลการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย
  - 2.1 ความสามารถในการนิเทศ ของครูผู้นิเทศ
  - 2.2 ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ
  - 2.3 ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ
  - 2.4 ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้
  - 2.5 ความสามารถในการเขียนรายงานการจัดการเรียนรู้
3. ความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อ รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

เนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ประกอบด้วย 1) กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 2) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ 4) การเขียนรายงานการจัดการเรียนรู้

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาของแผนการดำเนินการวิจัย เริ่มดำเนินการวิจัย ในปีการศึกษา 2557 ดำเนินการ 2 วนรอบ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนารูปแบบนิเทศ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ และวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการนิเทศ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการนำแบบแผนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กับแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับหลักการ แนวคิด การนิเทศแบบพัฒนาการ มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการวิจัย เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางานนิเทศสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การนำวงจรวิจัย ตามแนวคิดของเคมมิส และแมคแทคกาท (Kimmis and Mc Taggart, 1982 p. 109) มาใช้ในการ พัฒนาการนิเทศ ได้แก่ การวางแผน (plan) การปฏิบัติ (action) การสังเกต (observation) และการสะท้อนการปฏิบัติการ (reflection) ดำเนินการ ปรับปรุงเป็นวนรอบ จนได้รูปแบบการปฏิบัติงานที่พอใจ และได้ข้อเสนอเชิงทฤษฎี เพื่อเผยแพร่และนำไปพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

3. การนิเทศแบบพัฒนาการ หมายถึง การนำงานนิเทศ 5 งาน ตามแนวคิดของ กลี๊กแมน (Glickman) มาใช้ในการพัฒนาครูผู้สอน ประกอบด้วยงานสำคัญ 5 งาน คือ 1) การให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance) 2) การพัฒนากลุ่ม (Group Development) 3) การพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) 4) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

4. รูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี หมายถึง การนำองค์ประกอบและกระบวนการเชิงระบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การนิเทศ ได้แก่ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์บริบท (Criticizing Context) ให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ครูผู้นิเทศ และครูกลุ่มสาระอื่น ๆ วิเคราะห์ผล O-NET นำมาพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทางการพัฒนางาน (Creating Conceptual Framework) ให้ครูให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และครูกลุ่มสาระอื่น ๆ พัฒนาหน่วย การเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้จากการวิเคราะห์บริบท เป็นกรอบแนวทางการพัฒนางาน

ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation) ให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จัดทำสื่อนวัตกรรมแก้ไขปัญหาจากการวิเคราะห์ผลสอบและวิเคราะห์ตนเองของครู

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) ปฏิบัติการนิเทศ โดยผู้บริหาร ครูผู้นิเทศ ศึกษานิเทศก์ นิเทศการสอนของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ตามแผนที่ได้พัฒนาและสื่อนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น (ครูนำสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน)

ขั้นที่ 5 ทบทวนผลสำเร็จของงาน (Concluding Achievement) โดยให้ครูเขียนรายงานผลการจัดการเรียนการสอน ตามรูปแบบการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โดยศึกษาเอกสารคู่มือแนวทางการเขียนรายงานวิธีปฏิบัติที่ดี

ขั้นที่ 6 จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) โดยนำผลงานวิธีปฏิบัติที่ดี นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่ โดยผ่านสื่อกลาง ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ของเขตพื้นที่ (www.kmsecondary21.in.th) รูปแบบการถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดี ของเขตพื้นที่ และนำเสนอเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเขตพื้นที่

ขั้นที่ 7 มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผล ต่อยอด (Connecting Enhance Network) โดยการเผยแพร่ผลงานสู่เครือข่าย ระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับโรงเรียน ระดับสหวิทยาเขต ระดับเขตพื้นที่ ระดับภูมิภาค และเวทีระดับชาติ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต รูปแบบเอกสารชุมชนนักปฏิบัติของเขตพื้นที่ การศึกษา และยกย่องเชิดชูเกียรติ

โดยทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วย กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 5 กิจกรรม ได้แก่

1) เสนอตัวอย่าง (Example) โดยให้ผู้รับการนิเทศศึกษา ตัวอย่างจากเอกสารคู่มือการ

พัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีเทคนิค Backward Design ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) สร้างความเข้าใจ (Explain) โดยให้ผู้รับการนิเทศนำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ของตนเองมาศึกษาเทียบเคียงกับตัวอย่างและศึกษาเอกสารเสริมความรู้เพิ่มเติมให้เข้าใจเพื่อนำไปปฏิบัติ การวิเคราะห์บริบทในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

3) ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) โดยให้ผู้รับการนิเทศนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาตัวอย่าง และเอกสารเสริมในกิจกรรมสร้างความเข้าใจ มาฝึกปฏิบัติ การวิเคราะห์บริบท เพื่อนำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

4) เสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) โดยให้ผู้รับการนิเทศนำผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ

5) ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute) ให้ผู้รับการนิเทศปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

5. สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถในการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้และการเขียนรายงานการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

6. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ หมายถึง ความสามารถด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตการสอน และการเขียนรายงานผลการสอนตามกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ที่สมัครเข้าร่วมวิจัย

7. ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ หมายถึง ครูที่รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีที่ทำหน้าที่เป็นครูแกนนำ หรือครูผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนให้ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศภายในโรงเรียน

8. ครูผู้รับการนิเทศ หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ของโรงเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ และสมัครใจเข้าร่วมโครงการ

9. ความพึงพอใจ หมายถึง พึงพอใจ ชอบใจ และพึงใจ ของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ 2) ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ และ 3) ด้านผลการนำรูปแบบไปใช้

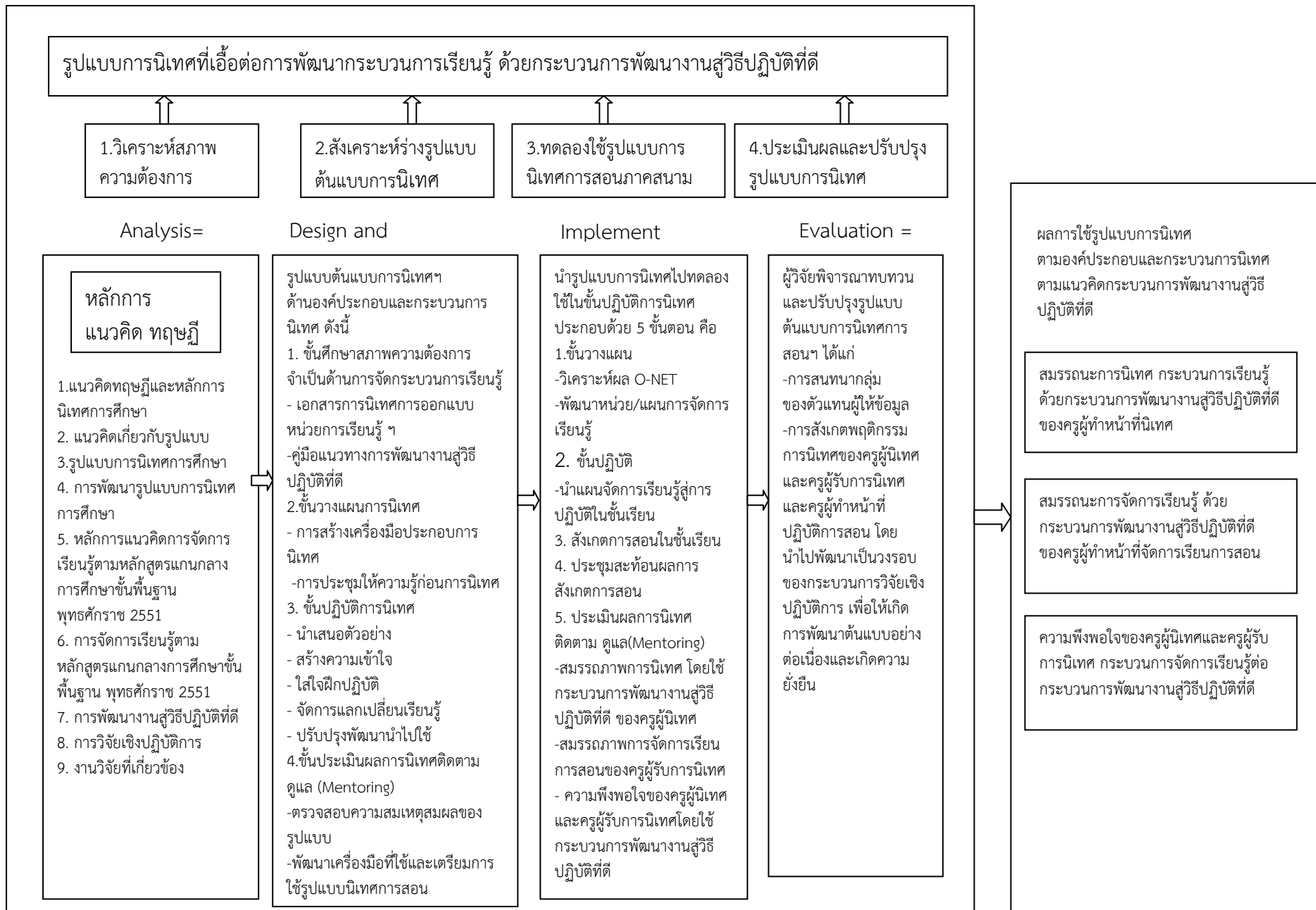
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูมีรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 อย่างมีประสิทธิภาพ

2. โรงเรียนมีระบบนิเทศภายในโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพ

3. ศึกษานิเทศก์ มีรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

แผนภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัย ได้ศึกษาองค์ความรู้ในด้านแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ รูปแบบการนิเทศ การศึกษา รูปแบบการเรียนการสอน การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา
  - 1.1 ความหมายการนิเทศการศึกษา
  - 1.2 จุดมุ่งหมายการนิเทศการศึกษา
  - 1.3 ความสำคัญของการนิเทศ
  - 1.4 หลักการนิเทศการศึกษา
  - 1.5 กระบวนการนิเทศการศึกษา
  - 1.6 แนวทางและขอบข่ายการนิเทศการศึกษา
  - 1.7 การนิเทศแบบพัฒนาการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
  - 2.1 ความหมายของรูปแบบ
  - 2.2 ประเภทของรูปแบบ
  - 2.3 องค์ประกอบของรูปแบบ
  - 2.4 การพัฒนารูปแบบ
3. รูปแบบการนิเทศการศึกษา
4. การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษา
5. หลักการ แนวคิด การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 5.1 หลักการ
- 5.2 จุดหมาย
- 5.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 5.4 มาตรฐานการเรียนรู้
- 5.5 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ แกนกลาง
- 5.6 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 5.7 ระดับการศึกษา
- 5.8 การจัดเวลาเรียน
- 5.9 โครงสร้างเวลาเรียน

6. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

6.1 การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

6.2 แนวคิดในการเขียนองค์ประกอบของโครงสร้างรายวิชา

6.3 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

สู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

6.4 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

6.5 ขั้นตอนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

6.6 ตัวอย่างการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

7. การพัฒนางานนิเทศสุ่วิธีปฏิบัติที่ดี

8. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

1.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “supervision” จากความหมายตามรูปศัพท์คือ การให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตามรูปศัพท์จากพจนานุกรม หมายถึง การชี้แจง การแสดง การจำแนก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 : 588)

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ เช่น

สงัด อุทรานันท์ (2540 : 200) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศเป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหาร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของครูและบุคลากรโรงเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 15) การนิเทศ หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษา เพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา

ชาญชัย อาจิมสมาจาร (2547 : 7) ให้คำจำกัดความของการนิเทศว่า เป็นกระบวนการทำงานกับครู เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศต้องมีความรู้ของการจัดองค์กร ภาวะผู้นำ การสื่อความหมาย และหลักการสอน ในขณะที่เขทำงานกับครูในชั้นเรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 179) ได้ให้ความหมายของการนิเทศว่าเป็นกระบวนการนิเทศในสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูที่ผู้บริหรมอบหมายดำเนินการ โดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานงานและใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น ๆ โดยส่วนรวมให้เป็นไปตามหลักสูตรมาตรฐานการศึกษา

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551 : 11) ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

อดุลย์ วงศ์อม (2552 : 15) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม การบริการ และวิธีการต่าง ๆ ที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ

สันติ บุญภิรมย์ (2552 : 204) ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหนึ่งในหลาย ๆ กิจกรรมของการบริหารการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงเงื่อนไขการเรียนรู้และความเจริญงอกงามของผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้สอนได้ปรับปรุงวิธีสอนและจัดกิจกรรมอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น กิจกรรมการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ กิจกรรมมนุษยสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : คู่มือการปฏิบัติงานกลุ่มนิเทศ) ให้ความหมายการนิเทศการจัดการศึกษา หมายถึง การช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริมสนับสนุน รวมถึงการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาเพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ทุกภาคส่วนมีความพึงพอใจ

ทองใบ ทองมาก (2555 : 14) กล่าวว่า การนิเทศเป็นการดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหาร ผู้นิเทศ ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งในด้านการจัดการศึกษา ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผลและการจัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู

Harris (1975 : 10) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง สิ่งที่บุคลากรโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินงานหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน มุ่งให้โรงเรียนเกิดประสิทธิผลในด้านการสอนเป็นสำคัญ

Glickman (1985) กล่าวว่า การนิเทศ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สื่ออำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน

Komoski (1998 : 314, cited in Wiles and Joseph 2004 : 13) กล่าวถึงการนิเทศว่าเป็นกระบวนการนำ ซึ่งเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การปรับปรุงการเรียนการสอน

จากความหมายของการนิเทศดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการของความพยายามร่วมมือ และช่วยเหลือผู้รับการนิเทศทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหาร โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งผลให้การศึกษาสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ที่จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

1.2 จุดมุ่งหมายการนิเทศการศึกษา

ซารี มณีศรี (2542 : 22) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา มุ่งหมายที่จะช่วยครูให้สอนดีขึ้น ช่วยเด็กให้ได้เรียนดีขึ้น และปรับปรุงโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น การนิเทศการศึกษา มีความละเอียดและซับซ้อนมากกว่าการนิเทศในอาชีพอื่น ๆ เช่น การพาณิชย์ หรืออุตสาหกรรม เป็นต้น เพราะการพัฒนาคนเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลา วิธีการ ยิ่งบุคคลที่จะพัฒนาเป็นเด็กในวัยเยาว์ งานนิเทศยิ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน และสลับซับซ้อนมากเท่านั้น

วิเวก สุขสวัสดิ์ (2544 : 13) สรุปว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา มุ่งที่จะพัฒนา ศักยภาพในการทำงานของครูผู้สอนเป็นหลัก เนื่องจากปรัชญาของการนิเทศศึกษามีความเชื่อว่า ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะครูเป็นผู้นำกระบวนการและ องค์ประกอบอื่นมาใช้เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้แก่เด็ก โดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี การให้คำปรึกษาแก่ครู เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถและนำความรู้ความสามารถของตนมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 180-181) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของ การนิเทศ ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้อง กับมาตรฐานหลักสูตรและให้เป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหาร และจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชน สังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน
4. เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ตลอดจนความต้องการในวิชาชีพ
5. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาปฏิรูประบบบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบชื่นชมในผลงาน

กล่าวโดยสรุป การนิเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนา ศักยภาพการทำงานของตนให้ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป สัจด์ อุทรานันท์ (2540 : 12) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคน การนิเทศการศึกษาเป็นการแนะนำช่วยเหลือให้คนใน องค์กร มีความรู้ ความสามารถในการทำงานมากขึ้น
2. เพื่อพัฒนางาน การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างสรรค์วิธีการทำงานให้ มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อประชาสัมพันธ์งาน การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างความร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนกับสังคม
4. เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ การนิเทศการศึกษา เป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจ และมีกำลังใจในการทำงาน

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551 : 18) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และ พัฒนาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน

ยุพิน ยืนยง (2553 : 38) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา เพื่อมุ่งช่วยเหลือ แนะนำ และสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

จึงสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมาย เพื่อมุ่งช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุงและส่งเสริม ครูให้พัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เพื่อที่จะเอาความสามารถของครูออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันจะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน ความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนและโรงเรียนในที่สุด ซึ่งการพัฒนางานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด จำเป็นต้องให้คำแนะนำ คำปรึกษา การประสานงาน การให้ความร่วมมือ รวมถึงการให้ขวัญกำลังใจด้วย

1.3 หลักการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยหลักการนิเทศ ประกอบด้วยวิธีการ นิเทศที่เป็นกระบวนการ อาศัยลักษณะของผู้นำในการนิเทศ และคุณลักษณะของการนิเทศ ซึ่งเป็นผลมาจาก สถานการณ์การจัดองค์การและความต้องการของการนิเทศ บรรยากาศของมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่ม มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของสมาชิกในกลุ่ม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาศัยบทบาทความเป็นผู้นำในการ นิเทศการศึกษาเป็นสำคัญ ส่วน Wiles (1967 : 35 – 36) ได้เสนอแนะหลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า ศึกษานิเทศก์จะต้องให้ความสำคัญกับครูทุกคน ทำให้ครูเห็นว่าการความช่วยเหลือจากเขา เน้นการ ทำงานเป็นทีมโดยอาศัยมนุษยสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่ม หาโอกาสพบปะสังสรรค์ เป็นกันเองกับครู เปิด โอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อาศัยบทบาทการ นำคือ การประสานงานและการช่วยเหลือทางวิชาการ ปฏิบัติงานอย่าง มีแผน พยายามใช้ ประสบการณ์ของผู้ร่วมงานและครูให้เกิดประโยชน์ต่อการนิเทศให้มากที่สุด ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ สนใจ สวัสดิภาพของผู้ร่วมงาน มีความรับผิดชอบและปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นแก่หมู่คณะ

บริดส์และจัสท์แมน (Briggs and Justman. 1952 : 130-140) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. จะต้องเป็นประชาธิปไตย
2. จะต้องเป็นการส่งเสริมและสร้างสรรค์
3. จะต้องเกี่ยวข้องกับการรวมแหล่งวิทยาการเข้าเป็นกลุ่มมากกว่า ที่จะแบ่ง

ผู้นิเทศออกเป็นรายบุคคล

4. จะต้องตั้งอยู่บนฐานของการพัฒนาอาชีพมากกว่าความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
5. จะต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาครูโดยเฉพาะความถนัด

แต่ละบุคคล

6. จะต้องเป็นความพยายามหาทางให้เด็กได้บรรลุตามความมุ่งหมายของ การศึกษา
7. จะต้องเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความรู้สึกรอบอุ้มให้แก่ครูและ

การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ

8. ควรเริ่มต้นจากสภาพปัจจุบันที่เผชิญอยู่
9. ควรเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าและความพยายามของครูให้สูงขึ้น
10. ควรเป็นการส่งเสริมปรับปรุงสมรรถวิสัย ทักษะดีข้อคิดเห็นของครูได้ถูกต้อง
11. ควรเป็นไปอย่างง่าย ๆ
12. ควรใช้เครื่องมือและกลวิธีง่าย ๆ
13. ควรตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล
14. ควรมีความมุ่งหมายที่แน่นอน สามารถประเมินผลได้ด้วยตนเอง

เบอร์ตันและบรูคเนอร์ (Burton and Brueckner, 1955: อ้างอิงมาจาก สุภาภรณ์สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ .2551: 18) ได้ให้หลักการนิเทศการศึกษา ไว้ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically Sound) คือ เป็นไปตามค่านิยม ความเป็นจริง ตามกฎเกณฑ์ ควรมีวิวัฒนาการทั้งด้านเครื่องมือและกลวิธี โดยมีความมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน
2. การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) คือเป็นไปอย่างมีลำดับ เป็นระเบียบในกระบวนการทำงาน มีการรวบรวมและสรุปผลจากข้อมูลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้
3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือควรเคารพในตัวบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ร่วมมือใช้อำนาจน้อยที่สุด
4. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) คือแสวงหาความสามารถ พิเศษของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้แสดงออก และพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการ ทำงานให้มากที่สุด

สัจด์ อุทรานันท์ (2540 : 11) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ
2. การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน แต่การดำเนินงานนั้น จะกระทำโดยผ่าน “ตัวกลาง” คือครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การนิเทศการศึกษา เน้นบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2547:20-21) ได้สรุปหลักการนิเทศการศึกษาที่ดี ไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาจะต่อสัมพันธ์กับการบริหาร
2. การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญา
3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์
4. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย
5. การนิเทศการศึกษาควรเป็นไปอย่างสร้างสรรค์
6. การนิเทศการศึกษาควรส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า
7. การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิชาชีพ

บริกส์ และจัสท์แมน (Briggs and Justman: อ้างอิง วรรณา แดงเพ็ง) ได้เสนอหลักการ นิเทศสำหรับผู้บริหารไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาต้องเป็นประชาธิปไตย
2. การนิเทศการศึกษาต้องเป็นการส่งเสริม และการสร้างสรรค์
3. การนิเทศการศึกษาควรจะต้องอาศัยความร่วมมือของวิทยากรหลายคนมากกว่า ที่จะแบ่งผู้นิเทศออกเป็นรายบุคคล
4. การนิเทศการศึกษา ควรตั้งอยู่บนรากฐานของการพัฒนาวิชาชีพมากกว่าจะเป็น ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
5. การนิเทศการศึกษา จะต้องคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคล
6. จุดมุ่งหมายสูงสุดของการนิเทศการศึกษา คือหาทางช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความสามารถตามความมุ่งหมายของการศึกษา

7. การนิเทศการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องอยู่กับการส่งเสริมความรู้สึกร่วมกันให้แก่ครูและการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ
8. การนิเทศการศึกษาควรเริ่มต้นจากสภาพการณ์ปัจจุบันที่กำลังประสบอยู่
9. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้า และความพยายามของครูให้สูงขึ้น
10. การนิเทศการศึกษาควรเป็นการส่งเสริมและปรับปรุงสมรรถวิสัย ทักษะ และข้อคิดเห็นของครูให้ถูกต้อง
11. การนิเทศการศึกษา พยายามหลีกเลี่ยงการกระทำอย่างเป็นทางการมาก ๆ
12. การนิเทศการศึกษาควรใช้เครื่องมือ และกลวิธีง่าย ๆ
13. การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนหลักการและเหตุผล
14. การนิเทศการศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และสามารถประเมินผลได้ด้วยตนเอง

จากหลักการ การนิเทศการศึกษาดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาและวางแนวทางดำเนินงานอย่างเหมาะสมที่จะพัฒนางานอย่างเป็นระบบ ด้วยความพอใจ ความเท่าเทียมกัน การกระตุ้นเสริมแรง การประสานสัมพันธ์ การสร้างสรรค์ และความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.4 กระบวนการนิเทศการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 16-22) ได้กำหนดกระบวนการนิเทศเน้นการพัฒนาเชิงระบบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เป็นการรวบรวมข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหา ของนักเรียน ครู และบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนแล้วนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่แสดงภาพปลายทาง หรือสภาพความสำเร็จของงานโครงการ ถ้าข้อมูลแสดงภาพปัจจุบันสอดคล้องกับข้อมูลที่แสดงภาพความสำเร็จของงานหรือดีกว่า/สูงกว่า แสดงว่าไม่มีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุง แต่ต้องเพิ่มความคาดหวังเพื่อพัฒนาต่อไป แต่ถ้าข้อมูลแสดงภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูลภาพความสำเร็จของงานหรือต่ำกว่าแสดงว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและองค์ประกอบสิ่งที่จะประเมิน 2) กำหนดสภาพความสำเร็จและเกณฑ์การประเมิน 3) กำหนดแหล่งข้อมูล 4) กำหนดวิธีการ เครื่องมือ และระยะเวลาที่จะเก็บข้อมูล 5) สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 6) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 7) วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำเป็นสารสนเทศ และ 8) พิจารณาเปรียบเทียบสารสนเทศที่แสดงถึงสภาพปัจจุบันกับสภาพความสำเร็จของงาน โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดเป็นเครื่องมือในการพิจารณาว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ 9) เขียนข้อความที่แสดงถึงสภาพที่ต้องปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และ 10) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนา และนำเสนอให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงอยู่เสมอ

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา เป็นการวิเคราะห์ผลหรือข้อมูลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อภาพความสำเร็จของงานเพื่อประโยชน์ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนาและประเมินแนวทางเลือกที่จะพัฒนา ซึ่งเลือกจุดที่พัฒนาได้อย่างเหมาะสม จะทำให้การนิเทศภายในประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 การหาทางเลือกในการพัฒนา เป็นการพิจารณากลยุทธ์ที่จะใช้ในการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาให้มีความเป็นไปได้หรือโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุด โดยคำนึงถึงจุดที่จะพัฒนาและความพร้อม หรือข้อจำกัดของหน่วยงาน การหาทางเลือกเพื่อพัฒนามีขั้นตอนดำเนินการดังนี้คือ 1) รวบรวมข้อมูลแนวทางเลือกที่จะใช้พัฒนาที่เหมาะสมกับลำดับขั้นพัฒนาการของจุดที่จะพัฒนา หรือองค์ประกอบที่จะพัฒนาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ 2) พิจารณาแนวทางเลือกที่มีความจำเป็นไปใช้ในการพัฒนา 3) พิจารณาข้อดีข้อเสียของแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ 4) เลือกแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดที่จะให้บรรลุความต้องการ และ 5) กำหนดเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา

ขั้นที่ 4 การลงมือปฏิบัติ เป็นการนำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้มาลำดับขั้นตอนการดำเนินการและกำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ 2) กำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น 3) กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ 4) วางแผนติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน 5) จัดทำแผนนิเทศเพื่อพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน 6) ประชุมชี้แจงและมอบหมายงานให้ตรงความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน 7) ผู้ปฏิบัติงานจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานและประสานปฏิทินปฏิบัติงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 8) ผู้ปฏิบัติงานลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ตามปฏิทินปฏิบัติงาน และ 9) ผู้ปฏิบัติงานรายงานความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามประเมินผลและปรับปรุง เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศผลที่ได้ระหว่างดำเนินการและเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการตามแผนการนิเทศ ข้อมูลที่ได้นำไปเปรียบเทียบกับสภาพความสำเร็จของงาน หากพบว่ายังไม่เป็นภาพความสำเร็จกำหนดไว้ก็ต้องพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องตรงไหนอย่างไร และหาวิธีการพัฒนาให้ดีขึ้น หรือหากพบว่าดำเนินการตามแผนนิเทศบรรลุผลที่คาดหวังไว้แต่การดำเนินการพบว่ามีวิธีที่ดีกว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่าก็อาจพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้นอีกได้

ขั้นที่ 6 การเผยแพร่ขยายผล จากการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ผลที่ได้คือ การบรรลุผลในการพัฒนาหรือนวัตกรรมที่พร้อมจะเผยแพร่ขยายผลต่อไป การเผยแพร่ขยายผลการดำเนินการได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ 1) เลือกและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเผยแพร่ขยายผล 2) วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่จะเผยแพร่ขยายผล โดยคำนึงถึงพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมาย 3) พิจารณาหาเทคนิค วิธีการเผยแพร่ขยายผลที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด 4) จัดทำสื่อเผยแพร่ขยายผล 5) กำหนดระยะเวลาในการเผยแพร่ขยายผล 6) วางแผนติดตามการเผยแพร่ขยายผล 7) ลงมือปฏิบัติงานตามแผน ที่วางไว้ และ 8) ติดตามประเมินผลการเผยแพร่ขยายผล

กล่าวโดยสรุป กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานนิเทศการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายแห่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมถึงขั้นตอนที่สำคัญคือ การวางแผนการนิเทศ (Planning) การให้ความรู้ความเข้าใจก่อนการดำเนินการนิเทศ (Informing) การเตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศ (Doing) การสร้างขวัญกำลังใจ (Reinforcing) การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating) และการรายงานผลการนิเทศ (Reporting)

Cogan (1952 : 10-13) ได้เสนอขั้นตอนการนิเทศการศึกษา 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศกับครู
2. การวางแผนการสอนร่วมกัน
3. การกำหนดแนวทางการสังเกตการสอน
4. การสังเกตการสอน
5. การวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน
6. การกำหนดวิธีการประชุม
7. การประชุมปรึกษาหารือ
8. การวางแผนต่อเนื่อง

Harris (1975 : 10) ได้เสนอกระบวนการการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินผลการทำงาน
2. การจัดลำดับความสำคัญของงาน
3. การออกแบบวิธีทำงาน
4. การจัดสรรทรัพยากร

สัจด์ อุทรานันท์ (2540 : 88) ได้เสนอกระบวนการการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการวางแผนการนิเทศ
2. ขั้นให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน
3. ขั้นลงมือปฏิบัติ
4. ขั้นสร้างเสริมกำลังใจ
5. ขั้นประเมินผล

จากกระบวนการนิเทศการศึกษาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษเป็นกระบวนการแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ที่เป็นระบบ มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนนิเทศและกำหนดทางเลือก การสร้างเครื่องมือนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผล และการรายงานผลการนิเทศ

1.5 แนวทางและขอบข่ายการนิเทศการศึกษา

กลิคแมนและคนอื่น ๆ (Glickman and Other. 1985 : 184) ได้จัดขอบข่ายการนิเทศการศึกษาไว้ 5 งาน ดังนี้

1. การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง
2. การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ
3. การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม
4. การพัฒนาหลักสูตร
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในห้องเรียน

การนิเทศเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพศึกษานิเทศก์ทุกระดับต้องมองเห็นภาพ ปลายทางหรือสภาพความสำเร็จ ซึ่งมีแนวดำเนินการ (กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา.2544:13-15) ดังนี้

1. ทบทวนวิสัยทัศน์และเป้าหมายคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานที่สังกัด
2. ทบทวนภารกิจหลักของการนิเทศการศึกษา

3. ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงการจัดการศึกษาได้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการนิเทศภายในโรงเรียนกับการพัฒนาทั้งระบบ
5. ทบทวนภาระงานของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาที่ดำเนินการในปัจจุบัน
6. บูรณาการการนิเทศของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
7. กำหนดสภาพความสำเร็จของการนิเทศเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการนิเทศภายในและตัวบ่งชี้สภาพความสำเร็จ
8. เลือกรูปแบบเป้าหมายที่จะนิเทศ ก่อน หลัง
9. นิเทศกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
10. สร้างทีมนิเทศโดยการร่วมคิดร่วมพัฒนาโรงเรียน
11. ให้การเสริมแรงแก่ผู้รับการนิเทศ
12. เผยแพร่ขยายผล
13. ส่งข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยสนับสนุนตามความต้องการของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

การนิเทศเพื่อพัฒนาครูให้สามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษาวิเคราะห์กรณีแนวดำเนินการ (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 18) ดังนี้

1. สร้างเล็กรนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ตามสภาพปัญหา เพื่อสร้าง พัฒนาครูให้เป็นตัวจักรสำคัญของระบบ และส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
2. ส่งข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอโดยให้ครูดำเนินการเอง ตัดสินใจเอง ซึ่งเป็นการขยายโลกทัศน์ของครู ข้อมูลที่ดีต้องทันสมัยหลายแง่มุม เหมาะสมกับการใช้ เหมาะสมกับเรื่องที่จะใช้ เป็นเหตุเป็นผลกับเรื่องที่จะใช้
3. ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตั้งเป้าหมายในการพัฒนางาน รวมทั้งการประเมิน ทั้งของตนเอง ครู และนักเรียน เพื่อความมั่นใจของครูและการเป็นผู้นำครู
4. พัฒนาองค์กรให้เป็นผู้ทันโลกทันเหตุการณ์โลกทัศน์กว้างไกล โดยการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ อันเป็นคุณลักษณะของผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

จากแนวทางและขอบข่ายดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ใช้แนวทางหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมประยุกต์ใช้ตามสภาพปัญหาหรือความต้องการพัฒนา การทำให้มองเห็นสภาพความสำเร็จ การให้ความช่วยเหลือแก่ครู การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การพัฒนาหลักสูตร และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1.6 การนิเทศแบบพัฒนาการ

วิธีการนิเทศตามแนวของกลีคแมน , กอร์ดอนและรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Ross - Gordon) ผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องเชื่อว่าครูทุกคนสามารถจะพัฒนาในระดับสูงสุดได้ถ้าได้รับความช่วยเหลือ แนะนำสนับสนุนอย่างถูกวิธีและเหมาะสมกับลักษณะและระดับความสามารถ

ในการพัฒนาครูแต่ละคน การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับครูเพื่อปรับปรุงการเรียน การสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ วัชรา เล่าเรียนดี (2550: 129) กล่าวว่าการนิเทศแบบพัฒนาการมี จุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ 1

1) เพื่อช่วยครูให้สามารถปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

2) เพื่อสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับกลี๊กแมน , กอร์ดอน และ รอสกอร์ดอน (Glickman Gordon and Ross - Gordon 2004 : 464) ได้สรุปว่างานนิเทศการสอน 5 งานที่ทำให้ โรงเรียนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยงานด้านการช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (Direct Assistance) การพัฒนากลุ่ม (Group Development) การพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

โดยสรุปก็คือ การนิเทศแบบพัฒนาการมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยครูให้สามารถปรับปรุงพัฒนาตนเอง และงานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

1.1 รูปแบบของการนิเทศแบบพัฒนาการ

การนิเทศแบบพัฒนาการตามแนวคิดของกลี๊กแมน , กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Gordon 2004 : 464) เป็นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนใน ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดประเมินผล การจัดครูเข้าสอน สิ่งอำนวยความสะดวก และการพัฒนาครู นอกจากนี้การนิเทศแบบพัฒนาการ (Developmental Supervision) ยัง เป็นวิธีการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันมากที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อช่วยครูให้สามารถ ปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน โดย ผ่านการให้การนิเทศการสอนครู ซึ่งรูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการ กลี๊กแมน กอร์ดอน และรอสกอร์ ดอน (Glickman , Gordon and Ross - Gordon 2004 : 11-12) กล่าวว่าประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ

1) ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นเบื้องต้นสำหรับการนิเทศแบบพัฒนาการ (Prerequisites)

2) บทบาทหน้าที่ของการนิเทศได้แก่การนิเทศแบบพัฒนาการ (Supervision

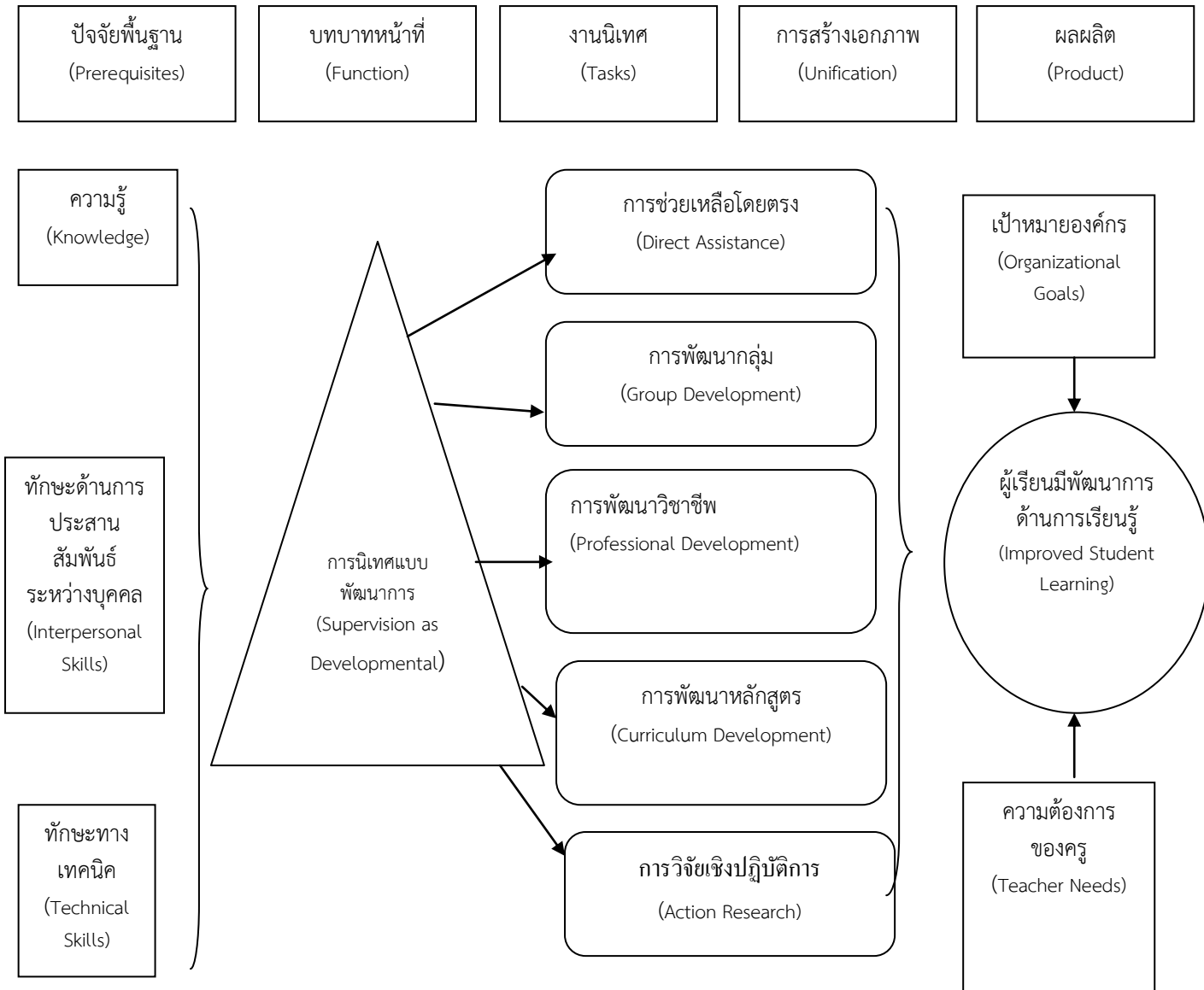
as Development)

3) งานการนิเทศการสอน (Tasks of Supervision)

4) การรวมกันเป็นหนึ่งเดียวของเป้าหมายองค์กรและความจำเป็นของครู (Unification)

5) ผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนมีพัฒนาการ การเรียนรู้ (Improved Student Learning) ดังนั้นผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านเทคนิคและทักษะ การปฏิบัติงานด้านต่างๆ ที่หลากหลายด้าน ตามรูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการเพื่อช่วยให้ โรงเรียนประสบความสำเร็จ กลี๊กแมน , กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Ross- Gordon 2004 : 464) รายละเอียดปรากฏ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการเพื่อช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จของกลี๊กแมน, กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Ross-Gordon)
ที่มา: (เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย 2552)

1.2 วิธีการนิเทศสำหรับการนิเทศแบบพัฒนาการ

วิธีการนิเทศแนวคิดของกลี๊กแมน (Glickman) ผู้นิเทศหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องเชื่อว่าครูทุกคนสามารถจะพัฒนาในระดับสูงสุดได้ ถ้าได้รับความช่วยเหลือ แนะนำสนับสนุนอย่างถูกวิธีและเหมาะสมกับลักษณะ และระดับความสามารถในการพัฒนาครูแต่ละคน เกี่ยวกับเรื่องนี้ กลี๊กแมน , กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 1995 : 135-171 อ้างถึงในวัชราน เล่าเรียนดี 2550 : 133-140) กล่าวว่าผู้นิเทศต้องพิจารณาเลือกใช้ยุทธวิธีการนิเทศแบบพัฒนาการ ที่เหมาะสมสำหรับการนิเทศครูในองค์ประกอบต่อไปนี้

- 1) ระดับพัฒนาการของครูและระดับความสามารถในการคิดเชิงนามธรรม
- 2) ความรู้ความเชี่ยวชาญ
- 3) ความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่
- 4) การยอมรับและผูกพันต่อภาระหน้าที่ ซึ่งยุทธวิธีการนิเทศแบบพัฒนาการมี 4 แบบ คือ

1) การนิเทศแบบชี้แนะควบคุม (Directive Contro Approach)

เป็นการให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางปฏิบัติโดยตรง ใช้ได้เหมาะสมสำหรับครูที่มีระดับพัฒนาการที่ต่ำมาก ๆ ความรู้ ความเชี่ยวชาญและความผูกพันในภาระหน้าที่อยู่ในระดับต่ำมากที่สุดและมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เป็นปัญหาสำคัญ

ผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกใช้วิธีการนิเทศแบบชี้แนะควบคุมในกรณีต่อไปนี้

- 1.1 ครูที่ระดับความสามารถในการปฏิบัติงานและระดับพัฒนาการต่ำมาก
- 1.2 ครูมีความรู้น้อยมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามที่ผู้นิเทศแนะนำ และคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติตาม
- 1.3 ในกรณีที่ผู้นิเทศมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการแก้ปัญหาเรื่องนั้น หรือกรณีที่ครูต้องการให้ผู้นิเทศเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินการ
- 1.4 ในกรณีที่เป็นเรื่องเร่งด่วน ผู้นิเทศไม่มีเวลาพอที่จะมาให้การนิเทศแก่ครู โดยตรงและต่อเนื่อง

2) การนิเทศแบบชี้แนะให้ข้อมูล (Directive Informative Approach)

เป็นการนิเทศแบบชี้แนะให้ข้อมูลดำเนินการใช้พฤติกรรมตามลำดับเช่นเดียวกันกับการนิเทศแบบชี้แนะควบคุม เพียงแต่ไม่ชี้แนะหรือไม่แนะนำวิธีการให้ปฏิบัติ แต่ให้ข้อมูลและวิธีการหลายวิธี ให้ครูได้เลือกปฏิบัติ ผู้นิเทศควรลดพฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะควบคุมให้น้อยลงและพยายามส่งเสริมครูในการตัดสินใจมากขึ้นเรื่อย ๆ จนครูสามารถที่จะร่วมคิดร่วมปฏิบัติงานได้กับบุคคลอื่น โดยไม่ต้องอาศัยผู้นิเทศช่วยแนะนำตลอดเวลา

ผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกใช้วิธีการนิเทศแบบชี้แนะให้ข้อมูลในกรณีต่อไปนี้

- 2.1 ครูมีระดับพัฒนาการและความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
- 2.2 ครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับ เรื่องที่เป็นปัญหาในการสอนของตนเองเท่ากับผู้นิเทศ
- 2.3 ครูมีความสัมพันธ์ ขาดประสบการณ์หลายประเด็นในขณะที่ผู้นิเทศรู้และเข้าใจดีทุกเรื่อง
- 2.4 ผู้นิเทศมีความเต็มใจที่จะร่วมรับผิดชอบในวิธีการแก้ปัญหาที่ครูเลือกใช้
- 2.5 ครูมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นิเทศ
- 2.6 มีเวลาจำกัดทุกเรื่องชัดเจนแล้ว และปฏิบัติจริงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน

3. การนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Approach)

เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศและครুর่วมกันตัดสินใจในวิธีการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานตลอดเวลา ทั้งครูและผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะแก่กันเพื่อร่วมกันพิจารณาหาข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ

ผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกใช้วิธีการนิเทศแบบร่วมมือในกรณีต่อไปนี้

- 3.1 ในกรณีที่ครูหรือคณะครูมีระดับพัฒนาการความสามารถในการคิดเชิงนามธรรมและความเชี่ยวชาญอยู่ในระดับปานกลาง แต่อาจจะยังไม่กล้าตัดสินใจโดยเด็ดขาดด้วยตนเอง
- 3.2 ในกรณีที่ครู คณะครู และผู้นิเทศมีความรู้ ความสามารถ ความสำคัญเท่าเทียมกัน หรือถ้าครูเข้าใจปัญหามากที่สุดในเรื่องหนึ่ง ผู้นิเทศรู้และเข้าใจมากอีกเรื่องหนึ่ง การนิเทศแบบร่วมมือจะช่วยให้ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดซึ่งกันและกัน

3.3 ในกรณีที่ผู้นิเทศและครูจะต้องมีการตัดสินใจร่วมกัน ปล่อยให้มีความรับผิดชอบร่วมกันในเรื่องที่จะส่งผลถึงผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้บังคับบัญชาในระดับสูงขึ้นไป

3.4 ในกรณีที่ครูและผู้นิเทศยอมรับต่อการมีภาระหน้าที่ร่วมกันในการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องหรือบางที่ครูต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ แต่ไม่ให้คุณมีส่วนร่วม อาจเกิดปัญหาขึ้นได้

4. การนิเทศแบบไม่ชี้แนะ (Non-directive Approach)

เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศจะใช้พฤติกรรมในการพูดคุยทำงานร่วมกับครู โดยที่ครูจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจด้วยตัวเอง ผู้นิเทศเป็นเพียงผู้ช่วยในการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ที่ครูร้องขอเท่านั้น

ผู้นิเทศควรพิจารณาเลือกใช้วิธีการนิเทศแบบไม่ชี้แนะในกรณีต่อไปนี้

4.1 ในกรณีที่ครูหรือคณะครูผู้ร่วมโครงการนิเทศ มีความรู้ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความเชี่ยวชาญ มีระดับความคิดและระดับพัฒนาการสูงมาก

4.2 ในกรณีที่ครูหรือคณะครูมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตัดสินใจจะดำเนินการมาก และผู้นิเทศมีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องนั้นน้อย

4.3 ในกรณีที่ครูหรือคณะครูต้องรับผิดชอบโดยตรงในการตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ และผู้นิเทศมีส่วนร่วมน้อย

4.4 ในกรณีที่ครูหรือคณะครูมีความตั้งใจและต้องการจะแก้ปัญหาในเรื่องนั้นๆถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ปัญหาสำคัญที่ผู้นิเทศต้องเข้าไปมีส่วนร่วม แต่ช่วยเปิดโอกาสส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสตัดสินใจเองและจัดดำเนินการเอง โดยผู้นิเทศคอยสนับสนุนและบริการตามที่ถูกร้องขอ

พฤติกรรมการณ์นิเทศแบบพัฒนาการ

นอกจากผู้นิเทศต้องเลือกใช้วิธีการนิเทศแต่ละแบบแล้ว ที่สำคัญต่อมาก็คือผู้นิเทศจะต้องมีการปฏิบัติหรือใช้พฤติกรรมการณ์นิเทศแต่ละวิธี กลlickแมน , กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and- Gor กณี 2004 : 155-195) ดังนี้

1. พฤติกรรมการณ์นิเทศแบบชี้แนะควบคุม (Directive Control Behaviors)

วิธีการนิเทศแบบชี้แนะควบคุมนั้นผู้นิเทศสามารถประพฤติปฏิบัติด้วยการพูดการใช้ภาษาท่าทางต่างๆ ในการให้คำแนะนำช่วยเหลือครูในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม มีวิธีการดังนี้

1.1 การนำเสนอ (Presenting) เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศเป็นผู้เริ่มพูดถึงความจำเป็นและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสังเกตการสอนหรือได้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อที่จะบอกครูว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข

1.2 การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) เป็นการให้ครูได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การมองเห็นและการยอมรับปัญหาดังกล่าว ว่าครูมีความคิดเห็นอย่างไร

1.3 การฟัง (Listening) เป็นการทำความเข้าใจกับความคิดเห็นของครู โดยผู้นิเทศเป็นผู้ฟังและรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เข้าใจมุมมองและความคิดเห็นของครูและแน่ใจว่าครูยอมรับว่ามีความจำเป็นต้องแก้ปัญหา

1.4 การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศคิดพิจารณาแนวทางที่เป็นไปได้ในการช่วยครูแก้ปัญหาและเสนอแนะให้แก่วุ

1.5 การชี้แนะนำวิธีปฏิบัติ (Directing) เป็นการชี้แนะนำวิธีปฏิบัติให้แก่ครูว่าควรจะต้องทำอย่างไร และได้ผลอย่างไร

1.6 การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) เป็นการซักถามครูเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำและความคาดหวังจากการปฏิบัติ

1.7 การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) เป็นการกำหนดตัวบ่งชี้ตามความคาดหวัง โดยผู้นิเทศทบทวนเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการ สื่อที่จำเป็น เกณฑ์ความสำเร็จ ระบุวัน เวลาให้บริการและการติดตามช่วยเหลือ

1.8 การกระตุ้นเสริมแรง (Reinforcing) เป็นการพูดทบทวนความคาดหวัง สิ่งที่ต้องปฏิบัติ

2. พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะให้ข้อมูล (Directive Informational Behaviors)

วิธีการนิเทศแบบชี้แนะให้ข้อมูลนั้นผู้นิเทศสามารถประพฤติปฏิบัติด้วยการพูดการใช้ภาษาท่าทางต่าง ๆ ได้ แต่ไม่ชี้แนะหรือไม่แนะนำวิธีการให้ปฏิบัติ เพียงแต่ให้ข้อมูลและวิธีการหลายวิธีแก่ครูได้เลือกปฏิบัติ มีวิธีการดังนี้

2.1 การนำเสนอ (Presenting) เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการสังเกตการณ์สอนของผู้นิเทศ เพื่อให้ครูเข้าใจและยอมรับเป้าหมายที่จะต้องเปลี่ยนแปลงจากปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครู

2.2 การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศจะสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับเป้าหมายที่จะต้องเปลี่ยนแปลงความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงและวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงจากการนำเสนอข้อมูลรายละเอียดที่ได้สังเกตและบันทึก

2.3 การฟัง (Listening) ผู้นิเทศตั้งใจฟังความคิดเห็นมุมมองของครู เพื่อให้เข้าใจว่าครูมองเห็นและยอมรับเป้าหมายที่จะต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง

2.4 การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศพิจารณาแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ เพื่อให้ครูเลือกและให้ครูอธิบายสาเหตุของปัญหาให้ชัดเจน

2.5 การชี้แนะนำวิธีปฏิบัติ (Directing) ผู้นิเทศเสนอแนะทางการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ให้ครูเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุด พร้อมทั้งให้สาเหตุที่เลือก

2.6 การฟัง (Listening) ผู้นิเทศสอบถามครูเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการที่ครูเลือกใช้พร้อมทั้งให้บอกเหตุผลและผู้นิเทศให้ข้อมูลเพิ่มเติม

2.7 การแนะนำ (Direction) ผู้นิเทศกำหนดขอบข่ายหรือรอบที่ครูจะต้องปฏิบัติและดำเนินการ โดยพูดแนะนำครูเกี่ยวกับวิธีการที่ครูเลือกใช้

2.8 การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศให้ครูอธิบายซ้ำและเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการและกิจกรรมที่จะปฏิบัติ

2.9 การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) ผู้นิเทศช่วยครูกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับพฤติกรรมที่จะแก้ไขและเกณฑ์การตัดสินผลสำเร็จตามเป้าหมายและกำหนดวันเวลาที่แล้วเสร็จ

2.10 การกระตุ้นเสริมแรง (Reinforcing) ผู้นิเทศสรุปการประชุมทบทวนเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง กิจกรรม เกณฑ์ประเมินความสำเร็จตามเป้าหมาย วัน เวลาการติดตามผลและสังเกตการสอน

3. พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือ (Collaborative Behaviors)

วิธีการนิเทศแบบร่วมมือ นั้น ผู้นิเทศและครูจะร่วมกันตัดสินใจในวิธีการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานตลอดเวลา ทั้งผู้นิเทศและครูจะให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันพิจารณาหาข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ มีวิธีการดังนี้

3.1 การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศทำความเข้าใจกับปัญหาที่ครูพูดถึง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับปัญหาที่ครูได้นำเสนอ โดยพยายามกระตุ้นให้ครูระบุสาเหตุของปัญหาและประเด็นของปัญหาให้ชัดเจน

3.2 การฟัง (Listening) ผู้นิเทศฟังอย่างตั้งใจเพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับปัญหาความคิดเห็นของครูที่มีต่อปัญหาการสอนของตนเองก่อนที่จะคิดพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหานั้น

3.3 การตอบสนอง (Reflecting) ผู้นิเทศตอบสนองด้วยการรับรู้และปัญหาของครู เพื่อให้แน่ใจว่าเข้าใจตรงกันว่าปัญหาที่แท้จริงของครูคืออะไร

3.4 การนำเสนอ (Presenting) ผู้นิเทศเสนอทรรศนะและความคิดเห็นของตนเองให้ข้อมูลสนับสนุนปัญหาอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาตามความคิดเห็นของครู เสนอข้อมูลที่ครูอาจจะมองข้ามความสำคัญ

3.5 การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศพยายามทำให้ครูเข้าใจความคิดเห็น การรับรู้ของผู้นิเทศให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อปรับความเข้าใจตรงกันและมีแนวคิดในการแก้ปัญหาในทิศทางเดียวกัน

3.6 การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศและครูแลกเปลี่ยนข้อแนะนำและทางเลือกใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาก่อนที่จะร่วมกันสรุปเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา หรือเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้และเหมาะสม

3.7 การกระตุ้นส่งเสริม (Encouraging) เป็นการกระตุ้นส่งเสริมการยอมรับได้แย้งที่อาจจะเกิดขึ้น เมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น ผู้นิเทศต้องยอมรับข้อขัดแย้งและทางประนีประนอม เพื่อหาข้อยุติ เพราะความขัดแย้ง อาจนำมาซึ่งวิธีการแก้ปัญหาที่ดีและเหมาะสมที่สุด

3.8 ขั้นตอนการเจรจาตกลงร่วมกันเพื่อหาข้อยุติ (Negotiating) เป็นการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาที่เป็นที่ยอมรับของครูและผู้นิเทศ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายเห็นด้วยกับรายละเอียดของแนวทางการปฏิบัติ

3.9 การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) เป็นการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติ เป็นการตกลงร่วมกันในรายละเอียดของแนวทางและแผนปฏิบัติ รวมทั้งกำหนด วัน เวลา สถานที่ ที่จะดำเนินการตามแผน ว่าใช้สื่ออะไรบ้าง มีใครบ้างเป็นผู้ร่วมงานบ้าง

3.10 การตอบสนอง (Reflecting) ผู้นิเทศสรุปแนวทางและแผนปฏิบัติงาน โดยให้ครูยอมรับเข้าใจตรงกันในทุกเรื่อง หรืออาจให้ครูทบทวนแผนและแนวทางการปฏิบัติอีกครั้งหนึ่ง และมีการจัดบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงาน มีการนัดหมายการดำเนินการทุกขั้นตอนตามแผนก่อนนัดการประชุม

4. พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้แนะ (Nondirective Behaviors)

วิธีการนิเทศแบบไม่ชี้แนะนั้น ผู้นิเทศและครูจะใช้พฤติกรรมในการพูดคุย ทำงาน ร่วมกับครู โดยที่ครูจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจด้วยตนเอง ผู้นิเทศเป็นเพียงผู้ช่วยในการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ที่ครูร้องขอเท่านั้น มีวิธีการดังนี้

4.1 การฟัง (Listening) ผู้นิเทศฟังครูพูด ครูเสนอแนวคิดความต้องการอย่างตั้งใจและพยายามทำความเข้าใจกับเรื่องที่ครูพูดให้มากที่สุด

4.2 การตอบสนอง (Reflecting) ผู้นิเทศพูดสรุปความคิดเห็นตามความต้องการของครูหรือปัญหาของครู แสดงความเห็นใจ สนใจ แต่ไม่ควรแสดงความคิดเห็นส่วนตัวใด ๆ พยายามจับใจความสำคัญในเรื่องที่พูดให้มากที่สุด

4.3 การสร้างความเข้าใจตรงกัน (Clarifying) ผู้นิเทศต้องพยายามทำความเข้าใจกับปัญหาเรื่องราวที่ครูพูดให้ละเอียดและชัดเจนตรงกันให้มากที่สุด หรืออาจจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องราวที่ครูพูด เพื่อให้ครูสามารถมองปัญหาหลายมุมและได้แนวคิดมุมมองมากขึ้น

4.4 การกระตุ้นส่งเสริม (Encouraging) ผู้นิเทศต้องแสดงออกด้วยความสนใจเต็มที่ที่จะรับฟังเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ของครูในขณะที่ครูพยายามพูดแสดงความคิดเห็น ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา หรือเรื่องราวอื่น ๆ ให้การกระตุ้นด้วยคำพูด ใช้ท่าทางประกอบ รวมทั้งพูดเสริมให้กำลังใจ สนับสนุนชมเชย

4.5 การตอบสนอง (Reflecting) ผู้นิเทศต้องมีการตอบสนองต่อการพูด การเสนอของครูตลอดเวลา พร้อมทบทวนความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับเรื่องที่ครูพูด เพื่อตรวจสอบความเข้าใจตรงกัน แต่ไม่จำเป็นต้องถอดข้อความการพูดของครูทุกครั้ง

4.6 การแก้ปัญหา (Problem solving) ผู้นิเทศพยายามพูดกระตุ้นให้ครูพิจารณาแนวทางการปฏิบัติ หรือแนวทางการแก้ปัญหาอื่น ๆ โดยให้ครูกิจหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง สอบถามรายละเอียดของแนวทางการแก้ปัญหา กระตุ้นให้คิดทางเลือกให้หลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบ และให้ได้ซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่สุด โดยใช้เวลาในการคิดและพูดอย่างพอเพียง

4.7 การแก้ปัญหา (Problem Solving) หลังจากที่ได้แนวทางแก้ปัญหาแล้วผู้นิเทศกระตุ้นให้ครูพูดอธิบายถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนำวิธีนั้นไปแก้ปัญหา รวมทั้งอาจจะให้อธิบายผลที่จะเกิดขึ้นจากวิธีอื่น ๆ ที่ไม่ได้เลือก เพื่อให้ครูมีโอกาสคิดเปรียบเทียบแต่ละแนวทางการแก้ปัญหาจากผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในการใช้แต่ละวิธี

4.8 การนำเสนอ (Presenting) ผู้นิเทศให้ครูนำเสนอปัญหาและแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาอีกครั้งพยายามพูดให้ครูเต็มที่ ตั้งใจที่จะปฏิบัติและยอมรับว่าเป็นความผูกพัน และภาระหน้าที่ในเรื่องที่ครูได้ตัดสินใจไปแล้ว โดยพยายามให้ครูเลือกวิธีที่ปฏิบัติได้จริงด้วยตนเองภายในระยะเวลาพอสมควร และรับผิดชอบในการดำเนินการ

4.9 การกำหนดมาตรฐาน (Standardizing) ผู้นิเทศให้ครูกำหนดเกณฑ์ในการปฏิบัติงานกำหนดเวลาแล้วเสร็จ ระบุมาตรฐานของผลงานที่จะปฏิบัติงานใดควรเริ่มก่อนหลัง และจะเสร็จเมื่อใด มีความต้องการสื่ออุปกรณ์ใดบ้างที่จำเป็น และเมื่อไรที่ครูสามารถอธิบายและตอบคำถามต่าง ๆ ให้ชัดเจน

4.10 การตอบสนอง (Reflecting) เป็นการตอบสนองทบทวนเกี่ยวกับแผนการปฏิบัติงานของครูก่อนจบการประชุม ผู้นิเทศให้ครูสรุปแผนการปฏิบัติรายละเอียดของวิธีดำเนินงานอีกครั้ง หลังจากนั้นครูสามารถเริ่มดำเนินการตามโครงการและแผนปฏิบัตินั้นได้

กล่าวโดยสรุปก็คือ แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการเป็นการช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมครูให้สามารถพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง โดยผู้นิเทศต้องพยายามที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีระดับพัฒนาการที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดสามารถช่วยให้ครูพัฒนาตนเองและนำตนเองได้

1.3 งานการนิเทศของการนิเทศแบบพัฒนาการ

งานการนิเทศแบบพัฒนาการตามแนวคิดของ กลlickแมน (Glickman) ประกอบด้วยงานสำคัญ 5 งาน คือ 1) งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance) 2) งานการพัฒนากลุ่ม (Group Development) 3) งานการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) 4) งานการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) 5) งานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งแต่ละงานมีรายละเอียดดังนี้ กลlickแมน, กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon, 2004:312-422) วิชาธา เล่าเรียนตี (2550 : 143-163); สุริย์มาส สุขกสิ (2549 : 31-54)

1.3.1 งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct assistance)

เป็นการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหาความต้องการของครู นักเรียน โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ประกอบด้วย วิธีการนิเทศและวิธีการช่วยเหลือครูโดยตรง กลlickแมน, กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 323-336) ดังต่อไปนี้

1) การนิเทศแบบคลินิก (clinical supervision) ประกอบด้วยขั้นตอนการประชุมครูก่อนการนิเทศ การสังเกตการสอน วิเคราะห์และแปลความหมายผลจากการสังเกต ประชุมภายหลัง การนิเทศ และวิพากษ์วิจารณ์ผลที่ได้รับจากขั้นตอนทั้ง 4

2) การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer coaching)

การที่ครูช่วยเหลือกับครูด้วยกันเองเป็นการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าครูมีทักษะและเข้าใจรูปแบบการนิเทศแบบคลินิกเป็นอย่างดี ส่วนผู้นิเทศเป็นเพียงพี่เลี้ยง คอยเตรียมครูให้เหมาะสมกับงานในหน้าที่ ผู้ควบคุมเป็นเพียงผู้จัดตัวแทนครูที่จะรับผิดชอบในการจัดประชุมก่อนการนิเทศ สังเกตการณ์สอน และจัดประชุมภายหลังการนิเทศ และผู้กำหนดปัญหาเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษาให้กับครูที่มีปัญหาหรือครูที่มีความต้องการพิเศษ ส่วนผู้นิเทศอาจไม่จำเป็นต้องเข้าไปในชั้นเรียนบ่อย หรือเป็นเพียงผู้ที่คอยตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ จากครูที่ทำหน้าที่นิเทศ อนึ่ง ในการดำเนินการนิเทศให้มีประสิทธิภาพนั้นผู้นิเทศต้องฝึกครูทุกคนรู้จักการกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศ การเตรียมการ การกำหนดตารางเวลา และการกำหนดประเด็นปัญหา

3) การสาธิตการสอน (Demonstration teaching)

เป็นการให้ครู ได้ดูวิธีการ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน ซึ่งขั้นตอนการสาธิตการสอนประกอบด้วย การเตรียมการ การสาธิต และการวิเคราะห์อภิปรายผลหลังการสาธิต

4) การร่วมสอน (Co-teaching)

ผู้นิเทศและครูที่มีความต้องการความช่วยเหลือร่วมกันสอนโดยการสร้างความเข้าใจกัน และความสัมพันธ์และความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน มีการพูดคุยและแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

5) การให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ (Assistance with resources and materials) เป็นการให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ครูผู้สอนขาดความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ที่ได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถใช้สื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์

6) การให้ความช่วยเหลือด้านการวัดประเมินผลนักเรียน (Assistance with student assessment) เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริง การสร้างเครื่องมือการประเมิน การสรุปผล และการตัดสินผลการประเมิน

7) การใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษเป็นผู้ให้คำปรึกษาดูแล (Mentoring) เป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือครู ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการติดตามผลการแก้ปัญหาและการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของครู

กล่าวโดยสรุปการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญของการดำเนินงาน คือ (1) การวางแผนร่วมกับครู (2) การมีส่วนร่วมร่วมกับครูในการปฏิบัติ (3) สรุปผลที่เกิดจากการดำเนินงานร่วมกัน (4) วิเคราะห์ผลการดำเนินงานร่วมกัน (5) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานร่วมกัน

1.3.2 งานพัฒนากลุ่ม (Group Development)

เป็นการปฏิบัติงานที่เน้นการพัฒนากลุ่ม โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์กับสมาชิก พัฒนาวิธีการทำงานโดยยึดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม บทบาทของสมาชิกกลุ่ม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการพัฒนากระบวนการทำงานของกลุ่ม กลlickแมน, กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004:343-344) กล่าวว่า การพัฒนากลุ่มเป็นการเรียนรู้ทักษะการทำงานของกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งของการนิเทศการสอน บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม ผู้นำกลุ่มต้องพิจารณาว่า พฤติกรรมใดบ้างที่จะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความพร้อมของสมาชิกแต่ละคน สมาชิกแต่ละคนได้แสดงบทบาทที่เน้นงานและบุคคลมากน้อยเพียงใด บทบาทใดที่เกิดขึ้นแล้วและบทบาทใดที่ยังขาดอยู่ โดยที่ผู้นำกลุ่มต้องตระหนักถึงบทบาททั้งที่เน้นงานและเน้นบุคคล เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่ต้องปฏิบัติ กลุ่มที่สมาชิกประสบความสำเร็จนั้น ผู้นำต้องให้สมาชิกภายในกลุ่มเข้าใจหน้าที่หรือบทบาทของตนภายในกลุ่ม ผู้ทำหน้าที่ดังกล่าวให้สมาชิกทุกคนได้ทราบว่า มีบทบาทใดบ้าง ยังไม่ถูกต้อง ควรจะต้องเพิ่มเติมบทบาทใด ซึ่งผู้นำกลุ่มควรจะต้องมอบหมายให้กับสมาชิกในกลุ่มดำเนินการโดยได้รับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกกับผู้นำกลุ่ม นอกจากนั้นยังให้ความเห็นว่า กลุ่มที่สามารถทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีความสามัคคีปรองดองกันนั้น ต้องมีผู้นำกลุ่มที่มีความสามารถและมีความชำนาญ โดยเฉพาะบุคคลที่สำคัญที่สุดในการที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จก็คือ ผู้นิเทศหรือผู้นำกลุ่ม ดังนั้นในการนิเทศการสอนเพื่อให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ ผู้นิเทศหรือผู้นำกลุ่มจะต้องรู้และเข้าใจว่าในการทำงานกลุ่มนั้นต้องอาศัยบทบาทต่าง ๆ ของสมาชิกเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จและบทบาทเหล่านี้ มีทั้งบทบาทที่ทำให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จดีมาก หรือล่าช้า หรือไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เกี่ยวกับเรื่องนี้ กลlickแมน, กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2044 : 344-348 ; วิชาเร้าเรียนดี 2550 ช 144-148)

กล่าวถึงบทบาทของสมาชิกกลุ่ม ประกอบด้วย 1) บทบาทเกี่ยวกับงาน (Task Roles) 2) บทบาทเกี่ยวกับตัวบุคคล (Person Roles) 3) บทบาทที่เป็นอุปสรรคต่องาน (Dysfunctional Roles) มีรายละเอียดแต่ละบทบาทดังนี้

บทบาทเกี่ยวกับงาน (Task Roles)

ความรู้และความเข้าใจของผู้นิเทศหรือผู้นำกลุ่ม และพฤติกรรมที่ปฏิบัติในแต่ละบทบาทจะช่วยให้ผู้นิเทศรับบทบาทโดดเด่นชัดมากในกลุ่มและกลุ่มควรมีบทบาทใดเพิ่มขึ้นหรือลดลง บางครั้งผู้นิเทศอาจทำหน้าที่ในบางบทบาทแทนในการนิเทศ หรือพยายามมอบหมายให้สมาชิกอื่นหรือเพิ่มสมาชิกกลุ่ม บทบาทที่เกี่ยวกับงาน มีดังนี้คือ

1. ผู้ริเริ่ม/ผู้ให้ความคิดเห็น (Initiator-contributor)
เป็นผู้ริเริ่มเสนอความคิด ผู้เริ่มการอภิปราย หรือผู้เปลี่ยนเรื่องอภิปราย
2. ผู้แสวงหาความคิดเห็น (Information seeker)
เป็นผู้ที่ถามคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่ชัดเจนขึ้น รวมทั้งเสาะหาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้แสวงหาความคิดเห็น (Opinion seeker)
เป็นผู้ที่ถามคำถามเพื่อความชัดเจนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีผู้เสนอแนะ รวมทั้งคอยตรวจสอบความรู้สึกและเจตคติของสมาชิกกลุ่ม
4. ผู้ให้ข้อมูล (Information giver)
เป็นผู้ที่ให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ของตนเองที่เกี่ยวกับเรื่องที่อยู่อภิปรายกันอยู่
5. ผู้ให้ความคิดเห็น (Opinion giver) เป็นผู้ที่ยกข้อเท็จจริงหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่อภิปรายกันอยู่
6. ผู้ให้ความกระจ่าง
ผู้ที่จะอธิบายเพิ่มเติมและให้ตัวอย่างและให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและผลที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับข้อแนะนำต่าง ๆ จากสมาชิกกลุ่ม
7. ผู้ประสานงาน (Coordinator)
เป็นผู้ที่คอยเชื่อมโยงแนวคิดและข้อเสนอนั้นต่าง ๆ ของสมาชิก
8. ผู้ดำเนินการอภิปรายกลุ่ม (Orienter)
เป็นผู้ที่ชี้แจงภาพการณ์ทำงาน สรุปเรื่องราวการอภิปราย ชี้แนะความก้าวหน้าและย้ำเตือนเป้าหมายกลุ่ม
9. ผู้ประเมินวิพากษ์งาน (Evaluator-critic)
เป็นผู้ที่ประเมินผลงานที่กลุ่มนำเสนอ
10. ผู้กระตุ้นเสริมแรง (Energizer)
เป็นผู้ที่กระตุ้นให้กลุ่มตัดสินใจด้วยการพูดเสริมกำลังใจและให้กลุ่มปฏิบัติงานให้ก้าวหน้า

11. ผู้ชำนาญการด้านกระบวนการทำงาน (Procedural technician)
เป็นผู้ทำหน้าที่ส่งเสริมการอภิปรายกลุ่ม
12. ผู้บันทึก (Recorder)
เป็นผู้ที่จดบันทึกข้อเสนอแนะและการตัดสินใจของกลุ่ม

บทบาทที่เกี่ยวข้องกับบุคคล (Person Roles)

ผู้นำหรือผู้นำกลุ่มจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่จะทำให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับบุคคล มีดังนี้คือ

1. ผู้กระตุ้นส่งเสริม (Encourager)
เป็นบุคคลที่คอยให้การสนับสนุนยืนยัน ยอมรับและช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม
2. ผู้ประสานสัมพันธ์ (Harmonizer)
เป็นผู้ที่คอยไกล่เกลี่ยความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือความตึงเครียดระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยการพูดอธิบายด้วยความดี
3. ผู้สร้างความปรองดอง (Compromiser)
เป็นผู้ที่คอยเสนอแนะให้เปลี่ยนแปลงโครงการเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม
4. ผู้คอยกั้นกรงหรือผู้คอยควบคุมการอภิปราย (Gatekeeper or expediter)
เป็นผู้ที่คอยจัดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้พูดอภิปราย คอยกระตุ้นสมาชิกที่นั่งเงียบให้พูด แสดงความคิดเห็น
5. ผู้กำหนดมาตรฐาน (Standard setter)
เป็นผู้ที่คอยส่งเสริมความภาคภูมิใจให้แก่กลุ่ม โดยไม่ให้ยกเลิกการปฏิบัติงานเมื่อมีอุปสรรคเกิดขึ้น
6. ผู้สังเกตและผู้ให้การวิจารณ์ (Observer and commentator)
เป็นผู้ที่คอยส่งเสริมความภาคภูมิใจให้แก่กลุ่ม จดบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน และการปฏิบัติงานของแต่ละคน รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ
7. ผู้ตาม (Follower)
เป็นผู้ที่เต็มใจที่จะยอมรับความคิดของกลุ่มและยอมปฏิบัติตาม โดยทำหน้าที่เป็นผู้ฟังการอภิปรายกลุ่มเป็นส่วนใหญ่

บทบาทที่เป็นอุปสรรคต่องานกลุ่ม (Dysfunctional Roles)

บทบาทที่เป็นอุปสรรคต่องานกลุ่มก็คือ พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่เห็นได้ชัดเจนจะก่อกวนความก้าวหน้าหรือการดำเนินงานต่อไปของกิจกรรมภายในกลุ่ม และทำให้ความสามัคคีกลุ่มลดลง บุคคลที่มีบทบาทดังกล่าวมีลักษณะดังนี้คือ

1. ผู้ก้าวร้าว (Aggressor)
เป็นบุคลิกภาพที่ก้าวร้าว มักใช้คำพูดโจมตีผู้อื่น ทำลายคุณค่าผู้อื่น ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นเสียหน้า
2. ผู้สกัดกั้น (Blocker)
เป็นบุคคลที่มองความคิดเห็นข้อเสนอแนะของผู้อื่นลบหมด คัดค้านการตัดสินใจและการปฏิบัติทางเลือกอื่น ๆ
3. ผู้เรียกร้องความสนใจ (Recognition-seeker)
เป็นบุคคลที่ใช้สถานการณ์ภายในกลุ่มเพื่อดึงความสนใจหรือเรียกร้องความสนใจ
4. ผู้ชอบพูดเรื่องตนเอง (Self-confessor)
เป็นบุคคลที่ใช้สถานการณ์ภายในกลุ่มแสดงออกว่ามีความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องที่กลุ่มอภิปรายกันอยู่และชอบพูดถึงปัญหาส่วนตัว
5. ผู้ที่ชอบเล่น ชอบเข้าหาเหยื่อคนอื่น (Playboy or Playgirl)
เป็นบุคคลที่ไม่ค่อยสนใจงานกลุ่ม ไม่ค่อยมีส่วนร่วม ทำให้ผู้อื่นขาดความสนใจต่อกิจกรรมกลุ่ม
6. ผู้เผด็จการหรือผูกขาด (Dominator)
เป็นบุคคลที่ชอบใช้อำนาจชี้นำ ควบคุมการอภิปรายกลุ่ม ชอบแสดงให้สมาชิกเห็นว่าตนเองรู้มากกว่าผู้อื่น ผูกขาดการอภิปรายแต่ผู้เดียว
7. ผู้เรียกร้องความช่วยเหลือ (Help-seeker)
เป็นบุคคลที่เรียกร้องความสนใจจากสมาชิกกลุ่ม โดยแสดงออกด้วยความสับสนไม่เข้าใจ ทำไม่ได้ มีข้ออ้างต่าง ๆ เพื่อจะไม่ต้องรับผิดชอบต่องานร่วมกัน
8. ผู้เรียกร้องความสนใจเป็นพิเศษ (Special-interest pleader)
เป็นบุคคลที่ไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง แต่จะพูดในสิ่งที่ผู้อื่นพูดแล้ว พยายามปิดบังปกป้องความลำเอียงของตนเอง โดยอ้างกลุ่มคณะบุคคลภายนอก

กล่าวโดยสรุป งานพัฒนากลุ่ม เป็นงานสำคัญอีกงานหนึ่งของการนิเทศ การทำงานกลุ่มหรือการทำงานเป็นทีมเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา การที่จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่มเป็นสำคัญ การที่จะสร้างหรือพัฒนากลุ่มโดยการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะให้กับสมาชิก จะต้องกำหนดเป้าหมายของกลุ่มทั้งในลักษณะของบุคคลและกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มต้องมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาของกลุ่ม ดังนั้น การเลือกใช้แบบภาวะผู้นำกับความพร้อมของบุคคลหรือของกลุ่ม จึงต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม และบางครั้งอาจจะต้องพยายามปรับความพร้อมของบุคคลก่อนที่จะเลือกใช้ภาวะผู้นำแต่ละแบบ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มดังกล่าวสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนของการพัฒนากลุ่มประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ คือ 1) การพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ 2) การสร้างวินัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) การกำหนดปัญหาและเป้าหมายในการแก้ปัญหาร่วมกัน 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การเสริมแรงและสร้างขวัญกำลังใจ

1.3.3. งานพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development)

เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความรู้ ความเข้าใจ ในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสอน หลักการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ มีความเข้าใจ ในตัวผู้เรียน มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม จริยธรรม เพิ่ม ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้สู่ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ

ความหมายของการพัฒนาวิชาชีพ

กลี๊กแมน, กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2004 : 370) ; วิชา เล่าเรียนดี (2550 : 151-152) กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบและความรู้ด้านอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริม งานวิชาชีพของตนเองให้เจริญก้าวหน้า และมีสมรรถภาพในการทำงานที่สูงขึ้น ส่วน เลวีน (Levine 1989 อ้างถึงใน กลี๊กแมน, กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman, Gordon and Ross-Gordon 2044 : 371) กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความเข้าใจ ในงานของตนเอง และความพึงพอใจในงานที่ตนเองรับผิดชอบ

จากความหมายของการพัฒนาวิชาชีพ สรุปได้ว่า การพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง การจัดกิจกรรม ทางวิชาการต่าง ๆ ให้กับครูหรือบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ มีสมรรถนะ รวมทั้งมีความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง อันจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในที่สุด

ความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพ

ในการพัฒนาวิชาชีพนั้น ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาต้องมีคุณสมบัติทางวิชาชีพ คุณสมบัติส่วนตัว และมีความรู้ ความเข้าใจในงานของครู ประกอบด้วย ความรู้ในสาขาวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ มีความเข้าใจ ในตัวนักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสอนต่าง ๆ มีทัศนคติ ที่ดีต่ออาชีพครู มีบุคลิกภาพที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความ มุ่งหมายที่เป็นสาระสำคัญไว้ว่า “การการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง มีหลักการมาจากปรัชญาและ ทฤษฎีของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่ได้เสนอแนะการเรียน การจัดการเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจะต้องวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์ เรียนรู้จากการคิด การลงมือทำ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้จากผู้เรียน มีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้น ๆ และทักษะต่าง ๆ ไม่ได้เกิดจากการท่องจำ แต่จะเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามความสามารถและความสนใจของตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือจากครูด้วยเทคนิค วิธีการจัดการเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและจุดประสงค์ การเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 254:85-86)

จากความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพ สรุปได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ให้แก่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการต่าง ๆ และเป็นประโยชน์ต่องานในวิชาชีพ ประกอบด้วย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการศึกษาดูงานด้วยตนเองจากการอ่าน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งศึกษาจากสื่อ และนวัตกรรมต่าง ๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพดังกล่าว สามารถนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ คือ 1) การสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิควิธีการจัดการการเรียนรู้ 3) การศึกษาดูงาน 4) การศึกษาดูงานด้วยตนเองของครู 5) การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครู

1.3.4 งานพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)

การพัฒนาหลักสูตรเป็นการมีส่วนร่วมของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ในการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เกี่ยวกับเรื่องนี้ วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 149) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตรมากเท่าใด ผู้นิเทศก็จะต้องมีความรับผิดชอบในการร่วมกับครูในการพัฒนาหลักสูตรมากเท่านั้น ซึ่งครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมและทำหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร 3 ระดับ คือ 1) การเลียนแบบและคงไว้ซึ่งของเดิม (Imitative maintenance) 2) การปรับใช้และประยุกต์ใช้ของเดิม (Mediative) 3) การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Generative) ซึ่งสอดคล้องกับสุริย์มาศ สุขกลี (2549 : 46-47) ที่กล่าวว่า รูปแบบหลักสูตรและระดับการพัฒนา การพัฒนารูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Format) ส่วนมากจะต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้พัฒนา (Developers) และกระบวนการพัฒนา (Development) เป็นการบูรณาการซึ่งพัฒนาขึ้นโดย กลีคแมน (Glickman) แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้พัฒนาเป็นผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกโรงเรียน และหลักสูตรจะเน้นแบบวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การพัฒนาจะเป็นเพียงการเลียนแบบ (Imitative) ครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์เท่านั้น ส่วนผู้พัฒนาที่เป็นครูผู้สอนในระดับกลางประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จากเขตพื้นที่การศึกษา และหลักสูตรแบบเชื่อมโยงแนวความคิดรวบยอด (webbing) กิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ การพัฒนาลักษณะนี้ เรียกว่า การพัฒนาแบบประสานงาน (Mediative) ครูผู้สอนจะแก้ไขปรับปรุงวิชาที่สอนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทันทีทันใด สำหรับกลุ่มพัฒนาที่ถือว่าครูเป็นผู้เชี่ยวชาญและยึดรูปแบบหลักสูตรประเภทเน้นผลงาน (Results-Only) กลุ่มนี้ จะพิจารณาว่า นักเรียนคนไหนเหมาะสมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกับครูคนใด การเรียนการสอนของนักเรียนและครู โดยใช้หลักสูตรประเภทนี้เรียกว่า การพัฒนาแบบสร้างสรรค์ (Creative)

ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรจะต้องสอดคล้องกับการพัฒนาครูอย่างเหมาะสม ผู้นิเทศควรต้องคำนึงถึงเรื่องการลงมือปฏิบัติ (Commitment) นามธรรม (Abstract) และผู้เชี่ยวชาญ (Expertise) ก่อนเริ่มดำเนินการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนั้นจะต้องพิจารณาว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ และระดับภารกิจของครูผู้สอนมากน้อยเพียงใด ถ้าไม่เหมาะสมก็ควรปรับปรุงใหม่ ครูผู้สอนที่มีอำนาจไม่มากนัก จะเหมาะสมกับการพัฒนาหลักสูตรแบบวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

หรือการเลียนแบบ ครูเหล่านี้จะมีโอกาสปรับปรุงหลักสูตรเล็กน้อยในระดับชั้นเรียน ในทางตรงกันข้าม ครูผู้สอนในระดับกลาง มักจะมีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางประการของหลักสูตรให้ดีขึ้น ครูกลุ่มนี้จะขาดความเชี่ยวชาญในการเขียนหลักสูตร จะได้รับอนุญาตให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรในระยะแรกเท่านั้น โดยทำงานอย่างใกล้ชิดกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก การพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นการนำไปใช้จะมีประชุมครู เพื่อแก้ปัญหาอยู่เสมอ สำหรับครูผู้สอนในระดับสูงจะมีส่วนร่วมในการแสดงการเลียนแบบ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะแนวทางที่ควรเปลี่ยนแปลง รวมทั้งรอรับการประเมินการสร้างสรรค์หลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับหลักสูตรภายในที่จะเน้นผลที่ควรจะได้รับเท่านั้น (Results-Only) กิจกรรมที่ครูกลุ่มนี้เกี่ยวข้องมักจะเป็นกิจกรรมประเภทต่อเนื่อง และมักจะเปิดโอกาส ให้ครูปรับปรุงอยู่เสมอ (สุนทรู ศรีไสย์ 2537 : 303)

สรุปได้ว่าในการใช้หลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือในการพัฒนา และการปรับปรุงองค์ประกอบบางอย่างในชั้นเรียนได้อย่างอิสระ ผู้นิเทศสามารถพิจารณาได้จาก 3 องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ 1) รูปแบบ (Format) ของหลักสูตร วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) การเชื่อมโยงความคิดรวบยอด (Webbing) และการเน้นผลที่เกิดขึ้นเท่านั้น (Results-Only) 2) แหล่งการพัฒนาที่เกี่ยวข้องระหว่างครูกับบุคคลอื่น ๆ ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผู้เชี่ยวชาญระดับจังหวัดและรัฐบาล รวมทั้งสำนักพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือแบบเรียนออกมา 3) ระดับการมีส่วนร่วมของครูกับหลักสูตรแต่ละประเภท

เมื่อสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าวแล้วสรุปได้ว่า ในการนิเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่นำไปสู่การพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้นิเทศสามารถร่วมปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ความช่วยเหลือแนะนำครู โดยคำนึงถึงระดับความสามารถในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร 3 ระดับ คือ การเลียนแบบและคงไว้ซึ่งหลักสูตรเดิม การปรับและตัดแปลงหลักสูตร และการสร้างสรรค์ริเริ่มสิ่งใหม่

1.3.4 งานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยในชั้นเรียน เป็นงานที่สำคัญงานหนึ่งของการนิเทศแบบพัฒนาการ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของครู อันที่จะนำไปสู่ การพัฒนาสมรรถภาพของครูและผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง การพัฒนา กลุ่ม การพัฒนาวิชาชีพ และการพัฒนาหลักสูตร

วีระา เล่าเรียนดี (2550 : 157) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการศึกษาที่เป็นระบบและมีขั้นตอนลำดับ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองและการวิจัยเชิงทดลองผสมผสานกับการวิจัย เชิงบรรยาย มีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในชั้นเรียนหรือในโรงเรียนกับกลุ่มบุคคล เช่น ครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน หรือบุคลากรอื่น ในโรงเรียน เพื่อที่จะศึกษาหาคำตอบของปัญหา หรือศึกษาวิธีการ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในโรงเรียน เพื่อนำผลศึกษานั้นมาแก้ปัญหา หรือปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนต่าง ๆ ในโรงเรียน

สิริย์มาศ สุขกสิ (2549 : 50) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการช่วยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะพื้นฐาน สามารถใช้กระบวนการวิจัยนำการจัดการเรียน การสอนและการพัฒนาการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) และมาตรา 30 ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถ นำการวิจัยมาใช้เป็นกระบวนการควบคุมกำกับกระบวนการเรียนรู้ และดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 19) สรุปว่าการวิจัยกระบวนการเรียนรู้ เป็นการวิจัยที่มุ่งให้ผู้เรียนทำวิจัย เพื่อใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถวิจัยในเรื่องที่สนใจหรือต้องการหาความรู้ หรือต้องการแก้ปัญหาการเรียนรู้ได้ ซึ่งกระบวนการวิจัยจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด ฝึกการวางแผน ฝึกการดำเนินงานและฝึกการหาเหตุผลในการตอบปัญหา โดยการประสบประสานองค์ความรู้ แบบบูรณาการเพื่อเกิดประสบการณ์จริง สำหรับการวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการวิจัยที่มุ่งให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษา วิเคราะห์ปัญหา วางแผนแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพผู้เรียนด้วยการศึกษา วิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ ออกแบบและพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ ทดลองใช้วัตกรรมการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลการใช้วัตกรรมการเรียนนั้น ๆ และให้ผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ปัญหา สร้างแนวทางเลือก ในการแก้ปัญหาดำเนินการตามแนวทางที่เลือก สรุปผลการแก้ไข ปัญหาอันเป็นทักษะ ฝึกกระบวนการคิด ฝึกการจัดการจากการเผชิญสถานการณ์จริง และประยุกต์ มวลประสบการณ์มาใช้แก้ปัญหา

ความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

งานนิเทศที่สำคัญต่อการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้ก็คือ การช่วยเหลือครูในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียน การสอนของตนเอง และพัฒนาการของผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด เกี่ยวกับเรื่องนี้

วัชร่า เล่าเรียนดี (2550 : 157-160) สรุปความเห็นไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติ เป็นงานที่สำคัญงาน หนึ่งของการนิเทศแบบพัฒนาการที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การพัฒนา สมรรถภาพของครูผลการเรียนรู้ของนักเรียนในเวลาเดียวกัน รวมทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนกับการ สังเกตการสอนเป็นกระบวนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้น การวิจัย เชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน จึงเป็นกิจกรรมและโครงการนิเทศภายในที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งกิจกรรมหนึ่ง ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจและมีการจัดดำเนินการในโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง เพราะการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการศึกษาวิธีการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผล การเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการดังกล่าว สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นงานที่สำคัญ งานหนึ่งของการนิเทศแบบพัฒนาการที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การพัฒนา สมรรถภาพของครูและผลการเรียนรู้ของนักเรียน

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

2.1 ความหมายของรูปแบบ

คำว่า“รูปแบบ”หรือ“Model”เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่างโดยทั่วไปแล้วรูปแบบ เป็นรูปธรรมของความคิด ที่เป็นนามธรรมซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผังไดอะแกรมหรือแผนภาพเพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

จากการศึกษา มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบซึ่งมีความเหมือน และแตกต่างกันออกไปดังนี้

Good (1973) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบไว้ 4 ความหมายคือ

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบเช่นตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียน ได้เลียนแบบเป็นต้น

3. เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด

4. เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบ

เป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคมอาจจะเขียนออกเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

Willer (1977 : 15) กล่าวว่า รูปแบบเป็นการสร้างความคิดรวบยอดของชุดปรากฏการณ์ ด้วยวิธีของเหตุผล ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในนิยาม ส่วน Smith และคนอื่น ๆ (วิสุทธ์ วิจิตรพัชรภรณ์ 2547 : 9) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง การย่อส่วนของจริงให้เล็กลงเพื่อให้พิจารณา และทำความเข้าใจในข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ โดยจัดวางแผนให้เข้าใจยิ่งขึ้น

Contemporary English ของ Longman Dictionary of Contemporary English (1987 : 668, อ้างถึงในสมุทธานานู, 2546) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบไว้ 5 ความหมายแต่โดยสรุป แล้วจะมี 3 ลักษณะใหญ่ๆคือ (1) Model หมายถึงแบบย่อส่วนของของจริงความหมายนี้ตรงกับภาษาไทยว่า แบบจำลองเช่นแบบจำลองเรือดำน้ำเป็นต้น (2) Model หมายถึงสิ่งของหรือคนที่นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการ ดำเนินงานในบางอย่างเช่นครุต้นแบบแห่งชาตินักเรียนแบบหรือแม่แบบในการวาดภาพศิลปะเป็นต้น (3) Model หมายถึง แบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆเช่นเครื่องคอมพิวเตอร์รุ่น 864X เป็นต้น

Steiner (1988) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบคือสิ่งของสิ่งหนึ่งที่คล้ายคลึงกับสิ่งของ อีกสิ่งหนึ่งและได้จำแนกความหมายโดยเฉพาะของรูปแบบเป็น 2 ลักษณะคือ

1. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of) รูปแบบประเภทนี้ เป็นแบบจำลองทางกายภาพเช่นแบบจำลองรถยนต์เครื่องบินภาพจำลอง
2. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-for) เป็นแบบจำลอง ที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐานตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลอง เป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน

Keeves (1988 : 559) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่ง ที่แสดงโครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญ ในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกันเพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ นอกจากนั้นยังได้กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement)

4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบด้วย ความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship)
2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลได้
3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจาก รูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

Raj (1996) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ (Model) ในหนังสือ Encyclopedia of Psychology and Education ไว้ 2 ความหมาย ดังนี้

1. รูปแบบ คือ รุปย่อของความเป็นจริงของปรากฏการณ์ซึ่งแสดงด้วยข้อความจำนวนหรือภาพโดยการลดทอนเวลาและเทศะทำให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น

2. รูปแบบ คือ ตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ

เยาเวตีวีบูลย์ศรี (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบหมายถึงรูปแบบหรือแบบจำลองว่าเป็นวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิดความเข้าใจตลอดทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ เช่นภาพวาดภาพเหมือนแผนภูมิแผนผังต่อเนื่องหรือสมการทางคณิตศาสตร์ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและในขณะเดียวกันสามารถนำเสนอเรื่องราว หรือ ประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

เบญจพร แก้วมีศรี (2545 : 89) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึงตัวแทนความเป็นจริงในการทำให้ความสลับซับซ้อนสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น การสะท้อนบางส่วนของปรากฏการณ์ออกมาให้เห็นความสัมพันธ์ต่อเนื่องและความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน การเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องมาไว้ด้วยกัน โดยจะต้องใช้ข้อมูลเหตุผลและฐานคติมาประกอบการแสดงรูปแบบทำได้หลายลักษณะ ตั้งแต่กายภาพ ซึ่งเป็นรูปแบบของวัตถุและรูปแบบเชิงคุณลักษณะ ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้านภาษาหรือสัญลักษณ์

บุญส่ง หาญพานิช (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ หมายถึงโครงสร้างโปรแกรมแบบจำลองหรือ ตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะพิจารณาว่า มีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้แทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งโดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ

ทิตินา แคมมณี (2546 : 1-3) ได้กล่าวถึง รูปแบบ คือ รูปรธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรมที่บุคคลได้แสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจอธิบายเป็นแผนผัง แผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบจึงเป็นเครื่องมือทางด้านความคิดของบุคคลที่ใช้ ในการสืบสอบหาคำตอบและให้คำนิยามเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน คือ ลักษณะสภาพของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมไปถึงองค์ประกอบที่สำคัญ จัดไว้อย่างชัดเจนเป็นระบบตามหลักปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี หรือความเชื่อต่าง ๆ

จิตติมาภรณ์ สีหะวงษ์ (2554 : 60) สรุปความหมายรูปแบบ (Model) หมายถึง โครงสร้างโปรแกรมแบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สามารถแสดงหรืออธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่าง ๆ โดยอธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบนั้น ๆ

จากความหมายของรูปแบบ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า

รูปแบบ (Model) หมายถึง องค์ประกอบทางความคิดที่แสดงออกในรูปของคำอธิบาย หรือแผนภาพ ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันขององค์ประกอบต่าง ๆ โดยการแสดงออกด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ สามารถปฏิบัติได้ตามสภาพบริบทและเงื่อนไขข้อจำกัดที่มี

2.2 ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการต่าง ๆ ได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้หลายลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป

เช่น

Keeves (1998) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์เอาไว้ 4 ประเภท

คือ

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรมเช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนซึ่งอนุมานแนวคิดจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียนเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถังดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลดด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบเป็นต้น

2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษาแผนภูมิหรือรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ

3. Mathematic Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆรูปแบบที่ใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์รวมทั้งบริหารการศึกษาด้วย

4. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่างๆมาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้นเช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดามารดาสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้านและระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

Steiner (1988) ได้แบ่งประเภทรูปแบบออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์เครื่องบินภาพจำลอง
2. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐานตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน

เสรี ชัดรัมย์ (2538 : 7) สรุปจากความเห็นของนักวิชาการหลายท่านว่า รูปแบบสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบจำลอง หรือรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical model) แบ่งออกเป็น
  - 1.1 แบบจำลองของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น แบบจำลองเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริงแต่มีขนาดย่อม
  - 1.2 แบบจำลองสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เช่น แบบจำลองที่ออกไว้เพื่อเป็นต้นแบบผลิตสินค้า ต้องสร้างแบบจำลองเท่าของจริงขึ้นมาก่อนแล้วผลิตสินค้าตามแบบจำลองนั้น
2. แบบจำลอง หรือรูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual Model) แบ่งออกเป็น
  - 2.1 แบบจำลองเชิงแนวคิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conceptual Model for) คือแบบจำลองที่สร้างขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี เพื่ออธิบายปรากฏการณ์บางอย่าง เช่น แบบจำลองการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

2.2 แบบจำลองเชิงแนวคิดเพื่อสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conceptual Model) คือแบบจำลองที่สร้างขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี การคัดสรรตามธรรมชาติเพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

กรณีศึกษา เจิมเทียนชัย (2539 : 82) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบหรือแบบจำลองเป็น 2 ชนิด คือ แบบจำลองสิ่งของที่เป็นรูปธรรมและแบบจำลองสิ่งของที่เป็นนามธรรม

จากการศึกษาประเภทของรูปแบบ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า

ประเภทของรูปแบบ อาจแบ่งได้ตามจุดประสงค์ของการสร้าง เช่น สร้างขึ้นเพื่อการปฏิบัติและสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวคิดของทฤษฎี

2.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิด ที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลายปกติในการศึกษางานวิจัยเรื่องใด ๆ ก็ตามผู้ศึกษาจะต้องตั้งคำถามที่ต้องการคำตอบ ซึ่งในกระบวนการวิจัยจะมีการตั้งสมมติฐานขึ้นมาซึ่งก็คือคำตอบที่คาดคะเนไว้ล่วงหน้าสมมติฐานเหล่านี้มักจะได้มาจากข้อความรู้หรือข้อค้นพบที่ผ่านมาหรืออาจจะเกิดจากประสบการณ์หยั่งรู้ (intuition) ของผู้ศึกษาวิจัย หรืออาจจะเกิดจากทฤษฎีหลักการต่างๆสมมติฐานเป็นข้อความที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ของเรื่อง/สถานการณ์ปัญหานั้น ๆ ซึ่งจะยังคงเป็นเพียงเครื่องมือ ในการแสวงหาคำตอบเท่านั้นจนกว่าจะได้รับการนำไปพิสูจน์ทดสอบหากสมมติฐานเป็นจริงข้อความนั้น ก็จะสามารถนำไปใช้การทำนายหรืออธิบายปรากฏการณ์นั้นๆได้รูปแบบเช่นเดียวกันกับสมมติฐานที่บุคคลอาจสร้างขึ้นจากความคิด ประสบการณ์การใช้อุปมาอุปไมยหรือจากทฤษฎีและหลักการต่างๆได้แต่รูปแบบไม่ใช่ทฤษฎี

Keeves (1997 : 386-387) กล่าวว่ารูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (prediction) ผลที่ตามมาซึ่งสามารถพิสูจน์ทดสอบได้กล่าวคือสามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ทดสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ /เรื่องนั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (imagination) ความคิดรวบยอด (concept) และความสัมพันธ์ (interrelation) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (associative relationships)

Keeves (1988) ได้กล่าวถึงหลักการกว้างๆเพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (ของตัวแปร) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดาอย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบให้สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อมูลสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่กำลังศึกษานั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วรูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโมทัศน์ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่การพัฒนาแบบแบ่งออกเป็นตอน ๆ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ

สมาน อัครภูมิ (2550 : 66 – 67) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบที่ดีว่า น่าจะประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบในการพัฒนารูปแบบใด ๆ ก็ตาม ผู้ออกแบบรูปแบบต้องรู้ว่าจะออกแบบรูปแบบการดำเนินงานนี้ขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ใด ซึ่งโดยทั่วไปก็มักจะพัฒนารูปแบบขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาบางอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลดีอย่างไรอย่างหนึ่ง เช่น การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้นมาก็เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น

2. หลักการของรูปแบบ เพื่อให้การดำเนินงานของรูปแบบเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้ออกแบบรูปแบบต้องกำหนดว่าจะออกแบบรูปแบบนั้น ๆ บนฐานคิดของหลักการใดบ้าง เช่น หลักการประการหนึ่งของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ “หลักร่วมกันรับผิดชอบ” หมายความว่า คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมกันรับผิดชอบ เป็นต้น

3. ระบบงานและกลไกของรูปแบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามหลักการและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ผู้พัฒนารูปแบบต้องออกแบบระบบงานของรูปแบบเพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงานของรูปแบบ เช่น การจัดโครงสร้างองค์กร การตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานต่าง ๆ และที่จำเป็นอื่น ๆ พร้อมกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกันของระบบเหล่านั้น เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้

4. วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ โดยการกำหนดภารกิจหลัก กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมและอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ

5. แนวการประเมินรูปแบบ หมายถึง การกำหนดแนวทางและเครื่องมือในการประเมินผลรูปแบบตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และการประเมินการดำเนินงานตามรูปแบบว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่าการดำเนินงานรูปแบบทำหน้าที่ตามที่ออกแบบไว้มากน้อยเพียงใด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด ตลอดจนการกำหนดแนวทางในการพัฒนารูปแบบต่อเนื่องต่อไปได้

6. คำอธิบายประกอบรูปแบบ หมายถึง การอธิบายคำศัพท์เฉพาะที่นำมาใช้ในการออกแบบรูปแบบเพื่อสื่อความให้ตรงกันในการนำรูปแบบไปใช้

7. ระบุเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ เนื่องจากรูปแบบมีข้อจำกัดของตนเอง ดังนั้น ผู้ออกแบบรูปแบบควรได้ระบุเงื่อนไขที่จะทำให้การนำรูปแบบไปใช้ประสบผลสำเร็จ และข้อความระมัดระวังเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นต้น

ธีระ รุญเจริญ (2550 : 12) ได้กล่าวถึง รูปแบบมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. กลไกการดำเนินการ
4. วิธีดำเนินการของรูปแบบ
5. แนวทางการประเมินรูปแบบ
6. เงื่อนไขความสำเร็จ

2.4 การพัฒนารูปแบบ

(ศิริชัย กาญจนวาสี 2537 : 17, อ้างถึงใน อมรรัตน์ ทิพย์จันทร์ 2547 : 15)

กล่าวว่า รูปแบบมีหลายลักษณะ การสร้างหรือพัฒนารูปแบบจึงขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจที่เหมาะสมของรูปแบบ หรือโมเดลที่เลือกใช้ อาจพิจารณาได้จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปรัชญา หรือแนวคิดของรูปแบบ กับประเด็นปัญหาของสิ่งที่ต้องการ ในปัจจุบันนี้การพัฒนารูปแบบใดก็ตามได้ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่ค่อนข้างล้าสมัย หรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องมี การพัฒนาขึ้นเพื่อให้รูปแบบนั้นมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยทำการพัฒนา รูปแบบอย่างเป็นระบบ

Meason and Khedourri (2000 : 34, อ้างถึงใน ธนินาถ ฤ สุนทร 2545 : 77 – 78)

ได้เสนอขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบไว้ ดังนี้

1. การรวบรวมปัญหา (Problem Formulation)
2. การสร้างรูปแบบ (Model Construction)
3. การทดสอบรูปแบบ (Testing the Model)
4. การนำรูปแบบไปใช้ (Implementation)
5. การปรับปรุงรูปแบบ (Model Updating)

บุญชม ศรีสะอาด (2535 : 104 – 106) ได้กล่าวถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

นั้นอาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

1. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน

เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกัน หรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพ สถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถ กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่าง องค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนา รูปแบบนั้น จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็น อย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนแล้ว ปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละ ตัวแล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญ ของขั้นตอนนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบ ในรูปแบบ (ตัวแปร หรือกิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติ ได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัวแต่สามารถอธิบายผลได้มาก ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้ว จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้วหรือ แม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้อง เก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ บางครั้งจึงใช้คำว่า การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

สมาน อิศวภูมิ (2550 : 64) ชี้ให้เห็นว่า ในการวิจัยพัฒนารูปแบบนี้ อาจจะสื่อความให้เข้าใจว่าเป็นการวิจัยและพัฒนา หรือ Research and Development (R&D) ซึ่งมีหลากหลายแนวคิดและแนวปฏิบัติ ความจริงการพัฒนารูปแบบอาจจะใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาในการดำเนินงานก็ได้ แต่การพัฒนารูปแบบบางรูปแบบอาจจะมีข้อจำกัดและเงื่อนไขบางประการที่ไม่สามารถดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบได้ จึงเสนอแนวทางในการพัฒนางานอย่างมีรูปแบบโดยใช้วิธีการวิจัยเป็นเครื่องมือ กล่าวคือ ผู้วิจัยควรเริ่มต้นจากสร้างสรรค์แนวทางในการพัฒนางาน โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นเครื่องมือในการพัฒนางานดังกล่าวเพื่อให้ผลงานที่ได้เป็นผลงานที่น่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ ในการดำเนินงานได้จริง จึงเรียกแนวคิดนี้ว่า “การวิจัยพัฒนารูปแบบ (Research Based Model Development หรือ REBMOD)” ซึ่งมีแนวปฏิบัติพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. การกำหนดขอบเขตและสาระของรูปแบบต้นร่างในการกำหนดขอบเขตและสาระของรูปแบบ เป็นขั้นตอนแรกในการคิดค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน ซึ่งผู้วิจัยอาจจะเริ่มต้นจากการทบทวนสภาพปัญหาและประสบการณ์ที่พบในการทำงาน หรือศึกษารายงานการดำเนินงานของหน่วยงานหรืองานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นฐานในการออกแบบรูปแบบจำนวนหนึ่งเป็นเบื้องต้นก่อนก็ได้ เสร็จแล้วให้พิจารณาว่าเราจะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร มีรูปแบบในการดำเนินงานเป็นอย่างไร โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และหลักการต้นร่างเท่าที่สามารถทำได้ในช่วงนั้นเป็นสำคัญ

2. ทบทวนวรรณกรรมและปรับปรุงรูปแบบต้นร่าง หลังจากได้ต้นร่างรูปแบบตามขั้นตอนที่หนึ่งแล้ว ผู้วิจัยควรได้มีการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบแนวคิดและรูปแบบต้นร่างว่ามีส่วนใดที่ยังต้องปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนที่ผู้วิจัยอาจจะปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ หรือแม้แต่จะใช้วิธีการระดมสมองแบบ Focus Group เพื่อปรับปรุงรูปแบบต้นร่างตามแนวคิด ทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม เสร็จแล้วให้ดำเนินการออกแบบวิธีการและเครื่องมือในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาหรือในกรณีที่จะพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ขั้นตอนก็คือการสร้างเครื่องมือทำ เดลฟายตามรูปแบบต้นร่าง นั่นเอง

3. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาตามกรอบแนวคิดของรูปแบบต้นร่าง การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาตามกรอบแนวคิดของรูปแบบต้นร่าง เป็นขั้นตอนในการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ของการดำเนินงานในเรื่องที่พัฒนารูปแบบ เพื่อทราบสภาพปัจจุบันปัญหาในการดำเนินงานนั้น ๆ ตามกรอบแนวคิดของรูปแบบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลไปใช้ในการออกแบบรูปแบบในขั้นตอนต่อไป ส่วนในกรณีการพัฒนารูปแบบโดยเทคนิคเดลฟายนั้น ขั้นตอนนี้ก็คือการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาตามกรอบแนวคิดของรูปแบบต้นร่าง โดยผ่านประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งโดยทั่วไปมักจะดำเนินการ 3 รอบ เสร็จแล้วผู้วิจัยก็จะนำข้อมูลที่ได้จากการทำเดลฟายไปใช้ในการออกรูปแบบต่อไป แต่หลายครั้งจะพบว่าผู้วิจัยพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายมักจะจบลงด้วยการสรุปผลการทำเดลฟายเท่านั้น จึงเป็นเพียงข้อมูล ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งยังไม่เป็นรูปแบบแต่อย่างใด

4. การออกแบบรูปแบบ หลังจากได้ข้อมูลที่ดำเนินการไปในขั้นตอนที่สามแล้ว ผู้วิจัย จะใช้ข้อมูลที่ได้มาเป็นมาตรฐานในการออกแบบรูปแบบใหม่ โดยการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบต้นร่างที่ดำเนินการไปแล้วในขั้นตอนที่หนึ่งหรือสองใหม่ รวมทั้งการขอคำปรึกษาแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (ในกรณีการทำวิทยานิพนธ์) หรือการศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบกับหลักการ ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ของรูปแบบก่อนนำไปตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบตามวิธีการและเครื่องมือที่ผู้วิจัยออกแบบไว้

5. การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ขั้นตอนสุดท้ายในการพัฒนารูปแบบ คือ การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการตามทีออกแบบแล้วไว้ในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งโดยทั่วไปอาจจะเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งต่อไปนี้ ตามความเหมาะสมของรูปแบบ เวลา และงบประมาณในการดำเนินการ ดังนี้

5.1 ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15 – 20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่าง ๆ

5.2 ตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา โดยผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนากับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง แล้วนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เสร็จแล้วให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิพากษ์ ประเมินรูปแบบทั้งในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และให้ข้อเสนอแนะต่อไป

5.3 ตรวจสอบโดยการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสภาพจริง หรือเหตุการณ์จำลองตามแบบแผนทีออกแบบไว้ เพื่อสังเกต รวบรวมข้อมูล และความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป

หลังจากได้ข้อมูลจากการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยควรได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบเพิ่มเติม พร้อมกับสรุปข้อมูล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เห็นว่าสำคัญต่อรูปแบบและการนำรูปแบบไปใช้ต่อไป

ทองใบ ทองมาก (2555 : 84) สรุปการพัฒนารูปแบบว่า การพัฒนารูปแบบนั้น เริ่มต้นที่การกำหนดขอบเขตและสาระของรูปแบบอันเป็นขั้นตอนแรกของการคิดค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหา ในการดำเนินงาน จากนั้นก็เป็นการทบทวนวรรณกรรมและปรับปรุงรูปแบบต้นร่าง ศึกษาสภาพปัจจุบันตามกรอบแนวคิดของรูปแบบต้นร่างออกแบบรูปแบบ และตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบดังกล่าว อาจดำเนินการโดยวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้ เช่น อาจเป็นการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมสัมมนา หรือโดยการทดลอง แล้วจึงดำเนินการปรับปรุงให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ต่อไป

จากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพรูปแบบดังกล่าวผู้วิจัยสรุปว่า

การพัฒนาคุณภาพเป็นการศึกษาสภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาจากสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ นำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาตามหลักการแนวคิดทฤษฎี ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา โดยการทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขจนได้รูปแบบที่ดีและสมบูรณ์ นำไปใช้ เป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามบริบทและภายใต้เงื่อนไขของการนำไปใช้อย่างเป็นระบบ โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. รูปแบบการนิเทศการศึกษา

Horris (1999 : 34, อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ 2550 : 460) ได้แบ่งรูปแบบการนิเทศเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การนิเทศที่เน้นการให้คำแนะนำ (Tractive Supervision) เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศเป็นผู้ให้คำแนะนำ เช่น การปฐมนิเทศ การจัดการฝึกอบรม การประชุม
2. การนิเทศที่เน้นการให้เกิดการไหวตัว (Dynamic Supervision) เป็นการนิเทศ ที่ผู้นิเทศกระตุ้น เร่งเร้า ส่งเสริมให้ครูเกิดความคิดและนำความคิดนั้นไปปฏิบัติ

สัจด์ อูทรานันท์ (2525 : 84 – 85) ได้เสนอรูปแบบการนิเทศในลักษณะของ “กระบวนการ” ซึ่งจะต้องทำอย่างเป็นขั้นตอน ทำเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และไม่มีการหยุดนิ่ง เป็นรูปแบบการนิเทศที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย โดยมี 5 ขั้นตอน คือ วางแผนการนิเทศ (Planning) ให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน (Informing) ลงมือปฏิบัติงาน (Doing) สร้างเสริมกำลังใจ (Reinforcing) และประเมินผลการนิเทศ (Evaluating)

สุจินดา จันทวรรณ (2536 : 17 – 20) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ โดยศึกษาค้นคว้าพร้อมกับการปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสตูล คือ ใช้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนแบบครบวงจร 7 ขั้นตอน คือ 1) ให้ความรู้ 2) ร่วมกันวางแผนโดยใช้หลักการวิเคราะห์เชิงระบบ 3) ปฏิบัติตามแผนควบคู่กับการนิเทศ ติดตามผลทุกระดับ 4) ร่วมประชุมสัมมนา 5) ร่วมประเมินโดยใช้เครื่องมือประเมินรูปแบบ CIPP 6) สรุปรายงานเผยแพร่ และ 7) ปรับปรุงพัฒนา

Tanner (2000 : 34, อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ 2550 : 460) ได้แบ่งรูปแบบของการนิเทศ ตามลักษณะของปรัชญาและลักษณะของผู้นิเทศเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การนิเทศแบบตรวจตรา (Inspection Supervision) ผู้นิเทศทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจดูแลการปฏิบัติงานของโรงเรียนแต่ละแห่ง
2. การนิเทศแบบให้ผลผลิต (Supervision as Production) โดยพิจารณาจากผลผลิตคือ คุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก บางครั้งก็เรียกว่าเป็นการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ เป็นการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการนิเทศ โดยการพิจารณาจากผลผลิตของการนิเทศเป็นหลัก ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีหน้าที่หลายอย่าง ที่จะทำให้การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการปรับปรุงการเรียนการสอน ผู้นิเทศทำหน้าที่วิจัย ประเมินผลโครงการนิเทศ การปฏิบัติงานของครูว่าเป็นไปตามที่วางวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่ ผู้นิเทศต้องมีความรู้และได้รับการฝึกหัดมาอย่างดี โดยสามารถนำความรู้ในด้านการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดระบบงาน และการทำงานอย่างมีระบบและระเบียบ
3. การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) คำว่าคลินิก เป็นการยืมคำจากการแพทย์มาใช้ ซึ่งหมายถึงการรักษาคนไข้และการดูแลโดยการให้ยาและการรักษาด้วยวิธีต่าง ๆ การนิเทศแบบคลินิกนี้ Sergiovanni and Starratt (1971 : 34) ได้ให้ความหมายว่า เป็นระบบการออกแบบ ในห้องเรียน เพื่อช่วยครูในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนการสอน
4. การนิเทศเพื่อพัฒนา (Developmental Supervision) การนิเทศแบบนี้มองครู ในฐานะเป็นผู้แก้ปัญหา และการนิเทศมุ่งที่กระบวนการเพื่อแก้ปัญหา Glickman (2001 : 18, อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ 2550 : 462) ได้ให้แนวความคิดของการนิเทศเพื่อพัฒนา โดยมองที่ตัวแปรที่ครูและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเขาแบ่งวิธีการของการนิเทศเพื่อพัฒนาเป็น 3 วิธี

4.1 การนิเทศมุ่งวิธีนำ (Directive Approach) ผู้นิเทศเป็นผู้ชี้แนะ เมื่อครูมีความรู้และความสามารถต่ำและยังขาดประสบการณ์

4.2 การนิเทศมุ่งวิธีไม่นำ (Nondirective Approach) วิธีนี้จะใช้เมื่อครูมีคุณภาพสูง มีประสบการณ์ และมีความสามารถ

4.3 การนิเทศมุ่งวิธีให้ความร่วมมือ (Cooperative Approach) เป็นวิธีการที่ผู้นิเทศใช้เมื่อคุณภาพของครูมีลักษณะผสมผสานระหว่างสองแบบข้างต้น

ฉัตรชัย เชษฐติติก (2543 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวไว้ในผลการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ว่ารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การวางแผนการนิเทศ การจัดองค์กรและการพัฒนาบุคลากร การกำหนดยุทธวิธีนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผล การปฏิบัติ และการสรุปผลงานและเผยแพร่

บังอร หนองคาย (2545 : 56) ได้กล่าวไว้ในผลการศึกษาเรื่อง การสร้างรูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนนักศึกษาทางไกล สายสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษา กลุ่มเบญจนาที่ว่า รูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนคือ รูปแบบการนิเทศภายนอก ซึ่งมีรูปแบบขั้นตอนดังนี้ คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการนิเทศ 2) ตั้งวัตถุประสงค์ของการนิเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนหรือนิเทศเพื่อพัฒนางาน หรือนิเทศเพื่อติดตามงานที่มอบหมาย และนิเทศเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ 3) วางแผนนิเทศเพื่อการนิเทศที่มีประสิทธิภาพและครบขั้นตอน 4) เตรียมการนิเทศ เตรียมความพร้อมข้อมูลพื้นฐาน เตรียมเครื่องมือนิเทศ และประสานงานหน่วยงานที่จะไปนิเทศ 5) ดำเนินการนิเทศตามแผนแล้วสรุปผลการนิเทศ 6) รายงานการนิเทศต่อผู้บริหารตามลำดับ และ 7) ติดตามผลว่ามีปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหรือไม่

สุรียมาศ สุขกลี (2549 : 98) ได้กล่าวไว้ในผลการวิจัยรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่ารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนร่วมกับครูในการให้ความช่วยเหลือ การเข้าไปมีส่วนร่วมกับครูเพื่อช่วยเหลือ การสรุปผลการช่วยเหลือและวางแผนตรวจสอบความช่วยเหลือร่วมกับครู การวิเคราะห์ผล การช่วยเหลือร่วมกับครู และการสรุปและวิเคราะห์กระบวนการช่วยเหลือครู 2) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ การสร้างวินัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีมงาน การกำหนดปัญหาและเป้าหมาย การแก้ปัญหาาร่วมกัน การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา และการสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรงและสร้างขวัญกำลังใจ 3) การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจความต้องการในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมสัมมนาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อ และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมตามมาตรฐานวิชาชีพครู 4) การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการดำเนินงานการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และ 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการวิจัย การกำหนดวิธีการวิจัย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปและเขียนรายงาน

วรรณพร สุขอนันต์ (2550 : 79) ได้กล่าวไว้ในผลการวิจัยรูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กกว่า รูปแบบการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับสถานศึกษาขนาดเล็กควรประกอบด้วยปัจจัยการดำเนินการ 8 ปัจจัย ที่มีความสำคัญต่อการนิเทศภายใน ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ เทคนิค การนิเทศ บทบาทหน้าที่ การประเมินผล การสร้างเครือข่าย การพัฒนาสื่อและเครื่องมือนิเทศ และมนุษยสัมพันธ์

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551 : 138-153) ได้กล่าวไว้ในผลการศึกษา การพัฒนารูปแบบการนิเทศ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า รูปแบบการนิเทศ การเรียนการสอน ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยประเด็นหลัก 7 ด้าน และประเด็นย่อย 23 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของการนิเทศ 1 ประเด็น คือ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และร่วมมือกับครูให้สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน 2) ด้านเนื้อหาของการนิเทศมี 5 ประเด็น คือ การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐาน การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน 3) ด้านกระบวนการนิเทศ มี 6 ประเด็น คือ การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับคุณภาพ การวางแผนการนิเทศ การสร้างเครื่องมือสื่อการนิเทศ การนิเทศการเรียนการสอน การประเมินติดตามผล การขยายผล สร้างวัฒนธรรมคุณภาพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 4) ด้านวิธีการนิเทศมี 4 ประเด็น คือ การนิเทศแบบตรวจตรา การนิเทศแบบให้ผลผลิต การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศเพื่อพัฒนา 5) ด้านผู้นิเทศ มี 3 ประเด็น คือ ศึกษาวิเคราะห์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการของโรงเรียน 6) ด้านระยะเวลาการนิเทศ มี 1 ประเด็น คือ นิเทศทั้งในและนอกเวลาที่ครูทำการสอน 7) ด้านปัจจัยเอื้อ/ข้อจำกัดในการนิเทศมี 3 ประเด็น คือ การจัดทำระบบรายงานผลการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่เข้าใจง่าย ถูกต้องและเป็นรูปธรรม เพื่อการติดตามผลของหน่วยงานต้นสังกัด การพัฒนาความรู้ด้านการนิเทศภายในให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และทีมผู้บริหาร การกำหนดบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและทีมงานให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อนุศักดิ์ เกตุสิริ (2549 : 1 – 19) ได้จำแนกรูปแบบการนิเทศการศึกษาออกได้ 5 รูปแบบ คือ รูปแบบการนิเทศการศึกษาตามลักษณะจุดมุ่งหมาย รูปแบบการนิเทศการศึกษาตามลักษณะและวิธีการของการนิเทศ รูปแบบนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ รูปแบบการนิเทศแบบคลินิก และรูปแบบการนิเทศแบบมนุษยนิยม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการนิเทศการศึกษาตามลักษณะจุดมุ่งหมาย

การวางรูปแบบของการนิเทศการศึกษาตามลักษณะจุดมุ่งหมาย อาจทำได้ใน 4 ลักษณะด้วยกัน กล่าวคือ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2524 : 9, อ้างถึงใน อนุศักดิ์ เกตุสิริ 2549 : 2 – 3)

1.1 การนิเทศเพื่อแก้ไข (Corrective Supervision) เป็นการนิเทศช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องผิดพลาดในการสอน หรือปฏิบัติงานทางวิชาการเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น มีหลักสำคัญ 4 ประการ ในการนิเทศแบบนี้ คือ 1) ถ้าสิ่งบกพร่องนั้นเล็กน้อยให้ผ่านไป 2) ถ้าสิ่งบกพร่องนั้นมีพอประมาณ แต่ไม่ทำให้เกิดความเสียหาย ให้บันทึกไว้แล้วหาโอกาสที่จะช่วยแก้ไขภายหลัง (ไม่แก้ไขทันที) 3) ถ้าสิ่งบกพร่องทำให้เกิดผลเสียหาย ให้หาทางบอกกล่าวผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ แล้วช่วยให้คำปรึกษาและแก้ไขในเรื่องที่สำคัญและจำเป็น และ 4) ถ้าสิ่งบกพร่องนั้นรุนแรง ต้องประชุมปรึกษาหารือกัน และช่วยเหลืออย่างจริงจังทันที

1.2 การนิเทศเพื่อป้องกัน (Preventive Supervision) เป็นการนิเทศเพื่อป้องกันมิให้เกิดอุปสรรคในการทำงาน ผู้นิเทศการศึกษาจะต้องใช้ประสบการณ์โดยรอบคอบ คาดคะเนว่าจะมีปัญหาและมีความยุ่งยากทางวิชาการที่รออยู่เบื้องหน้าว่ามีอะไรบ้าง แล้วร่วมกับครูวางแผนที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้น ๆ ขึ้น

ปัญหาบางอย่างเกิดจากตัวครู บางอย่างเป็นปัญหาจากสภาวะแวดล้อม จำเป็นที่จะต้องศึกษาข้อมูลนั้นอย่างละเอียด และวางแผนการแก้ปัญหาให้ดีที่สุด นอกจากนั้นผู้นิเทศยังต้องช่วยกระตุ้นครูให้มีความกล้าใจปฏิบัติงานที่จะเผชิญปัญหากับอุปสรรคต่าง ๆ อย่างฉลาดด้วย

1.3 การนิเทศเพื่อก่อให้เกิด (Constructive Supervision) เป็นการนิเทศการศึกษาที่มุ่งสิ่งที่ดีที่เกิดขึ้นในกาลข้างหน้ามากกว่าเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต เป็นการนิเทศด้วยการแนะนำให้ครูรู้จักวิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ ให้ทดลองใช้ แล้ววิเคราะห์ว่าวิธีใดดีไม่ดียังไง พยายามส่งเสริมให้ครูมีความรู้สึกสบายใจและเต็มใจที่จะทำงาน และหาทางส่งเสริมให้ครูเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพด้วยการหาวิธีการดำเนินงานที่ทันสมัยอยู่เสมอ

1.4 การนิเทศเพื่อสร้างสรรค์ (Creative Supervision) เป็นการนิเทศที่พยายามดึงเอาความสามารถพิเศษของครูให้ปรากฏและให้ครูนำมาใช้ให้เห็นประโยชน์ต่อกิจการงาน การนิเทศจะมุ่งมุ่งสิ่งที่ปลุกความรู้ พลังกาย และพลังใจของครูให้ช่วยกันคิดสร้างสรรค์ความก้าวหน้าแก่การงานให้ครูได้มีโอกาสสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง และวิจัยวิธีการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยตนเอง เมื่อคิดได้ก็ให้ทดลองปฏิบัติและร่วมกันประเมินความเหมาะสมและหาทางใช้ประโยชน์ต่อไป

จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่ารูปแบบของการนิเทศการศึกษาแบบนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้บริหาร และเป็นทั้งผู้นิเทศการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ปฏิบัติ ส่วนรูปแบบของการนิเทศการศึกษาอาจสามารถปฏิบัติได้ 4 ลักษณะ คือ เป็นลักษณะการนิเทศเพื่อแก้ไข การนิเทศเพื่อป้องกัน การนิเทศเพื่อก่อให้เกิด และการนิเทศเพื่อสร้างสรรค์

2. รูปแบบการนิเทศการศึกษาตามลักษณะและวิธีการของการนิเทศ

อนุศักดิ์ เกตุสิริ (2549 : 3 – 5) การนิเทศเพื่อการศึกษาแยกตามลักษณะความแตกต่างของวิธีการได้เป็น 5 แบบ ดังนี้คือ

2.1 การนิเทศการศึกษาแบบปล่อยปละละเลย (Laissez Faire Supervision) เป็นการนิเทศที่ใช้วิธีตรวจและประเมินค่าว่าดีเลวเพียงใด (Inspect and Rating) ไม่มีการแนะนำแนวทางให้ปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น ถ้าไม่มีเรื่องราวอะไรเกิดขึ้นก็ไม่เอาใจใส่ ถือว่าครูทำงานไปได้โดยราบรื่นแล้วถ้าเกิดเหตุร้ายแรงก็ไล่ออกและเป็นการนิเทศที่ปล่อยให้ครูสอนไปตามวิธีที่ครูถนัดหรือเห็นว่าเหมาะสม

2.2 การนิเทศการศึกษาแบบบังคับ (Coercive Supervision) เป็นการนิเทศที่มุ่งเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนและตัวครู มีตารางสอนและหลักสูตรที่วางไว้ตายตัว มีการตรวจดูอยู่เสมอ ๆ ว่าปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับที่วางไว้ ถ้าครูจะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมก็ให้เรียนวิชาที่ผู้บังคับบัญชาเลือกให้เข้าเรียน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนของครู คือ ผู้บังคับบัญชา ไม่ใช่ตัวครู ส่วนวิธีสอนและหนังสือตลอดจนแนวความรู้ที่ให้แก่เด็กนั้นเป็นไปตามแบบที่ผู้บังคับบัญชาได้เลือกวิธีการไว้ให้แล้ว

2.3 การนิเทศการศึกษาแบบฝึก (Training Supervision) เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศรู้สึกเป็นหน้าที่ที่จะต้องฝึกอบรมครูให้สอนหรือปฏิบัติงานตามแนวที่ตนหรือผู้บังคับบัญชาของตนวางไว้ วิธีการสอนเป็นวิธีที่ผู้นิเทศเลือกไว้แล้ว ผู้นิเทศไม่ได้ดูความต้องการของครูผู้สอน แต่ดูความต้องการของโรงเรียนหรือหน่วยงานศึกษานั้นเป็นใหญ่ ผู้รับการนิเทศไม่จำเป็นต้องคิดหาวิธีการของตนเอง เพราะมีวิธีการที่ได้รับการฝึกจากผู้นิเทศนั้นแล้ว

2.4 การนิเทศการศึกษาแบบแนะแนว (Guidance Supervision) คือ การนิเทศการศึกษาให้ครูเจริญงอกงาม โดยวิธีแนะแนวทางให้ครูหาทางช่วยตนเองเป็นปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้ครูได้แสดงความสามารถที่มีอยู่แล้ว และนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหา โดยใช้หลักการแนะแนวทางที่ครูทำต่อนักเรียนในชั้น เพื่อสร้างให้ผู้รับการนิเทศเจริญงอกงามให้เต็มที่ตามความสามารถ สิ่งที่มีเหมือนกันและแตกต่างกันระหว่างการนิเทศการศึกษาแบบฝึกหัดกับแบบแนะแนว คือ 1) ทั้งสองแบบนี้เชื่อว่า ผู้นิเทศหรือผู้บังคับบัญชามีความรู้มากกว่าผู้รับการนิเทศ 2) แบบแนะแนวนั้น ผู้นิเทศดูความต้องการของผู้รับการนิเทศด้วย แต่แบบฝึกหัดนั้นมุ่งเล็งความต้องการของหน่วยงานเป็นสำคัญ และ 3) ทั้งสองแบบมุ่งเล็งตัวครูและขีดวงจำกัดแต่ในการปรับปรุงตัวครูและวิธีสอนของครู

2.5 การนิเทศการศึกษาแบบประชาธิปไตย (Democratic Process Supervision) เป็นการนิเทศการศึกษาที่ถือหลักปฏิบัติตามลักษณะประชาธิปไตย คือ ผู้นิเทศวางตนเป็นผู้ร่วมงาน ดำเนินงานโดยเคารพในสิทธิหน้าที่และเกียรติแห่งความเป็นมนุษย์ของทุกคนร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงาน แบ่งงานกันทำ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแก่กันและกัน ดำเนินวิธีการตัดสินใจที่จะทำอะไร หรือเว้นการกระทำสิ่งใดโดยให้เหตุผลเป็นข้อตัดสิน ใช้วิธีพิสูจน์หลักฐาน และข้อเท็จจริงแห่งเหตุ และผลนั้นตามหลักวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)

3. การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Supervision)

3.1 ลักษณะของการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์

การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์นี้ เป็นการนิเทศที่อาศัยหลักการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) เป็นพื้นฐาน มีความเชื่อว่าการนิเทศการศึกษานั้นจะให้ผลดีก็ต่ออาศัยวิธีการทำงานอย่างมีระบบระเบียบเหมือนกัน

Taylor (1998 : 31, อ้างถึงใน อนุศักดิ์ เกตุสิริ 2549 : 6 – 7) ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ เป็นการจัดการทางด้านบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการให้คนงานปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรมีแนวดำเนินงานดังนี้ คือ การทำงานควรมีการวิเคราะห์และวางแผนกระบวนการทำงาน ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน และพัฒนาการใช้เครื่องมือให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ใช้ระบบวิธีการทำงานแบบวิทยาศาสตร์ให้ได้ผลดีที่สุด โดยให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ตั้งสูตร และกฎเกณฑ์ในวิธีการปฏิบัติงานทุกอย่าง แสวงหาวิธีที่ดีกว่า (The Better Way) ในการปฏิบัติงาน การเลือกคนเข้าทำงาน การฝึกอบรม และการนิเทศการทำงาน อาศัยวิธีวิทยาศาสตร์ ครูควรได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของเขาให้มากที่สุด และควรมีการวางแผนมาตรฐานของเครื่องมือกับงานเฉพาะแต่ละอย่าง มีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ ไม่ให้หน้าที่มากองอยู่ที่คนเดียว ให้มีผู้อำนวยการของแต่ละฝ่าย โดยฝ่ายวางแผนกับฝ่ายปฏิบัติการให้แยกจากกัน แต่จะต้องทำงานให้ประสานสัมพันธ์กัน

3.2 วิธีการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์

วิธีการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์สามารถดำเนินการได้ ดังนี้ 1) แสวงหาหลักพื้นฐานในการทำงานของตนเอง และของครูที่จะนิเทศด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ 2) รู้จักการวางแผนแทนที่จะทำงานด้วยความคิดที่เกิดขึ้นเมื่อใดก็ลงมือทำเมื่อนั้น 3) สร้างหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกคน และมีการฝึกอบรมบุคคลก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่ 4) รู้จักแบ่งหน้าที่ของแต่ละบุคคลออกตามความสามารถ ความถนัด และให้ประจำหน่วยต่าง ๆ โดยมีคนคอยประสานงานให้ความสัมพันธ์กัน โดยสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้น

5) สร้างวิธีการและมาตรฐานของงานและหาทางจูงใจให้คนปฏิบัติตามเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ 6) มีการกำหนดระยะเวลาเป็นมาตรฐานในการทำงาน สร้างระบบแผนภูมิ กำหนดตารางเวลาในการทำงาน 7) ทำการวิจัยค้นคว้าหาวิธีการสอน หรือวิธีทำงานที่ที่อยู่เสมอ และสนับสนุนการทดลองภายใต้การควบคุมที่ถูกต้อง แม้ว่าผลการทดลองจะปรากฏออกมาเป็นประการใดก็ตาม ถือว่าเป็นหลักฐานที่มีคุณค่า 8) การศึกษาวิเคราะห์เป็นวิธีทางเดียวที่จะได้พบวิธีที่ดีกว่า และเป็นความสนใจที่จะต้องให้ความสำคัญต่อรายละเอียดของงาน 9) เป็นหน้าที่ของผู้นิเทศทั้งคณะที่จะตัดสินว่าวิธีการสอนอย่างใดเป็นวิธีการ ที่เหมาะสมมากกว่า จะผลักดันให้ครูเป็นผู้รับผิดชอบ 10) ให้ถือว่าครูเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านปฏิบัติให้เกิดผล ส่วนเรื่องกระบวนการวิธีการเป็นหน้าที่ของผู้นิเทศที่จะเป็นผู้แนะนำ ดังนั้น ผู้นิเทศจะต้องแสวงหาวิธีที่ดีที่สุดแนะนำแต่ละคน ถ้าเป็นไปได้ 11) มาตรฐานการสอนแบบต่าง ๆ จะต้องจัดให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน ถ้าเป็นไปได้ 12) การสอนมุ่งเน้นให้เด็กรู้จักวิธีการเรียนมากกว่า การป้องกันให้ท่องจำ 13) เวลาที่ใช้ในการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู ควรประหยัดด้วย วิธีการสอนที่มีระบบระเบียบ และจัดให้ได้เหมาะสม

แนวทางการดำเนินงานนิเทศแบบวิทยาศาสตร์มีใช้วิธีทางเดียวที่จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะบางครั้งขัดกับความรู้สึกรักของมนุษย์ มนุษย์ถูกให้ทำงานคล้ายเครื่องจักร อย่างไรก็ตามถ้าหากนำวิธีการมาผสมผสานกันแล้วก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะวิธีการทางวิทยาศาสตร์สอนให้แสวงหาวิธีการที่อยู่เสมอ ประหยัดเวลา และทำงานเป็นระบบระเบียบกฎเกณฑ์ และแบ่งงานกันไปตามหน้าที่ระหว่างฝ่ายวางแผนนโยบายและฝ่ายปฏิบัติ โดยมีการประสานสัมพันธ์กัน

3.3 ขั้นตอนและวิธีการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์

สำหรับขั้นตอนและวิธีการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์นั้น มีด้วยกันทั้งหมด 6 ขั้นตอน (อนุสรณ์ เกตุสิริ 2549 : 9 – 10) มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ครอบคลุมถึง 1) การสำรวจปัญหา ซึ่งอาจมีการทำได้โดยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ ศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประชุมสัมมนาครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน ศึกษาผลวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากการสังเกตวิธีการสอนผลงานของนักเรียนและลักษณะนิสัย การใช้สื่อการเรียน การสอนการประเมินผลการออกข้อทดสอบ ฯลฯ และ 2) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ซึ่งอาจมีวิธีการทำได้ คือ ตั้งสมมุติฐานถึงสาเหตุของปัญหา อาจใช้วิธีการระดมสมอง (Brain Storming) ทดสอบสมมุติฐานและสรุปสาเหตุของปัญหา โดยการใช้ข้อมูลจากขั้นตอนการสำรวจปัญหา และหาข้อมูลเพิ่มเติมในกรณียังไม่ได้ข้อสรุปที่ดี

ขั้นที่ 2 ลำดับความสำคัญของปัญหา ซึ่งต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร นโยบายของโรงเรียน นโยบายของหน่วยงาน และนโยบายของชาติ

ขั้นที่ 3 ตั้งจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาที่เลือกแล้ว ซึ่งจะประกอบด้วยจุดมุ่งหมายจุดมุ่งหมายทั่วไปซึ่งมีเพียง 1 ข้อ ที่มีความชัดเจน และจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งอาจมีหลายข้อตามสาเหตุของปัญหา

ขั้นที่ 4 สร้างและเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยมีวิธีการดังนี้ คือ 1) พิจารณาหาทางเลือกปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ระดมสมอง ปรัชญาผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหานั้น ศึกษาวิธีการที่เคยได้ผลมาก่อน ฯลฯ และ 2) เลือกทางเลือกที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากแนวทาง ดังนี้ คือ เป็นนวัตกรรม พิจารณาทรัพยากรและข้อจำกัดประกอบ การลงทุนน้อย ความเป็นไปได้ อาจใช้วิธีแก้ปัญหา 2 – 3 วิธีรวมทางเลือกที่มีลักษณะคล้ายกัน เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ทดลองนำวิธีแก้ปัญหาลูกที่เลือกแล้วไปทำการทดลอง โดยมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การวางแผน ประกอบด้วย การกำหนดสถานที่ ตัวบุคคล งบประมาณ ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองให้แน่นอน และการเตรียมวิธีการและกระบวนการที่จะทดลองให้พร้อม 2) การทดลอง โดยดำเนินการตามกระบวนการที่ตั้งไว้ 3) การสรุปผลการทดลอง และนำผลการทดลองไปเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เป็นข้อมูลย้อนกลับ และ 4) การปรับปรุงแก้ไข โดยถ้าข้อมูลย้อนกลับบรรลุจุดมุ่งหมายก็นำกระบวนการแก้ปัญหาดังกล่าวมาใช้ได้ ถ้าข้อมูลย้อนกลับไม่บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ควรตรวจสอบจุดบกพร่องของขั้นตอนต่าง ๆ

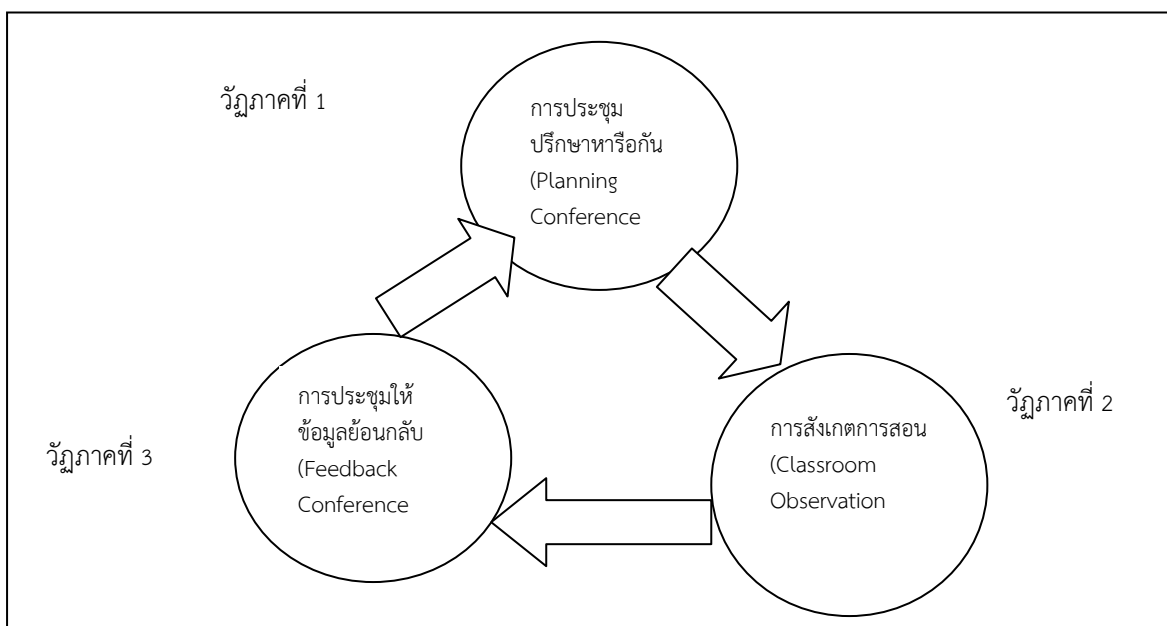
ขั้นที่ 6 ขั้นนำไปใช้ และประเมินผล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ 1) การวางแผน ซึ่งครอบคลุมถึงการเขียนโครงการ เตรียมแหล่งปัญหา เตรียมตัวบุคคล กำหนดระยะเวลา และกำหนดงบประมาณ 2) การนำวิธีแก้ปัญหาลูกไปใช้ และ 3) การประเมินผล

4. การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision)

การนิเทศแบบคลินิกเป็นการจัดการนิเทศที่ยึดจุดประสงค์เป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะยังส่งผลต่อคุณภาพการเรียนของนักเรียนเป็นสุดยอดปรารถนา ร่วมกัน หลักการเรียนหรือแนวคิดที่กล่าวมาแล้วจะเป็นแนวปฏิบัติที่จะให้การดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูและผู้นิเทศได้สะดวกมีแนวปฏิบัติ ที่ชัดเจนมากขึ้น นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอรูปแบบการนิเทศแบบคลินิกซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินงานและ กิจกรรมที่ควรได้ดำเนินการในแต่ละขั้นตอนเอาไว้หลายรูปแบบ (สมาน อัสวภูมิ 2537 : 19, อ่างถึงใน อนุศักดิ์ เกตุสิริ 2549 : 12 – 15)

4.1 วิธีกรนิเทศแบบคลินิกตามรูปแบบ Acheson and Gall

สำหรับรูปแบบการนิเทศแบบคลินิกของ Acheson and Gall (1980 : 114, อ่างถึงใน ทองใบ ทองมาก : 94) มี 3 ขั้นตอน สามารถเขียนรูปแบบได้ดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศแบบคลินิกของ Acheson and Gall ที่มา ทองใบ ทองมาก (2555: 94)

จากรูปแบบดังกล่าวสามารถอธิบายแต่ละขั้นตอนได้ดังนี้

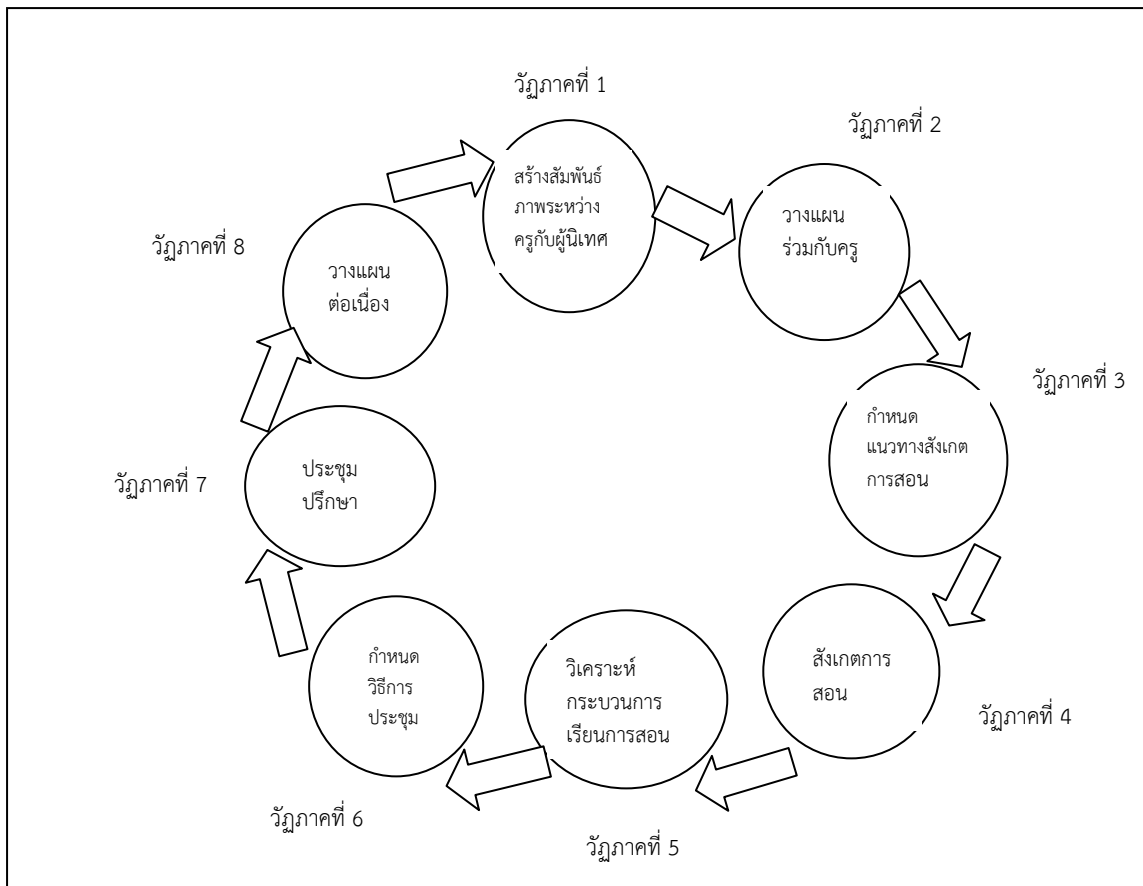
1) การประชุมปรึกษาหารือ (Planning Conference) ในการประชุมปรึกษาหารือกันนี้เป็น การดำเนินงานเพื่อให้ทราบความรู้สึกและความต้องการของครูในการจัดการเรียนการสอน ความมุ่งหวังใน วิชาชีพของครู ส่วนบทบาทของผู้นิเทศ ก็คือ การรับฟังด้วยความจริงใจ และการทำข้อตกลงอื่น ๆ ที่จะ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานร่วมกัน

2) การสังเกตการสอน (Classroom Observation) ในขั้นตอนนี้ผู้นิเทศจะสังเกตการสอนใน ชั้นเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์และหาแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนต่อไป

3) ประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed back Conference) ในขั้นตอนนี้สุดท้ายนี้จะเป็นการ ประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างครูและผู้นิเทศ เพื่อให้ทราบผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้รวบรวมจากการ สังเกตการสอน

4.2 วิธีการนิเทศแบบคลินิกตามรูปแบบของ Cogan

สำหรับแนวคิดของ Cogan เสนอรูปแบบการจัดนิเทศแบบคลินิกเอาไว้ 8 ขั้นตอน หรือวัฏ ภาค (Phase) เสนอเป็นรูปแบบได้ดังปรากฏในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการนิเทศแบบคลินิกของ Cogan
ที่มา ทองใบ ทองมาก (2555: 95)

จากรูปแบบข้างต้น สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

วิธภาคที่ 1 การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับผู้นิเทศ (Establishing the Teacher-Supervisor Relationship) ซึ่งผู้นิเทศควรจะปฏิบัติดังนี้ 1) สร้างสัมพันธ์ภาพคลินิก (Clinical Relationship) ระหว่างครูกับผู้นิเทศ 2) ช่วยครูให้เข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิก โดยทั่วไปและขั้นตอนในการดำเนินงาน และ 3) ชี้แนะให้ครูได้ทราบถึงบทบาทใหม่และพันธกิจ (Function) ของเขาในช่วงการดำเนินการนิเทศ

วิธภาคที่ 2 วางแผนร่วมกับครู (Planning with Teacher) กิจกรรมในช่วงนี้ ครูและผู้นิเทศร่วมกันวางแผนการสอน ซึ่งเป็นการวางแผนบทเรียนเดี่ยวหรือเป็นชุด หรือหน่วยการเรียนรู้ (Units) ก็ได้

วิธภาคที่ 3 กำหนดแนวทางสังเกตการณ์สอน (Planning the Strategy of Observation) ผู้นิเทศจะกำหนดจุดมุ่งหมาย กระบวนการ และเทคนิควิธีการสังเกตการณ์สอน ตลอดจนการรวบรวมข้อมูลไว้อย่างชัดเจน หากจะมีบุคคลอื่นร่วมสังเกตด้วยก็จะกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ให้ชัดเจนด้วย สำหรับครูจะเข้าร่วมการกำหนดแนวทางการสังเกตด้วยก็ได้เพื่อให้คุ้นเคยกับกระบวนการนิเทศมากขึ้น

วิธภาคที่ 4 การสังเกตการณ์สอน (Observing Instruction) ผู้นิเทศจะเข้าสังเกตการณ์สอน (ตามวิธีการที่กำหนดไว้) เพื่อบันทึกเหตุการณ์ (Events) ต่าง ๆ ในชั้นเรียน

วิธภาคที่ 5 วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน (Analyzing the Teaching Learning Process) ในการวิเคราะห์นั้น ผู้นิเทศกับครูจะร่วมกันวิเคราะห์หรือว่าแยกกันวิเคราะห์ แล้วค่อยนำมาปรึกษาหารือกันก็ได้ การตัดสินใจว่าดำเนินการอย่างไร ขึ้นอยู่กับระดับความสามารถของครูเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศแบบคลินิก และความต้องการของเขาในขณะนั้น

วิธภาคที่ 6 กำหนดวิธีการประชุมปรึกษา (Planning the Strategy of the Conference) ในการกำหนดวิธีการประชุมปรึกษานั้น หากเป็นระยะเริ่มแรกและผู้นิเทศทำงานร่วมกับครู ผู้นิเทศควรเป็นผู้กำหนดและดำเนินการประชุมปรึกษาเอง แต่หลังจากการปฏิบัติการนิเทศร่วมกันหลายครั้งแล้ว ครูและผู้นิเทศควรจะได้วางแผนร่วมกัน

วิธภาคที่ 7 การประชุมปรึกษา (Conference) โดยทั่วไปการประชุมปรึกษาในขั้นตอนนี้จะเป็นเรื่องเฉพาะของผู้นิเทศกับครู แต่หากมีความจำเป็นและโอกาสอำนวย ผู้ร่วมทีมคนอื่นอาจจะร่วมด้วยก็ได้ บางครั้งการประชุมอาจดำเนินการโดยครูหรือบุคคลอื่นก็ได้ และบางครั้งไม่ต้องมีผู้นิเทศร่วมด้วยก็ได้

วิธภาคที่ 8 การวางแผนต่อเนื่อง (Renewed Planning) ในจังหวะที่เหมาะสม ขณะที่ครูและผู้นิเทศร่วมกันปรึกษาหารือกันอยู่นั้น ครูและผู้นิเทศจะร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอน ครูและผู้นิเทศจะเลิกพูดถึงบทเรียนเก่า แต่เริ่มต้นร่วมกันวางแผนสำหรับบทเรียนใหม่ วิถีจักรของการนิเทศแบบคลินิกก็เริ่มต้นใหม่อีกครั้ง

4.3 วิธีกรนิเทศแบบคลินิกตามรูปแบบของ Gold hammer

สำหรับรูปแบบการนิเทศแบบคลินิกของ Gold hammer เสนอไว้ 5 ขั้นตอน (Stage) ซึ่งหากจะพิจารณาแล้ว Gold hammer ได้รวมขั้นตอนที่ 1 – 3 ของ Cogan ไว้ในขั้นตอนที่ 1 ของเขา ขั้นตอนที่ 5 – 6 ไว้ในขั้นตอนที่ 3 จะแตกต่างกันบ้างก็เป็นขั้นตอนสุดท้ายของทั้งสองรูปแบบคือขั้นตอนที่ 5 ของ Gold hammer และขั้นตอนที่ 8 ของ Cogan แต่ก็ไม่มีอะไรเป็นข้อแตกต่างที่สำคัญมากนัก นอกจากตรงที่ Cogan เน้นการพัฒนาบทเรียนต่อเนื่อง แต่ Gold hammer จะมุ่งที่การประเมินผล

การดำเนินงานของผู้นิเทศและพัฒนาทักษะของครูเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศแบบคลินิกในขั้นตอนนี้ ขั้นตอนการนิเทศแบบคลินิกตามรูปแบบของ Gold hammer ซึ่งได้กล่าวมาแล้วมี 5 ขั้นตอน คือ 1) การประชุมปรึกษาก่อนการสังเกตการณ์สอน (Pre-Observation Conference) 2) การสังเกตการณ์สอน (Observation) 3) การวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดวิธีการประชุมนิเทศ (Analysis and Strategy) 4) การประชุมนิเทศ (Supervision Conference) และ 5) การประชุมวิเคราะห์การปฏิบัติงาน (Post-conference Analysis)

4.4 วิธีการนิเทศแบบคลินิกตามรูปแบบของ Boyan and Copeland

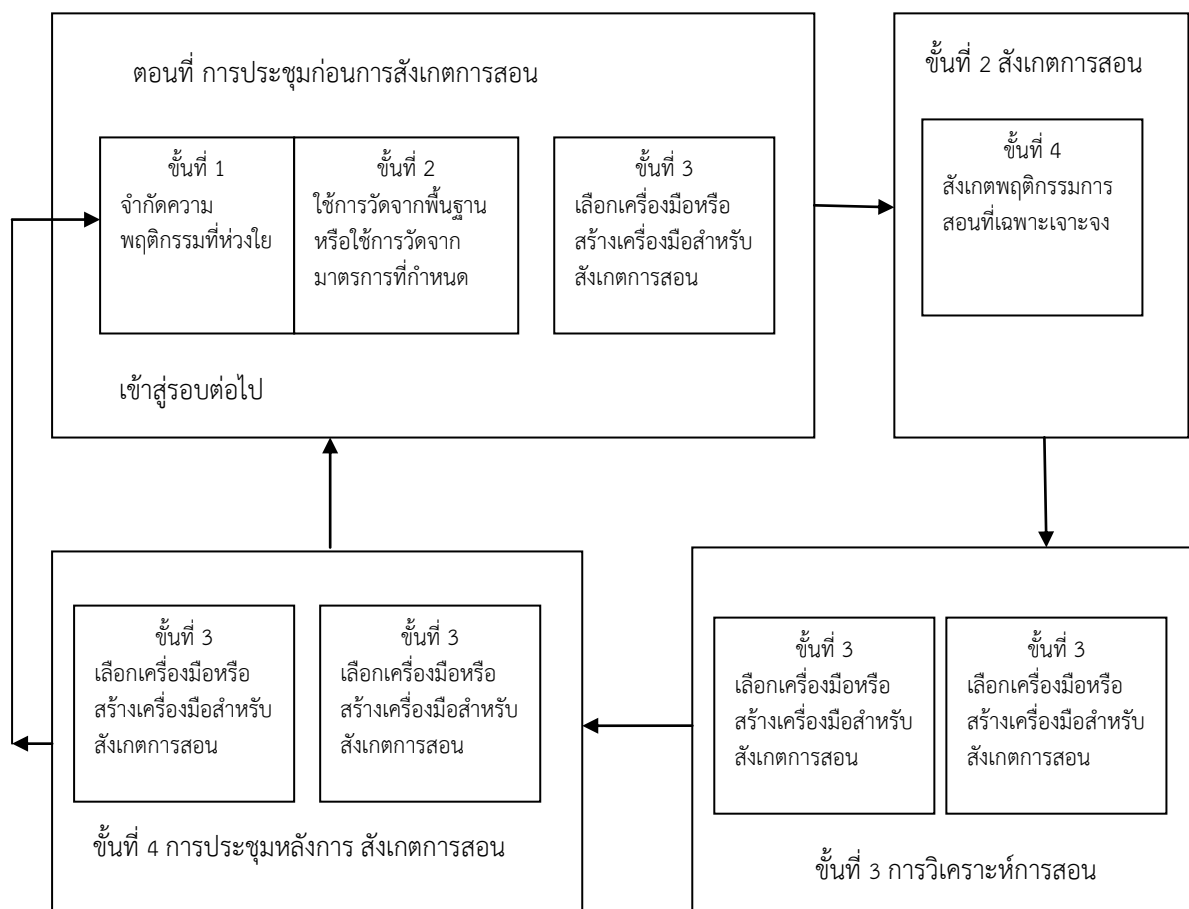
Boyan and Copeland (1978 : 55) ได้เสนอรูปแบบของการนิเทศแบบคลินิกประกอบด้วย 4 ตอน 8 ชั้น กล่าวคือ ในตอนที่ 1 จะประกอบด้วย ชั้นที่ 1 – 3 ในตอนที่ 2 จะประกอบด้วย ชั้นที่ 4 ในตอนที่ 3 จะประกอบด้วย ชั้นที่ 5 – 6 และในตอนที่ 4 จะประกอบด้วย ชั้นที่ 7 – 8 ในแต่ละขั้นตอนจะมีความต่อเนื่องกัน และจะต้องทำตามลำดับชั้น ดังนี้

ตอนที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกตการณ์สอน ประกอบด้วย ชั้นที่ 1 จำกัดความพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือที่เป็นความกังวลห่วงใยของครู ชั้นที่ 2 ตัดสินใจเลือกหาที่จะให้ได้มา ซึ่งการวัดพฤติกรรม การสอนโดยวัดจาพื้นฐานครั้งแรก หรือโดยการวัดพฤติกรรมการสอน โดยการตั้งมาตรการระดับความสามารถในการสอนเอาไว้ และชั้นที่ 3 เลือกเครื่องมือหรือสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการสังเกตการณ์สอน

ตอนที่ 2 การสังเกตการณ์สอน ประกอบด้วย ชั้นที่ 4 สังเกตพฤติกรรมการสอน ที่เฉพาะเจาะจง

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การสอน ประกอบด้วย ชั้นที่ 5 การวิเคราะห์ผลที่ได้จากการสังเกตการณ์สอน และชั้นที่ 6 ชี้ระบุถึงพฤติกรรมการสอนที่ต้องการเก็บรักษาเอาไว้ หรือพฤติกรรมการสอนที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง

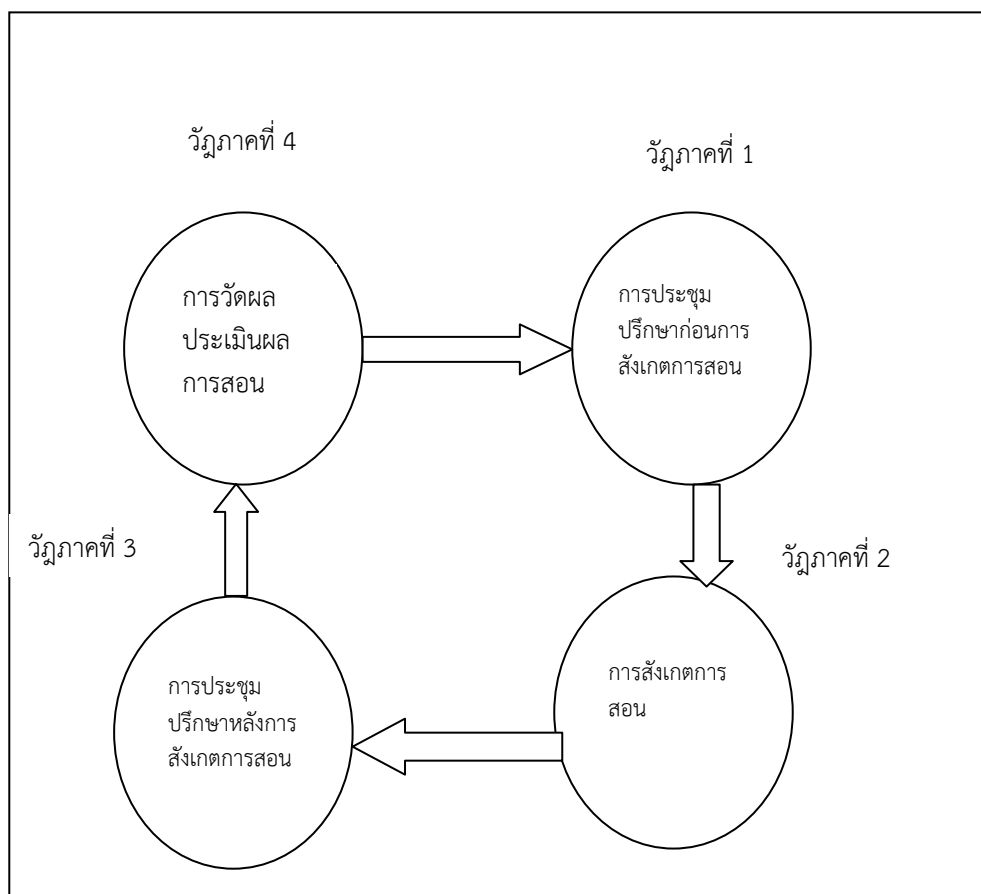
ตอนที่ 4 การประชุมหลังการสังเกตการณ์สอน ประกอบด้วย ชั้นที่ 7 ให้ข้อมูลป้อนกลับจากผลของการวิเคราะห์ และชั้นที่ 8 พิจารณาเลือกยุทธวิธี

ภาพที่ 3 รูปแบบการนิเทศแบบคลินิกของ Boyan and Copeland
ที่มา : Boyan and Copeland 1978 : 55 อ้างอิงทองใบ ทองมาก (2555: 98)

4.5 วิธีการนิเทศแบบคลินิกตามรูปแบบของ Bellon and Huffman

Bellon and Huffman (1976 : 120) ได้เสนอรูปแบบของการนิเทศการสอนไว้ในลักษณะที่มีส่วนใกล้เคียงกันกับรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้เสนอมานี้ ดังนี้ วิทยภาคที่ 1 การประชุมปรึกษาก่อนการสังเกตการสอน วิทยภาคที่ 2 การสังเกตการณ์สอน วิทยภาคที่ 3 การประชุมปรึกษาหลังการสังเกตการสอน และวิทยภาคที่ 4 การวัดผลและประเมินผลพฤติกรรมการสอน

ภาพที่ 4 รูปแบบการนิเทศแบบคลินิกของ Bellon and Huffman
ที่มา : Bellon and Huffman 1976 : 120 อ้างอิงทองใบ ทองมาก (2555: 99)

5. การนิเทศแบบมนุษยนิยม (Humanistic Supervision)

5.1 ลักษณะการนิเทศแบบมนุษยนิยม

การนิเทศแบบมนุษยนิยมนั้น คือ การนิเทศที่เน้นถึงความสำคัญของการกระทำของผู้อื่น Abrell (200 : อ้างถึงใน อนุศักดิ์ เกตุสิริ 2549 : 16) กล่าวว่า การนิเทศแบบนี้จะทำให้เกิดความองงามของครูเอง ฉะนั้น ผู้นิเทศที่ใช้วิธีการนี้จะต้องมีคุณลักษณะ ทักษะ ทศนคติ และความเข้าใจในการนิเทศการศึกษาที่ยึดความสามารถส่วนตัวของบุคคลเป็นหลัก ต้องรู้จักสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะสามารถกระตุ้นการและพัฒนาองงาม และความสำเร็จส่วนบุคคลให้กับบุคคลที่ผู้นิเทศทำงาน ด้วย บทบาทของผู้นิเทศแบบมนุษยนิยมมีหลายประการดังต่อไปนี้ คือ

5.1.1 หน้าที่เกี่ยวกับการประเมินและวินิจฉัย (Assessing - Diagnosing Function) หมายถึง การช่วยให้ครูสามารถประเมินและวินิจฉัยความต้องการของเขาเองได้ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา

5.1.2 หน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน (Planning Function) หมายถึง การช่วยเหลือหรือแนะนำให้ครูสามารถวางแผนเกี่ยวกับเป้าหมาย จุดประสงค์ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้ผลออกสูงสุด

5.1.3 หน้าที่เกี่ยวกับการเร้าใจ จูงใจ (Motivating Function) หมายถึง การช่วยครูในการสร้างบรรยากาศ และคงสภาพบรรยากาศที่ดีในการกระทำงานเกี่ยวกับการนิเทศทุกชนิด

5.1.4 หน้าที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ (Strategic Function) หมายถึง การเลือกใช้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่จะให้ผลลัพธ์ออกมาตามที่ต้องการ

5.1.5 หน้าที่เกี่ยวกับแหล่งวัสดุ (Resource Function) หมายถึง การรู้จักใช้คนและวัสดุต่าง ๆ ที่จะให้สำเร็จตามจุดประสงค์ และให้ครูสามารถแสดงประสบการณ์ของตนเองออกมาเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน

5.1.6 หน้าที่เกี่ยวกับการประเมินผลหรือรายงานความก้าวหน้า (Appraising or Progress Reporting Function) หมายถึง การช่วยเหลือครูในการประเมินผลงาน หรือผลลัพธ์ที่ออกมาว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่

5.2 ลักษณะของผู้นิเทศแบบมนุษยนิยม

ผู้นิเทศในอดีตและส่วนใหญ่ในปัจจุบันมักจะเป็นแต่ผู้บอก ผู้ให้เงื่อนไข และผู้เชี่ยวชาญ แต่ผู้นิเทศแบบมนุษยนิยมจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะดังกล่าว นั่นคือผู้นิเทศแบบมนุษยนิยมจะเป็นผู้คอยช่วยเหลือ ผู้สนับสนุน และเป็นผู้เรียนไปด้วยในเวลาเดียวกัน ผู้นิเทศแบบมนุษยนิยมต้องรู้จักนำเอาความมุ่งมาดปรารถนา ความต้องการ และความสามารถพิเศษของครูออกมาใช้ประโยชน์ จะต้องมีทัศนคติแบบมนุษยนิยม นั่นคือ มองเห็นความสำคัญของผู้อื่นในแง่ที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน มีความรู้สึกนึกคิดผู้นิเทศแบบมนุษยนิยมจะถามมากกว่าจะบอก ร่วมมือมากกว่าคอยควบคุม และสร้างความไว้วางใจมากกว่าสร้างความไม่ไว้วางใจต่อกันและกัน ทัศนคติแบบมนุษยนิยมเชื่อว่า “ความเป็นมนุษย์” มีความสำคัญต่อการทำงานมากที่สุด มนุษย์เราจะทำงานได้ผลดี เมื่อมีความไว้วางใจ ได้รับการยอมรับ และได้รับการหนุนใจเป็นอย่างดี ดังนั้น ในการจะทำงานร่วมกับครูผู้นิเทศแบบมนุษยนิยมจะต้องมีคุณลักษณะต่าง ๆ คือ 1) มีความเชื่อว่าทุกคนมีพลังหรือความสามารถในการที่จะแก้ปัญหาของตัวเองได้ 2) มีความเชื่อว่าทุกคนมีอิสระอันสูงส่งในการเลือกและการกระทำต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ และความสามารถของตนเอง 3) มีความเชื่อว่าทุกคนจะบรรลุชีวิตที่ดีก็โดยการประสานความพอใจส่วนตัวและการพัฒนาตนเองเข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จ 4) ยอมรับในวิถีทางประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกัน 5) มีความเต็มใจที่จะถาม Basic Assumption and Conviction ของตัวเองและของผู้อื่น 6) ยอมรับและมีความสามารถในการที่จะทำให้ผู้อื่นรู้สึกมีคุณค่า มีความสำคัญ และมีสภาพทางจิตใจที่ดี 7) มีความเต็มใจ และมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันอบอุ่นและเห็นอกเห็นใจกับทุกคน โดยไม่เลือกผิว ชนชาติ ศาสนา และพื้นฐานการศึกษา 8) มีความสามารถในการรับฟัง และมีความกระตือรือร้นที่จะใช้ประสบการณ์ของผู้อื่นให้เป็นประโยชน์ เป็นแหล่งในการวางเป้าหมายและแนวทางไปสู่เป้าหมาย 9) มีความเชื่อว่าการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีชีวิตชีวาในการเสริมสร้างความงอกงามและความก้าวหน้าของบุคคล และ 10) ยอมรับในการยกระดับผู้อื่นในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ผู้หนึ่ง และมีความกระหายในการสืบเสาะหาความรู้ในสาขาของการนิเทศการศึกษา

5.3 การดำเนินงานของกระบวนการนิเทศการศึกษาแบบมนุษยนิยมให้ประสบผลสำเร็จ

ผู้นิเทศแบบมนุษยนิยมจะดำเนินการเพื่อให้ประสบผลสำเร็จก็โดยวิธีการดังนี้ 1) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่เปิดเผย ไว้วางใจกัน และเป็นกันเอง 2) การวินิจฉัยความต้องการ ความมุ่งมาดปรารถนา ความสามารถพิเศษ และเป้าหมายทั้งของครูและของโรงเรียน ที่จะมีการนิเทศเกิดขึ้น 3) การวางแผนว่าจะทำอะไร จะทำอย่างไร และจะเกิดขึ้นเมื่อใด 4) การสังเกตการณ์กระทำโดย “การสมมุติบทบาทหรือ

การกระทำบทบาท” (Taking the Role) ของครู ของนักเรียน และของศึกษานิเทศก์ และ 5) การวิเคราะห์ การกระทำ การปรึกษาหารือ และการร่วมกันประเมินผล

ในกระบวนการนิเทศการศึกษาแบบมนุษยนิยมนั้น จะประสบผลสำเร็จหากว่าทุกคนมีส่วนร่วม ในการนิเทศโดยสิ่งต่อไปนี้

- 1) รู้ว่าทักษะ ความสามารถพิเศษ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเขาเองนั้น จะต้อง นำออกใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน
- 2) ระลึกเสมอว่าเขาจะต้องมีความรับผิดชอบในตัวเอง จัดการดำเนินการต่าง ๆ ด้วยตนเอง และตัดสินใจด้วยตัวเอง

3) ยอมรับสภาพความเป็นจริงและความสามารถของบุคคลตามที่เขามีอยู่ นอกจาก การดำเนินการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการนิเทศอีกแบบหนึ่ง คือ การนิเทศแบบเพื่อน นิเทศเพื่อน (Peer Coaching) มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนและเป็นการนิเทศแบบร่วมมือกันปรับปรุง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน การจะนำรูปแบบการนิเทศในแบบนี้มาดำเนินการนั้น มีความจำเป็นต้องศึกษา และทำความเข้าใจถึงความหมายและกระบวนการนิเทศก่อน

วีชรา เล่าเรียนดี (2541 : 160 – 166) ได้กล่าวถึงการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนว่า คำว่า Peer ตามพจนานุกรม หมายถึง เท่ากัน เสมอกัน หรือหมายถึงการเฟื่องฟู ส่วนคำว่า Coach หรือ Coaching หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอน ฝึก หรือแนะนำ หรือการสอน การบอก การแนะนำ เมื่อคำว่า Peer Coach ถูกนำมาใช้ในด้านกรนิเทศ มีการให้ความหมายไว้ว่า เป็นการนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน หรือการนิเทศ โดยเพื่อนร่วมงาน หรือเพื่อนร่วมอาชีพ มิใช่ศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหาร ในวงการนิเทศการศึกษาคำว่า Peer Coaching อาจเรียกว่าเป็นการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน หรือเพื่อนนิเทศเพื่อน ซึ่งถือว่าเป็นการนิเทศภายใน รูปแบบหนึ่ง ที่เน้นที่การปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนของครู และเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู และบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนด้วย การนิเทศแบบ Peer Coaching หรือเพื่อนนิเทศเพื่อน นี้ มีวิธีการพอสรุปได้ คือ ครูและเพื่อนครู หรือครูในสาขาอื่น หรือบุคลากรที่ไม่ใช่บุคคลในสายผู้สอน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันมา ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยที่ในการปฏิบัติ ตามโครงการนั้น จะต้องมีการวางแผน การปฏิบัติร่วมกัน มีการสังเกตการสอน วิเคราะห์การสอน และการ ป้อนข้อมูลกลับ (Feedback) ตลอดจนร่วมมือกันคิดหาวิธีแก้ไขปรับปรุงจุดบกพร่องให้พัฒนาและมี ประสิทธิภาพขึ้นกว่าเดิม

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถแยกเป็น 3 ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทจะมีจุดเน้นหรือ จุดมุ่งหมายในการพัฒนาต่าง ๆ กัน

1. Technical Coaching : เป็นการช่วยส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และวิธีการ สู่อุปกรณ์ปฏิบัติจริงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (หลังการฝึกอบรมเทคนิค, วิธีการใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ)
2. Collegial Coaching : เป็นการช่วยให้ครูได้พัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ของตนเองด้วยตัวเอง เป็นการปฏิบัติงานพร้อมกันระหว่างผู้นิเทศกับครู หรือครูกับเพื่อนครู หรือกับบุคลากร อื่น ๆ ในโรงเรียน
3. Challenge Coaching : เป็นการช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาการสอน ที่เกิดขึ้นเสมอ และยังไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งเป็นงานที่ท้าทายความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคล ที่เกี่ยวข้อง

Technical Coaching : เป็นการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนรูปแบบหนึ่งที่เน้นการช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูได้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และวิธีการสอนแบบต่าง ๆ การที่ได้รับการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติให้นำไปใช้ได้จริงในห้องเรียน ในขณะที่เดียวกันก็เน้นความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้นิเทศ เปิดโอกาสและจัดเวลาให้ได้สนทนากันมากขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ เกี่ยวกับงานในอาชีพของตนเอง การนิเทศแบบ Technical Coaching นี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในเรื่องที่สังเกตการสอนของกันและกัน ภายใต้บรรยากาศของความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน จะช่วยให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของตนเองได้ โดยปกติแล้วการนิเทศแบบนี้จะนำมาใช้กับครูที่ผ่านการฝึกอบรมปฏิบัติการในโครงการพัฒนาบุคลากรในด้านเทคนิค ทักษะการสอนใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อติดตาม ส่งเสริมการนำไปใช้จริงในห้องเรียน โดยมีวิธีการง่าย ๆ พอสรุปได้ คือ จับคู่ครูกับผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้นิเทศ หรือผู้ที่ผ่านการอบรมมาแล้วให้คู่กัน ผลัดกันสังเกตการสอน และให้ข้อมูลป้อนกลับหลาย ๆ ครั้ง ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

Collegial Coaching : เป็นการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนอีกแบบหนึ่ง ที่เน้นการพัฒนาปรับปรุงสอนโดยการร่วมมือกัน เปิดโอกาส และใช้เวลาในการสนทนากันระหว่างครูมากขึ้น การที่มีโอกาสสังเกตการณ์สอนระหว่างเพื่อ ทำให้รู้จุดบกพร่องของตนเองชัดเจนยิ่งขึ้นเข้าใจตัวเองมากขึ้น การนิเทศแบบนี้มีพื้นฐานความเชื่อว่า ครูสามารถพัฒนาทักษะและการสอนของตนเอง สามารถวิเคราะห์การสอนของตนเองได้ ถ้าเขามีโอกาสที่จะฝึกและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ดังกล่าว การนิเทศแบบนี้มีเป้าหมายระยะยาวว่าครูจะสามารถแก้ไขตัวเองด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ การนิเทศแบบ Collegial Coaching มีวิธีการง่าย ๆ คือ การจับคู่กันระหว่างครูในสายวิชาเดียวกัน หรือต่างสาขากัน เน้นที่การสังเกตการสอนของกันและกัน โดยเฉพาะในจุดหรือประเด็นที่ต้องการการเรียนรู้มากที่สุด เน้นเฉพาะจุดที่บกพร่องที่ต้องการการแก้ไขปรับปรุง โดยที่ผู้สังเกตการสอนจะร่วมมือกับผู้ถูกสังเกตคิดและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แล้ววิธีการนิเทศแบบ Collegial Coaching น่าจะเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน

Challenge Coaching : เป็นการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่เน้นการแก้ไขปัญหาการสอนที่เกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ จุดประสงค์การนิเทศแบบนี้ก็เพื่อช่วยครู หรือคณะครูแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนซึ่งพยายามที่จะแก้ปัญหามาจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นเป็นประจำและยังไม่ได้รับการแก้ไข รูปแบบการนิเทศวิธีนี้มีพื้นฐานความเชื่อว่า ความพยายามในการแก้ปัญหาในการสอนของผู้ดำเนินการสอนเอง จะช่วยให้มีการปรับปรุงพัฒนา การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพขึ้นมาได้ เพราะเพื่อนร่วมงานมีความเข้าใจกัน เข้าใจ และพอใจที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่ได้ Challenge Coaching จะแตกต่างจาก Technical และ Collegial Coaching ในด้านกระบวนการและผลผลิต หรือผลลัพธ์ กล่าวคือ กระบวนการนิเทศแบบ Challenge Coaching จะประกอบด้วย

1. การร่วมกันวิเคราะห์พิจารณาปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ หรือร่วมกันกำหนดเป้าหมายจุดมุ่งหมายที่ต้องการ
2. มีการดำเนินงานเป็นกลุ่มหรือคณะตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ส่วน Technical และ Collegial Coaching ดำเนินงานเป็นคู่
3. บุคลากรในสายอื่นที่ไม่ใช่สายการสอน แต่มีความชำนาญเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เข้าร่วมกลุ่มคณะทำงานได้ โดยเฉพาะบุคคลที่มีความสามารถในการแก้ปัญหา หรือความชำนาญด้านอื่น ๆ เช่น บรรณารักษ์ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะในการเลือกใช้รูปแบบการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

1. Technical Coaching ควรนำมาใช้หลักการให้ฝึกอบรม ทักษะ วิธีการ นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้เกิดการถ่ายโยงความรู้ และทักษะต่าง ๆ ในขณะที่ปฏิบัติการสอนในห้องเรียน ให้มีการนำไปใช้อย่างถูกต้อง และเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. Collegial Coaching ควรนำมาใช้เมื่อต้องการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของครู ส่งเสริมการคิดอย่างอิสระและเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน

3. Challenge Coaching ควรนำมาใช้เมื่อต้องการที่จะส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของครู ซึ่งผู้นิเทศจะต้องมีความรู้ มีทักษะในการแก้ปัญหา การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ผู้นิเทศหรือผู้สังเกตการสอนอาจเป็นใครก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อนครู หรือครูผู้สอน แต่ต้องมีประสบการณ์ในการนิเทศ ทั้ง 2 แบบข้างต้น

ข้อดีของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching)

1. ช่วยให้มีการช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

2. เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ครูได้ปรับปรุงและพัฒนาการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ทักษะ และวิธีการสอนซึ่งกันและกัน

4. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันในสายเดียวกัน หรือต่างสาขากัน

5. สร้างเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีในการร่วมมือกันปฏิบัติงาน

6. ช่วยให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญ และเป้าหมายในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

7. ช่วยเติมช่องว่างระหว่างครูด้วยกัน ช่วยคลายกฎแห่งความโดดเดี่ยวของครูแต่ละคน

(Privacy Rule) ช่วยทำให้ครูรู้สึกว่าคุณเองมีเพื่อนหัวอกเดียวกัน ประสบปัญหาคล้ายกัน

ข้อเสนอแนะในการเริ่มโครงการ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ สนับสนุนส่งเสริมโครงการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1. เปิดโอกาส จัดเวลาให้มีการสังเกตการณ์สอนเพื่อนงานเพื่อนร่วมอาชีพ ทั้งในโรงเรียนเดียวกัน และโรงเรียนอื่นที่มีชื่อเสียง ขณะเดียวกันเปิดโอกาสให้การสังเกตการสอนจากเพื่อนด้วย

2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสำรวจจุดเด่น จุดบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

3. ให้ความรู้ ทบทวนหลักการ และวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ หรือวิธีที่จะนำมาใช้ทดลองปฏิบัติ

การฝึกอบรมครูผู้ที่จะทำหน้าที่นิเทศ (Training Coach Peer Coaching) หรือผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือครูในการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ เป็นอย่างดี การฝึกเพียงเล็กน้อยย่อมไม่เพียงพอในการให้การฝึกอบรม และการฝึกปฏิบัติผู้ที่จะมีส่วนร่วมในการนิเทศ ควรจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระและการฝึกปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. วิธีการรูปแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Styles) ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ

2. การสังเกตการณ์สอน การวิเคราะห์การสอน และการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และการฝึกปฏิบัติ (Practice)

3. การฝึกการให้คำแนะนำแก่ครู เพื่อให้มีความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเองด้วยตนเองต่อไป (การสื่อความหมายต่าง ๆ)

4. การฝึกสร้างเครื่องมือและการใช้เครื่องมือสังเกตการสอนอย่างง่าย

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการนิเทศที่นักการศึกษาแต่ละท่านนำเสนอขึ้น แต่ละรูปแบบ มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับแนวคิดหรือมุมมองของแต่ละคน เช่น บางคนอาจกำหนดลักษณะเด่นของการนิเทศเป็นหลัก ก็จะมองเห็นรูปแบบการนิเทศที่เน้นให้คำแนะนำ เช่น การจัดให้มีการปฐมนิเทศ การอบรม หรือการประชุม หรือมองเห็นรูปแบบการนิเทศที่เน้นให้เกิดการไหวตัว ซึ่งเป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศ กระตุ้น เร่งเร้า ส่งเสริมให้ครูเกิดความคิดและนำความคิดนั้นไปปฏิบัติ บางคนก็กำหนดรูปแบบการนิเทศตาม ลักษณะของปรัชญาและลักษณะของผู้นิเทศ เช่น การนิเทศแบบตรวจตรา การนิเทศแบบให้ผลผลิต การนิเทศ เพื่อพัฒนา หรือการนิเทศแบบคลินิก ในขณะที่เดียวกันก็มีการกำหนดรูปแบบการนิเทศที่เป็นกระบวนการหรือ เป็นขั้นตอนในการดำเนินงาน ซึ่งกล่าวโดยรวมนี้จะครอบคลุมถึงขั้นตอนการ วางแผนการนิเทศ การ ดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ มีการกำหนดรูปแบบการนิเทศตามลักษณะของจุดมุ่งหมาย ซึ่งครอบคลุมถึงการนิเทศเพื่อแก้ไข การนิเทศเพื่อป้องกัน การนิเทศเพื่อก่อให้เกิด และการนิเทศเพื่อสร้างสรรค์ กำหนดรูปแบบการนิเทศตามลักษณะและวิธีการของการนิเทศ ซึ่งครอบคลุมการนิเทศ 5 รูปแบบ คือ การ นิเทศแบบปล่อยปละละเลย การนิเทศการศึกษาแบบบังคับ การนิเทศการศึกษาแบบฝึก การนิเทศการศึกษา แบบแนะแนว และการนิเทศการศึกษาแบบประชาธิปไตย การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการ นิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นการนิเทศที่อาศัยหลักการบริหารแบบวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน และมีความเชื่อว่าการ นิเทศนั้นจะให้ผลดีต่ออาศัยวิธีการทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบ ซึ่งครอบคลุมขั้นตอนต่าง ๆ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจและการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา 2) การลำดับความสำคัญของปัญหา 3) การตั้ง จุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาที่เลือกแล้ว 4) การสร้างและการเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา 5) การทดลอง นำวิธีแก้ปัญหาที่เลือกแล้วไปทำการทดลอง และ 6) การนำไปใช้และประเมินผล นอกจากนี้ก็มีรูปแบบ การนิเทศแบบมนุษยนิยม ซึ่งเป็นการนิเทศ ที่เน้นถึงความสำคัญของการกระทำของผู้อื่น เป็นการนิเทศ ที่จะทำให้เกิดความงอกงามของครูเอง ซึ่งผู้นิเทศจะต้องมีคุณลักษณะ ทักษะ ทศนคติ และความเข้าใจในการ นิเทศการศึกษาที่ยึดความสามารถส่วนตัวของบุคคลเป็นหลัก และต้องรู้จักสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อม ที่สามารถกระตุ้นและพัฒนาความงอกงามและความสำเร็จส่วนบุคคลให้กับบุคคลที่ผู้นิเทศทำงานด้วย ในขณะเดียวกันก็มีการกำหนดรูปแบบการนิเทศโดยมองถึงปัจจัยในการดำเนินการที่มีความสำคัญต่อการนิเทศ เช่น รูปแบบการนิเทศที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านการวางแผนกลยุทธ์ เทคนิคการนิเทศ บทบาทหน้าที่ การประเมินผล การสร้างเครือข่าย การพัฒนา สื่อ และเครื่องมือนิเทศ และมนุษยสัมพันธ์ หรือรูปแบบ การนิเทศที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านวัตถุประสงค์ของการนิเทศ เนื้อหาของการนิเทศ กระบวนการนิเทศ วิธีการนิเทศ ผู้นิเทศ ระยะเวลาการนิเทศ และปัจจัยเอื้อ/ข้อจำกัดในการนิเทศ หรือกำหนดรูปแบบโดยมองถึงกิจกรรม เป็นหลัก เช่น การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การเสริมสร้าง ประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน อย่างไรก็ตามไม่ว่ารูปแบบ การนิเทศจะถูกกำหนดขึ้นตามพื้นฐานอันใด เป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่การช่วยเหลือครูให้สามารถปฏิบัติงานได้ อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในที่สุด

รูปแบบการเรียนการสอนของ Gerlach and Donald

รูปแบบการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอน เป็นแนวทาง/กระบวนการ/หรือกลยุทธ์ ในการ นำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามขั้นตอนที่มีผู้เชี่ยวชาญคิดค้นขึ้น ซึ่งสังเคราะห์มาจากหลัก การศึกษาและเงื่อนไขการเรียนรู้ เป็นการนำเอาวิธีการระบบ (System Approach) หรือวิธีระบบมาใช้ในการ เรียนการสอนโดยที่ระบบจะหมายถึงส่วนต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ ส่วนนำเข้า (Input) ส่วนดำเนินการ (Process) และส่วนผลลัพธ์ (Output) รูปแบบการสอนจึงประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ที่สัมพันธ์กันเพื่อช่วยให้

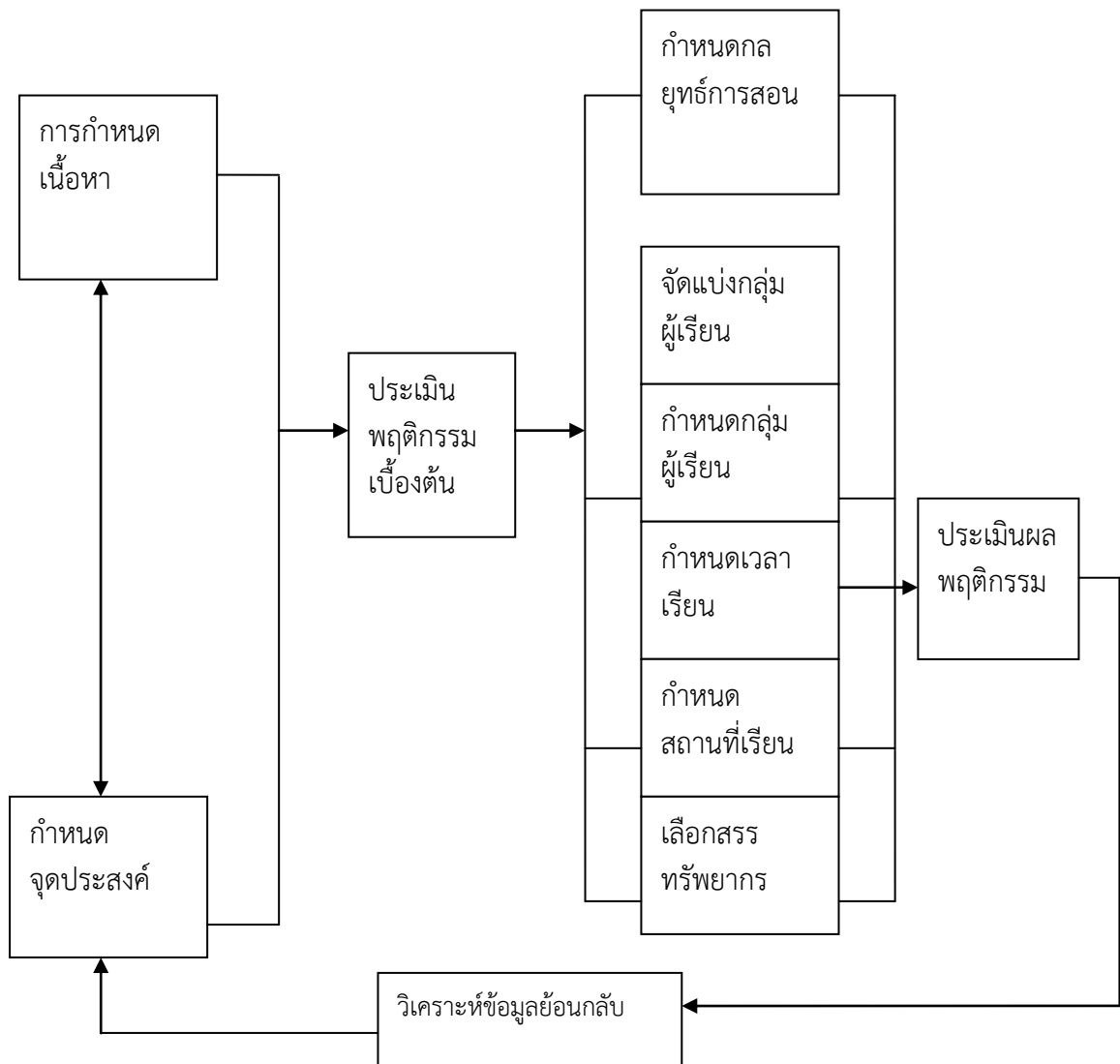

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน สื่อการเรียน การสอน และการวัดและประเมินผล เป็นต้น องค์ประกอบย่อย ๆ ของระบบจะมีหน้าที่อย่างอิสระ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้นภายในองค์ประกอบย่อย ๆ ก็จะส่งผลกระทบต่อทั้งระบบด้วย เช่น ถ้าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพออาจจะส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ เป็นต้น

รูปแบบการเรียนการสอนที่ออกแบบโดยวิธีการเชิงระบบ ได้มีการประยุกต์ใช้งานอย่างกว้างขวาง โดยการกำหนดขั้นตอนการสอน ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาศัยสื่อต่าง ๆ และการใช้แหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น เพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นเพศ วัย อัตราการเรียนรู้ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์เดิม รวมทั้งพื้นฐานทางประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทในการออกแบบพัฒนาระบบการสอน เพื่อวางแผนการบูรณาการเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

รูปแบบการเรียนการสอนมีจำนวนมากมาย แต่ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายและได้มี การนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน คือ รูปแบบการเรียนการสอนของ Gerlach and Ely ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า Gerlach and Ely Model

เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้นโดย Gerlach and Ely โดยทั้งสองต่างเห็นว่า จำเป็นมากที่ครูจะต้องมองการจัดการเรียนการสอนอย่างครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวทางในการวางแผนการสอนประจำวัน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้มีการกำหนดองค์ประกอบทางการสอนที่จำเป็นที่สุด 10 ประการ และมีการสร้างแนวทางการวางแผนการสอนเป็นขั้นตอน ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐาน 2 ประการ คือ วิธีการเชิงระบบ (Systematic Approach) และการปฏิบัติ (Pragmatism) ตลอดรูปแบบนี้ บทบาทของครูก็คือผู้ประสานงานเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรมากกว่าเป็นผู้นำเสนอข้อมูลหรือความรู้ดังที่เคยปฏิบัติมา เป็นรูปแบบการสอนที่ถูกออกแบบขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับผู้เรียนตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงระดับ K - 12 ในประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 แต่ก็ใช้ได้ผลดีสำหรับการศึกษาระดับสูงกว่า ประกอบด้วย 10 ขั้นตอน ดังภาพที่ 5 (Gerlach and Ely 1980 : 13)

ภาพที่ 5 รูปแบบการเรียนการสอนของ Gerlach and Ely
 ที่มา : Gerlach and Ely 1980 : 13 อ้างอิงทองใบ ทองมาก (2555: 110)

1. กำหนดวัตถุประสงค์ (Specification of Objectives) คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ว่าผู้เรียนควรจะสามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งจะต้องให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อหา จึงอาจจะพิจารณา ส่วนใดส่วนหนึ่งก่อนก็ได้ หรืออาจจะพิจารณาพร้อมกันก็ได้ ถ้ามีวัตถุประสงค์อยู่แล้วก็จะเป็นการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา บทเรียน แต่ถ้ายังขาดส่วนใดส่วนหนึ่ง ก็จะต้องวิเคราะห์ขึ้นใหม่ เพื่อให้วัตถุประสงค์สัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน เพื่อจะได้นำไปใช้ในขั้นต่อไป ในส่วนนี้ได้แบ่งวัตถุประสงค์ออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

- 1.1 วัตถุประสงค์ระยะยาว (Long Range Objective) หมายถึง วัตถุประสงค์ทั่วไป
- 1.2 วัตถุประสงค์ระยะสั้น (Short Range Objective) หมายถึง วัตถุประสงค์เฉพาะ
2. กำหนดเนื้อหา (Specification of Content) เป็นการเลือกเนื้อหาที่จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้
3. ประเมินพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้เรียน (Assessment of Entering Behaviors) การทราบถึงความรู้พื้นฐานหรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จะทำให้ผู้สอนสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาพิจารณาก่อนที่จะวางแผนการสอน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถค้นหาข้อมูลได้จาก
  - 3.1 บันทึกข้อมูลต่าง ๆ (Use of Available Records) เช่น ระเบียบสะสม ซึ่งจะบันทึกผลการเรียนด้านต่าง ๆ เช่น สถิติปัญญา การใช้เหตุผล และภาษา ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพ
  - 3.2 แบบทดสอบที่ผู้สอนสร้างขึ้น (Teacher – Designed Pretest) เพื่อทดสอบถึงความรู้พื้นฐานหรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน ทำให้ผู้สอนได้ทราบถึงความสามารถ (Learners' abilities) ความถนัด (Aptitudes) ของผู้เรียน อันจะเป็นข้อมูล เพื่อใช้ในการแนะนำผู้เรียน และในการวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ในอนาคต
4. กำหนดยุทธศาสตร์และเทคนิคการสอน (Determination of Strategy and Techniques) คือวิธีการที่ครูใช้ในการให้ข้อมูล ในการเลือกแหล่งการเรียนรู้ และบทบาทของผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ
  - 4.1 การบรรยาย (Expository Approach) จะเป็นวิธีการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นครูเป็นผู้นำเสนอข้อมูลต่าง ๆ
  - 4.2 วิธีการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Approach) วิธีการนี้บทบาทของครูจะเป็นผู้อำนวยการในการจัดประสบการณ์ โดยการตั้งคำถาม สร้างเงื่อนไขให้ผู้เรียนได้เสาะแสวงหาคำตอบในการแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูล ตำรา หนังสือ วัสดุ และผู้เรียนจะต้องพยายาม รวบรวม (Organize) จัดระบบข้อมูลความรู้ต่าง ๆ โดยผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมด้วยตัวเอง (Active Participations) ในที่สุดจะได้ เป็นข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินการเรียนการสอนได้
5. กำหนดกลุ่มผู้เรียน (Organization of Students into Groups) เป็นการกำหนดกลุ่มเรียน เช่น เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก หรือโดยการบรรยายเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นรายบุคคล ระหว่างครูและกลุ่มผู้เรียนเท่านั้น
6. กำหนดเวลาเรียน (Allocation of Time) การเลือกยุทธวิธี เทคนิคต่าง ๆ นั้นล้วนมีผลต่อการเลือกและกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสมทั้งสิ้น เช่น เนื้อหาวิชา วัตถุประสงค์ สถานที่เรียน รูปแบบ การบริหารความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน
7. กำหนดสถานที่เรียน (Allocation of Learning Space) จะขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มผู้เรียน วิธีการสอน คือ
  - 7.1 ห้องสำหรับกลุ่มใหญ่ เรียนได้ครั้งละ 30 – 50 คน
  - 7.2 ห้องขนาดเล็ก ใช้สำหรับการเรียนการสอนกลุ่มย่อย หรือการอภิปราย
  - 7.3 ห้องเรียนแบบรายบุคคล อาจเป็นศูนย์สื่อที่จัดไว้สำหรับเรียนเป็นรายบุคคล

8. เลือกสรรทรัพยากร (Selection of Resource) เป็นการที่ผู้สอนเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการสอน และขนาดของกลุ่มผู้เรียน เพื่อให้การสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้

- 8.1 สื่อบุคคลหรือของจริง
- 8.2 วัสดุและอุปกรณ์เครื่องฉาย
- 8.3 วัสดุและอุปกรณ์เครื่องเสียง
- 8.4 สื่อสิ่งพิมพ์
- 8.5 วัสดุที่ใช้แสดง

9. ประเมินผล (Evaluation of Performance) เป็นการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสื่อการสอน การประเมินผลเป็นส่วนสุดท้ายในการวางแผนรูปแบบการสอนที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก

10. วิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ (Analysis of Feedback) หลังจากที่ได้ประเมินผลการเรียนการสอนแล้วจะทำให้ทราบว่า การเรียนการสอนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด หากมีข้อบกพร่องก็สามารถวิเคราะห์ผล แล้วย้อนกลับมาเพื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มกระบวนการ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขระบบการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควรวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับให้รวดเร็วที่สุด มิใช่เพียงเฉพาะผู้สอนเท่านั้น แต่รวมถึงผู้เรียนด้วย

รูปแบบการเรียนการสอนของ Gerlach and Ely เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ออกแบบโดยคำนึงถึงเป้าหมายและผลลัพธ์เป็นหลัก ปัจจัยนำเข้าจะเน้นวัตถุประสงค์และเนื้อหาหลักสูตรเป็นหลัก โดยมีการประเมินผลก่อนเรียนเพื่อวัดประสบการณ์เดิมของผู้เรียนก่อนการดำเนินการสอน กำหนดเวลา สถานที่ กลุ่มผู้เรียน และสื่อการเรียนการสอนอย่างกว้าง ๆ ว่า มีอิทธิพลต่อการดำเนินยุทธศาสตร์การสอน ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการสอนวิธีเดียว หรือผสมผสานวิธีการสอนเพื่อพัฒนาการดำเนินการสอนให้เหมาะสมได้ และเมื่อดำเนินการเรียนการสอนเสร็จสิ้นจะมีการวัดผลลัพธ์หลังการเรียน เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและปริมาณของผลลัพธ์ของระบบการเรียนการสอน เพื่อส่งผลย้อนกลับของปริมาณของผลลัพธ์ ในส่วนที่มีคุณภาพ ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เป็นข้อมูลกระบวนการหรือปัจจัยนำเข้าระบบย้อนกลับต่อไป และโดยที่การจัดการเรียนการสอนมีลักษณะดำเนินการที่คล้ายคลึงกับการจัดการนิเทศการศึกษา กล่าวคือ ในการจัดการเรียนการสอนเป็นการดำเนินการของครูที่มีต่อนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ส่วนในการจัดการนิเทศศึกษานั้นเป็นการดำเนินการดำเนินการของผู้นิเทศที่มีต่อครูหรือผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้ครูสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการนิเทศไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนให้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในการจัดการนิเทศการศึกษา จึงเป็นสิ่งที่น่าจะเป็นไปได้

4. การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษา

สุริย์มาศ สุขกลี (2549 : 64 – 69) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และใช้แนวคิดของ Glickman เป็นกรอบแนวคิดหลักในการพัฒนารูปแบบ ซึ่งครอบคลุมถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (Direct Assistance) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม (Group Development) การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ (Professional Development) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research) รวมทั้งหลักการนิเทศ การศึกษาอื่น ๆ และหลักการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามมาตรฐาน

การประเมินระบบของคณะกรรมการร่วมว่าด้วยมาตรฐานการประเมินทางการศึกษาแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง โดยกำหนดขั้นตอนการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เพื่อศึกษาความต้องการในการนิเทศภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้า เอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษา เอกสาร งานวิจัย หลักการ ทฤษฎี เทคนิค แนวคิด การนิเทศของ Glickman สร้างเป็นแบบสอบถาม ผลที่ได้จากการดำเนินงาน ในขั้นตอนนี้ คือ ความต้องการ ในการนิเทศภายในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิด ของ Glickman ซึ่งประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผลที่ได้จาก การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ คือ ร่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบของการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการนำไปทดลองใช้ในสถานศึกษา จำนวน 2 ครั้ง ผลจากการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ คือ รูปแบบการนิเทศ ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการทดลอง ภาคสนามและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศ ภายในสถานศึกษา ผลการประเมินทำให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนร่วมกับครู ในการให้ความช่วยเหลือ การเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับครูเพื่อช่วยเหลือ การสรุปผลการช่วยเหลือและวางแผน ตรวจสอบความช่วยเหลือร่วมกับครู การวิเคราะห์ผลการช่วยเหลือร่วมกับครู และการสรุปและวิเคราะห์ กระบวนการช่วยเหลือครู 2) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาครูให้มีศักยภาพ ในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ การสร้างวินัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีมงาน การกำหนดปัญหา และเป้าหมายการแก้ปัญหาพร้อมกัน การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา และการสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรง และสร้างขวัญ กำลังใจ 3) การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจความต้องการ ในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดย ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมสัมมนา ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามมาตรฐานวิชาชีพครู 4) การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการดำเนินงานการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุง พัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตร และ 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย การวิจัย การกำหนดวิธีการวิจัย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปและเขียนรายงาน

วรรณพร สุขอนันต์ (2550 : 8 – 17) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษา ขนาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองรูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และกำหนด กรอบแนวคิดจากองค์ความรู้ในเรื่องการนิเทศการศึกษา และการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างหลากหลาย

ได้แก่ จากองค์ความรู้เกี่ยวกับความมุ่งหมายการนิเทศของ Brigg and Justman หลักการนิเทศของ Mark and Stoop หลักการนิเทศการศึกษาของ Sergiovanni and Starratt หลักการนิเทศภายในของ ชารี มณีศรี แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการบริหารงานของแอลแลน (Allen) แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการนิเทศการสอนแบบ Harris กระบวนการนิเทศการศึกษาของ สงัด อุทรานันท์ องค์ประกอบที่สำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียนของ ชารี มณีศรี องค์ประกอบของการนิเทศภายในโรงเรียนของ กรองทอง จิระเดชากุล ทฤษฎีสองปัจจัย (Two – Factor Theory) ของ Herzberg งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดจากการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ และความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดขั้นตอนของการวิจัยรูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และผลที่ได้ในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการจัดกลุ่มสนทนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก การนิเทศการศึกษา และการนิเทศภายใน เพื่อหาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก ผลการดำเนินงานทำให้ได้แนวคิด และปัจจัยสำคัญที่จะนำมาใช้ในการสร้างรูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก

ระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยนำข้อมูลและปัจจัยจากแนวคิดที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะมาเขียนเป็นโครงร่างรูปแบบการนิเทศ แล้วนำโครงร่างรูปแบบการนิเทศไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงร่าง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ แล้วนำแนวคิดและข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงโครงร่างรูปแบบการนิเทศ ผลการดำเนินงานทำให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก

ระยะที่ 3 เป็นการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยการนำไปปฏิบัติจริงกับสถานศึกษาขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มทดลอง 3 แห่ง ในบริบทที่แตกต่างกันเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา เก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกผลการดำเนินงานจากการสังเกต สัมภาษณ์แบบบันทึก และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกต และแบบสอบถามโดยหาค่าเฉลี่ยเพียงเบนมาตรฐาน ผลจากการดำเนินงานทำให้ได้ข้อสรุปจากการปฏิบัติตามสภาพจริง เพื่อนำไปปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์

ระยะที่ 4 เป็นการเสนอรูปแบบการนิเทศ โดยการนำข้อสรุปที่ได้จากระยะที่ 3 มาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ตามความเป็นจริง แล้วตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วจัดทำรายงานการวิจัยในโอกาสต่อไป ผลจากการดำเนินงานทำให้ได้รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยการดำเนินการ 8 ปัจจัย ที่มีความสำคัญต่อการนิเทศภายใน ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ เทคนิคการนิเทศ บทบาทหน้าที่ การประเมินผล การสร้างเครือข่าย การพัฒนา สื่อและเครื่องมือนิเทศ และมนุษยสัมพันธ์

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551 : 93) ได้ทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน การจัดการเรียนการสอน และนวัตกรรมทางการบริหารที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาค้นคว้าความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอน และการสำรวจความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอน

ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลจากการดำเนินงานทำให้ได้กรอบแนวคิดและความต้องการการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการดำเนินขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการยกร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ โดยใช้กระบวนการอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และปรับปรุงรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ผลจากการดำเนินงานทำให้ได้ร่างรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก 1 โรงเรียน และสรุปผลการทดลองใช้ ผลการดำเนินงานทำให้ได้รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ครอบคลุมผลการดำเนินงานทำให้ได้รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยประเด็นหลัก 7 ด้าน และประเด็นย่อย 23 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของการนิเทศ 1 ประเด็น คือ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และร่วมมือกับครูให้สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาการเรียนการสอน ที่จะนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน 2) ด้านเนื้อหาของการนิเทศมี 5 ประเด็น คือ การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐาน การออกแบบการเรียนรู้ จัดการชั้นเรียน 3) ด้านกระบวนการนิเทศมี 6 ประเด็น คือ การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับคุณภาพ การวางแผน การนิเทศ สร้างวัฒนธรรมคุณภาพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 4) ด้านวิธีการนิเทศมี 4 ประเด็น คือ การนิเทศแบบตรวจตรา การนิเทศแบบให้ผลผลิต การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศเพื่อพัฒนา 5) ด้านผู้นิเทศ มี 3 ประเด็น คือ ศึกษา นิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการของโรงเรียน 6) ด้านระยะเวลาการนิเทศ มี 1 ประเด็น คือ นิเทศทั้งในและนอกเวลาที่ครูทำการสอน 7) ด้านปัจจัยเอื้อ/ข้อจำกัดในการนิเทศมี 3 ประเด็น คือ การจัดทำระบบรายงานผลการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่เข้าใจง่าย ถูกต้องและเป็นรูปธรรม เพื่อการติดตามผลของหน่วยงานต้นสังกัด การพัฒนาความรู้ด้านการนิเทศภายในให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและทีมผู้บริหาร การกำหนดบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและทีมงานให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษานั้น เป็นการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศของครูและผู้บริหารโรงเรียนแล้วนำมากำหนดเป็นร่างรูปแบบขั้นต้นในการนิเทศการศึกษา ผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปทดลองในโรงเรียน ซึ่งเป็นแหล่งปฏิบัติจริง ประเมินผลการทดลอง และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้เป็นรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำเสนอรูปแบบการนิเทศที่สมบูรณ์ต่อไป

5. หลักการ แนวคิด และจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

5.1 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
- 3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 6) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

5.2 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
- 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
- 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

5.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

5.4. มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ศิลปะ
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่ การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

5.5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ แกนกลาง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน ดังนี้

ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษา ภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คณิตศาสตร์

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและความสัมพันธ์ระหว่าง การดำเนินการต่าง ๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา

มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำเสนอสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้

สาระที่ 2 การวัด

มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด

มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด

สาระที่ 3 เรขาคณิต

มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ

มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนิกภาพ (visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatial reasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา

สาระที่ 4 พีชคณิต

มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชัน

มาตรฐาน ค 4.2 ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่น ๆ แทนสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนแปลความหมายและไปใช้แก้ปัญหา

สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น

มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล

มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

มาตรฐาน ค 6.1 มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วิทยาศาสตร์

สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

มาตรฐาน ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลกนำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร

มาตรฐาน ว 3.1 เข้าใจสมบัติของสาร ความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาค มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 3.2 เข้าใจหลักการและธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสถานะของสาร การเกิดสารละลาย การเกิดปฏิกิริยา มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 4 แรงแและการเคลื่อนที่

มาตรฐาน ว 4.1 เข้าใจธรรมชาติของแรงแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและมีคุณธรรม

มาตรฐาน ว 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนที่แบบต่างๆ ของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 5 พลังงาน

มาตรฐาน ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 6 : กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก

มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สาระที่ 7 ดาราศาสตร์และอวกาศ

มาตรฐาน ว 7.1 เข้าใจวิวัฒนาการของระบบสุริยะ กาแล็กซีและเอกภพการปฏิสัมพันธ์ภายในระบบสุริยะและผลต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ การสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

มาตรฐาน ว 7.2 เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มาตรฐาน ว 8.1 ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบ ที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้อุปกรณ์และเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ ๓ การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 รักการออกกำลังกาย การเล่นเกม และการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การเฝ้าระวังสารเสพติด และความรุนแรง ศิลปะ

ศิลปะ

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์
ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และ
วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจ และแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์
วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และ
วัฒนธรรม เห็นคุณค่า ของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล
การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการ
ทำงาน ทักษะ การจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการ
แสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึก ในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และ
สิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและ
สร้างสิ่งของเครื่องใช้ หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้
เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการ
สืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล
และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจมีทักษะที่จำเป็นมีประสบการณ์เห็นแนวทางในงาน
อาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ภาษาต่างประเทศ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภท
ต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็น
ในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของ
ภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและ
วัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระ
การเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา
ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ
การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

5.6 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็น
มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม
มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่
ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ
คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม
นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แก่ผู้ปกครอง
ในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบการทำงาน
ร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และ
สมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเอง
ในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน
เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของ
สถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

5.7 ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดวิจารณ์ ถอดคิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำ และผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

5.8 การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อม และจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง

3. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

5.9 โครงสร้างเวลาเรียน ในที่นี้นำเสนอเฉพาะระดับมัธยมศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน			
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4 – 6
● กลุ่มสาระการเรียนรู้				
ภาษาไทย	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	160 (4 นก.)	160 (4 นก.)	160 (4 นก.)	320 (8 นก.)
○ ประวัติศาสตร์	40 (1 นก.)	40 (1 นก.)	40 (1 นก.)	80 (2 นก.)
○ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	} 120 (3นก.)	} 120 (3นก.)	} 120 (3นก.)	} 240(6นก.)
○ หน้าที่พลเมือง				
○ วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม				
○ ภูมิศาสตร์				
○ เศรษฐศาสตร์				
สุขศึกษาและพลศึกษา	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ศิลปะ	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	880 (22 นก.)	880 (22 นก.)	880 (22 นก.)	1,640 (41 นก.)
● รายวิชาเพิ่มเติม	ปีละไม่น้อยกว่า ๒๐๐ ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า ๑,๖๐๐ ชั่วโมง
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน				
○ กิจกรรมแนะแนว	} 120	} 120	} 120	} 360
○ กิจกรรมนักเรียน				
- ลูกเสือ ยุวกาชาดฯ				
- ชุมนุม				
○ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์				
รวมเวลากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	360
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

หมายเหตุ ให้โรงเรียนระบุเวลาเรียนตามที่โรงเรียนกำหนด

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดหลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ยังได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น ของสถานศึกษา

6. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

6.1 การจัดทำโครงสร้างรายวิชา

โครงสร้างรายวิชา เป็นการกำหนดขอบเขตและลำดับของหน่วยการเรียนรู้ ที่แสดงให้เห็นภาพรวมของรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด เวลาเรียน และน้ำหนักคะแนนของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชานั้น ๆ

การจัดทำโครงสร้างรายวิชาสามารถจัดทำได้ตามแนวทาง ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ : 2553)

- 1) ศึกษาโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือรายวิชา และศึกษาคำอธิบายรายวิชา
- 2) ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้/รายวิชาที่รับผิดชอบ
- 3) พิจารณาคัดเลือกมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันและสามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้ ก่อนการจัดทำเป็นหน่วยความรู้
- 4) จัดกลุ่มมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันและนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามสาระการเรียนรู้
- 5) วิเคราะห์แก่นความรู้/ความคิดหลักของแต่ละตัวชี้วัดที่นำมาจัดกลุ่มร่วมกันเป็นหน่วยการเรียนรู้
- 6) นำแก่นความรู้/ความคิดหลัก มาหลอมรวมเป็นสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดของหน่วยการเรียนรู้นั้นในบางกรณีให้พิจารณาสาระการเรียนรู้ประกอบการเขียนสาระสำคัญ/ ความคิดรวบยอด
- 7) ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้
- 8) กำหนดเวลาเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ควรให้เหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ที่จะใช้ในการพัฒนาผู้เรียนตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ เมื่อกำหนดเวลาเรียนครบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้ว เวลาเรียนต้องเท่ากับจำนวนเวลาที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้นสามารถกำหนดน้ำหนักของคะแนนทุกหน่วยการเรียนรู้ คะแนนระหว่างเรียนตามสัดส่วนที่โรงเรียนกำหนดไว้ นำไปรวมกับคะแนนปลายปี / ปลายภาค รวมเป็น 100 คะแนน โดยมีแนวทางการกำหนดสัดส่วนคะแนนระหว่างเรียนกับคะแนนปลายปี / ปลายภาค เช่น 60:40, 70:30,80:20 ตามที่โรงเรียนกำหนด

ข้อควรคำนึงในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและกระบวนการควบคู่กัน เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จะต้องนำสาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เข้ามาพัฒนาผู้เรียนควบคู่ไว้ทุกหน่วยการเรียนรู้ และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จะต้องนำสาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาควบคู่ไว้ทุกหน่วยการเรียนรู้

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางภาษา เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ตัวชี้วัดบางตัวที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญ สามารถนำตัวชี้วัดนั้นๆ ไปพัฒนาผู้เรียนได้มากกว่า 1 หน่วย

องค์ประกอบสำคัญของโครงสร้างรายวิชา ได้แก่ ชื่อรายวิชา ระดับชั้นที่สอน เวลาเรียน รวมจำนวนหน่วยกิต กรณีระดับมัธยมศึกษา ลำดับของหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และน้ำหนักคะแนน ดังตาราง ต่อไปนี้

โครงสร้างรายวิชา

ชื่อรายวิชา.....

ระดับ ประถมศึกษา ชั้น.....เวลารวม.....

ระดับ มัธยมศึกษา ชั้น.....เวลารวม.....จำนวน.....หน่วยกิต

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ/ ความคิดรวบยอด	เวลา	น้ำหนัก คะแนน

6.2 แนวคิดในการเขียนองค์ประกอบของโครงสร้างรายวิชา

1. หน่วยที่ เขียนหมายเลขลำดับของหน่วยการเรียนรู้ตั้งแต่หน่วยแรกถึงหน่วยสุดท้าย การจัดลำดับของหน่วยการเรียนรู้ ควรคำนึงลำดับการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียน ในรายวิชา ที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้พื้นฐาน หรือจำเป็นต้องเรียนรายวิชาอื่นมาก่อนเรียนรายวิชานี้ จำเป็นต้องอาศัยความรู้พื้นฐาน หรือจำเป็นต้องเรียนรายวิชาอื่นมาก่อนเรียนรายวิชานี้ จำเป็นต้องมีหน่วยการเรียนรู้ เพื่อทบทวนการเรียนรู้ หรือทักษะพื้นฐานที่ใช้ในรายวิชา ก่อน

การจัดกลุ่มตัวชี้วัดเพื่อนจัดทำหน่วยการเรียนรู้สามารถพิจารณาได้หลายวิธี ได้แก่

- 1) จัดกลุ่มความรู้ และทักษะกระบวนการตามที่ระบุในคำอธิบายรายวิชา
- 2) จัดกลุ่มความคิดหลัก ซึ่งหลอมรวมเป็นสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด
- 3) จัดกลุ่มตามธรรมชาติของสาระการเรียนรู้

2. ชื่อหน่วยการเรียนรู้

การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้มีหลักคิด ดังนี้

- 1) น่าสนใจ อาจเป็นประเด็นปัญหา ข้อคำถาม หรือข้อโต้แย้งที่สำคัญ
- 2) สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียน
- 3) เหมาะสมกับวัย ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน

นอกจากนี้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อาจมีลักษณะเฉพาะในการตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้
สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี อาจตั้งชื่อเกี่ยวกับงานที่ให้ผู้เรียนได้เรียนและฝึก

ปฏิบัติ

3. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ในโครงสร้างรายวิชาให้ระบุเฉพาะรหัสของตัวชี้วัด สำหรับการอ้างอิง กลับไปที่มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

4. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด ได้จากการวิเคราะห์แก่นความรู้แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด รวมถึงสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดในหน่วยเรียนรู้นั้นๆ ซึ่งสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดนี้ถือเป็นหัวใจที่จะนำไปกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยนั้น ๆ

5. เวลา การกำหนดเวลาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ใช้หลักการคิดเวลาเรียนรวมเป็นหลักการแบ่งเวลาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มากน้อยเพียงใดมีหลักคิด ดังนี้

- 1) จำนวนตัวชี้วัด หากมีตัวชี้วัดจำนวนมากย่อมใช้เวลาในเรียนรู้นาน
- 2) สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด มีความยาก-ง่าย ในการนำไปพัฒนาผู้เรียนเพียงใด เป็นความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาหรือไม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญและใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้นานตามไปด้วย

- 3) วิธีการและกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ให้ผู้เรียนบรรลุ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละคน เช่น หากวางแผนใช้วิธีการศึกษานอกห้องเรียนมีการศึกษาค้นคว้าเชิงลึก หน่วยการเรียนรู้ลักษณะนี้ย่อมใช้เวลาเพิ่มขึ้น

6. น้ำหนักคะแนน เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้กำหนดคะแนนรวมรายปีในระดับประถมศึกษา และรายภาคเรียนในระดับมัธยมศึกษากำหนดให้ รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน และเมื่อจำแนกคะแนนนี้เป็นรายหน่วยการเรียนรู้ คะแนนดังกล่าวถือเป็น “น้ำหนักคะแนน” และเป็นการบ่งบอกถึงความสำคัญของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และเพื่อใช้ในการประเมินระหว่างเรียน (Formative Evaluation) ของหน่วยการเรียนรู้ การให้น้ำหนักคะแนนของแต่ละหน่วยสามารถพิจารณาโดยใช้หลักคิดเช่นเดียวกับการกำหนดเวลาเรียนของหน่วย

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญต่อโครงสร้างรายวิชาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพราะโครงสร้างรายวิชาจะเป็นการกำหนดขอบข่ายของรายวิชา ช่วยให้เห็นภาพรวมของแต่ละรายวิชาว่าประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด มีสาระสำคัญอย่างไรบ้าง แต่ละหน่วยจะพัฒนาผู้เรียนผู้เรียนให้บรรลุตัวชี้วัดใด ใช้เวลาเท่าไร และมีสัดส่วนการเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร ครูผู้สอนสามารถนำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับใช้ในห้องเรียนต่อไปได้

6.3 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพราะเป็นส่วนที่นำมาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ผู้เรียนจะบรรลุมาตรฐานหรือไม่ อย่างไร ก็อยู่ที่ขั้นตอนนี้ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้มาตรฐานอย่างแท้จริง ทุกองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปี โดยครูต้องเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนรู้และปฏิบัติได้ในมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปีนั้นคืออะไร

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

ตัวอย่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

สาระ ที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง. 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และ
 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้
 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

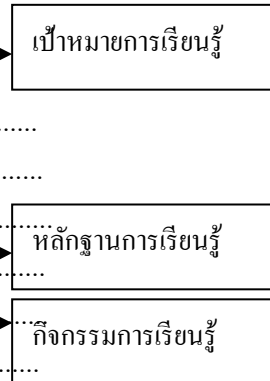
ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร/ ผู้เรียนทำอะไร ได้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ภาระงาน	แนวการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะการคิด
		สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์		
1. ใช้ทักษะ การแสวงหา ความรู้เพื่อ พัฒนาการ ทำงาน	ผู้เรียนรู้อะไร การศึกษาการ ทำงาน เพื่อ การดำรงชีวิต ต้องใช้ทักษะการ แสวงหาความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การศึกษา ค้นคว้า รวบรวม สังเกต สำรวจ และ บันทึกเพื่อใช้ พัฒนางาน ผู้เรียนทำอะไร ได้ ใช้ทักษะการ แสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาการ ทำงาน	ความสามารถ ในการคิด - ทักษะการ สรุปลงความ คิดเห็น	1. มีวินัย 2. มุ่งมั่นใน การทำงาน	รายงานการศึกษา ค้นคว้าในการ พัฒนางาน	1. ศึกษาข้อมูลทั้งหมด 2. จัดกระทำข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและ สรุปสาระสำคัญของข้อมูลใน เรื่องที่ศึกษา 3. ให้ความเห็นที่เกินไปจาก ข้อมูลที่มีอยู่โดยอาศัยการ เชื่อมโยง การใช้เหตุผลและ การอ้างอิงจากความรู้หรือ ประสบการณ์หรือจากข้อมูลอื่น ๆ 4. อธิบายความคิดเห็นโดยให้ เหตุผลประกอบเพื่อพัฒนาการ ทำงาน

จากตัวอย่างข้างต้น สรุปได้ว่า ครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ตัวชี้วัดให้เห็นว่า ผู้เรียนรู้อะไรและทำอะไรได้
 สามารถ จัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามตัวชี้วัด ของผู้เรียน ได้
 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้

6.4 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) ความรู้ความเข้าใจที่คงทน
- 2) ชื่อหน่วยการเรียนรู้
- 3) มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด.....
- 4) สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด.....
- 5) สาระการเรียนรู้.....
  - สาระการเรียนรู้แกนกลาง
  - สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (ถ้ามี)
- 6) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน.....
- 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์.....
- 8) ชิ้นงาน / ภาระงาน.....
- 9) การวัดและประเมินผล.....
- 10) กิจกรรมการเรียนรู้.....
- 11) เวลาเรียน / จำนวนชั่วโมง.....

ลักษณะสำคัญขององค์ประกอบหน่วยการเรียนรู้

- 1) ความรู้ความเข้าใจที่
  - เป็นความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นคงทนติดตัวอยู่กับผู้เรียนหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ในหน่วยนั้นแล้ว
  - สามารถนำความรู้และทักษะไปบูรณาการและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 2) ชื่อหน่วยการเรียนรู้
  - การกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ ต้องสะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญหรือประเด็นสำคัญ
  - ในหน่วยการเรียนรู้นั้นๆ ดังนั้นชื่อหน่วยการเรียนรู้ควรมีลักษณะดังนี้
    - (1) น่าสนใจ อาจเป็นประเด็นปัญหา ข้อคำถามหรือข้อโต้แย้งที่สำคัญ
    - (2) สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียน
    - (3) เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน
- 3) มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด
  - มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด ที่นำมาจัดหน่วยการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน
  - และนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด
- 4) สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด
  - สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดได้จากการวิเคราะห์แก่นความรู้แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดรวมถึง
  - สาระการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
- 5) สาระการเรียนรู้
  - สาระการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด ประกอบด้วย สาระ
  - การเรียนรู้แกนกลางและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น(ถ้ามี)
- 6) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

วิเคราะห์ได้จากสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และทักษะ/ กระบวนการตามธรรมชาติวิชา

7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิเคราะห์ได้จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จุดเน้นของพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้

8) ชิ้นงาน/ภาระงาน

ชิ้นงาน/ภาระงานที่กำหนดต้องสะท้อนถึงความสามารถของผู้เรียนจากการใช้ความรู้และทักษะ ที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องตามตัวชี้วัด

ชิ้นงานหรือภาระงาน อาจเป็นสิ่งที่ครูกำหนดให้ หรือครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อให้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงานต้องแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นร่องรอยหลักฐานแสดงว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะถึงมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงาน อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างการจัดการเรียนการสอน และชิ้นงาน/ ภาระงานรวบยอดที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้นำความรู้ และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วย การเรียนรู้้นั้นออกมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม

ชิ้นงาน เช่น รายงาน เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน หนังสือเล่มเล็ก แผนภาพ แผนผัง แผนภูมิ ภาพวาด กราฟ ตาราง งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

ภาระงานเช่น การพูด/รายงานปากเปล่า การอภิปราย การอ่าน กล่าวรายงาน ใ้ว่าที่ ร้องเพลง เล่นดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ฯลฯ

งานที่มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างชิ้นงาน/ภาระงาน เช่น โครงงาน การทดลอง การสาธิต ละคร วิทยุทัศน์ ฯลฯ

9) การวัดและการประเมินผล

การวัดและการประเมินผลควรกำหนดให้ครอบคลุมทั้งระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตลอดจนเกณฑ์การประเมินต้องเชื่อมโยง กับมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์ การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หรือการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพของผู้เรียน

10) กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญ การที่ผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงต้องจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมด้วยการนำเทคนิค/วิธีการจัดกาเรียนรู้ซึ่งจะนำผู้เรียนไปสู่ การสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน และสอดคล้องกับการใช้ทักษะ(สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน) กระบวนการตามธรรมชาติ วิชาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

11) เวลาเรียน/ชั่วโมง

เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะต้องวิเคราะห์ความเหมาะสมกับการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจำนวนมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ที่ปรากฏในหน่วยการเรียนรู้จาก โครงสร้างรายวิชา

6.5 ขั้นตอนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ที่นำมาใช้ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน เป็นกระบวนการออกแบบที่ยึดเป้าหมายสุดท้ายของการเรียนคือมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหลัก กระบวนการออกแบบวางแผนของครูผู้สอนต้องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน 3 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้
- ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานผลการเรียนรู้
- ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่กำหนดสิ่งที่ผู้เรียนต้องรู้และปฏิบัติได้จากการเรียนในหน่วยการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญความคิดรวบยอด สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

(1) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ที่นำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน และนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด บางตัวอาจต้องฝึกซ้ำ เพื่อให้เกิดความชำนาญจึงสามารถอยู่ในหน่วยการเรียนรู้มากกว่าหนึ่งหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

(2) สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด ได้จากการวิเคราะห์แก่นความรู้แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด รวมถึงสาระการเรียนรู้ ที่(เรียนจะได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้

(3) สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้แกนกลาง และสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (ถ้ามี)

(4) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน วิเคราะห์ได้จากสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และธรรมชาติวิชาซึ่งสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน มี 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประเดิมต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารด้วยหลักประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันที่เกิเกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะการคิด เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม

(5) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ วิเคราะห์ได้จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดไว้ 8 คุณลักษณะ ดังนี้ แต่ทั้งนี้สามารถเพิ่มเติมได้ตามจุดเน้นของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้

1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ อารมณ์ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

2) ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

3) มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

4) ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

5) อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6) มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงาน ด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

7) มุ่งมั่นเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

8) มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้นโดยไม่หวังผลตอบแทน

(1) การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชิ้นงาน/ภาระงาน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. รายงานการค้นข้อมูล หัวข้อการประหยัด พลังงาน	การตรวจชิ้นงาน	แบบประเมินชิ้นงาน	ผ่านระดับดีขึ้นไป
2. แบบฝึกหัด	ตรวจผลงาน	แบบฝึกหัดแบบอัตนัย	ร้อยละ 80
3. การออกแบบอุปกรณ์ ประหยัดพลังงาน	การตรวจชิ้นงาน	แบบประเมินชิ้นงาน	ผ่านระดับดีขึ้นไป
4. การทดสอบ	การทดสอบ	แบบทดสอบ	ร้อยละ 80

ข้อควรคำนึง

ในการประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนยังไม่สามารถสรุปเป็นเกณฑ์การผ่านตามตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ

(2) การประเมินเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ชิ้นงาน/ภาระงาน	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
1. โครงงานบ้านน่ายู่	การตรวจชิ้นงาน	แบบประเมินโครงงาน	ผ่านระดับดีขึ้นไป
2. นิทรรศการโครงงานบ้าน น่ายู่	การตรวจชิ้นงาน	แบบประเมินชิ้นงาน	ผ่านระดับดีขึ้นไป

ข้อควรคำนึง

เมื่อครูผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะสร้างชิ้นงานรวบยอดได้แล้ว ก็สามารถดำเนินการประเมินผลงานชิ้นงาน/ภาระงานรวบยอด เพื่อเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการผ่านตัวชี้วัดและคะแนนเก็บประจำหน่วยได้

การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้

เมื่อครูผู้สอนได้กำหนดหลักฐานการเรียนรู้ ที่เป็นชิ้นงาน/ภาระงานเรียบร้อยแล้ว ครูผู้สอนควรพิจารณาถึงแนวทางการตัดสินผลการเรียนรู้ ซึ่งในบางครั้งลักษณะของภาระงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติที่สามารถกำหนดคะแนนในตัวเอง และสามารถตัดสินผลการประเมินได้เลย ก็ไม่จำเป็นต้องกำหนดเป็นแนวทางการให้คะแนน แต่ถ้าเป็นชิ้นงาน/ภาระงานที่จำเป็นต้องกำหนดประเด็นการประเมินเพื่อให้ระดับคุณภาพของชิ้นงาน/ภาระงาน ครูผู้สอนต้องสร้างแนวทางการให้คะแนน (Rubric Scores) ประกอบการประเมินชิ้นงาน/ภาระงานนั้น ๆ ดังนั้น ในการประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงาน สามารถประเมินชิ้นงานภาระงานได้ 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 การวัดและประเมินผลที่ไม่จำเป็นต้องสร้างเกณฑ์การประเมิน (Rubrics)

การวัดผลและประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงาน ที่เป็นหลักฐานการเรียนรู้ตามเป้าหมายการเรียนรู้ (มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน) ที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนไม่จำเป็นต้องใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ทุกครั้งไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการและเครื่องมือที่กำหนด เช่น ภาระงานที่ครูจะสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของนักเรียน หรือสำรวจรายการพฤติกรรมนักเรียนที่ปรากฏ การทำแบบทดสอบ การตอบคำถามสั้น ๆ หรือการตอบแบบสอบถาม ดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 ภาระประเมินโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ

แบบตรวจสอบรายการ “การแสดงบทบาทสมมติ”

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ที่ปรากฏพฤติกรรมของนักเรียน

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ทำทางเลียนแบบตัวละคร	การแสดงอารมณ์	ทำทางตามเหตุการณ์	น้ำเสียงตามตัวละคร	สรุปผล	
						ผ่าน	ไม่ผ่าน

วิธีการคิดเกณฑ์การตัดสิน

ถ้าครูผู้สอนสร้างเครื่องมือประเมินเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตามตัวอย่างที่ 1 เพื่อประเมินพฤติกรรมการแสดงบทบาทสมมติ ในการพิจารณาเกณฑ์ตัดสินการผ่านหรือไม่ผ่านนั้น ครูผู้สอนสามารถกำหนดจำนวนพฤติกรรมที่แสดงออกตามรายการดังกล่าว เช่น

เกณฑ์การตัดสิน นักเรียนมีพฤติกรรมตามรายการ 3 – 4 รายการ ถือว่า ผ่าน

กรณีที่ 2 การวัดและการประเมินผลที่ต้องสร้างเกณฑ์การประเมิน (Rubrics)

กรณีการวัดและประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงานที่ครูผู้สอนพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นต้องใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubrics) เพื่อเป็นแนวทางการให้คะแนน (Rubrics Scores) และใช้เป็นเกณฑ์ด้วยกัน จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ ซึ่งควรจะทำก่อนที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติงานจัดทำชิ้นงาน/ภาระงาน ตามเกณฑ์การประเมินนั้น นอกจากใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินแล้ว

ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสอนอีกด้วย เพราะเกณฑ์การประเมินนั้นเปรียบเสมือนเป้าหมายในการเรียนที่ผู้เรียนจะต้องทราบ

การประเมินชิ้นงาน/ภาระงานที่จำเป็นต้องใช้เกณฑ์การประเมิน หรือสิ่งที่จะประเมินที่ระบุอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ครูผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์ให้ชัดเจน ซึ่งเกณฑ์ในการให้คะแนนจะต้องมีระดับคุณภาพที่แน่นอน และมีการบรรยายถึงคุณลักษณะของการปฏิบัติตามระดับคุณภาพนั้น ๆ ทำให้มีการเรียนรู้ว่าผู้เรียนรู้อะไร และทำอะไรได้บ้าง และยังช่วยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย สามารถเป็นข้อมูลย้อนกลับให้กับผู้เรียนในการพัฒนาการเรียนรู้ และครูผู้สอนนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น ในการประเมินนิทรรศการโครงการบ้านน่าอยู่ ครูผู้สอนสามารถกำหนดประเด็นตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ การตั้งชื่อ การดำเนินงาน การใช้แหล่งเรียนรู้ การเขียนรายงาน การนำเสนอผลงาน แล้วนำประเด็นดังกล่าวมาอธิบายคุณภาพหรือคุณลักษณะของชิ้นงาน/ภาระงาน ดังตัวอย่างในตารางที่ 1 เป็นรูปแบบการสร้างเกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น (Analytic Rubrics) และตัวอย่างในตารางที่ 2 เป็นเกณฑ์การประเมินแบบภาพรวม (Holistic Rubrics)

ตัวอย่างเกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น (Analytic Rubrics) เกณฑ์การประเมิน
นิทรรศการโครงการบ้านน่าอยู่

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน				น้ำหนัก จุดเน้น
	4	3	2	1	
1. การตั้งชื่อ	ตั้งชื่อเรื่องมีแนวทางการจัดทำโครงการอย่างชัดเจน ถูกต้องครบถ้วน	ตั้งชื่อเรื่องมีแนวทางการจัดทำโครงการอย่างชัดเจน ถูกต้อง	ตั้งชื่อเรื่องมีแนวทางการจัดทำโครงการค่อนข้างชัดเจน	ตั้งชื่อเรื่องขาดแนวทางการจัดทำโครงการที่ชัดเจน	1
2. การดำเนินงานทำโครงการ	- ออกแบบการทำโครงการอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบ - เลือกใช้อุปกรณ์และดำเนินการทำโครงการเหมาะสม - มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า - ทำงานได้เสร็จสมบูรณ์	- ออกแบบการทำโครงการอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบ - เลือกใช้อุปกรณ์ค่อนข้างเหมาะสม - มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า - ทำงานได้สำเร็จแต่ยังมีบางส่วนบกพร่อง	- ออกแบบการทำโครงการอย่างเป็นขั้นตอนขาดระบบ - เลือกใช้อุปกรณ์ไม่เหมาะสม - มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า - ทำงานไม่สำเร็จตามที่กำหนด	- ออกแบบการทำโครงการขาดขั้นตอน ไม่เป็นระบบ - ใช้อุปกรณ์ไม่เหมาะสม - ขาดเนื้อหาเกี่ยวกับจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า - ทำงานไม่สำเร็จตามที่กำหนด	2

3. แหล่งการเรียนรู้	มีการศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจากแหล่งการเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือหลายแหล่งได้อย่างชัดเจนและครอบคลุม	มีการศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจากแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องแต่ไม่ครอบคลุมทั้งหมด	มีการศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเพียงบางส่วน	มีการศึกษาหาข้อมูลแต่ขาดความสอดคล้องกับปัญหา	1
4. การเขียนรายงาน	มีการเขียนรายงานเป็นขั้นตอน อธิบายวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ วิธีการดูแลรักษา บ้านให้น่าอยู่ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว มีความละเอียดชัดเจน รูปแบบของโครงการถูกต้อง ประณีต สวยงามเหมาะสม	มีการเขียนรายงานเป็นขั้นตอน อธิบายวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ วิธีการดูแลรักษา บ้านให้น่าอยู่ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว มีความละเอียดชัดเจน แต่รูปแบบของโครงการไม่ถูกต้อง	มีการเขียนรายงานเป็นขั้นตอน อธิบายวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ วิธีการดูแลรักษา บ้านให้น่าอยู่ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว ขาดความละเอียด รูปแบบของโครงการไม่ถูกต้อง	มีการเขียนไม่ชัดเจนเนื้อหาไม่ครบถ้วนรูปแบบของโครงการไม่ถูกต้อง	3
5. การนำเสนอ	- การนำเสนอมีลำดับขั้นตอน น่าสนใจและใช้สื่อได้เหมาะสม - ใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้เข้าใจชัดเจน ไม่วกวน และออกเสียงอักขระถูกต้อง - มีลีลา ท่าทางเหมาะสม แต่งกายเรียบร้อยมีความเชื่อมั่นในตนเอง	- การนำเสนอมีลำดับขั้นตอน น่าสนใจแต่ใช้สื่อไม่เหมาะสม - ใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้เข้าใจ ออกเสียงอักขระไม่ถูกต้อง เป็นส่วนใหญ่ - มีลีลา ท่าทางเหมาะสม แต่งกายไม่เหมาะสมมีความเชื่อมั่นในตัวเอง	- การนำเสนอมีลำดับขั้นตอน แต่ไม่น่าสนใจ - ใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้เข้าใจ ออกเสียงอักขระไม่ถูกต้อง เป็นส่วนใหญ่ - มีลีลา ท่าทางเหมาะสม แต่งกายไม่เหมาะสมมีความเชื่อมั่นในตนเอง	- การนำเสนอไม่ เป็นลำดับขั้นตอน - ใช้ภาษาที่สื่อความหมายไม่เข้าใจ - ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง	3

เกณฑ์การตัดสิน / ระดับคุณภาพ	คะแนน	33 – 40	หมายถึง	ดีมาก
	คะแนน	25 – 32	หมายถึง	ดี
	คะแนน	17 – 24	หมายถึง	พอใช้
	คะแนน	10 – 16	หมายถึง	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน

ผ่านระดับดี

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างเกณฑ์การประเมินแบบภาพรวม (Holistic Rubrics)

ระดับคุณภาพ	รายการประเมิน
ดีมาก (4)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนการทำงานเป็นระบบ ทำงานเสร็จตามเวลา - ใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการจัดทำโครงการจนประสบความสำเร็จ - การนำเสนอรายงานเป็นลำดับขั้นตอนดีมากและเป็นแบบอย่างได้ - มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย - มีความริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบโครงการ
ดี (3)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนการทำงานเป็นระบบทำงานเสร็จตามเวลา - ใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการจัดทำโครงการจนประสบความสำเร็จเพียงบางส่วน - การนำเสนอรายงานเป็นลำดับขั้นตอน - มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย - มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการออกแบบโครงการ
พอใช้ (2)	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องอาศัยการแนะนำในการออกแบบโครงการและการเขียนรายงาน - มีการวางแผนการทำงานแต่ไม่ชัดเจนและทำงานเสร็จล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนด - ต้องได้รับการแนะนำเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการจัดทำโครงการบางขั้นตอน - มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือเพียงบางส่วนและไม่หลากหลาย
ปรับปรุง (1)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแนะนำการออกแบบโครงการและการเขียนรายงานแต่ยังมีข้อบกพร่อง - มีการวางแผนการทำงานแต่ไม่เป็นระบบและทำงานเสร็จล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนด - ต้องได้รับการแนะนำเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการจัดทำโครงการทุกขั้นตอน - มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้น้อยมาก

ตัวอย่างการกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ชิ้นงาน/ภาระงาน

ชื่อหน่วย บ้านน่าอยู่

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิต และครอบครัว

ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ/ ความคิดรวบยอด	สาระสำคัญ/ ความคิด รวบยอด	สมรรถนะ สำคัญ ของผู้เรียน	คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์	ชิ้นงาน/ ภาระงาน
ง 1.1 ม.5/1 อธิบายเหตุผล ในการทำงาน แต่ละขั้นตอน ถูกต้องตาม กระบวนการ ทำงาน	บ้านจะน่าอยู่สมาชิก ในครอบครัวต้องอยู่ ร่วมกันอย่างอบอุ่น ช่วยกันดูแลรักษา บ้านให้สะอาด สวยงาม ใช้พลังงาน และทรัพยากรอย่าง	การงาน อาชีพและ เทคโนโลยี สาระที่ 1 กาดำรงชีวิต และ ครอบครัว	1.ความ สามารถใน การสื่อสาร 2.ความ สามารถใน การคิด -ทักษะการคิด	1.มุ่งมั่นใน การทำงาน 2.มีวินัย 3.อยู่อย่าง พอเพียง	ชิ้นงานระหว่าง การจัดการเรียน การสอน 1.รายงานการ ค้นคว้า ข้อมูล 2.การทำ แบบฝึกหัด 3.การทดสอบ ระหว่าง เรียน
ง 1.1 ม.5/2 ใช้ทักษะการ จัดการในการ ทำงานอย่าง เป็นระบบ ประณีต และ มีความคิด สร้างสรรค์	ประหยัดและคุ้มค่า	-ขั้นตอนการ ทำงาน -ทักษะการ จัดการ -ความ ประณีตใน การทำงาน	-ทักษะการ ประยุกต์ใช้ -ทักษะการ เปรียบเทียบ -ทักษะการให้ เหตุผล -ทักษะการ วิเคราะห์		

ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ/ ความคิดรวบยอด	สาระสำคัญ/ ความคิด รวบยอด	สมรรถนะ สำคัญ ของผู้เรียน	คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์	ชิ้นงาน/ ภาระงาน
ง 1.1 ม.5/3 ปฏิบัติตนอย่าง มีมารยาทใน การทำงานกับ สมาชิกใน คอบครัว ง 1.1 ม.5/4 มีจิตสำนึกใน การใช้พลังงาน และทรัพยากร อย่างประหยัด และคุ้มค่า		- มารยาทใน การทำงาน	-ทักษะการนำ ความรู้ไปใช้ 3.ความ สามารถใน การ แก้ปัญหา 4.ความ สามารถใน การใช้ทักษะ ชีวิต		ชิ้นงานรวบยอด เมื่อสิ้นสุด การเรียนการสอน 1.โครงงานบ้าน นำอยู่ 2.นิทรรศการ โครงงานบ้าน นำอยู่

สรุปได้ว่า การกำหนดหลักฐานผลกาเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องกำหนดชิ้นงาน/ภาระงาน และเกณฑ์การประเมินชิ้นงานให้มีความสอดคล้องกับการวิเคราะห์ตัวชี้วัดว่า ผู้เรียนรู้อะไรและทำอะไร ซึ่งจะนำไปสู่สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยประเมินได้จากการแสดงออกและผลงานที่เกิดขึ้นตามตัวชี้วัดที่กำหนด

(3) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญ การที่ผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงต้องจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมด้วยการนำเทคนิค/วิธีการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน และสอดแทรกด้วยการใช้ทักษะ(สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน) กระบวนการตามธรรมชาติวิชาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพตามมาตรฐาน โดยทั่วไปประกอบด้วยกิจกรรมใน 3 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมนำสู่การเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ และกิจกรรมรวบยอด ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไปนั้น ครูจะเริ่มต้นจากกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจหรือปูพื้นฐานในเรื่องที่จะสอน จากนั้นจะดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามลำดับ จนกระทั่งมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำกิจกรรมสุดท้ายหรือกิจกรรมรวบยอด ที่เป็นเครื่องพิสูจน์ว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ และเมื่อกำหนดกิจกรรมรวบยอดแล้ว ครูจะเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้นว่าการจะให้นักเรียนทำกิจกรรมรวบยอดได้ นักเรียนจะต้องมีความรู้และทักษะด้านใดบ้าง และกิจกรรมใดที่จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้และทักษะเหล่านั้น จากนั้นเป็นเรื่องง่าย ที่ครูจะคิดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจเป็นลำดับต่อไป

1) กิจกรรมนำสู่การเรียนรู้ (Introduction Activities) เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจของนักเรียนในตอนต้นก่อนการจัดกิจกรรมพัฒนา กิจกรรมนำสู่การเรียนรู้ควรมีลักษณะดังนี้

- กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้นอยากเรียน
- เชื่อมโยงสู่กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมรวบยอด
- เชื่อมโยงถึงประสบการณ์เดิมที่นักเรียนมีอยู่
- ช่วยให้นักเรียนได้แสดงถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง

2) กิจกรรมพัฒนา (Enabling Activities) เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ และทักษะที่เพียงพอต่อการทำกิจกรรมรวบยอด การกำหนดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนควรมีลักษณะดังนี้

- สัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีที่เป็นเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนด
- ช่วยสร้างองค์ความรู้และทักษะเพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนด
- กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
- ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
- สามารถประเมินจากผลงานหรือภาระงานของนักเรียนได้

3) กิจกรรมรวบยอด (Culminating Activities) เป็นกิจกรรมที่แสดงว่านักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาถึงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมรวบยอดควรมีลักษณะดังนี้

- เป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของนักเรียน
- เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกถึงการประยุกต์ความรู้ที่เรียนมาตลอดหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนด
- ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีที่เป็นเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้
- การประเมินการปฏิบัติกิจกรรมต้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนด
- เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ใช้ความรู้และทักษะกระบวนการตามมาตรฐานที่กำหนดอย่างเต็มศักยภาพ
- เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ
- เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนา ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วย การเรียนรู้ รวมทั้งช่วยในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจให้กระจ่างชัดเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

1) ออกแบบกิจกรรม เมื่อได้กำหนดเกี่ยวกับเป้าหมาย การเรียนรู้และหลักฐานผลของการเรียนรู้แล้ว ในขั้นต่อไปครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนพัฒนาและมีความสามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้

2) เทคนิคการออกแบบกิจกรรม ต้องยึดเอาเป้าหมายและหลักฐานของการเรียนรู้เป็นหลัก จากนั้น จึง คิดทบทวนย้อนกลับว่า มีกระบวนการ หรือขั้นตอนกิจกรรม ตั้งแต่ต้นจนจบอย่างไร จึงจะทำให้มีขั้นพัฒนาการความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถต่าง ๆ จนบรรลุตามเป้าหมายการเรียนรู้และเกิดหลักฐานผลของการเรียนรู้

6.6 ตัวอย่างการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

ตัวอย่างการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่นำเสนอ จะชี้ให้เห็นขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอนของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design (คู่มือนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ วิภาพรรณ ดอนจันทร์โคตร)

หน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การดำรงชีวิตในบ้าน

รหัส ง 21101 ชื่อรายวิชา การงานอาชีพ สาระการเรียนรู้. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2553

เวลา 15 ชั่วโมง

ผู้สอน น.ส. คิตติ์ ทำดี

ครูชำนาญพิเศษ โรงเรียน ส่งเสริมคุณธรรม สพม...

1. เป้าหมายการเรียนรู้ (ขั้นตอนที่ 1)

1) ความเข้าใจที่คงทน การดำรงชีวิตในบ้านทุกคนต้องรู้จักหน้าที่และทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด เพื่อชีวิตจะได้มีความสุข

2) สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัวและ สาระที่ 4 การอาชีพ

(ง.1.1 ม1/1,ม 2, ม1/3 และ ง.4.1 ม1/1,ม1/2,ม1/3)

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะ

การจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะ

การแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึก

ในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด

1. วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการทำงาน

2. ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานด้วยความเสียสละ

3. ตัดสินใจแก้ปัญหาการทำงานอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ตัวชี้วัด

1. อธิบายแนวทางการเลือกอาชีพ

2. มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ

3. เห็นความสำคัญของการสร้างอาชีพ

3) สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

3.1 บ้านที่สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย จะช่วยให้สมาชิกในบ้านมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายดี การดูแลรักษาและตกแต่งบ้านให้น่าดูอยู่เสมอ จึงทำให้บ้านน่าอยู่ยิ่งขึ้น

3.2 การมีความรู้และทักษะในการเลือกซื้อสินค้าที่ถูกต้อง จะช่วยให้ประหยัดและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครอบครัว

3.3 อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนเรา การประกอบอาหารแต่ละประเภทจึงมีความสำคัญต่อสุขภาพและถูกหลักโภชนาการ จะทำให้เราได้รับสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายครบหมวดหมู่ ทำให้มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง

3.4 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร ช่วยให้ได้อาหารที่แปลกใหม่

3.5 การซ่อมแซมวัสดุเครื่องใช้ภายในบ้าน ใช้ในชีวิตประจำวัน จะทำให้สิ่งของเครื่องใช้ ต่าง ๆ ของเรามีอายุการใช้งานที่นานขึ้น และมีของใช้ใหม่ ๆ ที่ตรงกับความต้องการของเรา อีกทั้งยัง เป็นการช่วยประหยัดรายจ่ายของครอบครัวได้อีกด้วย

4) สาระการเรียนรู้

- การจัดตกแต่งบ้าน
- การใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในบ้าน
- การเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง ร้านสะดวกซื้อ และห้างสรรพสินค้า
- การประกอบอาหาร
- การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- การซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้าน

5) สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

ทักษะกระบวนการคิด

ทักษะเฉพาะวิชา

- วางแผนการทำงานบ้าน โดยใช้อุปกรณ์และอธิบายวิธีการทำงานบ้านที่ถูกต้องเหมาะสม
- อธิบายวิธีการจัดตกแต่งบ้านและห้องต่าง ๆ
- บอกหลักการและเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง ร้านสะดวกซื้อ และห้างสรรพสินค้าอย่าง ถูกต้องและเหมาะสม
- ปฏิบัติการประกอบอาหารประเภทต่าง ๆ ได้อย่างน้อย 2 ประเภท
- ปฏิบัติ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอย่างน้อย 2 ชนิด
- ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้านได้อย่างเหมาะสม

6) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- มีวินัย
- ใฝ่เรียนรู้
- มุ่งมั่นในการทำงาน

คุณลักษณะเฉพาะวิชา

- เห็นความสำคัญของการวางแผนการทำงานบ้าน และใช้อุปกรณ์ทำงานบ้านที่ถูกต้อง

เหมาะสม

- เห็นความสำคัญและภูมิใจในการจัดตกแต่งบ้านและห้องต่าง ๆ ได้สวยงาม
- มีคุณลักษณะนิสัยที่ดีในการเลือกซื้อสินค้าในร้านค้าปลีก ร้านค้าส่ง ร้านสะดวกซื้อ และ

ห้างสรรพสินค้าอย่าง ถูกต้องและเหมาะสม

- เห็นความสำคัญของการประกอบอาหาร
- เห็นความสำคัญของการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- เห็นคุณค่าและความสำคัญของการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

ภายในบ้าน

2. การกำหนดหลักฐานผลการเรียนรู้ (ขั้นตอนที่ 2)

2.1. ชิ้นงานหรือภาระงาน นักเรียนมีผลงาน

- ผลงานการฝึกปฏิบัติ การดูแลรักษาบ้าน การจัดตกแต่งบ้าน การวางแผนการทำงานบ้าน การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในบ้าน การเลือกซื้อสินค้า การประกอบอาหาร การแปรรูปอาหาร และการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน

- ผลการทดสอบ เรื่อง การวางแผนและกระบวนการทำงานบ้าน การเลือกซื้อสินค้า การประกอบอาหารและการแปรรูปอาหาร อุปกรณ์และการซ่อมแซมเครื่องมือเครื่องใช้ภายในบ้าน

- ผลการทำงาน (แผนภาพกระบวนการทำงานและขั้นตอนการตกแต่งบ้าน
- รายงานการเลือกซื้อสินค้า
- ผลงานการประกอบอาหาร
- ผลงานการแปรรูปอาหารทางการเกษตร
- ผลงานการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ภายในบ้าน

2.2 การวัดและประเมินผล

(1) การประเมินระว่างการจัดกิจกรรม

- ประเมินการทำงานกลุ่ม
- ประเมินการร่วมอภิปราย

(2) การประเมินเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้

ประเด็นการประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การจัดตกแต่งบ้าน	วางแผนการจัดตกแต่งบ้านโดยเลือกใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับห้องต่าง ๆ	วางแผนการตกแต่งห้องโดยเลือกใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง	วางแผนการจัดตกแต่งห้องโดยเลือกใช้อุปกรณ์ได้
2. การเลือกซื้อสินค้า	สรุปวิธีการเลือกซื้อสินค้าได้ถูกต้องทุกรายการ	สรุปวิธีเลือกซื้อสินค้าได้ถูกต้องไม่ทุกรายการ	สรุปวิธีการเลือกซื้อสินค้าได้
3. การประกอบอาหารและการแปรรูปอาหารการเกษตร	ประกอบอาหารและแปรรูปอาหารได้ถูกต้อง 4 ประเภท	ประกอบอาหารและแปรรูปอาหารได้ 3 ประเภท	ประกอบอาหารและแปรรูปอาหารได้ 2 ประเภท
4. การซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน	ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านได้ 3 ชนิด	ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านได้ 2 ชนิด	ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านได้ 1 ชนิด
9. ทดสอบ	ทำข้อสอบได้ 8-10 ข้อ	ทำข้อสอบได้ 5-7 ข้อ	ทำข้อสอบได้ 1-4 ข้อ
10. ทักษะกระบวนการทำงาน	ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะฯ 3-5 ข้อ	ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะฯ 2 ข้อ	ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะฯ 1 ข้อ
11. ทักษะการคิดวิเคราะห์	ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะการคิดฯ 3-5 ข้อ	ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะการคิดฯ 2 ข้อ	ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะการคิดฯ 1 ข้อ
12. คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม	ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมฯ 3-4 ข้อ	ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมฯ 2 ข้อ	ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณธรรมฯ 1 ข้อ

3. กิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นตอนที่ 3)

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน

- ครูและนักเรียนสนทนาเรื่องในรูปภาพ ที่ประกอบด้วย บ้าน ห้อง ต่าง ๆ สินค้าประเภทต่าง ๆ ตัวอย่างของจริง รูปภาพอาหาร ตัวอย่างผลผลิตการแปรรูปการเกษตร รูปภาพวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน เป็นชีวิตความเป็นอยู่ภายในบ้าน

- ครูให้นักเรียนดูภาพ แล้วสนทนาซักถามเกี่ยวกับภาพ
- แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน

ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาข้อมูล ดังนี้

- เรื่องกระบวนการวางแผนการทำงานบ้าน เทคโนโลยีในการทำงานบ้าน วิธีการและขั้นตอนในการจัดตกแต่งบ้าน ในใบความรู้ และอภิปรายในกลุ่มและสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปเป็นองค์ความรู้ของกลุ่ม

- เรื่องการเลือกซื้อสินค้า ในใบความรู้ ร่วมกันสนทนาเรื่องที่ศึกษา
- เรื่อง การประกอบอาหารและการแปรรูปผลผลิตการเกษตร ในใบความรู้ จากนั้นร่วมกัน

สนทนาเรื่องที่ศึกษา

- นักเรียนแต่ละกลุ่มออกนำเสนอผลงานตามที่ได้รับมอบหมาย ครูอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

กิจกรรมช่วยพัฒนา

- นักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของกระบวนการวางแผนการทำงาน เทคโนโลยีในการทำงาน วิธีการและขั้นตอนในการทำงาน ครูนำสรุปแล้วให้นักเรียนสร้างเป็นองค์ความรู้

- ครูอธิบายกิจกรรมฝึกปฏิบัติ ในใบความรู้ ให้นักเรียนทำการบ้าน แล้วออกมาแนะนำเสนอที่หน้าชั้นเรียนในการเรียนครั้งต่อไป

- นักเรียนร่วมกันสนทนา เรื่อง การตกแต่งบ้านให้สวยงาม การเลือกซื้อสินค้า การประกอบอาหาร การแปรรูปผลผลิตการเกษตร การซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน

- ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มศึกษาข้อมูลเรื่อง เรื่อง การตกแต่งบ้านให้สวยงาม การเลือกซื้อสินค้า การประกอบอาหาร การแปรรูปผลผลิตการเกษตร การซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน ในหนังสือ และใบความรู้ แล้วอภิปรายในกลุ่มและสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปเป็นองค์ความรู้ของกลุ่ม

- แต่ละกลุ่มนำอุปกรณ์ ในแต่ละเรื่องที่ศึกษา มาปฏิบัติตามที่ได้ศึกษา โดยมีครูคอยให้ข้อเสนอแนะและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน

- ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของทุกกลุ่ม

- นักเรียนแต่ละกลุ่มออกนำเสนอผลงานตามความพร้อม ครูอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

- ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเรื่อง เรื่อง การตกแต่งบ้านให้สวยงาม การเลือกซื้อสินค้า การประกอบอาหาร การแปรรูปผลผลิตการเกษตร การซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน

กิจกรรมรวบยอด

- นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน หัวข้อ “การดำรงชีวิตภายในบ้านมีงานใดที่เป็นองค์ประกอบให้ชีวิตความเป็นของสมาชิกภายในบ้านมีความสุขเป็นอย่างไร”

- นักเรียนสรุปเป็นองค์ความรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เป็นแผนภาพ

- นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนครั้งนี้ ไปเล่าและสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองเพื่อขยายความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้ เรื่อง เรื่อง การตกแต่งบ้านให้สวยงาม การเลือกซื้อสินค้า การประกอบอาหาร การแปรรูปผลผลิตการเกษตร การซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน
2. ใบกิจกรรม
3. อุปกรณ์งานบ้าน
4. รูปภาพ
5. แบบทดสอบ
6. แบบประเมินพฤติกรรม
7. แบบประเมินกิจกรรม

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. สถานประกอบการใกล้บ้าน/ ห้างสรรพสินค้า
3. บ้าน
4. ร้านอาหาร
5. สวนสาธารณะ
6. ตลาด

7. การพัฒนางานนิเทศวิธีปฏิบัติที่ดี

บุญดี บุญญากิจ และกมลวรรณ สิริพานิช (2545) ให้ความหมายวิธีปฏิบัติที่ดี คือ วิธีปฏิบัติที่ดีในการทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นผลมาจากการนำความรู้ไปปฏิบัติจริงและสรุปความรู้

เป็นประสบการณ์นั้นเป็นเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของตนเอง

บุรุษย์ ศิริมหาสาร (2548) ให้ความหมายการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) เป็นวิธีการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของชุมชน ผู้ปกครอง และนำมาสู่ความเป็นเลิศในการดำเนินการ

โครงการยกระดับครูทั้งระบบกิจกรรมการพัฒนาระบบนิเทศแนวใหม่ (2553) ให้ความหมายของวิธีปฏิบัติที่ดี หมายถึง การปฏิบัติงานด้านการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาและองค์กรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง โดยมีวิธีการปฏิบัติที่มีความริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติจริงจนเกิดผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553 : 45) ได้ให้ความหมาย แบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ เป็นเครื่องมือในการจัดการความรู้ของกิจกรรมหนึ่งที่ต้องทำคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบปฏิบัติต่าง ๆ ที่แต่ละคนใช้ได้ผลในการปฏิบัติงาน โดยผ่านเรื่องเล่า การทบทวนหลังการปฏิบัติ การสัมภาษณ์ผู้รู้ในงานนั้น ๆ หรือด้วยเทคนิคต่าง ๆ และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะทำให้เริ่มมองเห็นแนวปฏิบัติว่าจะทำงานนั้นได้อย่างไร

ขั้นต่อไปจากนี้คือ การระบุสิ่งที่เป็นแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ ดังนั้นแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศตามความหมายของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หมายถึง กระบวนการใด ๆ หรือวิธีการใด ๆ ซึ่งเป็น

ตัวแทนของวิธีปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมายเฉพาะอย่าง บางคนอาจใช้คำว่า แบบปฏิบัติที่ดี (Good Practice) แทนแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ เนื่องจากมีความเห็นว่าไม่มีแบบปฏิบัติใดที่ดีเยี่ยมคงตัวโดยไม่มีแบบปฏิบัติที่ดีกว่า แต่แบบปฏิบัติแม้จะใช้ได้ผลก็ยังคงต้องพัฒนาไปเรื่อย ๆ ดังนั้น หากจะให้ความหมายอีกอย่างหนึ่งก็คือ แบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ หมายถึง แบบปฏิบัติที่ผ่านการพิสูจน์แล้วว่าใช้การได้ดี และก่อให้เกิดผลผลิตที่ดี ดังนั้นจึงได้แนะนำแบบปฏิบัตินี้ให้เป็นต้นแบบของการทำงาน

จากความหมายวิธีปฏิบัติที่ดี หรือแบบปฏิบัติที่ดี ของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นความหมายให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่การศึกษา อาจให้ความหมายวิธีปฏิบัติที่ดี หรือแบบปฏิบัติที่ดี (Best practices) หมายถึง การบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านการเงิน และงบประมาณ ฯลฯ ให้ผู้รับบริการ/สถานศึกษา ได้รับการบริการตามที่คาดหวัง เช่น การจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดี น่าจะหมายถึง การจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริงบรรลุผลลัพธ์ที่ตอบสนองความคาดหวังของผู้บริการผู้ปกครองหรือชุมชนทำให้ สถานศึกษาประสบความสำเร็จก้าวสู่ความเป็นเลิศ กระบวนการวิธีการ/วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เป็นความรู้เทคนิค วิธีการที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน ทำให้งานประสบความสำเร็จเกินเป้าหมายที่กำหนดและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นผลงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีผู้อื่นสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ภายใต้ข้อจำกัดของวิธีการและหน่วยงานนั้น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555 : ได้สังเคราะห์แนวคิด หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนางานและการนิเทศการศึกษา นำมากำหนดกระบวนการพัฒนาการนิเทศสู่วิธีปฏิบัติที่ดี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับศึกษานิเทศก์นำไปใช้พัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานในสภาวะปกติของงานที่แต่ละคนรับผิดชอบ ประกอบด้วยขั้นตอน 7 ขั้น 5 กิจกรรมปฏิบัติ ดังนี้

- ขั้นที่ 1 วิเคราะห์บริบท (Criticizing Context)
- ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทาง (Creating Conceptual Framework)
- ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation)
- ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision)
- ขั้นที่ 5 ถอดบทเรียนความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement)
- ขั้นที่ 6 จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange)
- ขั้นที่ 7 มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผล ต่อยอด (Connecting Enhance Network)

ในแต่ละขั้นของการพัฒนาการนิเทศสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ได้จัดทำรายละเอียดสำหรับเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ใช้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเอง มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์
2. ความคิดรวบยอด
3. เนื้อหา
4. สมรรถนะสำคัญ
5. กิจกรรมฝึกปฏิบัติ
  - 5.1 เสนอตัวอย่าง (Example)
  - 5.2 สร้างความเข้าใจ (Explain)
  - 5.3 ใสใจฝึกปฏิบัติ (Exercise)
  - 5.4 จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit)

5.5 ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)

กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (2555 : 7-8 : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ได้สังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ และนักศึกษามากำหนดเป็นกระบวนการพัฒนาการนิเทศวิธีปฏิบัติที่ดี ได้ดังนี้

1. แนวคิดการปฏิบัติงานให้เป็นระบบครบวงจรของ Dr. William Edwards Deming นักสถิติชาวอเมริกันผู้ค้นคิดสูตรการบริหารจัดการ หลักการที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป คือ การทำงานให้ครบวงจร PDCA ได้แก่ Plan วางแผน – Do ทำ – Check/Study ตรวจสอบผล – และ Act แก้ไขปรับปรุง หรือเรียกโดยทั่วไปว่า วงจรเดมมิง สำคัญสำคัญของวงจรเดมมิง กล่าวถึงการดำเนินการควบคุมให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลดีของการปฏิบัติตามวงจร PDCA คือ สามารถจัดการวางประจำได้ดี ทั้งสำหรับบุคคลและระดับกลุ่ม ช่วยในการจัดการโครงการ สามารถแก้ไขปัญหาได้ดี นำสู่การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2. แนวคิดการวางแผนกลยุทธ์ การวางแผนกลยุทธ์ (หรือ การวางแผนกลยุทธ์ Strategic Planning) เป็นกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคตของงานที่รับผิดชอบตามนโยบาย ความต้องการขององค์กร ในที่นี้ได้นำแนวคิดกลยุทธ์มาประยุกต์ใช้ และขยายความให้ชัดเจนในขั้นวางแผน (Plan) ตามแนวคิดของวงจรเดมมิง ซึ่งใช้ในงานของแต่ละบุคคลในองค์กรโดยการกำหนดแนวทางที่จะบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการให้เกิด จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลรอบด้าน คือ จะต้องคำนึงถึงสภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดศักยภาพหรือขีดความสามารถของบุคคล องค์กร และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับงาน ที่แต่ละบุคคลในองค์กรรับผิดชอบ การกำหนดแนวทางที่จะบรรลุสภาพการณ์ในอนาคตที่ต้องการให้เกิดจะต้องเป็นระบบ คือ แนวทางที่กำหนดขึ้นจะต้องดำเนินไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อตอบคำถามหลัก 3 ประการ คือ 1) องค์กรกำลังก้าวไปทางไหน (Where are you going) 2) สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร (What is the environment) และ 3) องค์กรจะไปถึงจุดหมายได้อย่างไร (How do you get there)

3. แนวคิดการสร้างสรรค์ระบบนิเทศ เซอร์จิโอวานนี และสตาราเรตต์ (Sergiovanni and Starratt,1998) ให้ข้อเสนอแนะไว้ในปี ค.ศ. 1998 ว่า การสร้างสรรค์กระบวนการนิเทศต้องอาศัยกระบวนการนิเทศที่หลากหลายรูปแบบผสมผสานกับการประเมินผลในภาพรวม ดังนั้น การนิเทศจึงไม่ยึดติดกับความซ้ำซากจำเจของรูปแบบเดิม ๆ ที่นิเทศเหมือนกันตลอดปีและนิเทศกับครูทุกคนเหมือนกัน ระบบการนิเทศจำเป็นต้องพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ด้วยการกำหนดระยะเวลาพัฒนา 3-5 ปี ติดต่อกันโดยผู้เกี่ยวข้องยอมรับรูปแบบ การประเมินผลและกระบวนการประเมินผล ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ละปี อาทิ การประเมินตนเอง การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การพัฒนาหลักสูตร การวิจัยปฏิบัติการบนพื้นฐานยุทธศาสตร์การสอนแบบใหม่ โครงการเสริมสร้างคุณภาพโรงเรียนที่ทำงานด้วยความยึดมั่นผูกพันจนสามารถกำหนดเป็นวาระแห่งการเสริมสร้างคุณภาพโรงเรียนโดยรวม สถานการณ์แห่งการพัฒนาความก้าวหน้าอย่างมืออาชีพจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ถูกควมรวมไปกับกระบวนการนิเทศ แนวคิดนี้เป็นแนวทางสำคัญในการจัดการให้เกิดการนิเทศอย่างต่อเนื่องจนกลุ่มเป้าหมายประสบผลสำเร็จในงาน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการอบรม แอน (Ann Halloran) ได้เสนอแนะเทคนิคการอบรมว่า ประกอบด้วยโครงการปฏิบัติงานที่อยู่บนพื้นฐานของการยึดมั่นในกฎ ระเบียบ และการจัดระบบของทีมงาน การมอบหมายงาน การปฏิบัติงานเฉพาะ การทำงานเบื้องหลัง การมอบหมายงานชั่วคราว การสาธิตการปฏิบัติงาน โครงการอบรมระหว่างปฏิบัติงาน โครงการประชุมสัมมนา การใช้ระบบการประชุมเพื่อสร้างการเรียนรู้ การระดม

ความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน การพัฒนาที่ใช้ผู้ให้การอบรมภายในและภายนอกองค์กร โปรแกรมการเรียนรู้ผ่านสื่อทางไกล การให้การยอมรับในการนำองค์กร คู่มือการเรียนรู้ เว็บไซต์ เครือข่ายปฏิบัติงาน การประชุมทางไกลผ่านสื่อ เกมสื่อกิจกรรม โปรแกรมเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ บทเรียนผสมผสานที่เป็นการใช้การเรียนรู้ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ เรียนในห้องเรียน และการไปทัศนศึกษา เกมสร้างทีมเรียนรู้

5. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ ตามทัศนะของเซงเก้ (Senge,1990) คือ องค์กรที่บุคลากรทุกระดับต่างร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริมพัฒนาศักยภาพให้แกกัน และศักยภาพขององค์กรให้สูงขึ้น เกิดผลงานได้ระดับคุณภาพตามที่ปรารถนา การทำให้คนในองค์กรรู้จักเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีมงานที่ดี จนสามารถยกระดับผลสำเร็จขององค์กรให้สูงยิ่งขึ้นนั้น สมาชิกแต่ละคนของทีมงานจะได้รับการพัฒนาความรู้ และทักษะใหม่ ๆ ที่ใช้ปฏิบัติงาน และมีโอกาสทำงานร่วมกัน ทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันพร้อมไปกับการเรียนรู้วิธีทำงานของตนเองให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น เมื่อสมาชิกทีมงานแต่ละคนมองเห็นและได้ประสบการณ์จากมุมมองโลกในแง่ที่แตกต่างของกันและกัน ก็จะเริ่มเกิดความเชื่อและมีสมมติฐานใหม่ขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะและศักยภาพของตนตามมา ที่เรียกว่า “วงจรของการเรียนรู้แบบลุ่มลึก (deep learning cycle)” (Senge et al,1994)

จากการศึกษาความหมายของวิธีปฏิบัติที่ดี และกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแนวคิดการพัฒนางานและการนิเทศ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่ากระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

กระบวนการวิจัยและพัฒนา	กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน	กระบวนการฝึกปฏิบัติ 5 ขั้นตอน
1. ขั้นศึกษาวิเคราะห์ (Analysis) = Research : (R ₁)	1. วิเคราะห์บริบท (Criticizing Context)	1. เสนอตัวอย่าง (Example)
2. ขั้นการออกแบบ (Design) และการพัฒนา (Development) = Development : (D ₁)	2. กำหนดกรอบแนวคิดทิศทาง (Creating Conceptual Framework) 3. สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation)	2. สร้างความเข้าใจ (Explain)
3. ขั้นการนำไปใช้ (Implement) = Research : (R ₂)	4. ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) ปฏิบัติการสอน	3. ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise)
กระบวนการวิจัยและพัฒนา	กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน	กระบวนการฝึกปฏิบัติ 5 ขั้นตอน
4. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) = Development : (D ₂)	5. งามหาผลสำเร็จของงาน (Concluding Achievement) 6. จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) 7. มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผล ต่อยอด (Connecting Enhance Network)	4. จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) 5. ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)

8. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. แนวคิดการวิจัยปฏิบัติการ

Corey (ประวัติ เอรารรณ. 2545 : 2 อ้างอิงจาก Corey. 1998 : 245) ได้ยืนยันแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการว่ามีแหล่งที่อย่างน้อย 2 แห่ง คือ

1. เกิดจากการเสนอแนวคิดของ Collier ต่อคณะกรรมการสิทธิการของ Indian Affairs) ระหว่างปี ค.ศ. 1033 – 1945 ขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการว่า ความสำคัญของงานวิจัยเกี่ยวกับการวางแผนทางสังคม นอกจากจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อโครงการวิจัยหรือเป้ากลุ่ม ผู้ปฏิบัติงานโดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้รับมา ผู้บริหารหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานต้องร่วมกันวิจัยในสิ่งที่เป็นความต้องการในหน่วยงานของตนเองด้วย

2. เกิดจากผลงานของ Kurt Lewin ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยอาศัยแนวความคิดสำคัญ 2 ประการ คือ การตัดสินใจของกลุ่มและความตั้งใจร่วมกันที่จะทำการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งแนวคิดเริ่มต้นเกิดจากการพยายามเชื่อมโยงทฤษฎีที่นักวิจัยได้วิจัยไว้ไปสู่การปฏิบัติงานในการแก้ปัญหาทางสังคมที่มีความแตกต่างของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการแบ่งชนชั้น ความมีอคติ และการปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อย

2. หลักการเบื้องต้นของการวิจัยปฏิบัติการ

ประวัติ เอรารรณ (2545 : 9) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญ 16 ประการของ Mckerman สำหรับการวิจัยปฏิบัติการดังนี้

1. เพิ่มพูนความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ
2. มุ่งปรับปรุงการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคคล
3. เน้นที่ปัญหาเร่งด่วนของผู้ปฏิบัติ
4. ให้ความสำคัญต่อความร่วมมือกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
5. ดำเนินการวิจัยภายใต้สถานการณ์ที่กำลังเป็นปัญหา
6. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมชาติ
7. เน้นการศึกษาเฉพาะกรณีหรือศึกษาเพียงหน่วยเดียว
8. ไม่มีการควบคุมหรือจัดกระทำต่อตัวแปร
9. ปัญหา วัตถุประสงค์ และระเบียบวิธี มีลักษณะเป็นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้

ความจริง

10. มีการประเมินหรือสะท้อนผลที่เกิดขึ้นเพื่อทบทวน
11. ระเบียบวิธีวิจัยมีลักษณะเป็นนวัตกรรม สามารถคิดขึ้นมาใหม่ให้เหมาะสมกับปัญหา
12. กระบวนการศึกษามีความเป็นระบบหรือเป็นวิทยาศาสตร์
13. มีการแลกเปลี่ยนผลวิจัยและมีการนำไปใช้จริง
14. ใช้วิธีการแบบบรรยายข้อมูล หรือการอภิปรายร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ
15. คิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องมาจากการทำความเข้าใจ การตีความหมายและการ

คิดอย่างอิสระ

16. เป็นการวิจัยที่ปลดปล่อยความคิดอย่างอิสระ และเป็นการเสริมสร้างพลังร่วมในการทำงาน (Empowerment) ให้ผู้เกี่ยวข้อง

Kemmis and McTaggart 1998 (พินันท์ คงคาเพชร. 2552 : 41) ได้เสนอการวิจัยปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ โดยกลุ่มและสมาชิกจะต้องปฏิบัติดังนี้คือ (1) ขั้นการพัฒนาแผนการปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วให้ดีขึ้น (2) ขั้นปฏิบัติการตามแผน (3) ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติ (4) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อเป็นพื้นฐานการวางแผนงานต่อเนื่องในวงจรต่อไป

3. ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการ

Mckernan (ประวิต เอราวรรณ์. 2545 : 7 ; อ้างอิงมาจาก Mckernan. 1996 : 20) ได้แบ่ง การวิจัยปฏิบัติการออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Action Research) เป็นการวิจัยปฏิบัติการ ที่อาศัยกระบวนการวิทยาศาสตร์เป็นวิธีวิจัยหรือวิธีแก้ปัญหา ยกตัวอย่างเช่น

1.1 รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการของ Kurt Lewin ที่มีขั้นตอนคือ การวางแผน (Planning) การค้นหาความจริง (Fact Finding) การดำเนินการ (Execution) และการวิเคราะห์ผล (Analysis)

1.2 รูปแบบวิจัยปฏิบัติการของ Taba – Noel Hilda taba ซึ่งเป็นทฤษฎีหลักสูตร โดยแยกได้เป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) ระบุปัญหา 2) วิเคราะห์ปัญหา 3) กำหนดแนวคิด หรือสมมติฐาน 4) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 5) ปฏิบัติหรือดำเนินการ 6) ประเมินผลการปฏิบัติ

1.3 รูปแบบวิจัยปฏิบัติการของ Lippitt – Radke ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

1.3.1 เริ่มต้นจากกลุ่มที่มีความต้องการที่จะค้นหาความรู้ความจริง

1.3.2 ร่วมกันกำหนดว่า “อะไรคือสิ่งที่กลุ่มอยากรู้”

1.3.3 สร้างเครื่องมือที่เป็นวิทยาศาสตร์ขึ้นมา

1.3.4 กำหนดกลุ่มเป้าหมายและทดลองใช้เครื่องมือ

1.3.5 รวบรวมข้อมูลโดยมีการร่วมกันกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด

1.3.6 รวบรวมข้อมูลด้านทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เกี่ยวข้อง

1.3.7 ร่วมมือกันค้นหาความจริงและนำเสนอความจริง ซึ่งอาจใช้เทคนิควิจัยเฉพาะ และควรแบ่งงานกันอย่างเสมอภาค

1.3.8 ในบางครั้งข้อค้นพบที่เกิดขึ้นอาจส่งผลต่อการ เปลี่ยนแปลงค่านิยมหรือการรับรู้ทางสังคมของ กลุ่มหรือคนใดคนหนึ่งซึ่งต้องช่วยกันสำรวจให้พบ

1.3.9 เสนอข้อค้นพบให้กลุ่มอื่นรับรู้โดยการสนทนาหรือเขียนเป็นรายงาน

สุวิมล ว่องวานิช (2544 ช 17 – 20) ได้เสนอรูปแบบของการวิจัย 3 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ (Formal and informal Research)

1.1 การวิจัยแบบเป็นทางการ (Formal Research) เป็นงานวิจัยที่มีแบบแผนการวิจัยเคร่งครัด มีลักษณะการดำเนินงานและการนำเสนอเหมือนงานวิจัยเชิงวิชาการ (Academic Research) ของนักวิจัยมืออาชีพ นักวิชาการในมหาวิทยาลัย หรือของนักศึกษาที่ทำเป็นวิทยานิพนธ์ มีการออกแบบการวิจัยที่รัดกุมเพื่อให้ตอบคำถามวิจัยได้ชัดเจน และมีรูปแบบการนำเสนอรายงานผลการวิจัยที่กำหนดชัดเจน ส่วนใหญ่จำแนกเนื้อหาสาระออกเป็น 5 บท

1.2 การวิจัยแบบไม่เป็นทางการ (Informal Research) เป็นงานวิจัยที่ไม่ยึดแบบการวิจัยที่เคร่งครัดเหมือนการวิจัยเชิงวิชาการ มุ่งเน้นตอบคำถามวิจัยมากกว่าการยึดรูปแบบการวิจัยแบบเป็นทางการ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยก็พยายามใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากการเรียนการสอนปกติ การนำเสนอผลการวิจัยครอบคลุมเพียงประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ งานวิจัยแบบนี้บางครั้งพบว่ามีการรายงานผลเพียง 1 – 2 หน้า

2. รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis และ Zuber – Skeritt

2.1 การวิจัยปฏิบัติการเชิงเทคนิค (Technical Action Research) การวิจัยตามรูปแบบนี้มีเป้าหมายของการวิจัยเพื่อปรับปรุงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน โดยอาศัยบุคคลการภายนอก (Outsiders) มาช่วยในการทำวิจัยในหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติจะอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของนักวิจัยภายนอกบุคคลภายนอกเล่นบทเป็นผู้วิจัยหลัก โดยที่ครูไม่มีบทบาทในการนำเสนอความคิดวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยมาจากความคิดของนักวิจัยภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเน้นทำวิจัยที่ตอบคำถามที่รัดกุม ข้อค้นพบที่ได้อาจใช้ไม่ได้กับการปฏิบัติจริง

2.2 การวิจัยปฏิบัติการเชิงปฏิบัติจริง (Practical Action Research) เป็นการวิจัยที่มีผลการวิจัยภายนอกแสดงบทบาทของที่ปรึกษาด้านกระบวนการทำงาน (Process Consultancy Role) มีเป้าหมายของการวิจัยที่มากกว่าแบบแรก คือ นอกจากช่วยปรับปรุงประสิทธิผลการทำงานแล้ว ยังมุ่งสร้างความเข้าใจและมุ่งพัฒนาวิชาชีพให้กับผู้ปฏิบัติด้วย ในกระบวนการวิจัยจะส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนผลและคิดวิเคราะห์พัฒนาปรับปรุงการทำงานของตนเอง ดังนั้นครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติในโรงเรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้กระบวนการวิจัยและมีส่วนในการเสนอความคิดในประเด็นปัญหาวิจัยที่มากจากการปฏิบัติจริง และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้

2.3 การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์/อิสระ (Critical Emancipatory Action research) เป็นการวิจัยที่มีการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยภายนอกและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เป้าหมายของการวิจัยเพิ่มเติมจากการวิจัยปฏิบัติการตามแบบที่ 1 และ 2 คือ นอกจากพัฒนาประสิทธิผลการทำงาน การส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในการปรับปรุงการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติแล้ว ยังต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการทำงานที่เป็นอยู่ในองค์กรให้ดีขึ้นกว่าเดิม แม้จะมีบุคคลภายนอกร่วมด้วย แต่ทุกคนต่างมีสิทธิมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นเท่าเทียมกัน จะไม่มีผู้แสดงบทบาทเป็นที่ปรึกษาการวิจัยเหมือนแบบที่ 2 การวิจัยแบบนี้เปิดโอกาสให้เกิดการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยแก่ผู้ปฏิบัติและนักวิจัยเป็นอิสระจากความรู้กฎเกณฑ์ และพันธนาการทางความคิดเห็น

3. รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Calhoun

3.1 การวิจัยของครูแบบทำคนเดียว (Individual Teacher Research) เป็นการวิจัยที่เน้นการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่ง โดยครูกำหนดปัญหาในห้องเรียนที่ต้องการแก้ไข และหาแนวทางแก้ไข นักเรียนอาจไม่ส่วนในการช่วยกำหนดทางเลือกต่าง ๆ หากจะมีผู้ปกครองเกี่ยวข้องด้วยในการทำวิจัยก็จะเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลมากกว่า

3.2 การวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือ (Collaborative Action Research) เป็นการวิจัยที่เป็นกลุ่ม ผู้วิจัยมีจำนวน 1 – 2 คนขึ้นไป ประกอบด้วยครู ผู้บริหาร และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยหรือจากบุคคลอื่น ๆ มีจุดมุ่งหมายเน้นที่ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่ง คณะวิจัยอาจจะเห็นปัญหาในระดับพื้นที่ของตนแต่ยังเป็นกระบวนการที่เป็นการสืบค้นความรู้ในห้องเรียน กระบวนการทำวิจัยจะเหมือนกับการทำวิจัยของครูที่ทำคนเดียว

3.3 การวิจัยปฏิบัติการแบบทำทั้งโรงเรียน (School wide Action Research) เป็นการวิจัยที่คณะทำงานเป็นผู้ปฏิบัติในโรงเรียน มีการทำงานโดยเลือกปัญหาวิจัยที่สนใจ ร่วมกัน มีการรวบรวมข้อมูล การจัดระบบ และการแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากโรงเรียน หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง กระบวนการวิจัยเป็นแบบวงจรต่อเนื่อง ที่มีหน้าที่เหมือนการประเมินความก้าวหน้ามีจุดมุ่งหมายที่การปรับปรุงโรงเรียน ได้แก่ (1) การค้นหาวิธีปรับปรุงโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหา (2) พยายามปรับปรุงการทำงานเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันแก่นักเรียน (3) เพิ่มขอบข่ายของสาระในการสืบค้นแนวทางการแก้ปัญหา

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Calhoun มี 3 รูปแบบ คือ การวิจัยของครูแบบทำคนเดียว การวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือ การวิจัยปฏิบัติการแบบทำทั้งโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามสภาพปัจจุบันปัญหาของการวิจัยที่ต้องการแก้ปัญหาและต้องการพัฒนางานที่ปฏิบัติให้ดีขึ้น

จากการศึกษาหลัก แนวคิด ทฤษฎี ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อยู่ โดยการดำเนินการพัฒนารูปแบบทุกขั้นตอน ด้วยวงจรวิจัยปฏิบัติการ ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นการสังเกต และขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ ดังแผนภาพ ที่ 7

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิเวก สุขสวัสดิ์ (2544) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูผู้สอนเรื่องการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มครูผู้รับการนิเทศที่ใช้ในการศึกษา ได้จากการสุ่มแบบเจาะจงโดยใช้คุณสมบัติของครูนักวิจัยจำนวน 30 คน พบว่าครูผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ โดยภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยความรู้อยู่เกี่ยวกับการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนหลังการนิเทศสูงกว่าก่อนนิเทศและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 การประชุม เชิงปฏิบัติการมีความเหมาะสมโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้้นวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 30 เรื่อง ทดลองใช้กับนักเรียน 439 คน ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทุกเรื่อง โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองและก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 24 เรื่อง และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 6 เรื่อง

สุรียมาศ สุขกลี (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่ารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ประกอบด้วย 5 ด้านคือ 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ได้แก่ การวางแผนร่วมกับครู เข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ สรุปผลการช่วยเหลือ ครู วิเคราะห์ผลการให้ความช่วยเหลือ และสรุปผลการวิเคราะห์ให้ความช่วยเหลือ 2) ด้านการพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม ได้แก่ การพัฒนาครูให้มีศักยภาพแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การสร้างวินัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในทีม การกำหนดปัญหาในการแก้ปัญหาพร้อมกัน การวางแผนและการดำเนินการแก้ปัญหา การสร้างแรงจูงใจ 3) ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์วิชาชีพ ได้แก่ การสำรวจความต้องการในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การวางแผนการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร การกำกับ ติดตามและประเมินผล การสรุปผล การดำเนินงาน และ 5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายการวิจัย การกำหนดวิธีการวิจัย การรวบรวมข้อมูล การสรุปและเขียนรายงาน

เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552 : 392-396) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ใช้รูปแบบการนิเทศ 5 ขั้นตอน เรียกว่า “APFIE Model” ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (Assessing Need : A) –ขั้นที่ 2 จัดการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Providing Information) ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการนิเทศ (Formulating Plan : F) ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศ (Implementing : I) ประกอบด้วยการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการสอนและการนิเทศ 2) ขั้นสังเกตการสอนในชั้นเรียน 3) ขั้นประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการสังเกตการสอน 4) ประเมินผลการนิเทศ และขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการนิเทศตลอดภาคเรียน (Evaluating : E) พบว่า ครูที่มีหน้าที่นิเทศการจัดการเรียนรู้มีสมรรถภาพในการนิเทศสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการนิเทศการสอน นักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์มีความรู้และทักษะทางสังคม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ครูวิทยาศาสตร์ ที่ทำหน้าที่นิเทศและครูวิทยาศาสตร์ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์เห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนของครูวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2550 : 138-143) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศการเรียนการสอน ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นหลัก 7 ด้าน ประเด็นย่อย 23 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของการนิเทศ มี 1 ประเด็นย่อย คือ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือ และร่วมมือกับครู ให้สามารถพัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาการเรียนการสอน ที่จะนำไปสู่คุณภาพผู้เรียน 2) ด้านเนื้อหาของการนิเทศมี 5 ประเด็นย่อย คือ การพัฒนาหลักสูตรอิงมาตรฐาน การออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อิงมาตรฐาน การวัดประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน 3) ด้านกระบวนการนิเทศมี 6 ประเด็นย่อย คือ การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับคุณภาพ การวางแผนการนิเทศ การสร้างเครื่องมือ สื่อการนิเทศ การนิเทศ การเรียนการสอน การประเมินติดตามผล สร้างวัฒนธรรมคุณภาพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ 4) ด้านวิธีการนิเทศมี 4 ประเด็นย่อย คือ การนิเทศแบบตรวจตรา การนิเทศแบบให้ผลผลิต การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศเพื่อพัฒนา 5) ด้านผู้นิเทศ มี 3 ประเด็นย่อย คือ ศึกษาวิเคราะห์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการของโรงเรียน 6) ด้านระยะเวลาการนิเทศ มี 1 ประเด็นย่อย นิเทศทั้งในและนอกเวลา ที่ครูทำการสอน 7) ปัจจัยเอื้อ/ข้อจำกัดในการนิเทศ มี 3 ประเด็นย่อย คือ การจัดทำระบบรายงานการนิเทศ ภายในของสถานศึกษาที่เข้าใจง่าย ถูกต้องเป็นรูปธรรมเพื่อการติดตามผลของหน่วยงานต้นสังกัด การพัฒนาความรู้ด้านการนิเทศภายในให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และทีมผู้บริหาร การกำหนดบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและทีมงานให้ชัดเจนมากขึ้น พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความพึงพอใจในรูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

วชิรา เครือคำอ้าย (2552 : 123) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการสร้างรูปแบบที่ประกอบด้วย 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพและข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศ 3) ทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ 4) ประเมินผลและปรับปรุงการนิเทศ กลุ่มตัวอย่างได้มาแบบเจาะจง

ได้แก่ อาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 5 คน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 5 คน นักเรียน จำนวน 180 คน จาก 5 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบวิเคราะห์เนื้อหา แบบบันทึกการสังเกต แบบประเมินตนเองด้าน สมรรถภาพการสอนและสมรรถภาพการนิเทศ แบบสังเกตการสอนแบบพรรณนาความ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการ วิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนา สมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา มีชื่อว่า รูปแบบการนิเทศดับเบิลพีไออี (PPIE) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความรู้/เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ (Preparing : P) 2) ขั้น เตรียมวางแผนการนิเทศ (Planning : P) 3) ขั้นดำเนินการนิเทศการสอน (Implementing : I) 4) ขั้น ประเมินผลการนิเทศ (Evaluating : E) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพโดยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบ พบว่า อาจารย์พี่เลี้ยงมีสมรรถภาพการนิเทศ การสอนที่ส่งเสริมการคิด หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบนิเทศ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครูมีสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด หลังใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ และ นักเรียนมีความสามารถในการคิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการ จัดการเรียนรู้ในระดับเห็นด้วยมาก ผู้เกี่ยวข้องเสนอแนะว่า ควรนำรูปแบบการนิเทศ ไปใช้ในการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาครู

ยุพิน ยืนยง (2553:249-250) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีตามแนวคิดของ แกลทเธอร์น เพื่อการส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ได้รูปแบบชื่อว่า ซีไอพีอี (CIPE Model) มีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ คือ การนิเทศการสอนเน้น กระบวนการนิเทศที่เป็นระบบ สัมพันธ์กัน โดยคำนึงความแตกต่างของครูด้านความรู้ ความสามารถ และ ทักษะที่สำคัญที่ต้องพัฒนา โดยใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลาย เหมาะสมกับครูแต่ละคน เพื่อให้การนิเทศเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพการนิเทศแบบหลากหลายวิธีของครูผู้นิเทศและส่งเสริม สมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้รับการนิเทศเขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ และ กระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 Classifying : C การคัดกรองความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อจัดกลุ่มครูและเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสม สำหรับครูแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 Informing : I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 Proceeding : P การดำเนินงาน ได้แก่ 3.1 การประชุมก่อนการนิเทศการสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการณ์สอน (Observation) 3.3 การประชุมหลังการสังเกตการสอน (Post conference) ขั้นตอนที่ 4 Evaluation : E การประเมินผลการนิเทศ โดยมีการกำกับ ติดตาม (Monitoring) อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอนเพื่อให้การ ดำเนินการนิเทศเกิดประสิทธิภาพ และองค์ประกอบด้านเงื่อนไขในการนำไปใช้

วิสุทธิ์ เวียงสมุทร (2553 : 215) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนกลุ่ม สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาครูกลุ่มสาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-2 และศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของครูผู้สอน คณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบ โดยนำร่างรูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาครู ตรวจสอบความเหมาะสมจำนวน 5 คน

และจัดประชุมผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อวิพากษ์รูปแบบ จำนวน 11 คน ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบกับโรงเรียนที่เป็นหน่วยศึกษา โดยเลือกแบบเจาะจง 2 โรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบทดสอบ แบบบันทึกการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และทดสอบสมมติฐานด้วย Paired t-test

นครชัย ชาญอุไร (2554: 254) ได้พัฒนารูปแบบการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนา คุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : การประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กร มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรูปแบบการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีวิธีดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ วิเคราะห์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ศึกษาบริบทโรงเรียนเกี่ยวกับสภาพสภาพและปัญหาในการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้จำนวน 5 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพ การศึกษา จำนวน 5 คน สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพ การศึกษา รวมจำนวน 368 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) 2) การสร้างรูปแบบการใช้ ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้ สารสนเทศจากขั้นที่ 1 ตรวจสอบ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยเทคนิคการประจุมอภิปรายหาข้อสรุปความสอดคล้อง (Multi-Attribute Reaching : MACR) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 20 คน 3) ทดลองใช้รูปแบบการใช้ผลการประเมิน คุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจำนวน 2 โรงเรียน และ 4) ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็กโดยกลุ่มผู้ใช้รูปแบบ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สามารถ ทิมนาค (2555: 505) ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลี๊กแมน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย ได้รูปแบบมีชื่อว่า “AIPDE Model” ประกอบด้วย หลักการ คือ ครูผู้สอนมีความแตกต่างกัน จึงต้องใช้วิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับแต่ละ บุคคล วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอน และกระบวนการนิเทศปฏิบัติการนิเทศ การสอน ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การประเมินสภาพและสมรรถภาพในการทำงาน (Assessing : A) ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ก่อนการนิเทศการสอน (Informing : I) ขั้นที่ 3 การวางแผนการนิเทศการสอน (Planning : P) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศการสอน (Doing : D) และขั้นที่ 5 การประเมินผลนิเทศการสอน (Evaluating : E)

ทองใบ ทองมาก (2555 : 328-329) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนขนาดเล็ก มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการกัลยาณมิตร หลักการ มนุษย์สัมพันธ์ หลักการมีส่วนร่วม หลักการวางแผน หลักการทำงานเป็นทีม และหลักการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ 2) ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย เพื่อพัฒนาผู้บริหาร และครูผู้นิเทศให้รู้และ

เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารและผู้บริหารนิเทศนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินการนิเทศและเพื่อให้ครูผู้รับการนิเทศนำผลที่ได้รับจากการนิเทศไปพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านกลไกการดำเนินการ ประกอบด้วย กลไกการดำเนินงานระดับเขตพื้นที่การศึกษา และกลไกระดับโรงเรียน

4) ด้านวิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ การประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศ และการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ

5) ด้านการประเมินรูปแบบ ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจผู้บริหาร และครูผู้นิเทศเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน การประเมินการนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินการนิเทศของผู้บริหารและครูผู้นิเทศ และการประเมินความสามารถของครูผู้รับการนิเทศในการนำผลที่ได้จากการรับการนิเทศไปพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพ และ

6) ด้านเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย ความตระหนัก และการให้ความสำคัญในการนิเทศของทุกคนที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับโรงเรียน การได้รับการพัฒนาอย่างพอเพียง และการมีความพร้อม และความมั่นใจในการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้นิเทศ การกำหนดนโยบายและแผนการนิเทศ พร้อมกับการปฏิบัติตามแผนอย่างยืดหยุ่นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน การสนับสนุนงบประมาณ สื่อ และเครื่องมือการนิเทศอย่างเหมาะสมจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือแหล่งอื่นที่เกี่ยวข้อง การได้รับการสร้างขวัญและกำลังใจของผู้บริหาร ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศตามความเหมาะสม การได้รับคำแนะนำช่วยเหลือและสนับสนุนในการนิเทศ จากศึกษานิเทศก์อย่างต่อเนื่อง และการตรวจสอบคุณภาพนักเรียนโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมาย

งานวิจัยต่างประเทศ

Cruz (2000:Abstract) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการทำงานของสังคมในการนิเทศการศึกษา พบว่าในปัจจุบันการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและการผลิตครู ได้รับความสนใจจากนักการศึกษา นักวิชาการ และผู้กำหนดนโยบายสาธารณะมาตรฐานวิชาชีพ การกำหนดโปรแกรมใหม่ รูปแบบใหม่ของการประเมินผล เงินเดือนสูงขึ้น การลดบรรยากาศทำงานระบบราชการ เป็นการพยายามนั่งเผชิญหน้ากับอาชีพการสอน ซึ่งอยู่ในระยะของการปรับเปลี่ยนระบบดั้งเดิม ที่เป็นรูปแบบของการตรวจสอบและการควบคุมตั้งคำถามโดยศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนเช่นกัน นักการศึกษานำเสนอวิธีใหม่ที่เน้นที่ความต้องการพัฒนาของครู ความซับซ้อนของการสอน และความต้องการสำหรับการเจริญเติบโตในวิชาชีพซึ่ง Cruz เสนอว่า รูปแบบการทำงานของคนในการนิเทศการศึกษาเป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษา ซึ่งมีพื้นฐานจากสมมุติฐานที่ว่า การนิเทศที่ดีควรเป็นการเฉพาะบุคคลเน้นที่บุคคลที่รับบริการและผสมผสานในกระบวนการนำเสนอ ระหว่างสัปดาห์ของการประชุมปรึกษาหารือกับผู้รับการนิเทศพบศึกษานิเทศก์ เพื่ออภิปรายแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกี่ยวข้องทางการบริหารมีวิธีที่ด้อย่างนี้ จะช่วยให้ผู้รับการนิเทศบรรลุสิ่งที่ต้องการ ความคิดใหม่ ๆ และบริบทต่าง ๆ ที่ศึกษานิเทศก์สนับสนุนให้ตรงกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานและช่วยเหลือโดยคำนึงถึงความรู้สึก ซึ่งมีผลต่อการทำงานของผู้รับการนิเทศ ในการศึกษาผลของรูปแบบดังกล่าว พบว่า รูปแบบดังกล่าวที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์และเป็นที่น่าสนใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในการสอนซึ่งได้รับการยอมรับในประสบการณ์ทำงานของเธอ

William (1994 : 2425-A) ได้ทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การนิเทศภายในโรงเรียนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน โดยศึกษาจากผู้บริหาร ครูประธานสหภาพครูในเขตโรงเรียน K-12 รัฐแคลิฟอร์เนียใต้ พบว่า 1) ผู้บริหารและครูขาดความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกันในเรื่องการนิเทศภายใน

โรงเรียน 2) ผู้สอนมีความเห็นว่า ผู้บริหารไม่ค่อยมีการสังเกตการณ์สอนและเยี่ยมชมอย่างเป็นทางการ แต่ผู้บริหารในโรงเรียนมีความเห็นว่าได้สังเกตการณ์สอนและเยี่ยมชมห้องเรียนเป็นประจำ

โรเจอร์ (Roger 2002 : 62) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการยอมรับตนเองของครูและการถ่ายทอดความคาดหวังของครูในการนิเทศการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการร่วมกันฝึกหัดพบว่าการนิเทศการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีผลกระทบต่อ การยอมรับของครูเพื่อตอบสนองความก้าวหน้าในวิชาชีพ และทำให้มีโอกาสแบ่งปันช่วยเหลือกันในเรื่องการสอน นอกจากนี้การนิเทศการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนยังเกิดประโยชน์อย่างมากในห้องเรียน

เบนชอฟ โรบินส์ และ กริมเมอส์ (Benshoff, Robins. & Grimes, 1982) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า การนิเทศในกลุ่มเพื่อช่วยเพิ่มระดับของความรู้สึก ร่วมความสัมพันธ์ ความจริงใจ ละความสามัคคีกลมเกลียวให้กับผู้ฝึกหัดเป็นผู้ให้คำปรึกษา

เบนชอฟ (Benshoff, 1992.p.171) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า ผู้เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนส่วนใหญ่มีการพัฒนาเทคนิคการนิเทศและมีความเข้าใจทักษะการให้คำปรึกษาสูงขึ้น

เบนชอฟ , และ ไปสเรย์ (Benshoff, & Paisley, 1993,p.64) ได้ศึกษาผลของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า ข้อดีของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน คือ การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การจับคู่กับผู้อำนวยการซึ่งเป็นผู้ร่วมงานผ่านการจัดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนของการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน ทำให้ได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ และการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษา ยังช่วยในเรื่องของการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

Tilahun (1983 : 2168 :A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในที่พึงประสงค์ของประเทศไทยโอเปียนกลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูศึกษานิเทศก์นักวิชาการผลการวิจัย พบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 51

1. ครูศึกษานิเทศก์นักวิชาการมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมที่ใช้ในเทศภายในโรงเรียนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การฝึกอบรมแนะนำ การฝึกปฏิบัติ การสาธิตการสอนโดยศึกษานิเทศก์การประชุมกลุ่มย่อยของครู การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอน

2. ครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนจัดอยู่ในระดับปานกลาง

cioursr (1993: 11, อ้างถึงใน ชุตติกาญจน์ เบญจพรวัฒนา 2547:54) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นทั่วไปของครู กับรูปแบบในการนิเทศภายใน โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษากับรูปแบบของการนิเทศการศึกษา ในโรงเรียนในรัฐเพนซิลวาเนีย โดยมีครูผู้สอน จำนวน 20 คน หัวหน้าศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัย พบว่า การร่วมกันนิเทศภายใน ระหว่างครูและศึกษานิเทศก์ แม้ครูจะไม่มีตำแหน่งทางการนิเทศ แต่ก็สามารถให้คำแนะนำ เสนอแนะข้อคิดต่าง ๆ ซึ่งช่วยทำให้ศึกษานิเทศก์ นำไปปรับปรุงในงานด้านการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในอนาคตได้

Campbell (1982: 8 อ้างถึง ในชุตติกาญจน์ เบญจพรวัฒนา 2547:54) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่ช่วยพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู ในระดับปฐมวัยในสหรัฐอเมริกาซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษา ที่สนองตอบต่อสภาพท้องถิ่นความต้องการและปัญหาของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของชุมชนกลุ่มหนึ่งในสังคมอเมริกันแคมเบล ได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการ

พัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาและใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัย ประกอบด้วย ลักษณะของการจัดการศึกษาปฐมวัยรูปแบบกิจกรรมการนิเทศและการฝึกการมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งรูปแบบการจักระบวนการนิเทศนี้ ได้รวมเอาส่วนสำคัญในการนิเทศทั่ว ๆ ไปมาเป็นองค์ประกอบ เพื่อให้ได้ซึ่งประสิทธิผลในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น การให้คำปรึกษาหารือการสังเกตและการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครู การแก้ปัญหาขององค์การร่วมมือและคุณค่าแห่งทรัพยากรบุคคล

ไวด์แมน (Wideman 2002 : 133) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนของนักเรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และผลการสอบของเขตพื้นที่ (provincial test results) การทดลองเกิดขึ้นในช่วงปีการศึกษา 1999-2000 มีครูผู้สอนเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน และผู้ฝึกทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ 5 คน ซึ่งมาจากหลายโรงเรียน ทำการทดลองนักเรียนเกรด 3 และเกรด 6 การวิจัยครั้งนี้เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ที่ได้จากการทดสอบของสำนักงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 1999 (Education Quality and Accountability Office EQAO) แล้วให้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้องแก่ครูผู้สอน จากนั้นให้ครูจับคู่กันในลักษณะของกัลยาณมิตร เพื่อให้ข้อเสนอแนะ คำติชมซึ่งกันและกัน (critical friends) โดยร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลของโรงเรียนตนเอง จากนั้นกำหนดปัญหาที่จะทำการปรับปรุงแก้ไข ตั้งคำถามการวิจัยสาเหตุ เก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน และบันทึกข้อมูล หลังการทดลองจากการประเมินผลโดยตัวครูผู้สอนเองและจากการทดสอบนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบของสำนักงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ปี 2000 (EQAO 2000) ผลปรากฏแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการแก้ปัญหา ว่าการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการใช้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้อง เป็นวิธีแก้ไขปรับปรุง ผลการเรียนของนักเรียนได้ และเป็นกรพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมืออาชีพ

เยสส์ (Yeatts 2002 : 218) ได้ศึกษาผลการวิจัยเรื่องการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการของครูและนักเรียนในชั้นเรียน พบว่า ครูและนักเรียนได้รับประโยชน์อย่างมากในการใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้ครูมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นสามารถปรับปรุงและประสบความสำเร็จในการร่วมกันจัดการเรียนการสอน

Su-Ching Lin (2003 : 134) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือ เพื่อปรับปรุงแก้ไขวินัยในชั้นเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ครูรู้จักใช้กลยุทธ์และเทคนิคการสอนในการตัดสินใจแก้ปัญหาในชั้นเรียนของนักเรียนตนเอง กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การตั้งคำถามการวิจัย 2) การวางแผน 3) การลงมือปฏิบัติตามแผน 4) การสังเกต 5) การสะท้อนผล ในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ในการทดลองนี้มีครูเริ่มฝึกหัดทำวิจัย 1 คน และมีครูที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ทำการเก็บข้อมูลจากหลายแห่ง ได้แก่ บันทึกประจำวันที่เขียนโดยครูที่เริ่มฝึกหัดทำวิจัยเกิดความรู้สึกถึงความแตกต่างของชั้นเรียนที่ตนเองสอนและพยายามปรับปรุง แก้ไขให้ประสบผลสำเร็จ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิด การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้นำหลักการแนวคิด เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา R&D (Research and Development) นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นศึกษาวิเคราะห์ (Analysis) = Research : (R₁) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพที่คาดหวังกับสภาพจริงที่ปรากฏจากข้อมูลเชิงนโยบาย หลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ขั้นการออกแบบ (Design) และการพัฒนา (Development) = Development : (D₁) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ต้นแบบรูปแบบการนิเทศการสอน และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการสอน 3) ขั้นการนำไปใช้ (Implement) = Research : (R₂) เป็นการศึกษา

ตรวจสอบเชิงประจักษ์โดยการนำรูปแบบการนิเทศการสอนไปใช้ในสถานการณ์จริง และ 4) ขั้นตอนประเมินผล (Evaluation) = Development : (D₂) เป็นการประมวลผลรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อยืนยันประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)

2. จากการศึกษาหลักการแนวคิด เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือและทำทั้งโรงเรียน มาใช้ในพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน ในขั้นตอนการนำรูปแบบไปใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งระบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนวางแผนการพัฒนาเพื่อปรับปรุงสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วให้ดีขึ้น (2) ขั้นตอนปฏิบัติการตามแผน (3) ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติ (4) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ

3. จากการศึกษาคิดแนวการนิเทศแบบพัฒนาการ 5 ของ กลlickแมน (Glickman) ประกอบด้วยงานสำคัญ 5 งาน คือ 1) งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance) 2) งานการพัฒนากลุ่ม (Group Development) 3) งานการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) 4) งานการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) 5) งานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยครูให้สามารถปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในวิชาชีพของตนได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ต่อผู้เรียน ดังนี้

1) งานพัฒนากลุ่ม เป็นการพัฒนาทีมครูแกนนำให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาและเป็นเครือข่ายพัฒนาที่มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน สามารถนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนของการพัฒนา กลุ่ม ประกอบด้วย 1) การพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ 2) การสร้างวินัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) การกำหนดปัญหาและเป้าหมายในการแก้ปัญหาาร่วมกัน 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การเสริมแรงและสร้างขวัญกำลังใจ

2) งานพัฒนาหลักสูตร เป็นการนำผลการวิเคราะห์ O-NET ที่ต่ำ นำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ตามกรอบการพัฒนาหลักสูตร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างรายวิชาการ ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยมีศึกษานิเทศก์เป็นที่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือ

3) การพัฒนาวิชาชีพ เป็นการนำนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มาส่งเสริมสนับสนุนให้ครู และผู้บริหาร นำผลงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำเสนอขอเลื่อนวิทยฐานะได้ โดยมีการนิเทศให้ความช่วยเหลือ ด้านการเขียนผลงานทางวิชาการจากผลการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารในสภาวะการทำงานปกติ โดยมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมประกอบด้วย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาจากสื่อ และนวัตกรรมต่าง ๆ

4) การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง เป็นการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหาความต้องการของครู นักเรียน โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง โดยใช้เทคนิคการนิเทศที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วย การการนิเทศแบบคลินิก (clinical supervision) การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer coaching) การสาธิตการสอน (Demonstration teaching) การร่วมสอน (Co-teaching) โดยกำหนดเป็นขั้นตอน ได้ 5 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผนร่วมกับครู (2) การมีส่วนร่วมกับครูในการปฏิบัติ (3) สรุปผลที่เกิดจากการดำเนินงานร่วมกัน (4) วิเคราะห์ผลการดำเนินงานร่วมกัน (5) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานร่วมกัน

5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้นำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน ได้แก่ ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติในเรียน 2) การปฏิบัติ ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติในเรียน 3) การสังเกต มีการสังเกตการสอนโดยครูแกนนำ เพื่อนครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และ 4) การสะท้อนผล นำผลการสะท้อนผลไปปรับปรุงพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามผลงานที่เกิดขึ้นตามประเด็นปัญหาที่นำมาใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน ที่ได้จากการนำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานในการพัฒนา

4. จากการศึกษาหลักการ แนวคิด การพัฒนางานนิเทศสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัย ได้นำมาสังเคราะห์เป็นกระบวนการนิเทศสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ในการสร้างรูปแบบการนิเทศการสอน ดังนี้

1) ขั้นการวางแผนการนิเทศ ได้นำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 นำมาใช้ในขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์บริบท (Criticizing Context) ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทาง (Creating Conceptual Framework) ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบพัฒนางาน (Constructing Innovation)

2) ขั้นปฏิบัติ ได้นำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศติดตาม มาใช้ในการปฏิบัติการนิเทศติดตาม ตามกระบวนการนิเทศแบบพัฒนาการ 5 งาน ได้แก่ คือ 1) งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance) 2) งานการพัฒนากลุ่ม (Group Development) 3) งานการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) 4) งานการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) 5) งานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทุกขั้นตอน โดยใช้กระบวนการนิเทศที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

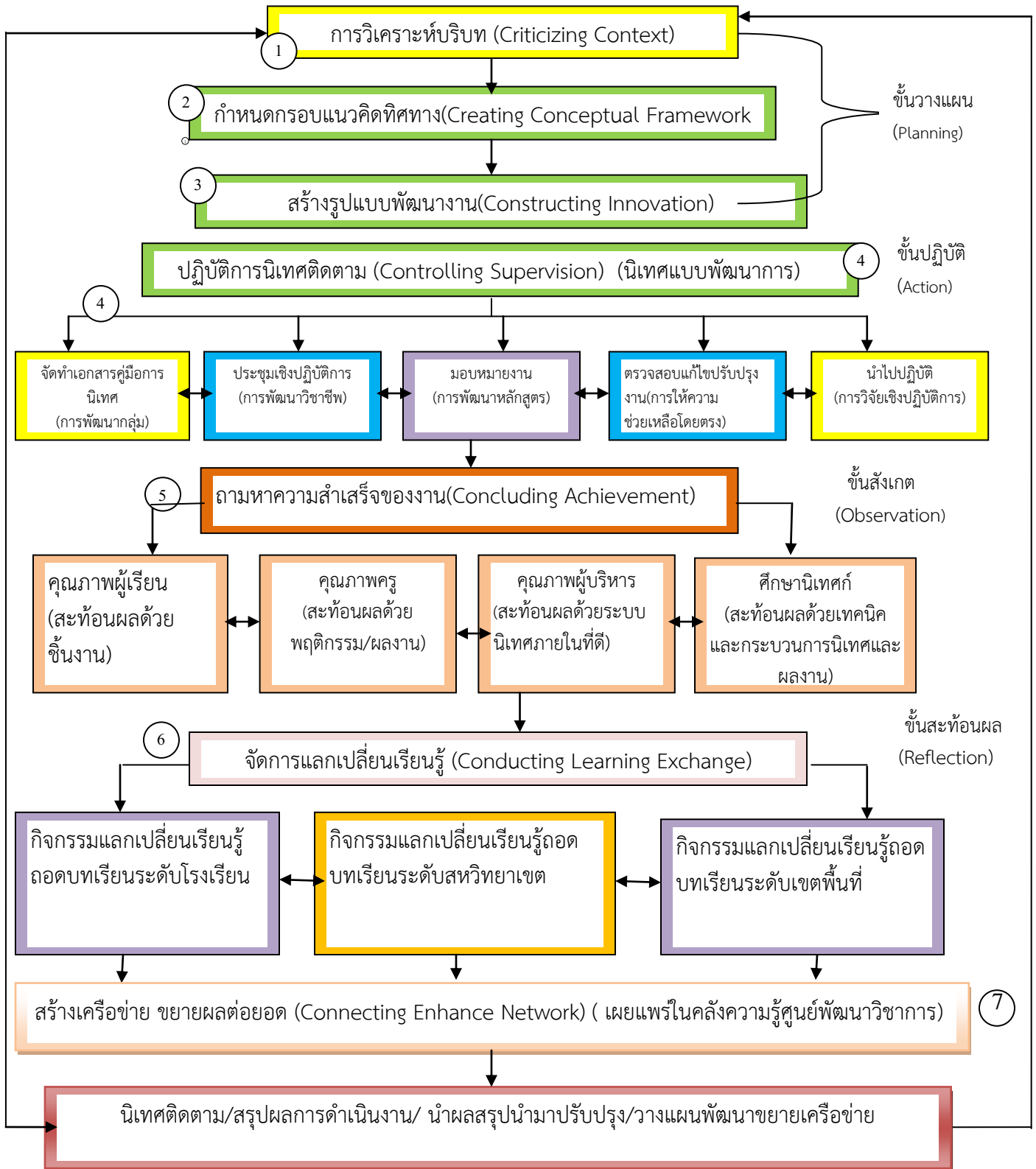
3) ขั้นสังเกต ได้นำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ขั้นที่ 5 ถามหาความสำเร็จของงาน นำมาใช้ในขั้นตอนการประเมินผลการนิเทศโดยการสะท้อนผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และนักเรียน ในสภาวะการทำงานปกติ

4) ขั้นสะท้อนผล ได้นำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ขั้นที่ 6 จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) และ ขั้นที่ 7 สร้างเครือข่าย ขยายผลต่อยอด (Connecting Enhance Network) นำมาใช้ในขั้นตอนการรายงานผลการนิเทศ และขั้นขยายผลต่อยอดยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยสะท้อนผลงานสำเร็จเชิงประจักษ์ ด้วยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดี ระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เป็นการเผยแพร่ผลงานและยกย่องเชิดชูเกียรติ และทุกขั้นตอนของพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ของวิธีปฏิบัติที่ดี ได้แก่ 1) กิจกรรมนำเสนอตัวอย่าง (Example) 2) กิจกรรม สร้างความเข้าใจ (Explain) 3) กิจกรรม ใสใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) 4) กิจกรรม จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) 5) กิจกรรม ปรับปรุงสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute) (ปรับปรุงพัฒนาแล้วนำไปใช้) ที่นำมาใช้ในการสร้างรูปแบบการนิเทศการสอน โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 นำมาสังเคราะห์เขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และขั้นตอนการวิจัย ดังแผนภาพ ที่ 7 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพ ที่ 2 : แสดงกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี เชื่อมโยงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนา งานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้กำหนด รายละเอียดของการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (ขั้นวางแผน Planning) การวิเคราะห์ (Analysis) การวิจัย Research₁ (R₁) : การศึกษา ข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และได้แนวทางที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบ การเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ด้วยการศึกษาค้นคว้า ข้อมูล ดังกล่าว ประกอบด้วย 1) การศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง 2) การศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) การระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

ในการศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการจัดการ เรียนการสอนของครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เกี่ยวกับการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนของครูผู้สอน และผลการ ทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัด และการนิเทศภายในของโรงเรียนในสังกัด ด้วยวิธีการ สัมภาษณ์ ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์ หลักการ แนวคิด และ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการแนวคิดทฤษฎีและหลักการนิเทศการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ รูปแบบการนิเทศการศึกษา การพัฒนาแบบการนิเทศการศึกษา หลักการแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ด้วย การศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 (ขั้นปฏิบัติ Action) การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) การพัฒนา Development₁ (D₁) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ

เป็นขั้นที่ดำเนินการร่วมกันทั้งการออกแบบและพัฒนา (Design and Development) กับการศึกษา วิจัยด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานมาสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศ และนำต้นแบบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไป ตรวจสอบความสมเหตุสมผล โดยผู้เชี่ยวชาญ (Development₁ : D₁) นำผลการตรวจสอบไปแก้ไขปรับปรุง ต้นแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ

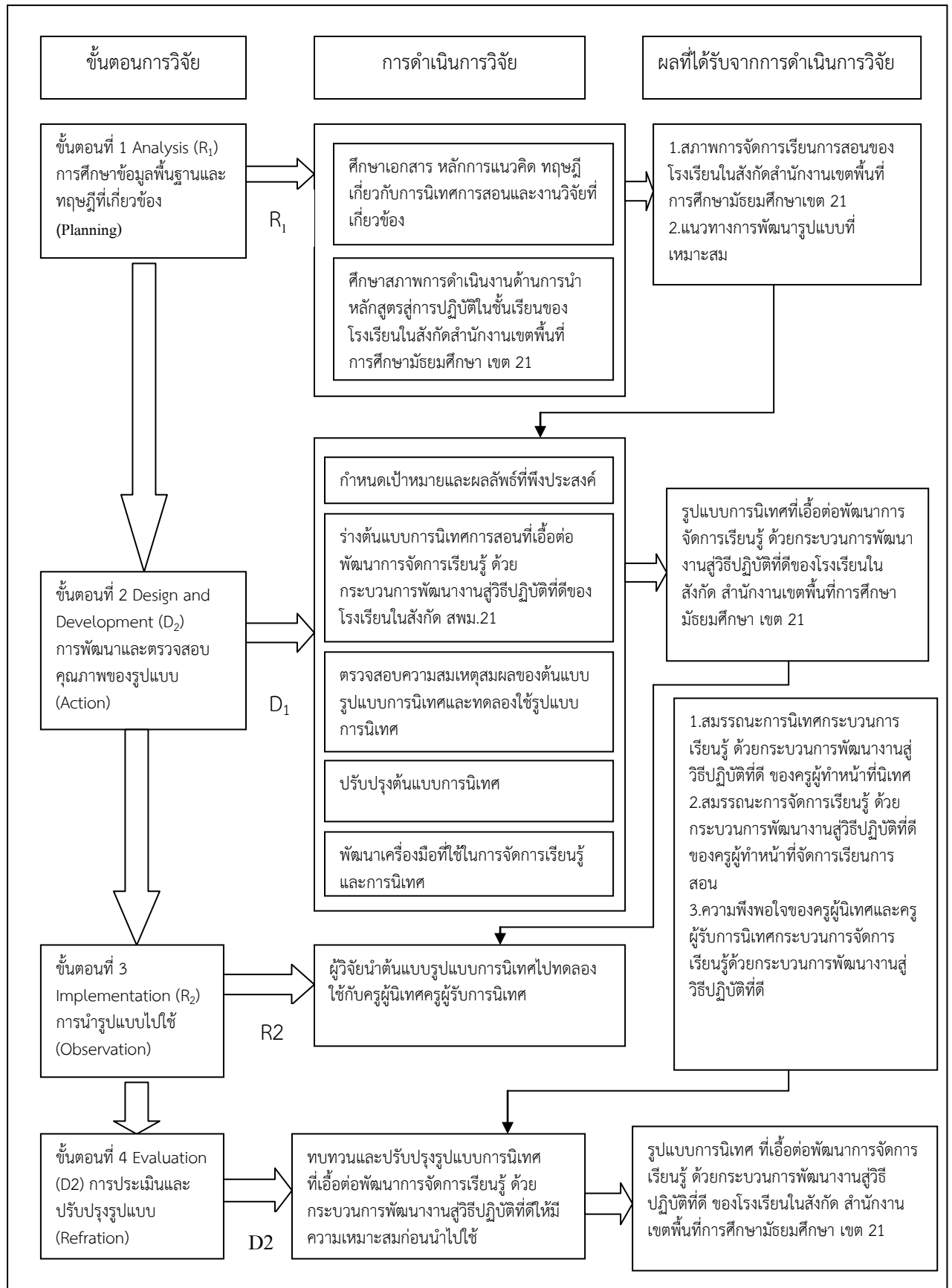
**ขั้นตอนที่ 3 (ขั้นสังเกต Observation) การนำไปใช้ (Implementation) การวิจัย Research₂ (R₂) :
การนำรูปแบบไปใช้**

เป็นการนำต้นแบบรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในภาคสนาม เพื่อศึกษาผลของข้อมูลเชิงประจักษ์และให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ

ขั้นตอนที่ 4 (ขั้นสะท้อนผล Refraction) การประเมินผล (Evaluation) การพัฒนา Development₂ (D₂) : การประเมินผลและการปรับปรุงรูปแบบ

เป็นขั้นของการพัฒนา ประกอบด้วย การประเมินก่อนการนิเทศ ระหว่างการนิเทศ และหลังการนิเทศ รวมทั้งการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบการนิเทศการสอน โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป ดังแผนภาพที่ 8

แผนภาพที่ 8 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

กระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) การวิจัย Research₁ (R₁) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (ขั้นวางแผน : Planning)

เป็นการศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และได้แนวทางที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ด้วยการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว ประกอบด้วย 1) การศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริง 2) การศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) การระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

วิธีดำเนินการ

1. วิเคราะห์นโยบายเป้าหมายการพัฒนาครู ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และผลการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง
3. วิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
4. วิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี หลักการแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย ซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวัง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 1 ฉบับ (2553 : ยุพิน ยืนยง)
2. แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ของ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 1 ฉบับ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ฉบับที่ 1 แบบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย ซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวัง ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ศึกษาเอกสารการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร
2. สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย เป้าหมายของหน่วยงานซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาครูด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศภายในโรงเรียน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศ แนวคิดการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
3. นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา คือ

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน + 1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน - 1

เมื่อนำผลการพิจารณาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้เทคนิคของ Rovinelli and Hambleton (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 117) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ

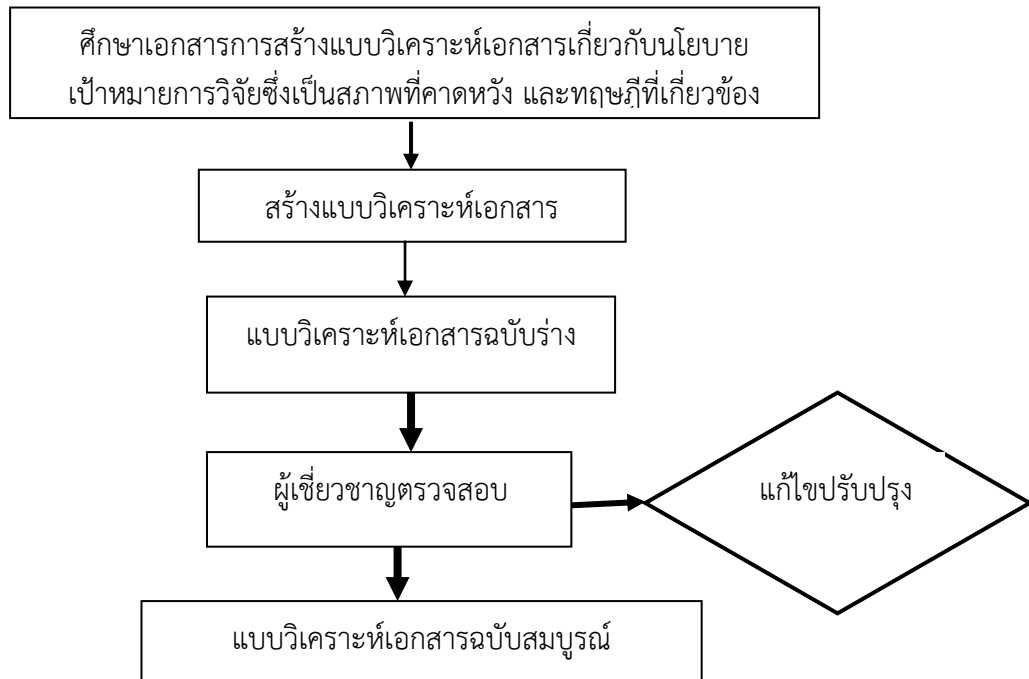
$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

4. นำแบบวิเคราะห์เอกสารไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับรายละเอียดของคำถามให้มีความชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภาพ ที่ 9

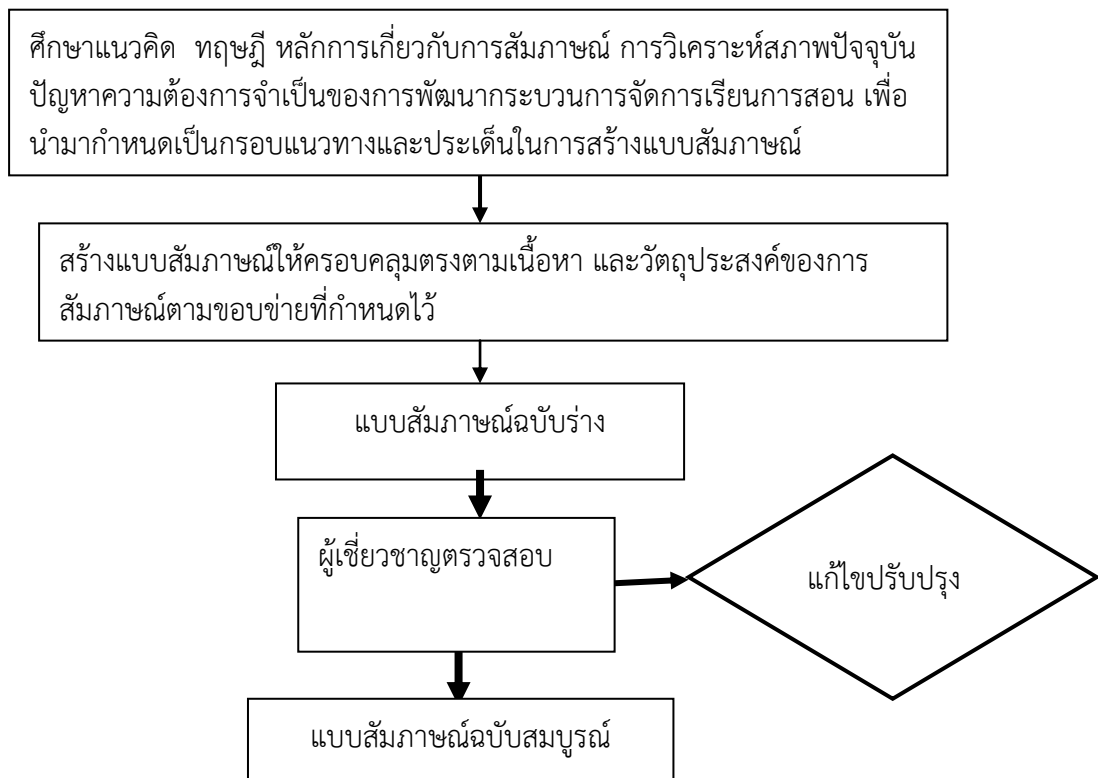
แผนภาพ ที่ 9 ขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร มาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการจำเป็นของการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวทางและประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมตรงตามเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ตามขอบข่ายที่กำหนดไว้
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00
4. นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับรายละเอียดของคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภาพ ที่ 10

แผนภาพ ที่ 10 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมมนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมมนาของผู้บริหารโรงเรียน รองผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศภายในโรงเรียน มาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบพรรณนาความ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) การพัฒนา Development₁ (D₁) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ (ขั้นการปฏิบัติ :Action)

เป็นขั้นที่ดำเนินการร่วมกันทั้งการออกแบบและพัฒนา (Design and Development) กับการศึกษา วิจัยด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานมาสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศ และนำต้นแบบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไป ตรวจสอบความสมเหตุสมผล โดยผู้เชี่ยวชาญ (Development₁ : D₁) นำผลการตรวจสอบไปแก้ไขปรับปรุง ต้นแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบและกระบวนการของ รูปแบบ

ดำเนินการ 3 ระยะ

ระยะที่ 1 สร้างและพัฒนา คู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design แล้วจัดอบรมครู การใช้คู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design โดยใช้กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ได้แก่ 1) เสนอตัวอย่าง (Example) 2) สร้างความเข้าใจ (Explain) 3) ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) 4) จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) 5) ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute) ให้กับกลุ่มตัวอย่าง และ มอบหมายให้ศึกษาด้วยตนเอง ตามขั้นตอน

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้คู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design โดยการตรวจเอกสารผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 3 นิเทศติดตามผลการใช้คู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design โดยการสังเกตการสอน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีรายละเอียด ดังนี้

1. ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
2. ตรวจสอบร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
3. ปรับปรุงแก้ไขต้นแบบรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
4. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ได้แก่ เอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Back ward Design กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี คู่มือแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่วิธีปฏิบัติที่ดี
5. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสังเกต 3) แบบประเมิน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบ

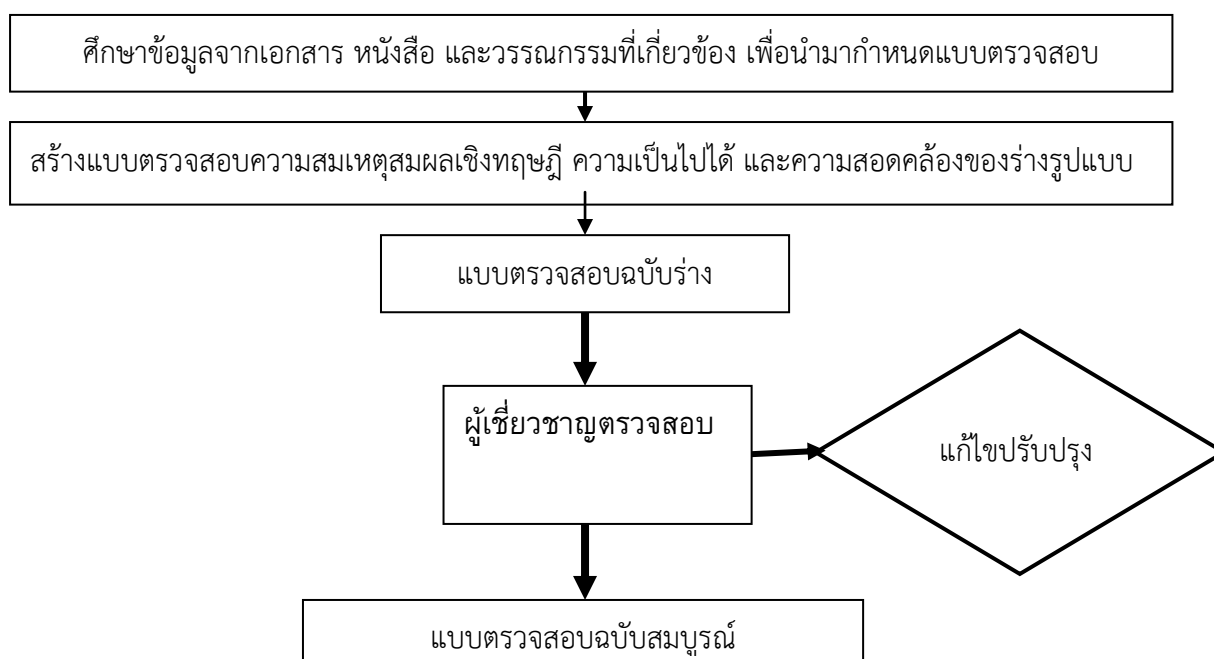
1. แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผล ความเป็นไปได้ และความสอดคล้อง ของร่างต้นแบบการนิเทศด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการนิเทศดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบที่ชัดเจน

1.2 สร้างแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบ ให้ครอบคลุมและตรงประเด็น

1.3 นำแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80-1.00

1.4 นำแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบไปปรับปรุง แก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ง่ายตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ ดังแผนภาพที่ 11

แผนภาพ ที่ 11 ขั้นตอนการพัฒนาแบบตรวจสอบความสมเหตุสมผล เชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การพิจารณาความเหมาะสม ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้ามีค่า ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อนั้นมีความเหมาะสม ถ้าข้อใดต่ำกว่า 0.5 จะพิจารณาเหตุผลและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเป็นรายข้อ เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี แบ่งเป็น 2 ประเภท ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ ดังนี้

2.1 เอกสารการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design โดยใช้กระบวนการ 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ของการศึกษา หลักสูตร เนื้อหาสาระ และกิจกรรมการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน เทคนิค Backward Design

2.1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้เอกสาร

2.1.3 กำหนดเค้าโครงของแนวดำเนินการนิเทศ ดังนี้

หน่วยที่ 1 เสนอตัวอย่าง (Example) การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ
ในชั้นเรียน (โครงสร้างรายวิชา/หน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้)

หน่วยที่ 2 สร้างความเข้าใจ (Explain) ศึกษาตัวอย่าง และเอกสารเสริมความรู้

หน่วยที่ 3 ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) (ปฏิบัติการออกแบบหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้)

หน่วยที่ 4 (Exhibit) จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้(เสนอผู้เชี่ยวชาญ)

หน่วยที่ 5 ปรับปรุงสู่ความสำเร็จ(Examine and Execute) (ปรับปรุงพัฒนาแล้วนำไปใช้จัดการเรียนการสอน)

2.1.4 นำเอกสารประกอบการนิเทศ ฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ การใช้ภาษา และสอดคล้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการนิเทศแล้วปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.1.5 นำเอกสารประกอบการนิเทศไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยพิจารณาประเมินความถูกต้อง เหมาะสมของการนำเอกสารไปใช้ให้คะแนน 5 ระดับ คือ

ให้คะแนน 5 หมายถึงเหมาะสมระดับมากที่สุด

ให้คะแนน 4 หมายถึงเหมาะสมระดับมาก

ให้คะแนน 3 หมายถึงเหมาะสมระดับปานกลาง

ให้คะแนน 2 หมายถึงเหมาะสมระดับน้อย

ให้คะแนน 1 หมายถึงเหมาะสมระดับน้อยที่สุด แล้วนำคะแนน มาหาค่าเฉลี่ย และค่า

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พิจารณารายการที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ คือค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.5

ขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไม่เกิน 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการประเมินคุณภาพของเอกสารประกอบการนิเทศ พบว่า มีคุณภาพในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.26)

2.1.6 นำข้อมูลที่ได้จากครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ มาพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาเอกสารประกอบการปฏิบัติการนิเทศ

2.1.7 นำเอกสารประกอบการนิเทศไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556:1-19)

1) ทดลองแบบรายบุคคล (One to one testing) โดยทดลองกับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของเอกสารประกอบการนิเทศ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

2) ทดลองกลุ่มย่อย (Small group testing) ทดลองกับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 9 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ในขั้นตอนนี้มีการพิจารณาความเหมาะสมของเวลา และเนื้อหา แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.1.8 จัดพิมพ์เอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานเทคนิค Backward Design ฉบับจริงนำไปใช้ต่อไป ดังขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือนิเทศ

2.2 คู่มือแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้ ดำเนินการดังนี้

2.2.1 ศึกษาความรู้จากเอกสาร คู่มือการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากกรอบและกรอบแนวคิดการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีกระบวนการนิเทศ กระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อกำหนดรูปแบบเค้าโครงคู่มือแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ดังนี้

1) ส่วนประกอบหน้า ประกอบด้วย คำชี้แจง ขั้นตอนการใช้คู่มือ คำนำ สารบัญ แนวทางการศึกษา แบบประเมินก่อนศึกษา ขอบข่ายของเนื้อหา สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การประเมินผล

2) ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย การเสนอตัวอย่าง (Example) สร้างความเข้าใจ (Explain) ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) และ ปรับปรุงสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute) มี 3 หน่วย ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์บริบท (Criticizing Context) ให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิเคราะห์ผล O-NET นำมาพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทางการพัฒนางาน (Creating Conceptual Framework) ให้ครูให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้จากการวิเคราะห์บริบท เป็นกรอบแนวทางการพัฒนางาน

ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation) ให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จัดทำสื่อนวัตกรรมแก้ไขปัญหาจากการวิเคราะห์ผลสอบ และวิเคราะห์ตนเองของครู

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) ปฏิบัติการนิเทศ โดยผู้บริหาร ครูผู้นิเทศ ศึกษานิเทศก์ นิเทศการสอนของครูครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามแผนที่ได้พัฒนาและสื่อนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น (ครูนำสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน)

ขั้นที่ 5 ถวามหาผลสำเร็จของงาน (Concluding Achievement) โดยให้ครูเขียนรายงานผลการจัดการเรียนการสอน ตามรูปแบบการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โดยศึกษาเอกสารคู่มือแนวทางการเขียนรายงานวิธีปฏิบัติที่ดี

ขั้นที่ 6 จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) โดยนำผลงานวิธีปฏิบัติที่ดี นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับบุคคล ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่ โดยผ่านสื่อกลาง ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ของเขตพื้นที่ (www.kmsecondary21.in.th) รูปแบบการถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดี ของเขตพื้นที่ และนำเสนอเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเขตพื้นที่

ขั้นที่ 7 มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผล ต่อยอด (Connecting Enhance Network) โดยการเผยแพร่ผลงานสู่เครือข่าย ระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับโรงเรียน ระดับสหวิทยาเขต ระดับเขตพื้นที่ ระดับภูมิภาค และเวทีระดับชาติ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต รูปแบบเอกสารชุมชนนักปฏิบัติของเขตพื้นที่ การศึกษา และยกย่องเชิดชูเกียรติ

2.2.2 นำคู่มือแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ สุวิธีปฏิบัติที่ดี ฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ การใช้ภาษา และสอดคล้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการนิเทศแล้วปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแนวดำเนินการนิเทศไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ภาคผนวก) โดยพิจารณาประเมินความถูกต้อง เหมาะสมของการนำเอกสารไปใช้ให้คะแนน 5 ระดับ คือ

ให้คะแนน	5	หมายถึงเหมาะสมระดับมากที่สุด
ให้คะแนน	4	หมายถึงเหมาะสมระดับมาก
ให้คะแนน	3	หมายถึงเหมาะสมระดับปานกลาง
ให้คะแนน	2	หมายถึงเหมาะสมระดับน้อย

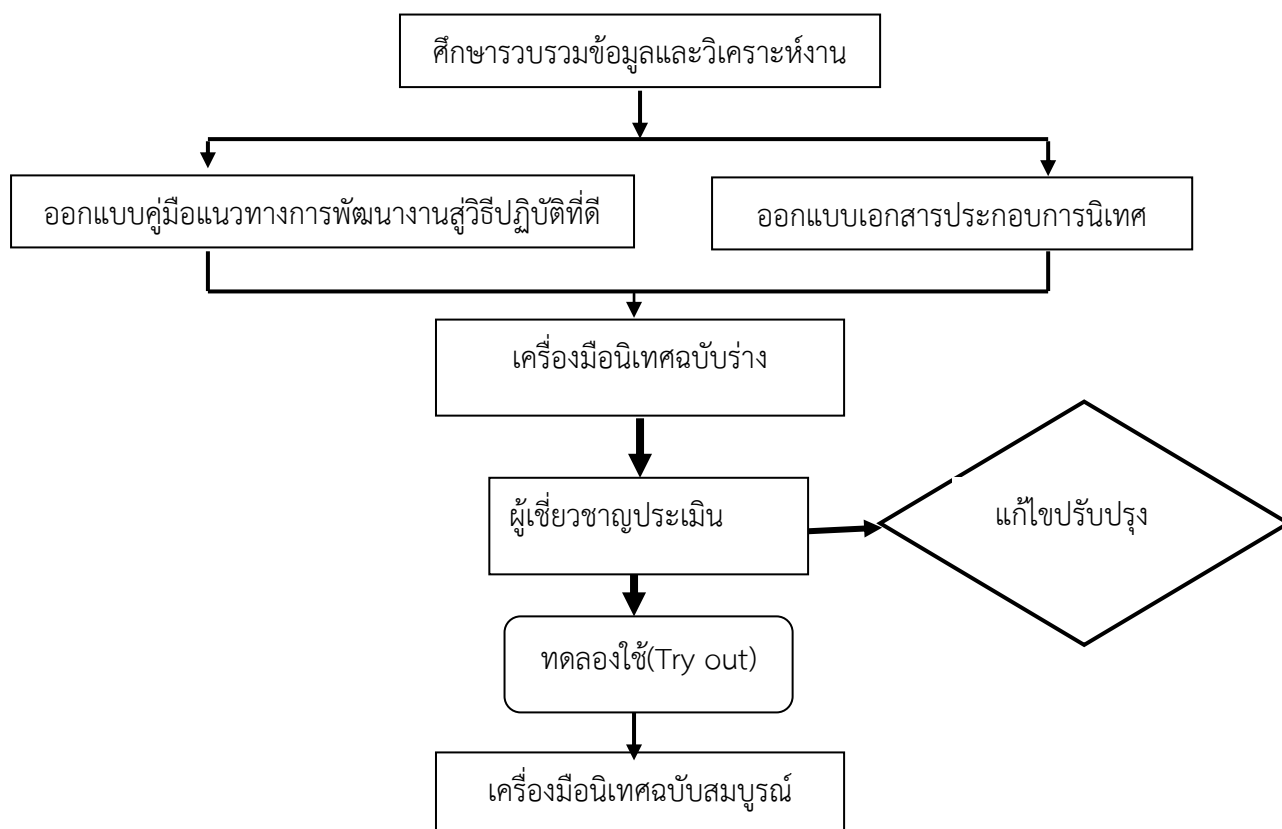
และให้คะแนน 1 หมายถึงเหมาะสมระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ แล้วนำคะแนน มาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พิจารณารายการที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ คือค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไม่เกิน 1 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 124) ผลวิเคราะห์ ข้อมูลสรุปผล การประเมินคุณภาพของ คู่มือแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ สุวิธีปฏิบัติที่ดี พบว่า มีคุณภาพในระดับดีมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 0.49)

2.2.3 พิจารณาปรับปรุงตามที่ยุเชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

2.2.4 ปรับปรุงและพิมพ์ต้นฉบับเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แสดงในแผนภาพที่ 11

แผนภาพที่ 11 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือนิเทศ

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังพัฒนารูปแบบการนิเทศเสร็จสิ้นแล้ว

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการพัฒนา มี 4 แบบ ได้แก่ แบบสังเกต แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน ดังนี้

2.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

- แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้วิจัยรอง (ครูผู้สอน)
- แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากสังเกตการสอน ในแต่

วงรอบ (ผู้ทำหน้าที่นิเทศ)

ฉบับที่ 2 แบบสังเกตและบันทึกการสังเกต ประกอบด้วย

- แบบสังเกตกระบวนการจัดการเรียนรู้
- แบบสังเกตสภาพแวดล้อมของห้องเรียน
- แบบบันทึกการสะท้อนผลการพัฒนา กลุ่มผู้วิจัยรอง ในระหว่าง

ปฏิบัติงาน

- แบบบันทึกสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลุ่มวิจัยหลัก กลุ่มผู้วิจัยรอง
- แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม กลุ่มผู้วิจัยหลัก (ผู้ทำหน้าที่นิเทศ)

ฉบับที่ 3 แบบประเมิน ประกอบด้วย

- แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ
- แบบประการออกแบบหน่วยการเรียนรู้
- แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
- แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย

กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

ฉบับที่ 4 แบบสอบถาม ประกอบด้วย

- แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ

2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ประกอบด้วย

- 1) เอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design
- 2) คู่มือแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่วิธีปฏิบัติที่ดี

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

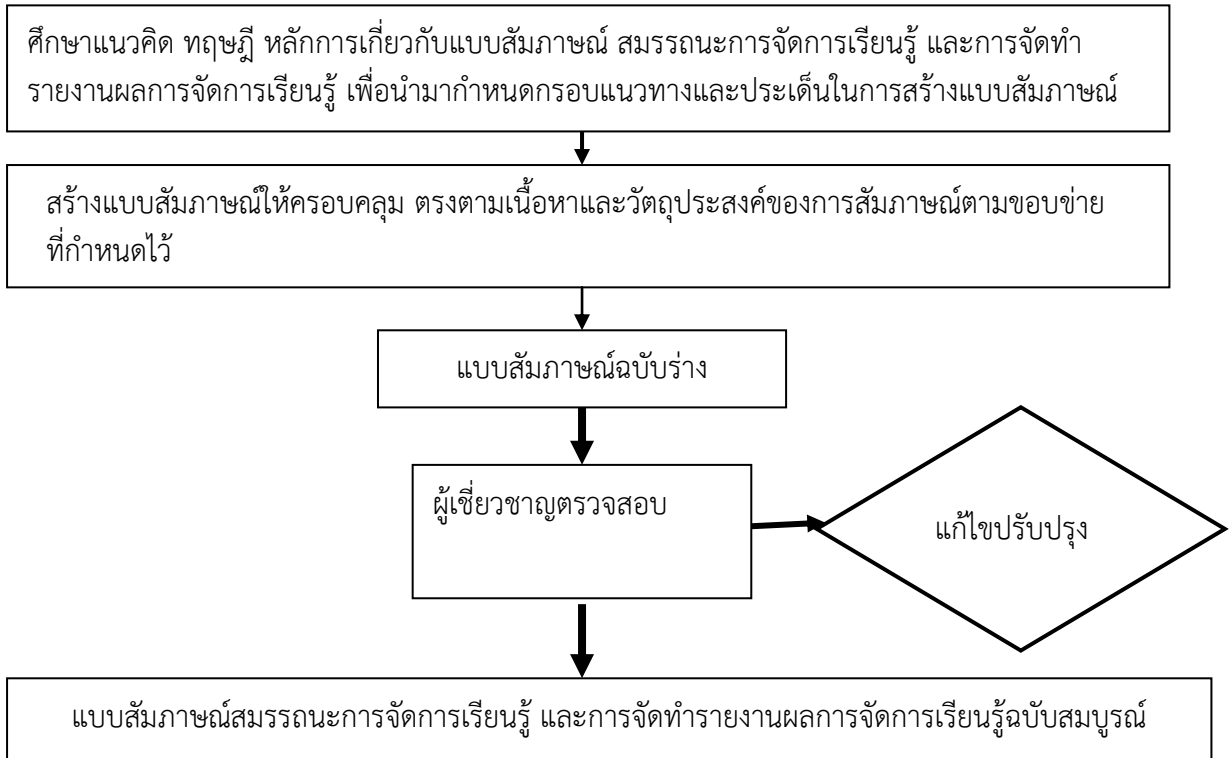
ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ และผู้ทำหน้าที่นิเทศ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวทางและประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม ตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ตามขอบข่ายที่กำหนดไว้

3. นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

4. นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับรายละเอียดของคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความได้ชัดเจน ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 12

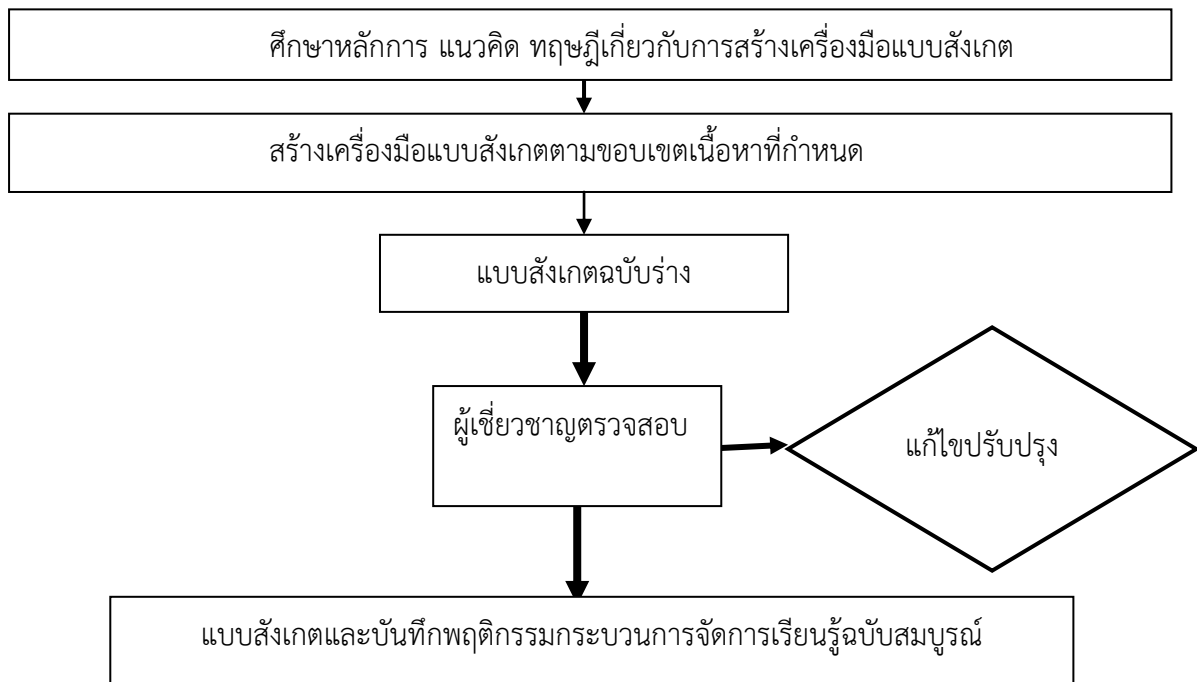

แผนภาพที่ 12 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาระณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้

ฉบับที่ 2 แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้

เป็นแบบสังเกตการดำเนินการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือแบบสังเกต
2. สร้างเครื่องมือแบบสังเกตตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนด
3. นำแบบสังเกตและแบบบันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00
4. นำแบบสัมภาระณ์และบันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ไปปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับข้อความให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดในแผนภาพ ที่ 13

แผนภาพที่ 13 ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้

ฉบับที่ 3 แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ ,การออกแบบหน่วยการเรียนรู้, แผนการจัดการเรียนรู้และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี มีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรม มีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 5	มากที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นประจำสม่ำเสมอทุกครั้ง
ระดับ 4	มาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนใหญ่
ระดับ 3	ปานกลาง	หมายถึง	มีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นบางครั้ง
ระดับ 2	น้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนน้อย
ระดับ 1	มาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยมาก

ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศร่วมกันกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายโดยการให้คำร้อยละเฉลี่ยเป็นรายข้อ ดังนี้

ตั้งแต่ 85.00 ขึ้นไป	หมายถึง	มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับสูงมาก
75.00 – 84.00	หมายถึง	มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับสูง
65.00 – 74.00	หมายถึง	มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง
55.00 – 64.00	หมายถึง	มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับต่ำ
ต่ำกว่า 55	หมายถึง	มีความสามารถในการนิเทศอยู่ในระดับต่ำมาก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการนิเทศ ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือแบบประเมินความสามารถที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง เพื่อจัดทำเครื่องมือแบบประเมินความสามารถ
- 2) สร้างเครื่องมือความสามารถในการนิเทศตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด
- 3) นำแบบประเมินความสามารถเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00
- 4) นำแบบประเมินความสามารถไปปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังแผนภาพที่ 14

2. แบบประเมินความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 12 ข้อ ซึ่งเป็นการประเมินความเหมาะสม ของมาตรฐานตัวชี้วัด สมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวัดและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้และเวลาเรียน ของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ มีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศร่วมกันกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายโดยการให้ค่าร้อยละเฉลี่ยเป็นรายข้อ ดังนี้

ตั้งแต่ 85.00 ขึ้นไป	หมายถึง	มีความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อยู่ในระดับสูงมาก
75.00 – 84.00	หมายถึง	มีความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อยู่ในระดับสูง
65.00 – 74.00	หมายถึง	มีความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง
55.00 – 64.00	หมายถึง	มีความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในระดับต่ำ
ต่ำกว่า 55	หมายถึง	มีความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ในระดับต่ำมาก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือแบบประเมินความสามารถที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง เพื่อจัดทำเครื่องมือแบบประเมินความสามารถ
- 2) สร้างเครื่องมือความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด
- 3) นำแบบประเมินความสามารถการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

4) นำแบบประเมินความสามารถการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ไปปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังแผนภาพที่ 14

3. แบบประเมินความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 13 ข้อ ซึ่งเป็นการประเมินความเหมาะสม ของมาตรฐานตัวชี้วัด สมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวัดและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้และเวลาเรียน ของแผนการเรียนรู้ มีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศร่วมกันกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายโดยการให้ค่าร้อยละเฉลี่ยเป็นรายชื่อ ดังนี้

ตั้งแต่ 85.00 ขึ้นไป	หมายถึง	มีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้อยู่ในระดับสูงมาก
75.00 – 84.00	หมายถึง	มีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้อยู่ในระดับสูง
65.00 – 74.00	หมายถึง	มีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง
55.00 – 64.00	หมายถึง	มีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้อยู่ในระดับต่ำ
ต่ำกว่า 55	หมายถึง	มีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้ในระดับต่ำมาก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือแบบประเมินความสามารถที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง เพื่อจัดทำเครื่องมือแบบประเมินความสามารถ

2) สร้างเครื่องมือความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด

3) นำแบบประเมินความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

4) นำแบบประเมินความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ไปปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
 ดังแผนภาพที่ 14

4. แบบประเมินความสามารถ ในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย

กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี เป็นการประเมินความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ จากการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ที่นำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ และผู้นิเทศ เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ เป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรม มีเกณฑ์ระดับคุณภาพ คือ

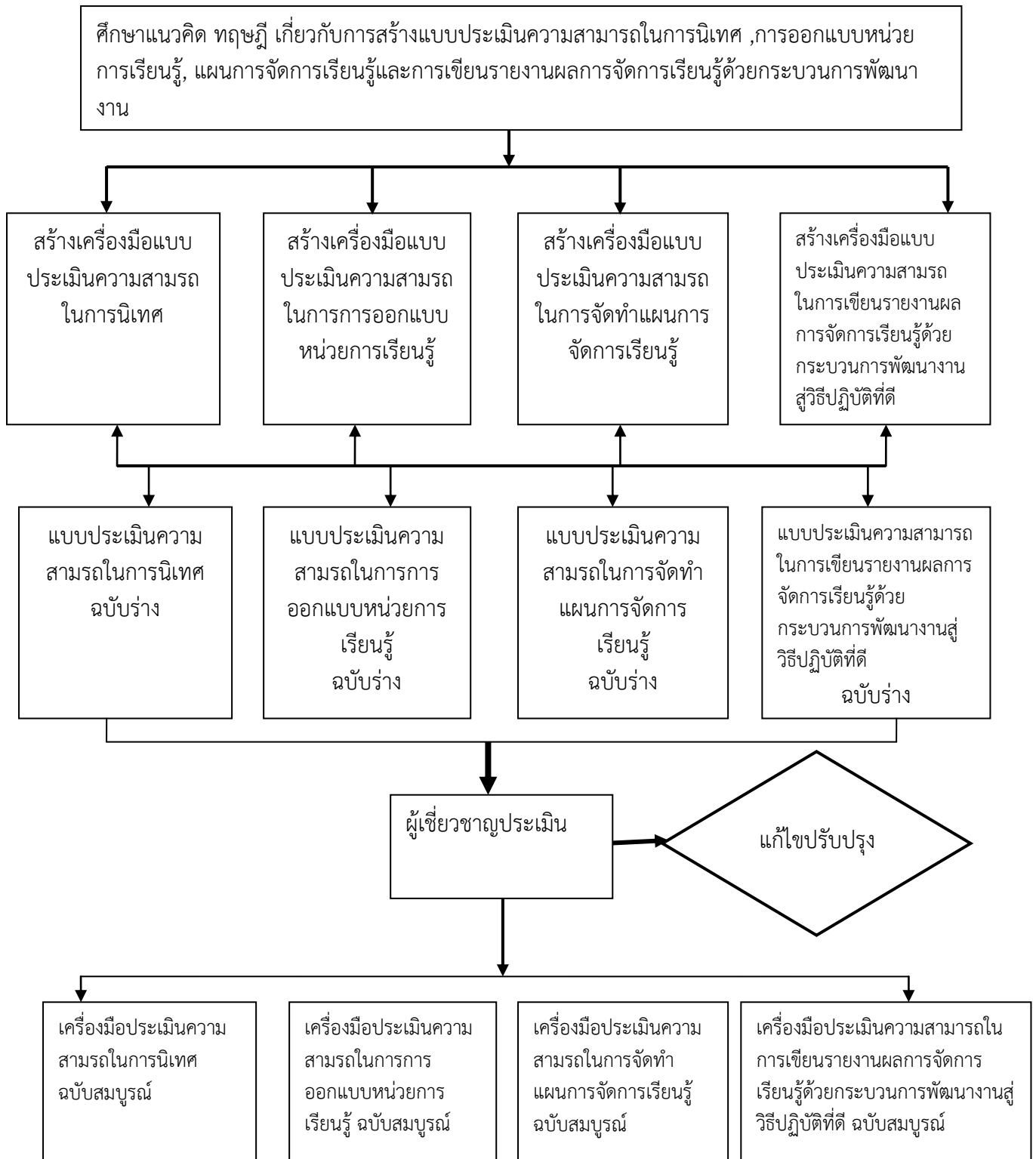
ระดับ 5 มากที่สุด	หมายถึง	รายงานมีความละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหานั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน
ระดับ 4 มาก	หมายถึง	รายงานมีความละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหานั้น ๆ ถูกต้อง ชัดเจน แต่ไม่ครบถ้วน
ระดับ 3 ปานกลาง	หมายถึง	รายงานมีความละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหานั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ชัดเจน และครบถ้วน
ระดับ 2 น้อย	หมายถึง	รายงานมีความละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหานั้น ๆ ถูกต้อง แต่ไม่ชัดเจน และไม่ครบถ้วน
ระดับ 1 น้อยมาก	หมายถึง	รายงานมีความละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหานั้น ๆ ไม่ถูกต้องไม่ชัดเจน ไม่ครบถ้วน

ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศร่วมกันกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายโดยการให้ค่าร้อยละเฉลี่ยเป็นรายข้อ ดังนี้

ตั้งแต่ 85.00 ขึ้นไป	หมายถึง	มีความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีอยู่ในระดับสูงมาก
75.00 – 84.00	หมายถึง	มีความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีอยู่ในระดับสูง
65.00 – 74.00	หมายถึง	มีความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง
55.00 – 64.00	หมายถึง	มีความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีอยู่ในระดับต่ำ
ต่ำกว่า 55	หมายถึง	มีความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีอยู่ในระดับต่ำมาก

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือแบบประเมินความสามารถที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง เพื่อจัดทำเครื่องมือแบบประเมินความสามารถ
- 2) สร้างเครื่องมือความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด
- 3) นำแบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00
- 4) นำแบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีไปปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับข้อความให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังแผนภาพที่ 14

แผนภาพที่ 14 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสามารถในการนิเทศ ,การออกแบบหน่วยการเรียนรู้, แผนการจัดการเรียนรู้และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ

1. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 15 ข้อ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจแต่ละช่วงคะแนนและความหมาย ดังนี้

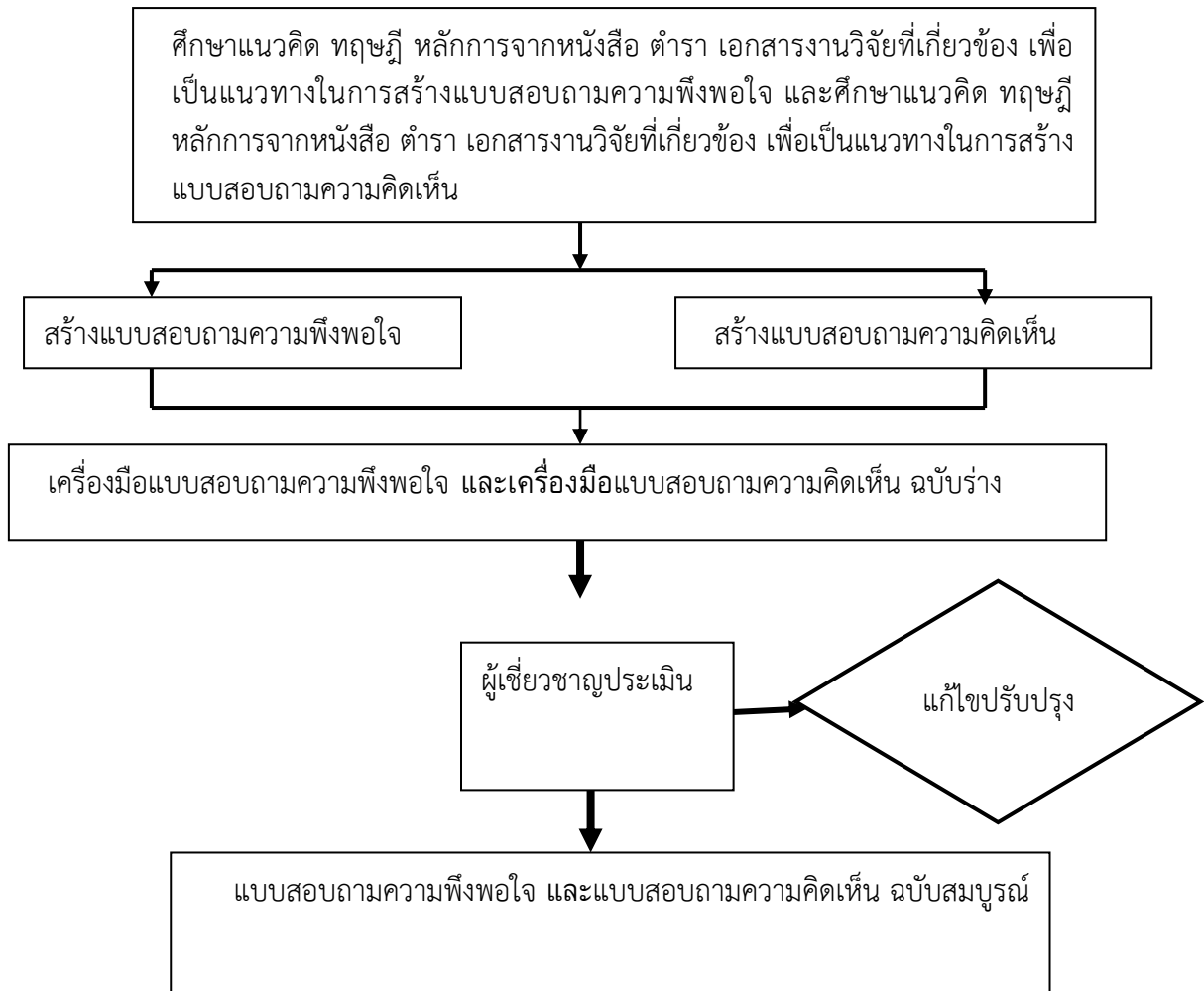
ระดับ 5	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	พึงพอใจมาก
ระดับ 3	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ให้ ความหมาย โดยได้จากแนวคิดของ เบสท์ (Best 1986 : 195) การให้ความหมาย โดยการให้ค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านและรายข้อ ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	พึงพอใจมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
1.50 – 2.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการจากหนังสือ ตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ
- 2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ให้ครอบคลุมตามเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา
- 3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00
- 4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ไปปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับข้อคำถามให้มีความชัดเจน สามารถสื่อความหมายได้ง่าย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ดังแผนภาพที่ 15

แผนภาพที่ 15 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบสอบถามความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) การวิจัย Research₂ (R₂) : การนำรูปแบบไปใช้ (ขั้นการสังเกต : Observation)

เป็นการนำต้นแบบรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในภาคสนาม เพื่อศึกษาผลของข้อมูลเชิงประจักษ์และให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ

วัตถุประสงค์ เพื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัย เชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการของเคมมิสและแมคแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart. 1998 :) ประกอบด้วย ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) และขั้นสะท้อนผล (Reflection) โดยการนำรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นิเทศ กลุ่มผู้รับการนิเทศ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ที่สมัครเข้ารับการพัฒนา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.1 กลุ่มผู้วิจัยหลัก ได้แก่ ครูผู้นิเทศ โรงเรียนละ 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการสมัครใจ โรงเรียนละ 1 คน 8 โรงเรียน รวม 8 คน

1.2 กลุ่มผู้วิจัยรอง ได้แก่ ครูผู้รับการนิเทศ เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนละ 1 คน 8 โรงเรียน รวม 8 คน และครูกลุ่มสาระการเรียนอื่นที่สมัครใจเข้าร่วมพัฒนา โรงเรียนละ 7 คน 8 โรงเรียน รวม 56 คน จำนวนผู้วิจัยรองรวมทั้งสิ้น 64 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักเรียนที่เรียนอยู่ในห้องเรียนของครูกลุ่มผู้วิจัยรอง โรงเรียนละ 80 คน จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 640 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนของครูผู้สอนที่ร่วมวิจัยจากโรงเรียนที่รับรับผิดชอบของผู้วิจัย 1 คน ต่อนักเรียน 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ รูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ สมรรถนะการนิเทศของผู้ทำหน้าที่นิเทศ และสมรรถนะการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ ได้แก่

- 2.1 ความสามารถในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้นิเทศ
- 2.2 ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ
- 2.3 ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ
- 2.4 ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ
- 2.5 ความสามารถในการเขียนรายงานการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ
- 2.6 ความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ และตรวจเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของโรงเรียนที่รับผิดชอบ 8 โรงเรียน

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและประเมินความต้องการจำเป็นของการนิเทศ จากการสังเกต สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน พร้อมวิเคราะห์เอกสารการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สิ่งที่คาดหวัง นำสู่สิ่งที่ต้องเติมเต็ม

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อประเมินการร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่วิธีปฏิบัติที่ดี จากตัวแทนผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน ในประเด็นองค์ประกอบ และกระบวนการ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของร่างต้นแบบของรูปแบบ

4. ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ในชั้นเรียนด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน โดยใช้ 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ (7 C 5 E) โดยเน้นการศึกษาจากเอกสารการนิเทศ และคู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดอบรมให้ความรู้ ดังนี้

4.1 ประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้วิจัยหลักของโรงเรียนร่วมวิจัย โดยมีการวางแผนร่วมกัน โดยมีข้อตกลงในการเลือกกลุ่มผู้วิจัยรอง การกำหนดแผนการนิเทศ การเยี่ยมชั้นเรียน จัดทำปฏิทินการเก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้วิจัยหลักของโรงเรียนร่วมวิจัย

4.2 ประชุมให้ความรู้ กลุ่มผู้วิจัยหลัก (ครูผู้นิเทศ) และกลุ่มผู้วิจัยรอง (ครูผู้รับการนิเทศ) เพื่อเป็นเครือข่ายนิเทศในการนิเทศภายในของโรงเรียน ในกรอบการพัฒนาหลักสูตร 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างรายวิชา ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 วัน หลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้มอบหมายงานให้ ดำเนินการ ดังนี้

4.2.1 ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ที่มีผล O-NET ของมาตรฐานตัวชี้วัดที่ต่ำ นำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นหน่วยต้นแบบร่วมกับครูผู้ร่วมวิจัย

4.2.2 ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ นำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาแล้ว ให้ผู้วิจัยตรวจสอบ เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

4.2.3 ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ นำไปใช้ในการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน ในชั้นนี้ ผู้วิจัยให้ครูผู้ร่วมวิจัยที่เป็นกลุ่มวิจัยรอง จะเป็นผู้ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมีแกนนำที่

เป็นผู้วิจัยหลักทำหน้าที่นิเทศ ดำเนินการนิเทศการสอนตามแผนการนิเทศการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่ได้กำหนดร่วมกัน (รายละเอียดการพัฒนาในภาคผนวก)

5. นำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ และผู้ทำหน้าที่นิเทศ 2) แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ ,การออกแบบหน่วยการเรียนรู้, แผนการจัดการเรียนรู้และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ สำหรับครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ คือ 1) เอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิคBackward Design 2) คู่มือแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่วิถีปฏิบัติที่ดี นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ และผู้ทำหน้าที่นิเทศ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการนิเทศ แบบประเมินการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี ใช้ค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) การพัฒนา Development₂ (D₂) : การประเมินผลและการปรับปรุงรูปแบบ (Reflation : การสะท้อนผล)

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำผลการทดลองตามกระบวนการและเงื่อนไขของรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี ในขั้นตอนที่ 3 รวมทั้งผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี ให้ที่ความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และพร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป รายละเอียดของการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 สรุปขั้นตอน วัตถุประสงค์ และเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่วิธีปฏิบัติที่ดี

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือ
<p>1. Analysis (R₁)</p> <p>การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อทราบสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาครูด้านการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 2. เพื่อให้ได้สาระสำคัญเกี่ยวกับทฤษฎีหลักการ แนวคิดการปฏิบัติในการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่วิธีปฏิบัติที่ดี ที่นำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมาย 3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ได้มากำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนให้ตรงกับสภาพความคาดหวังของเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 4. เพื่อให้ทราบสภาพความคาดหวังและสภาพปัจจุบัน และความต้องการเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้และด้านการนิเทศการจัดการกระบวนการเรียนรู้ 5. เพื่อนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ได้มากำหนดกรอบเนื้อหาของรูปแบบการนิเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบวิเคราะห์เอกสารวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
<p>2. Design and Development (D₂)</p> <p>การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อพัฒนาร่างต้นแบบการนิเทศด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 2. เพื่อตรวจสอบต้นแบบรูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 3. เพื่อแก้ไข ปรับปรุง ต้นแบบ รูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 	<p>-แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผล เชิงทฤษฎีความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของต้นแบบรูปแบบการนิเทศ</p> <p>ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือ
<p>3. Implementation (R₂) การนำรูปแบบไปใช้</p>	<p>วิธีการ ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประเมินสมรรถนะการนิเทศ ด้วยด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้นิเทศ 2. ประเมินสมรรถนะกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้รับการนิเทศ 3. ประเมินการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ 4. ประเมินความพึงพอใจของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 5. ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ และครูผู้นิเทศ 2. แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ แบบประเมินการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (ประเมินโดยผู้วิจัย,ครูผู้นิเทศ) 3. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ (โดยครูผู้นิเทศ,ผู้วิจัย) 4. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ(โดยผู้วิจัย)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือ
4. Evaluation (D ₂) การประเมินและปรับปรุง รูปแบบ	เพื่อทบทวนและปรับปรุงรายละเอียด ของการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและพร้อม ที่จะนำไปใช้ต่อไป	

ตารางที่ 2 การใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี “สมพ. 21 โมเดล”

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ขั้นตอน การวิจัยเชิง ปฏิบัติการ	แผนการดำเนินการวิจัย				การเก็บรวบรวมข้อมูล		
	กิจกรรมการนิเทศ	กระบวนการพัฒนา 7 C	กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 5 E	ระยะเวลา	ข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือ/ เทคนิค/วิธีการ	แหล่งข้อมูล
วงรอบที่ 1 ขั้นวางแผน (Planning)	<p>1. ประชุมคณะกรรมการนิเทศสะท้อนผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1</p> <p>2. ผู้วิจัยหลักสะท้อนผลการดำเนินงานกลุ่มเป้าหมายไปวางแผนพัฒนา ในประเด็นการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้</p> <p>3. จัดประชุมวางแผนพัฒนาทั้งระบบ โดยกลุ่มวิจัยหลักใช้การนิเทศแบบพัฒนาการ</p>	<p>1. วิเคราะห์บริบทโรงเรียนร่วมวิจัย (Criticizing Context)</p> <p>2. กำหนดกรอบแนวคิดทิศทาง (Creating Conceptual Framework)</p>	<p>1. เสนอตัวอย่าง (Example)</p> <p>2. สร้างความเข้าใจ (Explain)</p> <p>3. ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise)</p> <p>4 จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit)</p> <p>5. ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)</p>	1 เดือน	<p>1. ผลการวิเคราะห์บริบท</p> <p>2. กรอบแนวคิดการพัฒนา</p>	<p>1. วิเคราะห์ผล O-Net</p> <p>2. สนทนากลุ่มผู้วิจัยหลัก</p> <p>3. การประชุมกลุ่มผู้วิจัยรอง</p>	<p>1. รายงานการนิเทศนิเทศ สมพ. 21</p> <p>2. ผลการทดสอบของสถาบันทดสอบ</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	แผนการดำเนินการวิจัย				การเก็บรวบรวมข้อมูล		
	กิจกรรมการนิเทศ	กระบวนการพัฒนา 7 C	กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 5 E	ระยะเวลา	ข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือ/เทคนิค/วิธีการ	แหล่งข้อมูล
วงรอบที่ 1 ขั้นปฏิบัติ (Action)	<p>1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้วิจัยรอง พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัด ที่มีผล O-NET ต่ำ</p> <p>2. มอบหมายงาน หลังอบรมเชิงปฏิบัติการ คนละ 1 หน่วยการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ได้จากการออกแบบหน่วยการเรียนรู้</p> <p>3. เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อน นำไปปฏิบัติการสอนจริงในห้องเรียนปกติของตน</p>	<p>3.สร้างรูปแบบวิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation)</p>	<p>1. เสนอตัวอย่าง (Example)</p> <p>2. สร้างความเข้าใจ (Explain)</p> <p>3. ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise)</p> <p>4 จัดเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit)</p> <p>5. ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)</p>	1 เดือน	<p>1. ความรู้ความเข้าใจของ กลุ่มผู้วิจัยรอง</p> <p>2. ผลงานของกลุ่มผู้วิจัยรอง</p>	<p>1. คู่มือการดำเนินงาน</p> <p>2. เอกสารประกอบการนิเทศ</p> <p>3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ</p> <p>4. แบบบันทึก</p> <p>5. แบบสังเกต</p>	<p>1. เอกสารประกอบการนิเทศ</p> <p>2. กลุ่มผู้วิจัยรอง</p> <p>3. ผลงานของกลุ่มผู้วิจัยรอง</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	แผนการดำเนินการวิจัย				การเก็บรวบรวมข้อมูล		
	กิจกรรมการนิเทศ	กระบวนการพัฒนา 7 C	กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 5 E	ระยะเวลา	ข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือ/เทคนิค/วิธีการ	แหล่งข้อมูล
วงรอบที่ 1 ขั้นปฏิบัติ (Action)	3. นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ที่ได้จากการออกแบบพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่มีผล O-NET ต่ำ มาพัฒนาสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน จากการมอบหมายงานหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยการสนทนากลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ได้ผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เป็น Best Practice ของครูผู้วิจัยรอง นำไปจัดการเรียนการสอนโดยผู้วิจัยหลัก	4. ปฏิบัติการนิเทศติดตาม/ปฏิบัติการสอน (Controlling Supervision)	1. เสนอตัวอย่าง (Example) 2. สร้างความเข้าใจ (Explain) 3. ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) 4 จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) 5. ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)	1เดือน	ผลงานของกลุ่มผู้วิจัยรอง	1. การสนทนากลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2. แบบบันทึก 3. แบบสังเกต	1. เอกสารประกอบกรณีศึกษา 2. เอกสารประกอบหลักสูตรของสถานศึกษา 3. กลุ่มผู้วิจัยรอง 4. ผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เป็น Best Practice ของกลุ่มผู้วิจัยรอง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	แผนการดำเนินการวิจัย				การเก็บรวบรวมข้อมูล		
	กิจกรรมการนิเทศ	กระบวนการพัฒนา 7 C	กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 5 E	ระยะเวลา	ข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือ/เทคนิค/วิธีการ	แหล่งข้อมูล
<p>วงรอบที่ 1</p> <p>ขั้นสังเกต (Observation)</p>	<p>1. การประชุมก่อนการสังเกตการสอน</p> <p>2. การสังเกตการสอน</p> <p>3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน</p> <p>4. การประชุมหลังสังเกตการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - สังเกตขณะที่ทำการนิเทศการสอน ของกลุ่มผู้วิจัยรอง (สัปดาห์ละ 1 ครั้ง) - สังเกตการเปลี่ยนแปลงของเอกสารหลักสูตรสู่ชั้นเรียน - โครงสร้างรายวิชา - หน่วยการเรียนรู้ - แผนการจัดการเรียนรู้ - การบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปฏิบัติการสอนจริงในห้องเรียนปกติ ของกลุ่มผู้วิจัยรอง 	<p>4. ปฏิบัติการนิเทศ/ปฏิบัติการสอน (Controlling Supervision)</p>	<p>1. เสนอตัวอย่าง (Example)</p> <p>2. สร้างความเข้าใจ (Explain)</p> <p>3. ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise)</p> <p>4 จัดเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit)</p> <p>5. ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)</p>	<p>1 เดือน</p>	<p>1. ผลการสังเกตการสอนของกลุ่มผู้วิจัยรอง</p> <p>2. ผลการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน</p> <p>-ด้านผู้เรียน</p> <p>-ด้านครูผู้สอน (ผู้วิจัยรอง)</p>	<p>1. การสังเกตการสอน</p> <p>3. แบบบันทึกสะท้อนผลของกลุ่มผู้วิจัยรอง</p> <p>4. แบบบันทึกสะท้อนผลของกลุ่มผู้วิจัยหลัก</p> <p>5. แบบสังเกต</p> <p>6. แบบสัมภาษณ์</p>	<p>1. กลุ่มผู้วิจัยรอง</p> <p>2. กลุ่มผู้วิจัยหลัก</p> <p>3. เอกสารการสอนของกลุ่มผู้วิจัยรอง</p> <p>4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(นักเรียน)</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	แผนการดำเนินการวิจัย				การเก็บรวบรวมข้อมูล		
	กิจกรรมการนิเทศ	กระบวนการพัฒนา 7 C	กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 5 E	ระยะเวลา	ข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือ/เทคนิค/วิธีการ	แหล่งข้อมูล
วงรอบที่ 1 ขั้นสะท้อนผล (Reflection)	1. การประเมินผลหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบผลการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ไปใช้สอนจริง 2. สรุปผลการนิเทศที่เกิดขึ้นในวงรอบที่ 1	5. ทบทวนความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement)	1. เสนอตัวอย่าง (Example) 2. สร้างความเข้าใจ (Explain) 3. ใสใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) 4 จัดเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) 5. ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)	1 เดือน	1. ผลการนิเทศผู้วิจัยหลัก 2. ผลการจัดการเรียนการสอนกลุ่มผู้วิจัยรอง 3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3. ข้อคิดเห็นของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย 4. ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	1. สันทนากลุ่ม 2. แบบบันทึกสะท้อนผลของกลุ่มผู้วิจัยiv' 3. แบบบันทึกสะท้อนผลของกลุ่มผู้วิจัยหลัก 4. แบบสังเกต 5. แบบสัมภาษณ์ 6. จัดหมวดหมู่ข้อมูล การสังเกตเพื่อสรุปผล	1. กลุ่มผู้วิจัยหลัก 2. กลุ่มผู้วิจัยรอง 3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4. เอกสารการสอนของกลุ่มผู้วิจัยรอง 5.ผลงาน/ชิ้นงานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	แผนการดำเนินการวิจัย				การเก็บรวบรวมข้อมูล		
	กิจกรรมการนิเทศ	กระบวนการพัฒนา 7 C	กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 5 E	ระยะเวลา	ข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือ/เทคนิค/ วิธีการ	แหล่งข้อมูล
<p>วงรอบที่ 1 ขั้นสะท้อนผล (Reflection)</p>	<p>3. จัดกิจกรรมถอดบทเรียนที่ได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> -กลุ่มผู้ร่วมวิจัย -กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ <p>4. จัดกิจกรรมสร้างขวัญกำลังใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัด Gallery ผลงานผู้ร่วมวิจัย - ยกย่องผู้มีผลงานดีเด่น <p>5. เผยแพร่ผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น เผยแพร่ใน website KM,website ศูนย์พัฒนาวิชาการ</p>	<p>6. จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange)</p> <p>7. มุ่งสู่เครือข่ายขยายผล ต่อยอด (Connecting Enhance Network)</p>	<p>1. เสนอตัวอย่าง (Example)</p> <p>2. สร้างความเข้าใจ (Explain)</p> <p>3. ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise)</p> <p>4 จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit)</p> <p>5. ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)</p>	<p>1 เดือน</p>	<p>1. วิธีปฏิบัติที่ของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยหลัก(ผู้บริหาร,ครูผู้นิเทศ,ศึกษานิเทศก์) - ผู้วิจัยรอง (ครูผู้ร่วมวิจัย) - ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (นักเรียน) <p>2. เอกสารการเผยแพร่ผลงานของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย</p>	<p>1.แบบบันทึกการถอดบทเรียน</p> <p>2. แบบสังเกต</p> <p>3. แบบสัมภาษณ์</p>	<p>1. กลุ่มผู้วิจัยหลัก</p> <p>2. กลุ่มผู้วิจัยรอง</p> <p>3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ</p> <p>4. ผลงานของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย</p> <p>5.website KM สพม.21 และ website ศูนย์พัฒนาวิชาการ และบริหารจัดการความรู้ สพม. 21</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	แผนการดำเนินการวิจัย			การเก็บรวบรวมข้อมูล		
	กิจกรรมการนิเทศ	กระบวนการพัฒนา	ระยะเวลา	ข้อมูลที่ต้องการ	เครื่องมือ/เทคนิค/วิธีการ	แหล่งข้อมูล
วงรอบที่ 2	นำผลสะท้อนจากวงรอบที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาเพื่อปรับปรุงกิจกรรม โดยกลุ่มผู้ร่วมวิจัย วางแผน มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผล ต่อยอด (Connecting Enhance Network) โดยนำผลงานที่ดีของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ที่ประสบผลสำเร็จ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนและถอดบทเรียน เพื่อส่งเสริมโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี และนำประเด็นปัญหาที่พบจากการพัฒนาไปวางแผนในการพัฒนาครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของโรงเรียนในสังกัด สพม. 21 ให้มีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นพลวัตต่อไป					

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 (สพม. 21 โมเดล: 7C 5E) เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 (สพม. 21 โมเดล: 7C 5E) มีลักษณะอย่างไร

ตอนที่ 2 ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 (สพม. 21 โมเดล : 7C 5E) เป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 (สพม. 21 โมเดล : 7C 5E) มีลักษณะ ของรูปแบบเป็นกระบวนการปฏิบัติการ จึงเสนอลักษณะของรูปแบบตามลำดับ คือ องค์ประกอบของรูปแบบ และกระบวนการพัฒนารูปแบบ มีรายละเอียด ดังนี้

1. องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเชิงปฏิบัติการ เรียกว่า “สพม. 21 โมเดล” มีองค์ประกอบที่ประกอบด้วย หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี ขั้นตอนการนิเทศ เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

หลักการ

1. หลักความแตกต่างของครูด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สำคัญที่ต้องการพัฒนา ด้วยวิธีที่เหมาะสมแต่ละบุคคล
2. หลักการเรียนรู้หรือฝึกปฏิบัติตนเองอย่างต่อเนื่องในระหว่างปฏิบัติงาน (On the job training) ในสภาวะปกติของการปฏิบัติงาน
3. หลักการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะการทำงานของตนเอง
4. หลักการเรียนรู้ร่วมกัน

แนวคิดการนิเทศ

แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ ที่ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามแนวของกลีคแมน , กอร์ดอนและรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Ross - Gordon 2004 : 464) 5 งาน ได้แก่ การพัฒนากลุ่ม การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาวิชาชีพ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

- ขั้นที่ 1 วิเคราะห์บริบท (Criticizing Context)
- ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทางพัฒนางาน (Creating Conceptual Framework)
- ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation)
- ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision)
- ขั้นที่ 5 งามหาความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement)
- ขั้นที่ 6 จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange)
- ขั้นที่ 7 มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผลต่อยอด (Connecting Enhance Network)

โดยในแต่ละขั้นใช้กิจกรรม 5 E มาฝึกปฏิบัติ ได้แก่ เสนอตัวอย่าง (Example) สร้างความเข้าใจ (Explain) ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) ปรับปรุงสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR

Planning	การวางแผน
Action	การปฏิบัติ
Observation	การสังเกต
Reflection	การสะท้อนผล

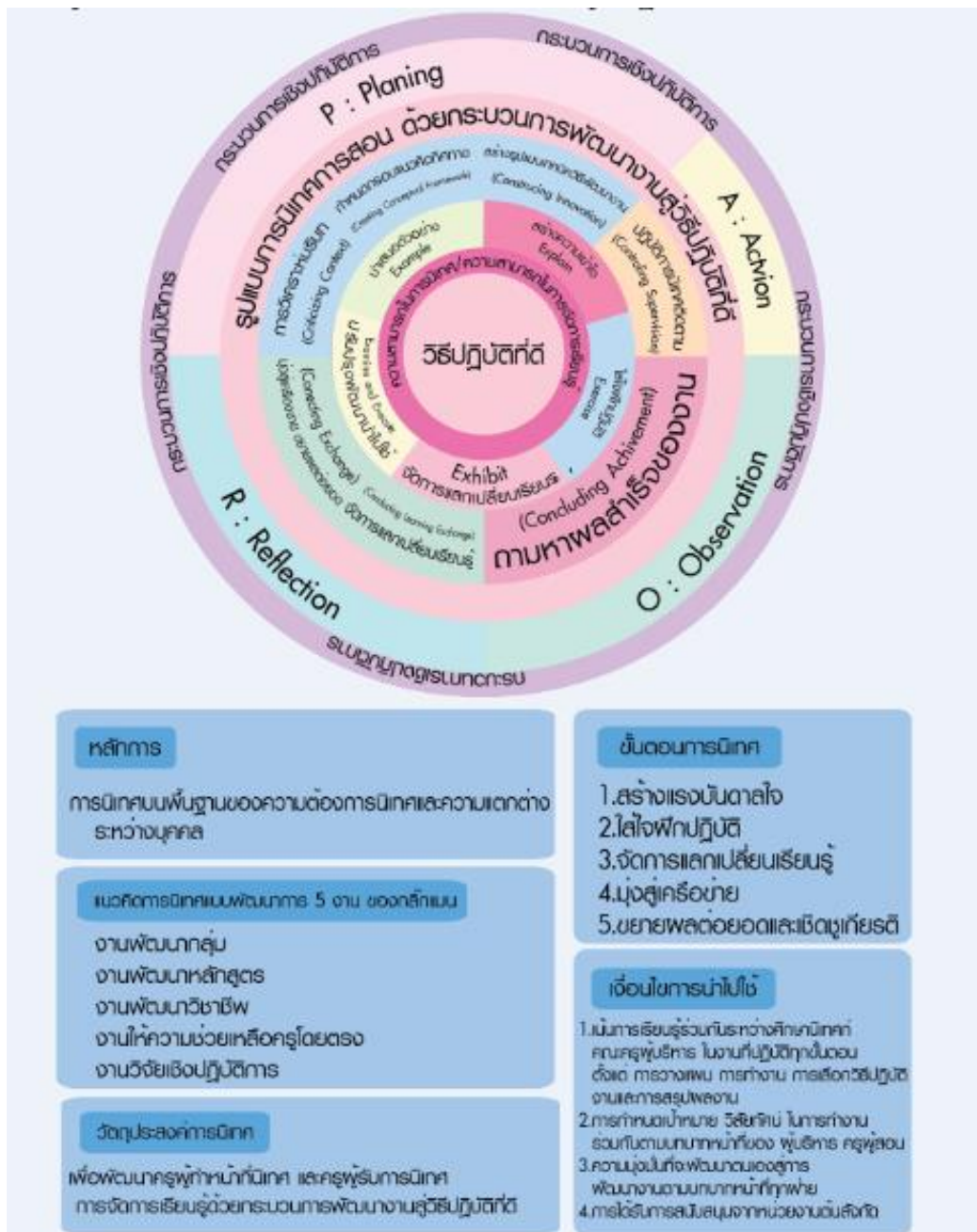
ขั้นตอนการนิเทศ 5 ขั้นตอน

1. ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น : สร้างแรงบันดาลใจ
2. ขั้นวางแผนการนิเทศ : ใส่ใจฝึกปฏิบัติ
3. ขั้นปฏิบัติการนิเทศติดตาม : จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. ขั้นประเมินและรายงานผลการนิเทศ : มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผลต่อยอด
5. ยกย่องเชิดชูเกียรติ และเผยแพร่ผลงาน

เงื่อนไขการนำไปใช้

1. การกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน
2. ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองสู่การพัฒนางาน
3. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน
4. การได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร

จากองค์ประกอบแสดงเป็นแผนภาพของรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 ที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเชิงปฏิบัติการ เรียกว่า (สพม. 21 โมเดล : 7C 5E) ดังแผนภาพที่ 11

แผนภาพที่ 11

รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 ที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเชิงปฏิบัติการ เรียกว่า (สพม. 21 โมเดล : 7C 5E)

การดำเนินการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 “สพม. 21โมเดล” ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิด การนิเทศแบบพัฒนาการ ที่ช่วยโรงเรียนมีประสพผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ 5 งาน ได้แก่ งานพัฒนากลุ่ม งานพัฒนาหลักสูตร งานพัฒนาวิชาชีพ งานให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ของ กลี๊กแมน , กอร์ดอนและรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordonand Ross - Gordon 2004 : 464) และขับเคลื่อนด้วยวงจร วิจัยปฏิบัติการ P A O R ของ เคมมิสและแมคแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart. 1998) และกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์บริบท (Criticizing Context)

ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทางการพัฒนางาน (Creating Conceptual Framework)

ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation)

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision)

ขั้นที่ 5 งามหาความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement)

ขั้นที่ 6 จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange)

ขั้นที่ 7 มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผลต่อยอด (Connecting Enhance Network)

โดยในแต่ละขั้นใช้กิจกรรม 5 E มาฝึกปฏิบัติ ได้แก่ เสนอตัวอย่าง (Example) สร้างความเข้าใจ (Explain) ใสใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) ปรับปรุงสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)

มีรายละเอียดการนำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติสู่การปฏิบัติ ของรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดังนี้

กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี หมายถึง การพัฒนาตนเองด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้ทำหน้าที่นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ 7 ขั้นตอน ตามคู่มือพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์บริบท (Criticizing Context) คือ ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ วิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ O-NET กลุ่มสาระที่ตนเองรับผิดชอบมาจัดทำแผนพัฒนางาน (กรณีที่น่าสนใจในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ สู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)

ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทางการพัฒนางาน (Creating Conceptual Framework) คือ การนำผลการวิเคราะห์งานการพัฒนาหลักสูตร 5 ด้านมาพัฒนา ประกอบด้วย คือ ด้านโครงสร้างรายวิชา ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation) คือ คู่มือการดำเนินงาน และเอกสารประกอบการนิเทศ (เอกสารการนิเทศ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี) ด้วยกิจกรรม 5 E ได้แก่

1. เสนอตัวอย่าง (Example)

2. สร้างความเข้าใจ (Explain)

3. ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise)
4. จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit)
5. ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) ได้แก่ การนิเทศแบบพัฒนาการ มี 5 งาน ประกอบด้วย

1. งานพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้จากผลการวิเคราะห์ O-NET ของครูผู้รับการนิเทศ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยการมอบหมายงานการออกหน่วยการเรียนรู้ (นำมาตรฐานตัวชี้วัดที่มีผล O-NET ตำนนำมาพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรสถานศึกษา)
2. งานพัฒนากลุ่ม ได้แก่ การพัฒนากลุ่มครูแกนนำ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ไปขยายผลในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยใช้คู่มือการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (ครูแกนนำผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ให้สามารถเป็นจัดการเรียนรู้เป็นต้นแบบของกลุ่มสาระการเรียนรู้)
3. งานพัฒนาวิชาชีพ ได้แก่ การนำผลงานการพัฒนาผู้เรียนของครูที่ได้รับการนิเทศสามารถนำเสนอผลงานในเวทีวิชาการต่าง ๆ และนำไปสู่การขอเลื่อนวิทยฐานะได้ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (พัฒนาต่อยอดผลงานตามความพร้อมของผู้รับการนิเทศในการพัฒนาผลงานสู่การเลื่อนวิทยฐานะ)
4. งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง ได้แก่ การตรวจเอกสารผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตการสอน รายงานการวิจัย โดยการสะท้อนผลการปฏิบัติงานเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล เพื่อปรับปรุงพัฒนางานให้ถูกต้องสมบูรณ์ (ความพร้อมและความต้องการของผู้รับการนิเทศบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล)
5. งานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การดำเนินงานตามวงจรการพัฒนางาน เริ่มจากการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผล

ขั้นที่ 5 ถามหาผลสำเร็จของงาน (Concluding Achievement) ได้แก่ (ผลงานที่ตามวัตถุประสงค์)

1. ผลที่เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ ผลงานชิ้นงานจากกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน)
2. ผลที่เกิดกับครู ได้แก่ ผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ รายงานการวิจัยในชั้นเรียน หรือรายงานผลการจัดการเรียนรู้ การปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ครูได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ
3. ผลที่เกิดกับผู้บริหาร ได้แก่ การสะท้อนผลจากการบริหารจัดการระบบนิเทศภายในโรงเรียน ที่ส่งผลให้โรงเรียนมีพัฒนาการด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ
4. ผลที่เกิดกับศึกษานิเทศก์ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์มีรูปแบบการนิเทศที่หลากหลายวิธี มีรายงานการนิเทศ และได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ
5. ผลที่เกิดกับหน่วยงาน ได้แก่ หน่วยงานมีวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารงานวิชาการ และการนิเทศการศึกษา

6. ผลที่เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรสถานศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ขั้นที่ 6 จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างปฏิบัติงาน และหลังปฏิบัติงาน ระดับบุคคล ระดับโรงเรียน ระดับสหวิทยาเขต ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

ขั้นที่ 7 มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผล ต่อยอด (Connecting Enhance Network) ได้แก่ การสร้างเครือข่ายวิชาการระดับบุคคลของครูแกนนำ ให้ขยายผลไปสู่ ระดับระดับโรงเรียน ระดับสหวิทยาเขต ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และเครือข่าย ICT มีการต่อยอดในโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการนิเทศเร่งรัดพัฒนาผู้เรียนสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โครงการจัดการเรียนรู้ทักษะศตวรรษที่ 21 โครงการพัฒนาห้องสมุดและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เป็นต้น **ผังแผนภาพที่ 2** ขั้วเคลื่อนด้วยวงจรวิจัยปฏิบัติการ P A O R 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน (Planning) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์บริบท (Criticizing Context) 2) กำหนดกรอบแนวคิดทิศทางการพัฒนางาน (Creating Conceptual Framework) 3) สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation) (สร้างแรงบันดาลใจ)

1.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการตามสภาพบริบทโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ด้านโครงสร้างรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และวิเคราะห์ผลสอบ O-NET กลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวทางการวิจัยและพัฒนา จัดทำแผนการนิเทศตามผลการวิเคราะห์บริบท

1.2 จัดทำกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อกำหนดหัวข้อวิจัยและพัฒนาของโรงเรียนตามผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาที่ต้องการพัฒนา (กำหนดกรอบแนวคิดทิศทาง) นำมาตรฐานตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา มาเป็นกรอบแนวคิดทิศทางการพัฒนางาน จัดทำสื่อการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จัดทำคู่มือการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ที่สอดคล้องกับแผนนิเทศ

1.2 สร้างรูปแบบพัฒนางาน สังเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการแก้ปัญหา โดยนำรูปแบบกานิเทศแบบพัฒนาการ การนิเทศแบบร่วมคิดพาทำ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามวัตถุประสงค์การนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ (Action) ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) (ใส่ใจฝึกปฏิบัติ) ประกอบด้วย 1) การสร้างเครื่องมือประกอบการนิเทศ 2) การประชุมให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ดังนี้

2.1 จัดทำเอกสารประกอบการนิเทศ โดยการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัติ ศึกษากรอบแนวคิดในการศึกษารูปแบบการนิเทศการสอน นำมาประกอบในการเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

2.2 ประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้วิจัยหลักของโรงเรียนร่วมวิจัย โดยมีการวางแผนร่วมกัน โดยมีข้อตกลงในการเลือกกลุ่มผู้วิจัยรอง การกำหนดแผนการนิเทศ การเยี่ยม

ชั้นเรียน จัดทำปฏิทินการเก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้วิจัยหลักของโรงเรียนร่วมวิจัย

1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การมอบหมายงาน 3) การตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข 4) การนำไปปฏิบัติ

2.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การประชุมให้ความรู้ครูแกนนำ กลุ่มพัฒนาเพื่อเป็นเครือข่ายนิเทศในการนิเทศภายในของโรงเรียน ในกรอบการพัฒนาหลักสูตร 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างรายวิชา ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

2.4 การมอบหมายงาน ได้แก่ การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ที่มีผล O-NET ต่ำ ของกลุ่มสาระที่แกนนำรับผิดชอบ นำมาตรฐานตัวชี้วัดมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นหน่วยต้นแบบร่วมกับครูผู้ร่วมวิจัย

2.5 การตรวจสอบปรับปรุงแก้ไข นำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

2.6 นำไปใช้ในการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน ในขั้นนี้ ผู้วิจัยให้ครูผู้ร่วมวิจัยที่เป็นกลุ่มวิจัยรอง จะเป็นผู้ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมีแกนนำที่เป็นผู้วิจัยหลักทำหน้าที่นิเทศ ดำเนินการนิเทศการสอนตามแผนการนิเทศการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่ได้กำหนดร่วมกัน

โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งในขั้นตอนของการปฏิบัติการนิเทศนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของเคมมิสและแมคแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart.) มาใช้ประยุกต์ใช้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนวางแผน เป็นขั้นเตรียมการก่อนการสอนและการนิเทศ 2) ขั้นตอนการปฏิบัติการสอน และสังเกตการสอน เป็นขั้นการสังเกตการสอนในชั้นเรียน ของผู้วิจัยหลัก 4) และขั้นสะท้อนผล เป็นขั้นประเมินผลการนิเทศของผู้วิจัย และผู้วิจัยหลัก

3. ขั้นสังเกต (Observation) ครูผู้นิเทศสังเกตการสอน กระบวนการนิเทศของกลี๊กแมน (Glickman 1995 : 281) ได้เสนอกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอนคือ 1) การร่วมประชุมกับครู 2) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน 3) การวิเคราะห์ ติดตามผลการสังเกตการสอนและพิจารณาวางแผนการสอนร่วมประชุมกับครู 4) ประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการสอน 5) วิเคราะห์และพัฒนากำหนดการทั้ง 4 ขั้นตอนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีเพื่อถามหาความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement) นำไปสู่การประเมินและรายงานผลการนิเทศ

4. ขั้นสะท้อนผล (Reflection) เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ นำไปสู่การจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) จัดกิจกรรมถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดีจัดการกระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับโรงเรียน และระดับสหวิทยาเขตการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเว็บไซต์ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ของเขตพื้นที่การศึกษา มุ่งสู่เครือข่ายขยายผลต่อยอด (Connecting Enhance Network) การสร้างเครือข่ายครูแกนนำ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายนิเทศออนไลน์ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ www.kmsecondary21.in.th

5. ขึ้นยกย่องเชิดชูเกียรติและเผยแพร่ผลงาน จัดประชุมยกย่องเชิดชูเกียรติ มอบโล่เกียรติบัตร ถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดีเผยแพร่ในเว็บไซต์ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ www.kmsecondary21.in.th จัดทำข้อมูลเป็นคลังความรู้ของเขตพื้นที่การศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางาน
สู่วิธีปฏิบัติที่ดีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 “สพม. 21 โมเดล”
โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) การวิจัย Research₁ (R₁) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่
เกี่ยวข้อง (ขั้นวางแผน : Planning)

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (ขั้นวางแผน : Planning) รูปแบบการนิเทศ
ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 “สพม. 21 โมเดล” เป็นการศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และได้
แนวทางที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ของครูผู้สอน
กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้นำหลักการแนวคิด เกี่ยวกับการวิจัยและ
พัฒนา R&D (Research and Development) นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน ซึ่งเป็นการ
วิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นศึกษาวิเคราะห์
(Analysis) = Research : (R₁) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพที่คาดหวังกับสภาพจริงที่ปรากฏจากข้อมูล
เชิงนโยบาย หลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ขั้นการออกแบบ (Design) และการพัฒนา
(Development) = Development : (D₁) เป็นการสังเคราะห์ต้นแบบรูปแบบการนิเทศการสอน
และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศการสอน 3) ขั้นการนำไปใช้ (Implement) = Research : (R₂)
เป็นการตรวจสอบเชิงประจักษ์โดยการนำรูปแบบการนิเทศการสอนไปใช้ในสถานการณ์จริง และ 4) ขั้นการ
ประเมินผล (Evaluation) = Development : (D₂) เป็นการประมวลผลรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อยืนยัน
ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)

2. การศึกษาหลักการแนวคิด เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัย
เชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือและทำทั้งโรงเรียน มาใช้ในพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน ในขั้นตอนการ
นำรูปแบบไปใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งระบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นวางแผนการพัฒนา
เพื่อปรับปรุงสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วให้ดีขึ้น (2) ขั้นปฏิบัติการตามแผน (3) ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติ (4) ขั้นสะท้อน
ผลการปฏิบัติ

3. การศึกษาคิดแนวการนิเทศแบบพัฒนาการ 5 ของ กลlickแมน (Glickman) ประกอบด้วย
งานสำคัญ 5 งาน คือ 1) งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance)
2) งานการพัฒนากลุ่ม (Group Development) 3) งานการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development)
4) งานการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) 5) งานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action
Research) ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยครูให้สามารถปรับปรุง
พัฒนาตนเองและงานในวิชาชีพของตนได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ต่อผู้เรียน ดังนี้

1) การพัฒนากลุ่ม เป็นการพัฒนาทีมครูแกนนำให้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาและเป็นเครือข่าย
พัฒนาที่มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาาร่วมกัน สามารถนำมาสังเคราะห์เป็นขั้นตอนของ
การพัฒนา กลุ่ม ประกอบด้วย 1) การพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์

- 2) การสร้างวินัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) การกำหนดปัญหาและเป้าหมายในการแก้ปัญหาพร้อมกัน
4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การเสริมแรงและสร้างขวัญกำลังใจ

2) งานพัฒนาหลักสูตร เป็นการนำผลการวิเคราะห์ O-NET ที่ต่ำ นำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ตามกรอบการพัฒนาหลักสูตร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างรายวิชาการ ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยมีศึกษานิเทศก์เป็นที่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือ

3) การพัฒนาวิชาชีพ เป็นการนำนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 มาส่งเสริมสนับสนุนให้ครู และผู้บริหาร นำผลงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำเสนอขอเลื่อนวิทยฐานะได้ โดยมีการนิเทศให้ความช่วยเหลือ ด้านการเขียนผลงานทางวิชาการจากผลการปฏิบัติงานของครู และผู้บริหารในสถานะการทำงานปกติ โดยมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมประกอบด้วย การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาจากสื่อ และนวัตกรรมต่าง ๆ

4) การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง เป็นการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหาความต้องการของครู นักเรียน โดยปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง โดยใช้เทคนิคการนิเทศที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วย การการนิเทศแบบคลินิก (clinical supervision) การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer coaching) การสาธิตการสอน (Demonstration teaching) การร่วมสอน (Co-teaching) โดยกำหนดเป็นขั้นตอน ได้ 5 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผนร่วมกับครู (2) การมีส่วนร่วมกับครูในการปฏิบัติ (3) สรุปผลที่เกิดจากการดำเนินงานร่วมกัน (4) วิเคราะห์ผลการดำเนินงานร่วมกัน (5) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานร่วมกัน

5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้นำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน ได้แก่ ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติในเรียน 2) การปฏิบัติ ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติในเรียน 3) การสังเกต มีการสังเกตการสอนโดยครูแกนนำ เพื่อนครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และ 4) การสะท้อนผล นำผลการสะท้อนผลไปปรับปรุงพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามผลงานที่เกิดขึ้นตามประเด็นปัญหาที่นำมาใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน ที่ได้จาก การนำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานในการพัฒนา

4. การศึกษาหลักการ แนวคิด การพัฒนางานนิเทศสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัย ได้นำมาสังเคราะห์เป็นกระบวนการนิเทศสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ในการสร้างรูปแบบการนิเทศการสอน ดังนี้

1) ขั้นการวางแผนการนิเทศ ได้นำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 นำมาใช้ในขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์บริบท (Criticizing Context) ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทาง(Creating Conceptual Framework ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบพัฒนางาน (Constructing Innovation)

2) ขั้นปฏิบัติ ได้นำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศติดตาม มาใช้ในการปฏิบัติการนิเทศติดตาม ตามกระบวนการนิเทศแบบพัฒนาการ 5 งาน ได้แก่ คือ 1) งานการให้การช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance) 2) งานการพัฒนากลุ่ม (Group Development) 3)

งานการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) 4) งานการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) 5) งานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทุกขั้นตอน โดยใช้กระบวนการนิเทศที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

1) ชั้นสังเกต ได้นำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ชั้นที่ 5 ภาวะความสำเร็จของงาน นำมาใช้ในขั้นตอนการประเมินผลการนิเทศโดยการสะท้อนผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และนักเรียน ในสภาวะการทำงานปกติ

4) ชั้นสะท้อนผล ได้นำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ชั้นที่ 6 จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) และ ชั้นที่ 7 สร้างเครือข่าย ขยายผลต่อยอด (Connecting Enhance Network) นำมาใช้ในขั้นตอนการรายงานผลการนิเทศ และชั้นขยายผลต่อยอดยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยสะท้อนผลงานสำเร็จเชิงประจักษ์ ด้วยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดี ระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ เป็นการเผยแพร่ผลงานและยกย่องเชิดชูเกียรติ และทุกขั้นตอนของการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมปฏิบัติ 5 ขั้นตอนของวิธีปฏิบัติที่ดี ได้แก่ 1) กิจกรรมนำเสนอตัวอย่าง (Example) 2) กิจกรรม สร้างความเข้าใจ (Explain) 3) กิจกรรม ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) 4) กิจกรรม จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) 5) กิจกรรม ปรับปรุงสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute) (ปรับปรุงพัฒนาแล้วนำไปใช้) ที่นำมาใช้ในการสร้างรูปแบบการนิเทศการสอน โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดีที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 นำมาสังเคราะห์เขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และขั้นตอนการวิจัย ดังแผนภาพ ที่ 6 และ แผนภาพที่ 7

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) การพัฒนา

Development₁ (D₁) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ (ขั้นการปฏิบัติ :Action)

ดำเนินการร่วมกันทั้งการออกแบบและพัฒนา (Design and Development) กับการศึกษาวิจัยด้วยการนำข้อมูลพื้นฐานมาสังเคราะห์ร่างต้นแบบรูปแบบการนิเทศ และนำต้นแบบรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความสมเหตุสมผล โดยผู้เชี่ยวชาญ (Development₁ : D₁) นำผลการตรวจสอบไปแก้ไขปรับปรุงต้นแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบและกระบวนการของรูปแบบ ดำเนินการ 3 ระยะ

ระยะที่ 1 สร้างและพัฒนา คู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design แล้วจัดอบรมครู การใช้คู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design โดยใช้กิจกรรมฝึกปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เสนอตัวอย่าง (Example) 2) สร้างความเข้าใจ (Explain) 3) ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) 4) จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) 5) ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute) ให้กับกลุ่มตัวอย่าง และ มอบหมายให้ศึกษาด้วยตนเอง ตามขั้นตอน

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้คู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design โดยการตรวจเอกสารผลงานการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 3 นิเทศติดตามผลการใช้คู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้เทคนิค Backward Design โดยการสังเกตการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้

ผลการดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีรายละเอียด ดังนี้

1. ออกแบบร่องรอยประกอบรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) ประกอบด้วย หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการนิเทศ 5 ขั้นตอน และการกำหนดเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้

2. ตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) โดยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item Objective Congruence : IOC มีผลการตรวจสอบ ดังนี้

2.1 ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ผลการตรวจสอบพบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง รายข้อเท่ากับ 1.00 ความเป็นไปได้และประโยชน์ ผลการตรวจสอบพบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง รายข้อเท่ากับ 1.00

2.2 ผลความสอดคล้องของรูปแบบ ผลการตรวจสอบพบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) รายข้อเท่ากับ 1.00 รายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความสอดคล้องของการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้และประโยชน์ ของรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางาน สุวีริยาปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล)

องค์ประกอบของรูปแบบ	ดัชนีความสอดคล้อง		
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี	ความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์
1. หลักการนิเทศบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล และการปฏิบัติงานในสภาวะปกติ	1.00	1.00	1.00
2. แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ 5 งาน	1.00	1.00	1.00
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	1.00	1.00	1.00
4. กระบวนการพัฒนางาน สุวีริยาปฏิบัติที่ดี	1.00	1.00	1.00
ขั้นตอนการนิเทศ	1.00	1.00	1.00
1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น	1.00	1.00	1.00
2. วางแผนการนิเทศ	1.00	1.00	1.00
3. ปฏิบัติการนิเทศ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ(PAOR) - นิเทศแบบคลีนิก - นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน - นิเทศแบบ Coaching and Mentoring	1.00	1.00	1.00
4. ประเมินและรายงานผลการนิเทศ	1.00	1.00	1.00
5. ขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ	1.00	1.00	1.00
6. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	1.00	1.00	1.00

ตารางที่ 4 ค่าดัชนีความสอดคล้องของการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล)

ประเด็นการตรวจสอบ	ดัชนีความสอดคล้อง
1. รูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการจำเป็นของหน่วยงาน	1.00
2. แต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน	1.00
3. การดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) แต่ละขั้นตอน มีความสอดคล้องต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน	1.00
4. การดำเนินงานตามกระบวนการของรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) แต่ละขั้นตอน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของรูปแบบ	1.00
5. เครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน ของรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) มีความสอดคล้องกับการดำเนินการ	1.00
6. วิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเป้าหมาย ของการใช้รูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล)	1.00

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) การวิจัย Research₂ (R₂) : การนำรูปแบบไปใช้ (ขั้นการสังเกต : Observation)

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง สำหรับนำรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) ไปใช้ ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้วิจัยหลัก ได้แก่ ครูผู้นิเทศ โรงเรียนละ 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการสมัครใจ โรงเรียนละ 1 คน 8 โรงเรียน รวม 8 คน

1.2 กลุ่มผู้วิจัยรอง ได้แก่ ครูผู้รับการนิเทศ เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนละ 1 คน 8 โรงเรียน รวม 8 คน และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นที่สมัครใจเข้าร่วมพัฒนา โรงเรียนละ 7 คน 8 โรงเรียน รวม 56 คน จำนวนผู้วิจัยรองทั้งสิ้น 64 คน

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักเรียนที่เรียนอยู่ในห้องเรียนของครูกลุ่มวิจัยรอง โรงเรียนละ 80 คน จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 640 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนของครูผู้สอนที่ร่วมวิจัยจากโรงเรียนที่รับรับผิดชอบของผู้วิจัย 1 คน ต่อนักเรียน 10 คน

2. กำหนดแบบแผนการวิจัย ในการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ของเคมมิสและแมคแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart. 1998 :) ประกอบด้วย ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) และขั้นสะท้อนผล (Reflection) ดำเนินการ 2 วงรอบ ดังนี้

1) ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็น เพื่อวิเคราะห์บริบทสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ร่วมวิจัย นำผลการวิเคราะห์บริบทมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดทิศทางการพัฒนา ได้แก่กระบวนการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และนำมาสร้างรูปแบบการพัฒนางาน โดยการนำมาตรฐานตัวชี้วัดที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ นำมาออกแบบหน่วยเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด การจัดการกระบวนการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดย วิเคราะห์ผล O-Net สนทนากลุ่มผู้วิจัยหลัก การประชุมกลุ่มผู้วิจัยรอง

2) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ในชั้นเรียนด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน โดยใช้ 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ (7 C 5 E) โดยเน้นการศึกษาจากเอกสารการนิเทศ และคู่มือแนวทางการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดอบรมให้ความรู้ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ และตรวจเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ และผู้ทำหน้าที่นิเทศ บันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการนิเทศ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

3) ขั้นการสังเกต (Observation) ประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้วิจัยหลักของโรงเรียนร่วมวิจัย โดยมีการวางแผนร่วมกัน โดยมีข้อตกลงในการเลือกกลุ่มผู้วิจัยรอง การกำหนดแผนการนิเทศ การเยี่ยมชั้นเรียน จัดทำปฏิทินการเก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้วิจัยหลักของโรงเรียนร่วมวิจัย ขั้นนี้ ผู้วิจัยให้ครูผู้ร่วมวิจัยที่เป็นกลุ่มวิจัยรอง จะเป็นผู้ปฏิบัติการ

จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมีแกนนำที่เป็นผู้วิจัยหลักทำหน้าที่นิเทศ ดำเนินการนิเทศการสอนตามแผนการนิเทศการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ที่ได้กำหนดร่วมกัน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ความสามารถในการนิเทศ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ และผู้ทำหน้าที่นิเทศ

4) **ขั้นสะท้อนผล (Reflection)** เป็นการสะท้อนทั้งในระดับชั้นเรียน ของผู้วิจัยหลัก และการสะท้อนผลระดับสหวิทยาเขต ระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยผู้วิจัย ได้แต่งตั้งคณะกรรมการถอดบทเรียน วิธีปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนร่วมวิจัย โดยมอบหมายให้ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถอดบทเรียนที่ได้รับจากการพัฒนาผู้เรียน ที่ประสบผลสำเร็จ เป็นการ ประเมินและรายงานผลการนิเทศ และการขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ เก็บข้อมูล ครูผู้รับการ นิเทศ และผู้ทำหน้าที่นิเทศ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ และสังเคราะห์เป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับ ประเมินผลรูปแบบการนิเทศร่วมกับการตรวจสอบรับรองประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation) การพัฒนา Development2 (D2) : การประเมินผลและการ ปรับปรุงรูปแบบ (Reflation : การสะท้อนผล)

การประเมินการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้ นิเทศ 2) ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ 3) ความสามารถในการจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ 4) ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ 5) ความสามารถในการเขียนรายงานการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ 6) ความพึงพอใจ ของครูผู้รับการนิเทศ

ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า การใช้รูปแบบการนิเทศ ส่งผลให้ครูผู้นิเทศได้รับการพัฒนาให้มี สมรรถนะในด้านการนิเทศโดยมีความรู้ทักษะการนิเทศการสอน การใช้เครื่องมือการนิเทศอยู่ในระดับดี และมี ความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ ส่งผลให้ครูผู้รับการนิเทศได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการจัด กระบวนการเรียนรู้ สู่วิธีปฏิบัติที่ดี ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การเขียน รายงานผลการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทาการเรียนสูงขึ้น ผู้เรียนมีผลงานเชิงประจักษ์

ตอนที่ 2 ผลการศึกษารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ไปใช้

นำเสนอผลการศึกษารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. **ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น** พบว่า ผู้วิจัยและโรงเรียนร่วม วิจัย ได้วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการตามสภาพบริบทโรงเรียนในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน โดยการนำผลการสอบ O-NET มาวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข มากำหนดเป็นกรอบแนวทางใน การพัฒนาตามผลการวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งนำไปสู่การวางแผนของการวิจัย เชิงปฏิบัติการ ปรากฏผลการวิเคราะห์ O-NET ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ต้องนำมาปรับปรุงการออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนร่วมวิจัย

สรุปขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น โรงเรียนร่วมวิจัยและผู้วิจัย ได้ร่วมมือกันปฏิบัติทุกขั้นตอนของการวิเคราะห์ ศึกษาสภาพแวดล้อมองค์กร สภาพแวดล้อมภายนอก กำหนด

ประเด็นที่ต้องการได้รับการพัฒนาหรือแก้ปัญหา จัดลำดับการพัฒนาและแก้ปัญหา ผลปรากฏว่า สารสำคัญที่จะต้องเติมเต็มให้กับโรงเรียนร่วมวิจัย ได้แก่ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่วิเคราะห์ได้ในบริบทของแต่ละโรงเรียน และเรื่องกรณีศึกษาการสอนเพื่อให้ผู้เรียน บรรลุมาตรฐานตัวชี้วัดตามที่ได้ออกแบบการเรียนรู้ไว้ โดยผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือกรณีศึกษาการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ให้โรงเรียนร่วมวิจัย ใช้เป็นเอกสารการประชุมและสำหรับ ให้ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบโรงเรียนร่วมวิจัย ได้ใช้ในการนิเทศให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมวิจัย เพื่อให้สามารถดำเนินการพัฒนาได้ทั้งระบบ และสำหรับให้ผู้ร่วมวิจัยศึกษาด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

2. ขั้ววางแผนการนิเทศ พบว่า ในขั้นนี้ผู้ร่วมวิจัย ได้วางแผนร่วมกับโรงเรียน

ร่วมวิจัยในการนำมาตรฐานตัวชี้วัดมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาจากเอกสารประกอบการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ประกอบด้วย ตัวอย่างการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ตัวอย่างการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และเอกสารเสริมความรู้เรื่อง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ครูแกนนำ (ผู้วิจัยหลัก) ครูผู้สอน (ครูร่วมวิจัย) นำมาตรฐานตัวชี้วัดที่มีผล O-NET ต่ำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมนำสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยผู้วิจัย มอบหมายงานให้ผู้วิจัยหลักและครูผู้ร่วมวิจัย พัฒนาหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ คนละ 1 หน่วย นำไปใช้ปฏิบัติจริงในห้องเรียน โดยมีศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบโรงเรียนและกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและร่วมวางแผนพัฒนากับโรงเรียนร่วมวิจัย โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศการสอนร่วมกัน สรุปได้ ดังนี้

1) เพื่อให้ครูแกนนำ (ผู้วิจัยหลัก) สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ได้จากการวิเคราะห์ มาตรฐานตัวชี้วัดที่มีผลการสอบ O-NET ต่ำ จัดทำเป็นตัวอย่างให้กับครูผู้ร่วมวิจัย (ผู้วิจัยรอง) ในโรงเรียนได้นำไปปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นการพัฒนากลุ่มครูแกนนำก่อนที่จะไปพัฒนาครูกลุ่มอื่นในโรงเรียนต่อไป

2) เพื่อให้ครูผู้ร่วมวิจัย ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน สามารถจัดการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ได้ปรับปรุงพัฒนา ตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่มีผลการสอบ O-NET ต่ำ จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้บรรลุตามเป้าหมายของมาตรฐานตัวชี้วัดเป็นการนิเทศให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง

3) เพื่อให้โรงเรียนร่วมวิจัยร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเอง และงานในอาชีพของตนเอง รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมและอย่างต่อเนื่อง โดยมีการสังเกตการณ์สอนกันและกันในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการณ์สอนกัน รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในที่สุด

1. ขั้นปฏิบัติการนิเทศ พบว่า ในขั้นนี้ผู้รายงาน ได้ปฏิบัติการนิเทศติดตาม ตามรูปแบบการนิเทศ นำมาใช้ในขั้นการปฏิบัติการนิเทศ ดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้นิเทศโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ตามกรอบการพัฒนาหลักสูตร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างรายวิชาการ ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ ด้านการวัดและประเมินผล ที่เป็นผลจากการวิเคราะห์ O-NET ที่ต่ำ ของโรงเรียนครูแกนนำ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยมีศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นพี่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือ เพื่อพัฒนากลุ่มครูแกนนำให้เป็นเครือข่ายการนิเทศการพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยการวิเคราะห์ผล O-NET เป็นฐานในการพัฒนาของโรงเรียนร่วมวิจัย

2) การพัฒนากลุ่ม ผู้วิจัย ได้นิเทศโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มครูแกนนำ และศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ ดำเนินการ ดังนี้

(1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มครูแกนนำ การพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ตามกรอบการพัฒนาหลักสูตร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างรายวิชาการ ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ที่เป็นผลจากการ O-NET ของโรงเรียนครูแกนนำ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยมีศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นพี่เลี้ยงให้ความช่วยเหลือ เพื่อพัฒนากลุ่มครูแกนนำให้เป็นเครือข่ายการนิเทศการพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยการวิเคราะห์ผล O-NET เป็นฐานในการพัฒนาของทุกโรงเรียนในสังกัด ดำเนินการ

(2) ศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 16 ศูนย์ พัฒนาครู 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยนำข้อมูลการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดที่มีผล O-NET ต่ำ ในชั้นตอนที่ของการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน มาพัฒนาหลักสูตรโดยการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ตามเอกสารการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design และคู่มือการดำเนินโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนางานนิเทศวิธีปฏิบัติที่ดี ที่ผ่านการทดลองใช้จากครูกลุ่มแกนนำ นำมาใช้ในการพัฒนาครู 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกศูนย์ โดยศึกษานิเทศก์ประจำศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนา ผู้วิจัยคอยให้ความช่วยเหลือและเติมเต็มในศูนย์ที่ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มจากศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบโดยตรง

3) การพัฒนาวิชาชีพ ผู้วิจัยได้นำนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มาส่งเสริมสนับสนุนให้ครู และผู้บริหาร นำผลงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำเสนอขอเลื่อนวิทยฐานะได้ โดยมีการนิเทศให้ความช่วยเหลือ ด้านการเขียนผลงานทางวิชาการจากผลการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารในสภาวะการทำงานปกติ โดยมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

4) การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ผู้วิจัย ได้สร้างเครือข่ายครูแกนนำนิเทศการสอนมีการนำเทคนิคการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการพัฒนาครู เช่น การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การนิเทศแบบคลินิก การสาธิตการสอน โดยครูแกนนำมีการนิเทศโดยการจับคู่พัฒนาร่วมกัน และขยายผลเพื่อนสู่เพื่อน

5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัย ได้นำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน ได้แก่ ครอบคลุมแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติในเรียน 2) การปฏิบัติ ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติในเรียน 3) การสังเกต มีการสังเกตการสอนโดยครูแกนนำ เพื่อนครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และ 4) การสะท้อนผล นำผลการสะท้อนผลไปปรับปรุงพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามผลงานที่เกิดขึ้นตามประเด็นปัญหาที่นำมาใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน ที่ได้จากการนำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานในการพัฒนา

ขั้นตอนปฏิบัติการนิเทศ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตาม การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ตามผลการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดที่มีผล O-NET ต่ำ ของครูแกนนำ และครูร่วมวิจัย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ศึกษานิเทศก์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ และโรงเรียนที่รับผิดชอบ 2) ครูแกนนำ 3) ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือ

2. แจกกำหนดการนิเทศและการปฏิบัติการนิเทศให้โรงเรียนร่วมวิจัยเตรียมรับการนิเทศ

3. นิเทศติดตาม การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ตามผลการวิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดที่มีผล O-NET ต่ำ ของครูแกนนำ และครูร่วมวิจัย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยศึกษานิเทศก์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ และโรงเรียนที่รับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือ โดยศึกษานิเทศก์แต่ละคนมีวิธีการนิเทศที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อม และความต้องการของผู้รับการนิเทศ เช่น การนิเทศให้ความช่วยเหลือโดยตรงรายบุคคล การนิเทศเป็นกลุ่มโดยการประชุมกลุ่มย่อยการนิเทศผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การนิเทศแบบร่วมมือ การนิเทศแบบชี้แนะ

สรุปขั้นตอนการนิเทศการสอน ได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการก่อนการสอนและการนิเทศ ประกอบด้วย
  - 1.1 จัดทำเอกสารคู่มือการนิเทศ ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย เป็นการพัฒนากลุ่มครูแกนนำ
  - 1.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการพัฒนาวิชาชีพ
  - 1.3 การมอบหมายงาน กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ให้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ผลสอบ O-NET ของโรงเรียนร่วมวิจัย ที่ได้ความรู้จากประชุมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาเอกสารคู่มือการนิเทศ เป็นการพัฒนากลยุทธ์
  - 1.4 การตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงงาน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้ร่วมวิจัย เป็นการช่วยเหลือครูโดยตรง
  - 1.5 การนำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนการสอน หรือการวิจัยในชั้นเรียน
2. ขั้นสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน ประกอบด้วย
  - 2.1 คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน (ผู้บริหาร ครูผู้นิเทศ) สังเกตการสอน
  - 2.2 คณะกรรมการนิเทศภายนอก (ศึกษานิเทศก์ คณะอนุกรรมการ ก.ต.ป.น.) เยี่ยมชั้นเรียน
  - 2.3 ครูผู้ร่วมวิจัยผลัดกันทำหน้าที่นิเทศจนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน และ

ร่วมมือกันปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของกันและกันตามปฏิทินการสังเกตการสอนที่ได้กำหนดร่วมกัน ประกอบด้วยครั้งที่นี้เทศ วัน เดือน ปี และเวลาที่นี้เทศ ชื่อผู้นี้เทศ ชื่อผู้รับการนี้เทศ ประเด็นที่สังเกต/ กิจกรรมการสังเกตการณ์สอน/เครื่องมือการสังเกตการสอน

3. ชั้นประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการนี้เทศการสอน ประกอบด้วย
  - 3.1 การสนทนากลุ่มผู้วิจัยหลักและการสนทนากลุ่มผู้วิจัยรอง
  - 3.2 การสัมภาษณ์กลุ่มวิจัยหลัก และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้วิจัยรอง
  - 3.3 การสัมภาษณ์นักเรียนในชั้นเรียนของผู้วิจัยหลัก และผู้วิจัยรอง
4. ชั้นประเมินผลการนี้เทศ ติดตามดูแล ประกอบด้วย
  - 4.1 รายงานนี้เทศการสอนของผู้วิจัยหลัก
  - 4.2 รายงานการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัยรอง
  - 4.3 รายงานผลสัมฤทธิ์สัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนร่วมวิจัย
  - 4.4 รายงานการนี้เทศของศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้

4. ชั้นประเมินและรายงานผลการนี้เทศ ในชั้นการประเมินและรายงานการนี้เทศ ผู้วิจัย ได้นำผลงานของผู้วิจัยหลักและผลงานของผู้วิจัยรอง มาจัดกิจกรรมและกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการถอดบทเรียนที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนามาจากการวิเคราะห์ผล O-NET ต่ำ ซึ่งมีผลงานที่เป็นรายงานการวิจัยในชั้นเรียน และรายงานการนี้เทศของผู้วิจัยหลัก รายงานผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. ชั้นการขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ ผู้วิจัย ได้จัดทำเว็บไซต์ศูนย์พัฒนาวิชาการ และบริหารจัดการความรู้ www.kmsecondary21.in.th **เว็บไซต์** ศึกษาิเทศก์ออนไลน์ www.wipaphun.com Facebook ,web blog ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การนี้เทศ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยเชิญชวนให้ครู ผู้บริหาร นักเรียน ศึกษาิเทศก์ ใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงาน และสร้างเครือข่าย ซึ่งจากผลสร้างและพัฒนารูปแบบการนี้เทศการสอน ทำให้เกิดเครือข่ายทั้งระดับหน่วยงาน ระดับบุคคล เกิดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี

นำเสนอผลการศึกษารูปแบบการนี้เทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี ครูผู้นี้เทศและครูผู้รับการนี้เทศ ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

1. ความสามารถในการนิเทศของครูผู้นิเทศ

ตารางที่ 5 การประเมินความสามารถในการนิเทศของครูผู้นิเทศ

พฤติกรรมการนิเทศ/การปฏิบัติ	ความสามารถ			
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
ขั้นตอนที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน				
1. แจ้งวัตถุประสงค์ของการนิเทศแก่ผู้รับการนิเทศ	3.98	0.37	มาก	4
2. กระตุ้น จูงใจ ชักนำให้ผู้รับการนิเทศพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นระหว่างผู้รับการนิเทศ และผู้นิเทศ	4.16	0.47	มาก	3
3. การสื่อสารชัดเจน เข้าใจง่ายและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับการนิเทศ	4.28	0.46	มาก	2
4. มีความสามารถในการจูงใจผู้รับการนิเทศยอมรับการนิเทศการสอนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	4.31	0.46	มาก	1
เฉลี่ย ขั้นตอนที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน	4.18	0.46	มาก	
ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอน				
1. ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้	4.02	0.12	มาก	3
2. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.78	0.48	มาก	5
3. มีความรู้ความเข้าใจ มีความชำนาญ สังเกตการสอน การบันทึกการสอน	4.13	0.41	มาก	1
เฉลี่ย ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอน	3.97	0.40	มาก	4
ขั้นตอนที่ 3 การประชุมสะท้อนผลการนิเทศ				
1.ช่วยเหลือผู้รับการนิเทศได้ตามความต้องการ	3.95	0.72	มาก	3
2. สามารถอธิบายและชี้แนะให้ผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	3.39	0.74	ปานกลาง	4
3.สามารถช่วยเหลือผู้รับการนิเทศให้สามารถปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ได้	3.30	0.72	ปานกลาง	5
4. สามารถเป็นแกนนำในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพได้	4.05	0.37	มาก	2
5. สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้รับการนิเทศปรับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้	4.06	0.39	มาก	1
เฉลี่ยรวมขั้นตอนที่ 3 การประชุมสะท้อนผลการนิเทศ	3.75	0.70	มาก	
ภาพรวมความสามารถของครูผู้นิเทศ	3.95	0.59	มาก	

จากตารางที่ 5 ความสามารถนิเทศของครูผู้นิเทศ ภาพรวมพบว่า ความสามารถนิเทศอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$)ขั้นตอนการประชุมก่อนการสังเกตการสอน ภาพรวมพบว่า ความสามารถการประชุมก่อนการสังเกตการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) ขั้นตอนการสังเกตการสอน ภาพรวมพบว่า ความสามารถในการสังเกตการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =3.97$) ขั้นตอนการประชุมสะท้อนผลการนิเทศ ภาพรวมพบว่า ความสามารถประชุมสะท้อนผลการนิเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =3.75$)

2. ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ

ตารางที่ 6 ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ

รายการประเมิน	ความสามารถ			
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้กระชับรัด ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระ น่าสนใจ	4.33	0.47	มาก	6
2. มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดมีความเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม	4.23	0.68	มาก	12
3. ความสอดคล้องของสาระสำคัญ กับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด	4.09	0.63	มาก	15
4.ความครอบคลุมของสาระสำคัญกับตัวชี้วัดทั้งหมดของหน่วยการเรียนรู้	4.34	0.47	มาก	5
5.ความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมง	4.48	0.66	มาก	3
6. ความครบถ้วนของสาระการเรียนรู้กับตัวชี้วัด	4.36	0.57	มาก	4
7. ความครบถ้วนของทักษะ/กระบวนการกับตัวชี้วัด	4.30	0.46	มาก	8
8. ความครบถ้วนของคุณลักษณะกับตัวชี้วัด	4.44	0.53	มาก	2
9. ความเหมาะสมของหลักฐานผลการเรียนรู้กับเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้	4.31	0.58	มาก	7
10.กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะ ครบตามตัวชี้วัดของหน่วยฯ และเน้นสมรรถนะสำคัญที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด	4.38	0.48	มาก	1
11. ความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้	4.25	0.43	มาก	9
12.ความเหมาะสมของวิธีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้	4.27	0.67	มาก	11
13.ความเหมาะสมของเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนรู้	4.28	0.54	มาก	10
14.ความเหมาะสมของเกณฑ์การวัด และประเมินผลการเรียนรู้	4.20	0.56	มาก	13
15.หน่วยการเรียนรู้สามารถนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้จริง	4.17	0.70	มาก	14
ค่าเฉลี่ยรวม	4.30	0.58	มาก	

จากตารางที่ 6 ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X}=4.30$)

3. ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ

ตารางที่ 7 ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ

รายการประเมิน	ความสามารถ			
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
1. แผนมีองค์ประกอบครบถูกต้องสมบูรณ์				
1.1 มีมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดตามหน่วยการเรียนรู้	4.36	0.48	มาก	7
1.2 มีสาระสำคัญและความคิดรวบยอด ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด	4.41	0.49	มาก	4
1.3 มีการกำหนดสมรรถนะสำคัญกับตัวชี้วัด	4.25	0.43	มาก	12
1.4 มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานตัวชี้วัด	4.44	0.50	มาก	2
1.5 มีจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัดครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้	4.33	0.64	มาก	9
1.6 จุดประสงค์ครอบคลุม K, P, A,C	4.38	0.57	มาก	6
1.7 มีสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด	4.30	0.46	มาก	11
2. มีการกำหนดหลักฐานผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายของแผนการจัดการเรียนรู้	4.42	0.52	มาก	3
3. กิจกรรมการเรียนรู้นำพาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ	4.34	0.57	มาก	8
4. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการสนใจของผู้เรียน	4.45	0.50	มาก	1
5. กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการทำงานเป็นทีมและลงมือปฏิบัติ	4.25	0.43	มาก	13
6. แผนมีเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนรู้ครบทั้ง 3 ด้านตามเกณฑ์ที่กำหนด	4.31	0.73	มาก	10
7. แผนสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้จริง	4.39	0.49	มาก	5
ค่าเฉลี่ยรวม	4.36	0.53	มาก	

จากตารางที่ 7 ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}=4.36$)

4. ความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ

ตารางที่ 8 ความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ

รายการประเมิน	ความสามารถ			
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
1. การตั้งชื่อเรื่อง	4.41	0.49	มาก	4
2. การระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	4.42	0.49	มาก	3
3. การระบุวัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหา	4.27	0.44	มาก	8
4. การระบุประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4.45	0.50	มาก	1
5. การเขียนขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.34	0.64	มาก	6
6. การเขียนผลการจัดการเรียนรู้	4.38	0.57	มาก	5
7. การเขียนประโยชน์ที่ได้รับ	4.44	0.50	มาก	2
8. การเก็บรวบรวมข้อมูล	4.33	0.66	มาก	7
เฉลี่ยรวม	4.38	0.55	มาก	

จากตารางที่ 8 ความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศนิเทศ

ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X}=4.38$)

5. การประเมินความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

ตารางที่ 9 ความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

รายการประเมิน	ความสามารถ			
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับที่
ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ				
1. องค์ประกอบเชิงปฏิบัติการ หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ มีความเหมาะสม	4.36	0.48	มาก	4
2. หลักการนิเทศบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล และการปฏิบัติงานตามสภาวะปกติ	4.41	0.52	มาก	2
3 แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ 5 งาน 3.1 งานพัฒนากลุ่มครูแกนนำ 3.2 งานพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน 3.3 งานพัฒนาวิชาชีพ จากผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ 3.4 งานให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงตามความต้องการจำเป็น 3.5 งานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	4.33	0.53	มาก	7
4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4.1 เพื่อพัฒนาครูผู้ร่วมนิเทศกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 4.2 เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้จัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตร	4.39	0.49	มาก	3
5.องค์ประกอบด้านขั้นตอนการนิเทศ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น 2) วางแผนการนิเทศ 3) ปฏิบัติการนิเทศ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (PAOR) 4) ประเมินและรายงานผลการนิเทศ 5) ขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความเหมาะสมและสัมพันธ์กัน	4.34	0.69	มาก	5
6. องค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้ มีความเหมาะสม	4.42	0.58	มาก	1
7. องค์ประกอบเชิงกระบวนการและองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน	4.34	0.51	มาก	6
8. องค์ประกอบของรูปแบบมีความชัดเจนและเป็นระบบ	4.36	0.57	มาก	5
เฉลี่ยรวม	4.37	0.55	มาก	

ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้				
1.ศึกษาตามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็น (ชั้นวางแผน Planning)				
1.1 การวิเคราะห์บริบท (Criticizing Context)	4.38	0.48	มาก	2
1.2 การกำหนดกรอบแนวคิดทิศทาง (Creating Conceptual Framework) การพัฒนางานตามผลการวิเคราะห์บริบท	4.02	0.13	มาก	3
1.3 การสร้างรูปแบบพัฒนางาน (Constructing Innovation) ตามกรอบแนวคิดการพัฒนางานตามผลการวิเคราะห์บริบท	4.42	0.49	มาก	1
เฉลี่ยรวม	4.28	0.45	มาก	
2.การปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) (ชั้นปฏิบัติ Action)				
2.1 การนิเทศจัดทำแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามผลการวิเคราะห์บริบท	4.03	0.30	มาก	3
2.2 การนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่ได้จากผลการวิเคราะห์ O-NET ตามแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.97	0.17	มาก	4
2.3 การนิเทศการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ในหน่วยการเรียนรู้	3.95	0.28	มาก	6
2.4 การสังเกตการสอนการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาแล้วสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน	4.02	0.28	มาก	2
2.5 การตรวจหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้	3.98	0.22	มาก	3
2.6 การประชุมชี้แจงสร้างข้อตกลงก่อนการสังเกตการสอน	3.97	0.30	มาก	4
2.7 การสังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูผู้ร่วมนิเทศ (Observation)	3.92	0.27	มาก	7
2.8 การสังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูผู้สอน (Observation)	3.97	0.17	มาก	5
2.9 การประชุมสะท้อนผลการสังเกตการสอน (Reflection)	3.94	0.24	มาก	6
2.10 การสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้ร่วมนิเทศ (Reflection)	4.02	0.22	มาก	2
2.11 การสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน (Reflection)	4.39	0.49	มาก	1
เฉลี่ยรวม	4.01	0.31	มาก	
3. ความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement) (ชั้นสังเกต : Observation)				
3.1 รายงานผลการสอนของครูผู้สอน	4.39	0.49	มาก	1
3.2 รายงานผลการนิเทศของครูผู้ร่วมนิเทศ	4.36	0.48	มาก	2
3.3 รายงานผลการดำเนินงานตามแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.34	0.57	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.36	0.51	มาก	

4. จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) (ชั้น Reflection)				
4.1 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับโรงเรียน	4.16	0.59	มาก	1
4.2 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับสหวิทยาเขต	4.06	0.68	มาก	2
4.3 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา	3.98	0.12	มาก	5
4.4 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเว็บไซต์ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ของเขตพื้นที่การศึกษา	4.02	0.22	มาก	4
เฉลี่ยรวม	4.05	0.47	มาก	3
5. มุ่งสู่เครือข่ายขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ (Connecting Enhance Network) (ชั้น Reflection)				
5.1 การสร้างเครือข่ายครูแกนนำ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	3.63	0.73	มาก	5
5.2 การสร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนาวิชาการ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ จังหวัดหนองคายและจังหวัดบึงกาฬ	3.73	0.76	มาก	4
5.3 การสร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จังหวัดหนองคายและ จังหวัดบึงกาฬ	4.03	0.41	มาก	3
5.4 การสร้างเครือข่ายนิเทศออนไลน์ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ www.kmsecondary21.in.th	4.11	0.34	มาก	1
5.5 การจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานวิธีปฏิบัติที่ดี	4.10	0.33	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.63	0.73	มาก	
6. ขั้นตอนการนิเทศ				
6.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น	4.05	0.21	มาก	7
6.2 วางแผนการนิเทศ	4.06	0.35	มาก	6
6.3 ปฏิบัติการนิเทศ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ(PAOR)	4.08	0.27	มาก	5
6.3.1 นิเทศแบบคลินิก	4.02	0.45	มาก	8
6.3.2 นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	4.11	0.31	มาก	4
6.3.3 นิเทศแบบ Coaching and Mentoring	4.19	0.39	มาก	2
6.4 ประเมินและรายงานผลการนิเทศ	4.14	0.35	มาก	3
6.5 ขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ	4.23	0.43	มาก	1
เฉลี่ยรวม	4.11	0.36	มาก	
ด้านผลการนำรูปแบบไปใช้				
1.ความสามารถในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้นิเทศ	3.89	0.31	มาก	5
2. ครูผู้รับการนิเทศสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร สู่การปฏิบัติในชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพ	3.84	0.36	มาก	7
3.ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ	3.88	0.33	มาก	6

4. ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับ การนิเทศ	3.91	0.38	มาก	4
5.ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของครูผู้รับการ นิเทศ	4.13	0.33	มาก	2
6. ความสามารถในการเขียนรายงานการจัดการเรียนรู้ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้ นิเทศ และครูผู้รับ การนิเทศ	3.77	0.42	มาก	8
7.นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการ นิเทศ	4.27	0.44	มาก	1
8. ผู้รับการนิเทศมีวิถีปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.98	0.12	มาก	3
9. ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ	3.89	0.31	มาก	5
10. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพตามหลักสูตร สู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.13	0.33	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.97	0.38	มาก	

จากตารางที่ 8 ความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี โดยภาพรวม พบว่า ครูผู้รับการนิเทศ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.37$) ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ ภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การศึกษาตามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็น อยู่ในขั้นวางแผน (Planning) ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}=4.28$) การปฏิบัติการนิเทศติดตาม อยู่ในขั้นปฏิบัติ (Action) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}=4.01$) ผลความสำเร็จของงาน ซึ่งอยู่ในขั้นสังเกต (Observation) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}=4.36$) จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ในขั้นสะท้อน (Reflection) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}=4.05$) มุ่งสู่เครือข่ายขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ อยู่ในขั้นสะท้อน (Reflection) พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}=3.63$) ขั้นตอนการนิเทศ ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}=4.11$) ด้านผลการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{x}=3.97$)

จากการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศหลังการนำรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี (สพม.21 โมเดล) ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม และสอดคล้องซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้กับทุกงาน เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์ของแต่ละขั้นตอน ทำให้เกิดการพัฒนาคณะพัฒนางาน สำหรับองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้ เป็นองค์ประกอบที่ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายการปฏิบัติงานร่วมกัน ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ และการได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร โดยมีผู้ผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ช่วยให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศในการจัดกระบวนการเรียนรู้

เกิดเป็นวิธีปฏิบัติที่ดีของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ นำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อร่วมงาน ในระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ในรูปแบบต่าง ๆ ดังข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้วิจัยหลักและผู้วิจัยรอง ดังนี้

“...เป็นรูปแบบนิเทศที่มีประโยชน์ สามารถปฏิบัติได้จริง เนื่องจากเป็นกระบวนการเชิงปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน ช่วยให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง เป็นวงรอบ โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการเรียนการสอน และได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากฝ่ายบริหาร ...จึงควรจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง...”

(ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ. 4 สิงหาคม. 2557 : การสนทนากลุ่ม)

“...ความสำคัญในการนำรูปแบบนิเทศไปใช้ จะต้องเกิดจากความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตามสภาพจริง ที่วิเคราะห์บริบทของแต่ละคน อย่างจริงจัง ไม่ใช่ทำเพื่อส่ง แต่ต้องทำเพื่อการพัฒนาจริง ๆ ...”

(ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ. 4 สิงหาคม. 2557 : การสนทนากลุ่ม)

จากการศึกษาโดยการสนทนากลุ่ม ด้านการนำรูปแบบไปใช้ พบว่าผู้ร่วมสนทนา ให้ความสำคัญเห็นในการนำรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) กิจกรรมมีขั้นตอนที่เป็นระบบมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ ครูมีการเรียนรู้ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีที่ดีด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ได้รับการนิเทศอย่างครูผู้รับการนิเทศสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักสูตร สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ได้อย่างมีคุณภาพ

ผลการศึกษา โดยการสนทนากลุ่มและตรวจเอกสาร ด้านผลการใช้รูปแบบ พบว่า รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล) ส่งผลให้มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการนิเทศ ด้านการจัดการเรียนรู้และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังผลการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...ครูมีความกระตือรือร้นในการเตรียมการสอนและพัฒนาตนเอง เมื่อเทียบกับไม่ได้มีกิจกรรมนิเทศการสอน ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมาก นักเรียนก็เรียนอย่างสนุก ทำให้มีงานเป็นระบบ นักเรียนมีผลงานนำเสนอที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอน...”

(ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ. 7 สิงหาคม. 2557 : การสนทนากลุ่ม)

“...ครูนำความรู้ที่ได้รับจากการนิเทศ ไปใช้กับวิชาอื่นได้ ทำให้ครูมีวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ที่เป็นผลให้ครูได้พัฒนาสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการรายงานผลการจัดการกระบวนการเรียนรู้... ในการพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป...”

(ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ. 7 สิงหาคม. 2557 : การสนทนากลุ่ม)

จากการสังเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม การสังเกต การสัมภาษณ์ และตรวจเอกสาร เกี่ยวกับการนำรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ไปใช้ในต่างวาระ สรุปลงได้ว่า ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ สามารถปฏิบัติได้ตามกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ตามผลการวิเคราะห์บริบท ที่นำมาพัฒนาผู้วิจัยนำผลงานของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีเผยแพร่ใน website ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ของเขตพื้นที่ www.kmsecondary21.in.th และให้ความรู้เพิ่มเติม ในรูปแบบต่าง ๆ ให้กลุ่มผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ให้สามารถนำไปปรับใช้ในโรงเรียนได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ให้มีสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบ และแนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ ที่ช่วยโรงเรียนมีประสพผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ 5 งาน ได้แก่ การพัฒนากลุ่ม การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาวิชาชีพ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ของ กลี๊กแมน , กอร์ดอนและรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Ross - Gordon 2004 : 464) วงจร วิจัยปฏิบัติการ P A O R ของ เคมมิสและแมคแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart. 1998) และกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน :2555) กำหนดขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 (ขั้นวางแผน Planning) การวิเคราะห์ (Analysis) การวิจัย Research1 (R1) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 (ขั้นปฏิบัติ Action) การออกแบบและพัฒนา (Design and Development) การพัฒนา Development1 (D1) : การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ขั้นตอนที่ 3 (ขั้นสังเกต Observation) การนำไปใช้ (Implementation) การวิจัย Research2 (R2) : การนำรูปแบบไปใช้ ขั้นตอนที่ 4 (ขั้นสะท้อนผล Refraction) การประเมินผล (Evaluation) การพัฒนา Development2 (D2) : การประเมินผลและการปรับปรุงรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิถีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีชื่อว่า สพม. 21 โมเดล : 7C 5E ” มีองค์ประกอบที่ประกอบด้วย หลักการ คือ 1) หลักความแตกต่างของครูด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สำคัญที่ต้องการพัฒนาด้วยวิธีที่เหมาะสมแต่ละบุคคล 2) หลักการเรียนรู้หรือฝึกปฏิบัติตนเองอย่างต่อเนื่องในระหว่างปฏิบัติงาน (On the job training) ในสภาวะปกติของการปฏิบัติงาน 3) หลักการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะการทำงานของตนเอง 4) หลักการเรียนรู้ร่วมกันแนวคิด คือ แนวคิด

การนิเทศแบบพัฒนาการ ที่ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ตามแนวของกลีแมน , กอร์ดอนและรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordonand Ross - Gordon 2004 : 464) 5 งาน ได้แก่ การพัฒนา กลุ่ม การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาวิชาชีพ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ให้มีสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ ในชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์บริบท (Criticizing Context) ขั้นที่ 2 กำหนดกรอบแนวคิดทิศทางพัฒนางาน (Creating Conceptual Framework) ขั้นที่ 3 สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation) ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) ขั้นที่ 5 ถามหาความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement) ขั้นที่ 6 จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) ขั้นที่ 7 มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผลต่อยอด (Connecting Enhance Network) โดยในแต่ละขั้นใช้กิจกรรม 5 E มาฝึกปฏิบัติ ได้แก่ เสนอตัวอย่าง (Example) สร้างความเข้าใจ (Explain) ใฝ่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise) จัด เสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit) ปรับปรุงสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute) ขับเคลื่อนด้วย กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน การวางแผน : Planning การปฏิบัติ : Action การสังเกต : Observation และการสะท้อนผล : Reflection ขั้นตอนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น : สร้างแรงบันดาลใจ 2) ขั้นวางแผนการนิเทศ : ใฝ่ใจ ฝึกปฏิบัติ 3) ขั้นปฏิบัติการนิเทศติดตาม : จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ขั้นประเมินและรายงานผลการ นิเทศ : มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผลต่อยอด 5) ยกย่องเชิดชูเกียรติ และเผยแพร่ผลงาน และ เงื่อนไขการนำไปใช้ 4 ประการ คือ 1) การกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน 2) ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง สู่การพัฒนางาน 3) เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน 4) การได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร

2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้รับการนิเทศความสามารถในการนิเทศการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้นิเทศ หลังใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด เมื่อพิจารณาความสามารถ ขั้นตอนการนิเทศ พบว่า ขั้นตอนที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน มีความสามารถในการจูงใจผู้รับการนิเทศยอมรับการนิเทศ การสอนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในลำดับสูงสุด ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอน มีความรู้ความเข้าใจ มีความชำนาญ สังเกตการสอน การบันทึกการสอน อยู่ในลำดับสูงสุด ขั้นตอนที่ 3 การประชุมสะท้อนผลการนิเทศ การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้รับการนิเทศปรับปรุงพฤติกรรม การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ อยู่ในลำดับสูงสุด

2.2 ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการสนใจของผู้เรียน ผู้ในระดับสูงสุด

2.3 ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะ ครบตามตัวชี้วัดของ หน่วยหน่วยการเรียนรู้ และเน้นสมรรถนะสำคัญที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ในระดับสูงสุด

2.4 ความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ การระบุประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในระดับสูงสุด

2.5 ความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ภาพรวมทุกองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ที่มีระดับความพึงพอใจ ในระดับสูงสุด คือ องค์ประกอบด้านเงื่อนไขการนำไปใช้ ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ การศึกษาตามสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการจำเป็น (ขั้นวางแผน Planning) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การสร้างรูปแบบพัฒนางาน (Constructing Innovation) ตามกรอบแนวคิดการพัฒนางานตามผลการวิเคราะห์บริบท มีความพึงพอใจระดับสูงสุด การปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) (ขั้นปฏิบัติ Action) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การสะท้อนการจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอน (Reflection) มีความพึงพอใจระดับสูงสุด ผลความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement) (ขั้นสังเกต : Observation) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ รายงานผลการสอน ของครูผู้สอน มีความพึงพอใจระดับสูงสุด จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) (ขั้น Reflection) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำหน่วย การเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับโรงเรียน มีความพึงพอใจระดับสูงสุด มุ่งสู่เครือข่ายขยายผล ต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ (Connecting Enhance Network) (ขั้น Reflection) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การสร้างเครือข่ายนิเทศออนไลน์ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ www.kmsecondary21.in.th มีความพึงพอใจระดับสูงสุด ขั้นตอนการนิเทศ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับ มากทุกข้อ ขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ ความพึงพอใจระดับสูงสุด ด้านผลการนำรูปแบบ ไปใช้ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ มีความพึงพอใจระดับสูงสุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยอภิปรายผล จากข้อค้นพบตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางาน สู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีชื่อว่า (สพม. 21 โมเดล : 7C 5E) มีองค์ประกอบ ที่ประกอบด้วย หลักการ ความแตกต่างของครูด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะ ที่สำคัญที่ต้องการพัฒนาด้วยวิธีที่เหมาะสมแต่ละบุคคล หลักการเรียนรู้หรือฝึกปฏิบัติตนเองอย่างต่อเนื่อง ในระหว่างปฏิบัติงาน (On the job training) ในสภาวะปกติของการปฏิบัติงาน หลักการเสริมสร้างและ พัฒนามรรถณะการทำงานของตนเอง และ หลักการเรียนรู้ร่วมกัน ใช้แนวคิด การนิเทศแบบพัฒนาการ ของกลีคแมน , กอร์ดอนและรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Ross - Gordon 2004 : 464) ที่ทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ตามแนว 5 งาน ได้แก่ การพัฒนากลุ่ม การพัฒนา หลักสูตร การพัฒนาวิชาชีพ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ให้มีสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ ในชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โดยนำกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 ขั้นตอน 5 กิจกรรม ฝึกปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ และขับเคลื่อนด้วยวงจร วิจัยปฏิบัติการ ของ Kemmis and McTaggart 1998 4 ขั้นตอน การวางแผน : Planning การปฏิบัติ : Action การสังเกต : Observation และการสะท้อนผล : Reflection ขั้นตอนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น : สร้างแรงบันดาลใจ 2) ชั้นวางแผนการนิเทศ : ใส่ใจฝึกปฏิบัติ 3) ชั้นปฏิบัติการนิเทศ ติดตาม : จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ชั้นประเมินและรายงานผลการนิเทศ : มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผล ต่อยอด 5) ยกย่องเชิดชูเกียรติ และเผยแพร่ผลงาน และ เงื่อนไขการนำไปใช้ 4 ประการ ได้แก่ การกำหนด เป้าหมายวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองสู่การพัฒนางาน เน้นการเรียนรู้ ร่วมกัน และการได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร ผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องของรูปแบบ การนิเทศ โดยใช้กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (สพม. 21 โมเดล : 7C 5E) และความเป็นประโยชน์ โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าดัชนีความ สอดคล้อง ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความสอดคล้องของรูปแบบ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง รายข้อเท่ากับ 1.00 ทั้งนี้ เนื่องจากการขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการนิเทศ มีกระบวนการพัฒนาที่เป็น ระบบ มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันทุกองค์ประกอบ ด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ที่คาดหวัง โดยผู้วิจัย ได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา หลักการ แนวคิด การนิเทศศึกษาของนักวิชาการนำมาสังเคราะห์ อย่างเป็นระบบ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ ของกลีคแมน , กอร์ดอนและรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Ross - Gordon 2004 : 464 แนวคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ของ Kemmis and McTaggart 1998 และ กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ร่วมกับกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนา ส่งผลให้รูปแบบมีองค์ประกอบ ที่สอดคล้องกัน มีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้จริง และมีประโยชน์

2. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วย กระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สรุปลงได้ดังนี้

2.1 ความสามารถในการนิเทศการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้นิเทศ หลังใช้รูปแบบการ นิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนด เมื่อพิจารณาความสามารถ ขั้นตอนการนิเทศ พบว่า ขั้นตอนที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน มีความสามารถในการจูงใจผู้รับการนิเทศยอมรับการนิเทศ การสอนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อยู่ในลำดับสูงสุด ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอน มีความรู้ความเข้าใจ มีความชำนาญ สังเกตการสอน การบันทึกการสอน อยู่ในลำดับสูงสุด ขั้นตอนที่ 3 การประชุมสะท้อนผลการนิเทศ การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้รับการนิเทศปรับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญได้ อยู่ในลำดับสูงสุด

ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการนิเทศ ตามหลักการแนวคิด การวิจัยเชิง ปฏิบัติการ แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน ในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดประเมินผล การจัดครูเข้าสอน สิ่งอำนวยความสะดวก และการพัฒนาครู นอกจากนี้การนิเทศแบบพัฒนาการ ยังเป็นวิธีการนิเทศที่สอดคล้องกับ

สภาพปัจจุบันมากที่สุด โดย มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อช่วยครูให้สามารถปรับปรุงพัฒนาตนเองและงานในวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน โดยผ่านการให้การนิเทศสอนครู ซึ่ง กลี๊กแมน , กอร์ดอน และรอสกอร์ดอน (Glickman , Gordon and Ross - Gordon 2004 : 11-12) กล่าวว่า การนิเทศแบบพัฒนาการ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ 1) ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นเบื้องต้นสำหรับการนิเทศแบบพัฒนาการ (Prerequisites) 2) บทบาทหน้าที่ของการนิเทศได้แก่การนิเทศแบบพัฒนาการ (Supervision as Development) 3) งานการนิเทศการสอน (Tasks of Supervision) 4) การรวมกันเป็นหนึ่งเดียวของเป้าหมายองค์กรและความจำเป็นของครู (Unification) 5) ผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนมีพัฒนาการ การเรียนรู้ (Improved Student Learning) ดังนั้นผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านเทคนิคและทักษะการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ที่หลากหลายด้าน ตามรูปแบบการนิเทศแบบพัฒนาการเพื่อช่วยให้ โรงเรียนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ใช้รูปแบบการนิเทศ 5 ขั้นตอน เรียกว่า “APFIE Model” ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (Assessing Need : A) –ขั้นตอนที่ 2 จัดการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Providing Information) ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการนิเทศ (Formulating Plan : F) ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศ (Implementing : I) ประกอบด้วยการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการสอนและการนิเทศ 2) ขั้นสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน 3) ขั้นประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการสังเกตการณ์สอน 4) ประเมินผลการนิเทศ และขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการนิเทศตลอดภาคเรียน (Evaluating : E) พบว่า ครูที่มีหน้าที่นิเทศการจัดการเรียนรู้มีสมรรถภาพในการนิเทศสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการนิเทศการสอน นักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์มีความรู้และทักษะทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ครูวิทยาศาสตร์ ที่ทำหน้าที่นิเทศและครูวิทยาศาสตร์ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์เห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนของครูวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้วิจัยได้นำการพัฒนาการนิเทศสู่วิธีปฏิบัติที่ดี มาใช้ในการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักวิชาการนิเทศการสอน

2.2 ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการสนใจของผู้เรียน ผู้ในระดับสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารประกอบการนิเทศนิเทศให้ครูได้ศึกษาเป็นตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี และมีการตรวจสอบความถูกต้องโดยเพื่อนช่วยเพื่อน สอดคล้องกับเบนชอฟ (Benshoff, 1992.p.171) ได้ศึกษาผลการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อน พบว่า ผู้เข้าร่วมการนิเทศแบบเพื่อนให้คำปรึกษาเพื่อนส่วนใหญ่มีการพัฒนาเทคนิคการนิเทศและมีความเข้าใจทักษะการให้คำปรึกษาสูงขึ้น

2.3 ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะ ครบตามตัวชี้วัดของหน่วยการเรียนรู้ และเน้นสมรรถนะสำคัญที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ในระดับสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารประกอบการนิเทศนิเทศให้ครูได้ศึกษาเป็นตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติ

ตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริยมาศ สุขกลี (บทคัดย่อ : 2549) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 3) ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

2.4 ความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ พบว่า ความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การระบุประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในระดับสูงสุด

2.5 ความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ภาพรวมทุกองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ที่มีระดับความพึงพอใจ ในระดับสูงสุด คือ องค์ประกอบด้านเงื่อนไขการนำไปใช้ ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้ การศึกษาตามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็น (ขั้นวางแผน Planning) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การสร้างรูปแบบพัฒนางาน (Constructing Innovation) ตามกรอบแนวคิดการพัฒนางานตามผลการวิเคราะห์บริบท มีความพึงพอใจระดับสูงสุด การปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) (ขั้นปฏิบัติ Action) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน (Reflection) มีความพึงพอใจระดับสูงสุด ผลความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement) (ขั้นสังเกต : Observation) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ รายงานผลการสอนของครูผู้สอน มีความพึงพอใจระดับสูงสุด จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) (ขั้น Reflection) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับโรงเรียน มีความพึงพอใจระดับสูงสุด มุ่งสู่เครือข่ายขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ (Connecting Enhance Network) (ขั้น Reflection) ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ การสร้างเครือข่ายนิเทศออนไลน์ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ www.kmsecondary21.in.th มีความพึงพอใจระดับสูงสุด ขั้นตอนการนิเทศ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ ความพึงพอใจระดับสูงสุด ด้านผลการนำรูปแบบไปใช้ ภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ มีความพึงพอใจระดับสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

การใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ต้องดำเนินการทั้งระบบตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ มีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ให้ขวัญกำลังใจ จึงจะสามารถพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษา ที่เป็นชุดโครงการวิจัย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการกระบวนการเรียนรู้ครูผู้สอน ทั้งระบบ สู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามบทบาทหน้าที่ของ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้มาตรฐานตามหลักสูตรอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. (2546). **คู่มือการปฏิบัติงานเขตพื้นที่การศึกษา**. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.สมุทรสาคร.
- _____, (2555). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **คู่มือการนิเทศวิธีปฏิบัติที่ดี**,
กิตติมา ปรีดีดิลก. (2532). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร:
อักษราพิพัฒน์.
- เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย.(2552). **รูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแนว
ความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์**. มหาวิทยาลัยศิลปากร,
เข้มชาติ ไชยโวหาร. (2548). **การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาขอนแก่น เขต 3**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **การนิเทศเพื่อส่งเสริม
ระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- เฉลิมชัย ฐูปุษา. (2548). **รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัวสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครสวรรค์ เขต 3**. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เฉลียว นัยนา. (2550). **กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่สรวย.สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2**. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ธิดา สุพรรณกุล. (2549). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารหลักสูตรสถานศึกษากับการดำเนินงานตาม
มาตรฐานด้านผู้บริหารในการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท**. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธเนศ ขำเกิด. (2542). “การวิจัยและพัฒนา : คู่มือศึกษาค้นคว้าสู่คุณภาพ.” วารสารวิชาการ.
ปีที่ 2 ฉบับที่ 8 สิงหาคม 2542, 13. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- บงการ กุสุริย์. (2551). **การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในด้านการเรียนการสอนโรงเรียนบ้านดอนวิเวก
อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด**. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **การนิเทศการสอน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2545). **การวิจัยปฏิบัติการเรียนรู้ของครูและการสร้างพลังร่วมในโรงเรียน**.
กรุงเทพฯ : ดอกหญ้าวิชาการ.
- วิชาการ,กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____,กรม. กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551**. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- วิชาการ,กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **แนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). **การนิเทศการสอน.** นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,
- ราชกิจจานุเบกษา.(2442). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 3 – 9,
- ยุพิน ยืนยง. (2553). **รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลาย** มหาวิทยาลัยศิลปากร
- เลขาธิการสภาการศึกษา,สำนักงาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **คู่มือการจัดการความรู้ในองค์กรการศึกษา.**นนทบุรี: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- วิเวก สุขสวัสดิ์. (2544). **การศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาครูผู้สอน เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ.** หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทับปุด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพังงา.
- วิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร. (2553).**รายงานการวิจัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** สู่การปฏิบัติในชั้นเรียนด้วยกระบวนการจัดการ ความรู้ โดยการนิเทศแบบร่วมคิดพาทำ ของโรงเรียนในสังกัด สพม.21 และ สพป.นค.1,
- _____. (2554). **การพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายร่วมวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษา ระดับ “การสร้างและพัฒนารูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพ การศึกษา,”**
- _____. (2550). **คู่มือการนิเทศการออกแบบการเรียนรู้** โครงการพัฒนาครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1.
- _____. (2551). **แนวทางการนิเทศการออกแบบการเรียนรู้** อิงมาตรฐาน เทคนิค Backward Design_กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **การนิเทศ 100 %.** เอกสาร ศน. ลำดับที่ 42/2542 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. (2554). **รายงานการนิเทศการศึกษา ปีการศึกษา 2554,** สังกัด อุทรานันท์. (2540). **การนิเทศการศึกษา ทรัพยากร ทฤษฎีแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ. (2542). **หลักการบริหารการศึกษา.** สงขลา : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- สุนทร ไคลมี. (2528). **การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). **คู่มือการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- สุชิน แม้นพวก. (2548). **รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอตากาลี สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ เขต 3**. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2547). **การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ศูนย์พัฒนาวิชาการเป็นฐาน, เอกสารอัดสำเนา.**
- สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2550 : 138-143). **รูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อภิชาติ ศรีภาค. (2547). **การพัฒนาการดำเนินงานนิเทศติดตามและประเมินผลบริหาร และการจัด การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 3**. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อเนก อัครีเดช. (2549). **การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐม เขต 2**. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Briggs Thomas H. and Joseph Justman. (1952). **Improving Instruction Through Supervision**. New York : The Mcmillan Company.
- Cogan, M. L. (1952). **Clinical Supervision**. Boston : Houghton : Mifflin.
- Glickman, Carl D., Gordon, Stephen p. and Ross- Gordon, Jovita M. (1985). **Supervisor of Instruction A Developmental Approach**. U.S.A. : Allyn and Bacon.
- Harris, Ben. (1975). **Supervisor Behavior in Education**. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Kemmis, S. and McTaggart, R. (1988). **The Action Research Planner**, 3ed. Victoria : Deakin University Press.
- Wiles and Lovell, John T. (1983). **Supervisor for Better School**. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับการดำเนินการวิจัย เพื่อใช้ในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในลักษณะวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และเป็นการศึกษาที่เป็นการผสมผสาน (Mixed method) เชิงปฏิบัติการ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องวิจัย (Research : R₁)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ (Development : D₁)

ขั้นตอนที่ 3 การนำไปใช้ (Research : R₂)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงรูปแบบ (Development : D₂)

ดังนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอเป็นขั้นตอนของการวิจัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งตามขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือ
<p>1. Analysis (R₁)</p> <p>การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อทราบสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาครูด้านการพัฒนาการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 2. เพื่อให้ได้สาระสำคัญเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ แนวคิดการปฏิบัติในการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้สู่วิธีปฏิบัติที่ดี ที่นำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมาย 3. เพื่อนำข้อมูลทีวิเคราะห์ได้มากำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ของรูปแบบการนิเทศให้ตรงกับสภาพความคาดหวังของเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 4. เพื่อให้ทราบสภาพความคาดหวังและสภาพปัจจุบัน และความต้องการเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการจัดการกระบวนการจัดการเรียนรู้และด้านการนิเทศการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ 5. เพื่อนำข้อมูลทีวิเคราะห์ได้มากำหนดกรอบเนื้อหาของรูปแบบการนิเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบวิเคราะห์เอกสารวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการจัดการเรียนรู้ และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้
<p>2. Design and Development (D₁)</p> <p>การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อพัฒนาร่างต้นแบบการนิเทศด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 2. เพื่อตรวจสอบต้นแบบรูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 3. เพื่อแก้ไข ปรับปรุง ต้นแบบ รูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 	<ul style="list-style-type: none"> -แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผล เชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของต้นแบบรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี -แบบตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี -แบบตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์การวิจัย	เครื่องมือ
<p>3. Implementation (R₂)</p> <p>การนำรูปแบบไปใช้</p>	<p>ผลการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประเมินสมรรถภาพการนิเทศ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้นิเทศ 2. ประเมินสมรรถภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้รับการนิเทศ 3. ประเมินการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ 4. ประเมินความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี 5. ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ และครูผู้นิเทศ 2. แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ แบบประเมินการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี (ประเมินโดยผู้วิจัย,ครูผู้นิเทศ) 3. แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ (โดยครูผู้นิเทศ,ผู้วิจัย) 4. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้รับการนิเทศและครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ (โดยผู้วิจัย)
<p>4. Evaluation (D2)</p> <p>การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ</p>	<p>เพื่อทบทวนและปรับปรุงรายละเอียดของการใช้รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและพร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป</p>	<p>แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม</p>

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้

ข้อมูลทั่วไปของผู้รับการสัมภาษณ์

1. เพศ.....
2. อายุ.....ปี
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
4. ตำแหน่ง.....
5. ประสบการณ์การสอนวิชา การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน .....ปี

แนวทางการสัมภาษณ์

ขั้นนำ ผู้วิจัยทำหน้าที่สัมภาษณ์ โดยเริ่มด้วยการสร้างความไว้วางใจ และกล่าวต้อนรับและแสดงความขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ ชี้แจงเหตุผลและวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ อธิบายให้ผู้รับการสัมภาษณ์เข้าใจประเด็นการสัมภาษณ์

ขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามประเด็น ดังนี้

ด้านการกระบวนการจัดการเรียนรู้

1. การจัดทำโครงสร้างรายวิชา
2. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้
3. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. การวัดและประเมินผล
6. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไขเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ด้านการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้

1. การบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้งที่ทำการจัดการเรียนการสอน
2. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไขเกี่ยวกับการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้
3. การส่งเสริมครูในด้านการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้

ขั้นสรุป ผู้วิจัยสรุปและทบทวนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละประเด็น ให้ผู้รับการสัมภาษณ์ตรวจสอบ และให้ผู้รับการสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ (Design and Development : D₁)

- แบบตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
- แบบตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
- แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผล เชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของต้นแบบรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

แบบตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
โดยผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

1. เครื่องมือฉบับนี้สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
2. ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือฉบับนี้ จะนำไปใช้ในการปรับปรุงเนื้อหาเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เครื่องมือฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ
ตอนที่ 2 การตรวจสอบเนื้อหาเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ-สกุล.....อายุ.....ปี
2. ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ทำงาน.....
4. วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
5. สาขาวิชา.....
6. ประสบการณ์ทำงาน 10-20 ปี 21-30 ปี มากกว่า 30 ปี

ตอนที่ 2 การตรวจสอบเนื้อหาเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ แสดงระดับคะแนนที่มีต่อเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าเนื้อหาที่เสนอมีความสอดคล้องกับเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเนื้อหาที่เสนอมีความสอดคล้องกับเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

1 หมายถึง แน่ใจว่าเนื้อหาที่เสนอไม่มีความสอดคล้องกับเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

แบบตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

ข้อ ที่	รายการ	ระดับคะแนน			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
การวิเคราะห์บริบท (Criticizing Context)					
1	ความสำคัญของการวิเคราะห์บริบท				
2	องค์ประกอบสำคัญของการวิเคราะห์บริบท				
3	เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์บริบท				
4	การสรุปผลการวิเคราะห์บริบท				
5	นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง				
6	การนำเสนอ กรณีตัวอย่าง				
7	การสร้างความเข้าใจ				
8	การใส่ใจฝึกปฏิบัติ				
9	การจัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
10	การปรับปรุงสู่ความสำเร็จ				
กำหนดกรอบแนวคิด ทิศทาง(Creating Conceptual Framework)					
1	ความหมาย ความสำคัญและหลักการกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนางาน				
2	ลักษณะและวิธีการเขียนกรอบแนวคิดในการพัฒนางาน				
3	การนำเสนอ กรณีตัวอย่าง				
4	การสร้างความเข้าใจ				
5	การใส่ใจฝึกปฏิบัติ				
6	การจัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
7	การปรับปรุงสู่ความสำเร็จ				
สร้างรูปแบบเทคนิควิธีพัฒนางาน (Constructing Innovation)					
1	นวัตกรรมกรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอน				
2	กระบวนการสร้างและพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอน				
3	การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล				
4	การนำเสนอ กรณีตัวอย่าง				
5	การสร้างความเข้าใจ				
6	การใส่ใจฝึกปฏิบัติ				
7	การจัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
8	การปรับปรุงสู่ความสำเร็จ				

ข้อ ที่	รายการ	ระดับคะแนน			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	ปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) (ปฏิบัติการวางแผนการสอน) (Action Plan for teaching)				
1	หลักการ แนวคิดและจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551				
2	หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
3	การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน				
4	แนวการจัดทำโครงสร้างรายวิชา				
5	การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้				
6	การจัดการเรียนรู้แบบ ๔ MAT				
7	การนำเสนอ กรณีตัวอย่าง				
8	การสร้างความเข้าใจ				
9	การใส่ใจฝึกปฏิบัติ				
10	การจัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
11	การปรับปรุงสู่ความสำเร็จ				
	ถวามผลสำเร็จของงาน (Concluding Achievement)				
1	การกำหนดแนวทางและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล				
2	การสรุปผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน				
3	การนำเสนอ กรณีตัวอย่าง				
4	การสร้างความเข้าใจ				
5	การใส่ใจฝึกปฏิบัติ				
6	การจัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
7	การปรับปรุงสู่ความสำเร็จ				
	จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange)				
1	แนวคิดและหลักในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
2	ความจำเป็นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
3	กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
4	สื่อหรือช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
5	การนำเสนอ กรณีตัวอย่าง				
6	การสร้างความเข้าใจ				
7	การใส่ใจฝึกปฏิบัติ				
8	การจัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
9	การปรับปรุงสู่ความสำเร็จ				

ข้อ ที่	รายการ	ระดับคะแนน			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	มุ่งสู่เครือข่าย ขยายผล ต่อยอด (Connecting Enhance Network)				
1	ความหมายของเครือข่าย				
2	องค์ประกอบของเครือข่าย				
3	การรักษาเครือข่าย				
4	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน				
5	การนำเสนอ กรณีตัวอย่าง				
6	การสร้างความเข้าใจ				
7	การใส่ใจฝึกปฏิบัติ				
8	การจัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้				
9	การปรับปรุงสู่ความสำเร็จ				

แบบตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้
เทคนิค Backward Design
ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โดยผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

1. เครื่องมือฉบับนี้สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
2. ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือฉบับนี้ จะนำไปใช้ในการปรับปรุงเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เครื่องมือฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ
ตอนที่ 2 การตรวจสอบเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ-สกุล.....อายุ.....ปี
2. ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ทำงาน.....
4. วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
5. สาขาวิชา.....
6. ประสบการณ์ทำงาน 10-20 ปี 21-30 ปี มากกว่า 30 ปี

ตอนที่ 2 การตรวจสอบเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ แสดงระดับคะแนนที่มีต่อเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าเนื้อหาที่เสนอมีความสอดคล้องกับเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเนื้อหาที่เสนอมีความสอดคล้องกับเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าเนื้อหาที่เสนอไม่มีความสอดคล้องกับเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

แบบตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเอกสารประกอบการนิเทศการออกแบบหน่วย
การเรียนรู้ เทคนิค Backward Design ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ ที่	รายการ	ระดับคะแนน			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
เสนอตัวอย่าง (Example)					
1	ตัวอย่างการออกแบบหน่วยการเรียนรู้				
2	ตัวอย่างการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้				
3	ตัวอย่างการออกแบบโครงสร้างการวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้				
4	เอกสารเสริมความรู้หน่วยที่ 1				
สร้างความเข้าใจ (Explain)					
1	โครงสร้างรายวิชา				
2	การออกแบบหน่วยการเรียนรู้				
3	การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้				
4	การออกแบบโครงสร้างการวัดและประเมินผลหน่วย การเรียนรู้				
ใส่ใจฝึกปฏิบัติ (Exercise)					
1	การเลือกหน่วยการเรียนรู้ในโครงสร้างรายวิชานำมา ออกแบบ				
2	ขั้นตอนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้				
3	การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้				
4	การจัดทำผังการประเมินหน่วยการเรียนรู้				
5	การกำหนดชิ้นงาน/ภาระงาน				
6	การจัดทำเกณฑ์การประเมินชิ้นงาน				
7	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้				
8	การจัดทำโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากการ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้				
9	การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้				
10	การประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้				

ข้อ ที่	รายการ	ระดับคะแนน			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	จัดเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exhibit)				
1	โครงสร้างรายวิชาเป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษา				
2	หน่วยการเรียนรู้มีมาตรฐานตัวชี้วัด สมรรถนะ				
3	สำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความเชื่อมโยงเหมาะสม				
4	หน่วยการเรียนรู้เชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้				
5	การกำหนดชิ้นงานภาระงานและเกณฑ์การประเมิน ประเด็นการประเมินที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและกิจกรรมการเรียนรู้				
6	การกำหนดโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ของหน่วย การเรียนรู้ที่นำมาจัดทำแผนครอบคลุมหน่วยการเรียนรู้				
7	แผนการเรียนรู้ มุ่งองค์ประกอบตามหลักสูตร ฯ ๕๑ ได้แก่ มาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะ คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สอดคล้องมาตรฐานและตัวชี้วัด				
8	เครื่องมือ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ สัมพันธ์กับ เกณฑ์การประเมินที่ออกแบบไว้ในหน่วยการเรียนรู้				
9	กิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมและพัฒนา ให้ผู้เรียนสร้างชิ้นงานภาระงานเมื่อครบทุกแผนของ หน่วยการเรียนรู้				
	ปรับปรุงมุ่งสู่ความสำเร็จ (Examine and Execute)				
1	โครงสร้างรายวิชานำมาออกแบบ				
2	ขั้นตอนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้				
3	การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้				
4	การจัดทำผังการประเมินหน่วยการเรียนรู้				
5	การกำหนดชิ้นงาน/ภาระงาน				
6	การจัดทำเกณฑ์การประเมินชิ้นงาน				
7	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้				
8	การจัดทำโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากการออกแบบ หน่วยการเรียนรู้				
9	การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้				
10	การประเมินผลการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้				

แบบตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของร่างรูปแบบ
การนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
สำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบ

คำชี้แจง

4. เครื่องมือฉบับนี้สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
ในการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศที่เอื้อ
ต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี
5. ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือฉบับนี้ จะนำไปใช้ในการปรับปรุงการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนา
กระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
6. เครื่องมือฉบับนี้มี 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ
ตอนที่ 2 การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และความเป็นไปได้ และมีประโยชน์
ตอนที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ

7. ชื่อ-สกุล.....อายุ.....ปี
8. ตำแหน่ง.....
9. สถานที่ทำงาน.....
10. วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
11. สาขาวิชา.....
12. ประสบการณ์ทำงาน 10-20 ปี 21-30 ปี มากกว่า 30 ปี

ตอนที่ 2 การตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และความเป็นไปได้

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ แสดงระดับคะแนนที่มีต่อรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการ
จัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นที่เสนอมีความสมเหตุสมผลกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาใช้
ในการสังเคราะห์รูปแบบ หรือมีความเป็นไปได้ ในการนำไปปฏิบัติจริง และมีประโยชน์

1 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าประเด็นที่เสนอมีความสมเหตุสมผลกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี
ที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบ หรือไม่แน่ใจว่ามีความเป็นไปได้ ในการนำไปปฏิบัติจริง และมีประโยชน์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นที่เสนอไม่มีความสมเหตุสมผลกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาใช้
ในการสังเคราะห์รูปแบบ หรือไม่มีความเป็นไปได้ ในการนำไปปฏิบัติจริง และมีประโยชน์

ความคิดเห็นต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางาน
 สุวีธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับคะแนน									ข้อเสนอแนะ
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			
	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	
1. หลักการนิเทศบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล										
2. แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ 5 งาน										
2.1 งานพัฒนากลุ่มครูแกนนำ										
2.2 งานพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน										
2.3 งานพัฒนาวิชาชีพ จากผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่										
2.4 งานให้ความช่วยเหลือครู โดยตรงตามความต้องการจำเป็น										
2.5 งานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน										
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ										
3.1 เพื่อพัฒนาครูผู้ร่วมนิเทศ กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการพัฒนางานสุวีธีปฏิบัติที่ดี										
3.2 เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้จัด กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตร										

องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับคะแนน									ข้อเสนอแนะ
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			
	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	
4. กระบวนการพัฒนางาน สู่วิธีปฏิบัติที่ดี										
4.1 การวิเคราะห์บริบท (Criticizing Context) (ศึกษาตามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็น)										
4.2 การกำหนดกรอบแนวคิด ทิศทาง (Creating Conceptual Framework) การพัฒนางานตามผลการวิเคราะห์บริบท										
4.3 การสร้างรูปแบบพัฒนา งาน (Constructing Innovation) ตามกรอบ แนวคิดการพัฒนางานตามผล การวิเคราะห์บริบท										
4.4 การปฏิบัติการนิเทศ ติดตาม (Controlling Supervision)										
4.4.1 การนิเทศจัดทำแผน ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนตามผลการวิเคราะห์ บริบท (Plan)										
4.4.2 การนิเทศการออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ที่ได้จากผล การวิเคราะห์ O-NET ตามแผน ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน (Plan)										

องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับคะแนน									ข้อเสนอแนะ
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			
	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	
4.4.3 การนิเทศการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ในหน่วยการเรียนรู้ (Plan)										
4.4.4 การสังเกตการสอนการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาแล้ว สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน (Action)										
4.4.4.1 การตรวจหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ (Action)										
4.4.4.2 การประชุมชี้แจงสร้างข้อตกลงก่อนการสังเกตการสอน (Action)										
4.4.5 การสังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูผู้ร่วมนิเทศ (Observation)										
4.4.6 การสังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูผู้สอน (Observation)										
4.4.7 การประชุมสะท้อนผลการสังเกตการสอน (Reflection)										
4.4.8 การสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้ร่วมนิเทศ (Reflection)										

องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับคะแนน									ข้อเสนอแนะ
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			
	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	
4.4.9 การสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน (Reflection)										
4.5 ผลความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement)										
4.5.1 รายงานผลการสอนของครูผู้สอน										
4.5.2 รายงานผลการนิเทศของครูผู้ร่วมนิเทศ										
4.5.3 รายงานผลการดำเนินงานตามแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน										
4.6. จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange)										
4.6.1 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับโรงเรียน										
4.6.2 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับสหวิทยาเขต										

องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับคะแนน									ข้อเสนอแนะ
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			
	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	
4.6.3 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา										
4.6.4 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเว็บไซต์ ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ของเขตพื้นที่การศึกษา										
4.7 มุ่งสู่เครือข่ายขยายผลต่อยอด(Connecting Enhance Network) และยกย่องเชิดชูเกียรติ										
4.7.1 การสร้างเครือข่ายครูแกนนำ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้										
4.7.2 การสร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนาวิชาการ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ จังหวัดหนองคาย และจังหวัดบึงกาฬ										
4.7.3 การสร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จังหวัดหนองคายและจังหวัดบึงกาฬ										

องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับคะแนน									ข้อเสนอแนะ
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			
	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	
4.7.4 การสร้างเครือข่ายนิเทศออนไลน์ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ www.kmsecondary21.in.th										
4.7.5 การจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานวิธีปฏิบัติที่ดี										
5. ขั้นตอนการนิเทศ										
5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น										
5.2 วางแผนการนิเทศ										
5.3 ปฏิบัติการนิเทศ โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (PAOR)										
5.3.1 นิเทศแบบคลินิก										
5.3.2 นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน										
5.3.3 นิเทศแบบ Coaching and Mentoring										
5.4 ประเมินและรายงานผลการนิเทศ										
5.5 ขยายผลต่อยอดและยกย่องเชิดชูเกียรติ										

องค์ประกอบของรูปแบบ	ระดับคะแนน									ข้อเสนอแนะ
	ความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			
	+1	0	-1	+1	0	-1	+1	0	-1	
6. เจาะใจการนำรูปแบบไปใช้										
6.1 เน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์ คณะครูผู้บริหาร ในงานที่ปฏิบัติทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การเลือกวิธีปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานและการสรุปผลงาน										
6.2 การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน ตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์										
6.3 ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง สู่การพัฒนางานตามบทบาทหน้าที่ทุกฝ่าย										
6.4 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดและผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกฝ่าย										

แบบประเมินความสามารถในการนิเทศ
(ประเมินโดยผู้วิจัย,ครูผู้นิเทศ,ครูผู้รับการนิเทศ)

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น/ระดับปฏิบัติตามพฤติกรรมในการปฏิบัติการณ์เทศซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	มากที่สุด หมายถึง	มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นประจำทุกครั้ง
ระดับ 4	มาก หมายถึง	มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนใหญ่
ระดับ 3	ปานกลาง หมายถึง	มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นบางครั้ง
ระดับ 2	น้อย หมายถึง	มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นส่วนน้อย
ระดับ 1	น้อยที่สุด หมายถึง	พฤติกรรมหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยมาก

ข้อ ที่	พฤติกรรมการณ์เทศ/การปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น/ระดับปฏิบัติ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ขั้นตอนที่ 1 การประชุมก่อนการสังเกตการสอน						
1	แจ้งวัตถุประสงค์ของการณ์เทศแก่ผู้รับการนิเทศ					
2	กระตุ้น จูงใจ ชักนำให้ผู้รับการนิเทศพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นระหว่างผู้รับการนิเทศ และผู้นิเทศ					
3	การสื่อสารชัดเจน เข้าใจง่ายและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้รับการนิเทศ					
4	มีความสามารถในการจูงใจผู้รับการนิเทศยอมรับการณ์เทศการสอนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน					
ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตการสอน						
1	ผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้					
2	มีความรู้เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้					
3	มีความรู้ความเข้าใจ มีความชำนาญ สังเกตการสอน การบันทึกการสอน					
4. ขั้นตอนที่ 3 การประชุมสะท้อนผลการนิเทศ						
1	ช่วยเหลือผู้รับการนิเทศได้ตามความต้องการ					
2	สามารถอธิบายและชี้แนะให้ผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
3	สามารถช่วยเหลือผู้รับการนิเทศให้สามารถปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ได้					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น/ระดับปฏิบัติ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
4	สามารถเป็นแกนนำในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพได้					
5	สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้รับการนิเทศปรับพฤติกรรม การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้					
	รวมค่าเฉลี่ย					

บันทึกเพิ่มเติม.....

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

แบบประเมินความสามารถในออกแบบหน่วยการเรียนรู้
(ประเมินโดยผู้วิจัย,ครูผู้นิเทศ,ครูผู้รับการนิเทศ)

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้
ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เหมาะสมน้อยน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1	ชื่อหน่วยฯ กระดาษรีด ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระ					
2	มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดมีความเชื่อมโยง กันอย่างเหมาะสม					
3	ความสอดคล้องของสาระสำคัญ กับมาตรฐาน การเรียนรู้ และตัวชี้วัด					
4	4.ความครอบคลุมของสาระสำคัญกับตัวชี้วัด ทั้งหมดของหน่วยการเรียนรู้					
5	5.ความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมง					
6	ความครบถ้วนของสาระการเรียนรู้กับตัวชี้วัด					
7	ความครบถ้วนของทักษะ/กระบวนการกับตัวชี้วัด					
8	ความครบถ้วนของคุณลักษณะกับตัวชี้วัด					
9	ความเหมาะสมของหลักฐานผลการเรียนรู้กับ เป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้					
10	กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะ ครบ ตามตัวชี้วัดของหน่วยฯ และเน้นสมรรถนะสำคัญ ที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด					
11	ความเหมาะสมของสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการ เรียนรู้					
12	ความเหมาะสมของวิธีการวัด และประเมินผล การเรียนรู้					
13	ความเหมาะสมของเครื่องมือวัด และประเมิน ผลการเรียนรู้					

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
14	ความเหมาะสมของเกณฑ์การวัด และประเมินผล การเรียนรู้					
15	หน่วยการเรียนรู้สามารถนำไปจัดการเรียนรู้ ให้กับผู้เรียนได้จริง					

บันทึกเพิ่มเติม.....

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

แบบประเมินความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
(ประเมินโดยผู้วิจัย,ครูผู้นิเทศ,ครูผู้รับการนิเทศ)

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้
ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ระดับ 3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	เหมาะสมน้อยน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1	แผนมีองค์ประกอบครบถูกต้องสมบูรณ์					
	1.1 มีมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ตามหน่วยการเรียนรู้					
	1.2 มีสาระสำคัญและความคิดรวบยอด ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด					
	1.3 มีการกำหนดสมรรถนะสำคัญกับตัวชี้วัด					
	1.4 มีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานตัวชี้วัด					
	1.5 มีจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด ครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้					
	1.6 จุดประสงค์ครอบคลุม K, P, A,C					
	1.7 มีสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด					
2	มีการกำหนดหลักฐานผลการเรียนรู้ตามเป้าหมาย ของแผนการจัดการเรียนรู้					
3	กิจกรรมการเรียนรู้นำพาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ					
4	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการสนใจ ของผู้เรียน					
5	กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการทำงานเป็นทีมและลงมือ ปฏิบัติ					
6	แผนมีเครื่องมือวัด และประเมินผลการเรียนรู้ครบ ทั้ง 3 ด้านตามเกณฑ์ที่กำหนด					
7	แผนสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้จริง					

บันทึกเพิ่มเติม.....

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ						
1	องค์ประกอบเชิงปฏิบัติการ หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ มีความเหมาะสม					
2	หลักการนิเทศบนพื้นฐานของความแตกต่าง ระหว่างบุคคล การปฏิบัติงานในสภาวะปกติ					
3	แนวคิดการนิเทศแบบพัฒนาการ 5 งาน					
	3.1 งานพัฒนากลุ่มครูแกนนำ					
	3.2 งานพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน					
	3.3 งานพัฒนาวิชาชีพ จากผลการปฏิบัติงาน งานตามบทบาทหน้าที่					
	3.4 งานให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงตาม ความต้องการจำเป็น					
	3.5 งานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน					
4	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ					
	4.1 เพื่อพัฒนาครูผู้ร่วมนิเทศกระบวนการจัดการเรียน ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี					
	4.2 เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้จัดการกระบวนการ จัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตร					
5	องค์ประกอบด้านขั้นตอนการนิเทศ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น 2) วางแผนการนิเทศ 3) ปฏิบัติการนิเทศ โดยใช้กระบวนการวิจัย ปฏิบัติการ (PAOR)					

	4) ประเมินและรายงานผลการนิเทศ					
ข้อ ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
	5) ขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความเหมาะสมและสัมพันธ์กัน					
6	องค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้ มีความเหมาะสม					
7	องค์ประกอบเชิงกระบวนการและองค์ประกอบ เชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ มีความสอดคล้อง สัมพันธ์กัน					
8	องค์ประกอบของรูปแบบมีความชัดเจนและเป็นระบบ					
ด้านกระบวนการนำรูปแบบไปใช้						
1	ศึกษาตามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ จำเป็น (Planning)					
	1.1การวิเคราะห์บริบท(Criticizing Context)					
	1.2 การกำหนดกรอบแนวคิดทิศทาง (Creating Conceptual Framework)การพัฒนาตาม ผลการวิเคราะห์บริบท					
	1.3 การสร้างรูปแบบพัฒนางาน (Constructing Innovation) ตามกรอบแนวคิดการพัฒนางาน ตามผลการวิเคราะห์บริบท					
4	การปฏิบัติการนิเทศติดตาม (Controlling Supervision) (ขั้นปฏิบัติ Action)					
	4.1 การนิเทศจัดทำแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนตามผลการวิเคราะห์บริบท (Plan)					
	1.4.2 การนิเทศการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ที่ได้จากผลการวิเคราะห์ O-NET ตามแผนยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Plan)					
	1.4.3 การนิเทศการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามที่ได้ออกแบบไว้ในหน่วยการเรียนรู้ (Plan)					
	1.4.4 การสังเกตการสอนการนำแผนการจัดการ เรียนรู้ที่พัฒนาแล้ว สู่การปฏิบัติใน ชั้นเรียน (Action)					
	1) การตรวจหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการ เรียนรู้ (Action)					
	2) การประชุมชี้แจงสร้างข้อตกลงก่อนการสังเกต การสอน (Action)					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1.4	1.4.5 การสังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูผู้ร่วมนิเทศ (Observation)					
	1.4.6 การสังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูผู้สอน (Observation)					
	1.4.7 การประชุมสะท้อนผลการสังเกตการสอน (Reflection)					
	1.4.8 การสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้ร่วมนิเทศ (Reflection)					
	1.4.9 การสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน (Reflection)					
1.5	ผลความสำเร็จของงาน (Concluding Achievement)					
1.5	1.5.1 รายงานผลการสอนของครูผู้สอน					
	1.5.2 รายงานผลการนิเทศของครูผู้ร่วมนิเทศ					
	1.5.3 รายงานผลการดำเนินงานตามแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					
1.6	จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Conducting Learning Exchange) (ชั้น Reflection)					
1.6	1.6.1 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับโรงเรียน					
	1.6.2 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับสหวิทยาเขต					
	1.6.3 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ เขตพื้นที่การศึกษา					
	1.6.4 การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเว็บไซต์ ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ของเขตพื้นที่การศึกษา					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1.7	มุ่งสู่เครือข่ายขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ (Connecting Enhance Network)					
	1.7.1 การสร้างเครือข่ายครูแกนนำ 8 กลุ่ม สาระการเรียนรู้					
	1.7.2 การสร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนาวิชาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จังหวัดหนองคายและ จังหวัดบึงกาฬ					
	1.7.3 การสร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนากิจกรรม พัฒนาผู้เรียน จังหวัดหนองคายและ จังหวัดบึงกาฬ					
	1.7.4 การสร้างเครือข่ายนิเทศออนไลน์ ศูนย์พัฒนาวิชาการและบริหารจัดการความรู้ www.kmsecondary21.in.th					
	1.7.5 การจัดกิจกรรมยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้มีผลงานวิธีปฏิบัติที่ดี					
2. ขั้นตอนการนิเทศ						
2.1	ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการจำเป็น					
2.2	วางแผนการนิเทศ					
2.3	ปฏิบัติการนิเทศ โดยใช้กระบวนการวิจัย ปฏิบัติการ(PAOR)					
	2.3.1 นิเทศแบบคลีนิก					
	2.3.2 นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน					
	2.3.3 นิเทศแบบ Coaching and Mentoring					
2.4	ประเมินและรายงานผลการนิเทศ					
2.5	ขยายผลต่อยอด และยกย่องเชิดชูเกียรติ					
ด้านผลการนำรูปแบบไปใช้						
1	ความสามารถในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้นิเทศ					
2	ครูผู้รับการนิเทศสามารถออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ ตามหลักสูตร สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ได้อย่างมีคุณภาพ					
3	ความสามารถในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ของครู การนิเทศ					

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
4	ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้รับการนิเทศ					
5	ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ของครู ผู้รับการนิเทศ					
6	ความสามารถในการเขียนรายงานการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี ของครูผู้ นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ					
7	นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้รับการนิเทศ					
8	ผู้รับการนิเทศมีวิธีปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการจัด กระบวนการเรียนรู้					
9	ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ					
10	ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพตามหลักสูตร สู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					

แบบประเมินความสามารถในการเขียนรายงานผลการจัดการเรียนรู้
(ประเมินโดยผู้วิจัย,ครูผู้นิเทศ,ครูผู้รับการนิเทศ)

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความสามารถของการเขียนรายงานการจัดการเรียนรู้
ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มีความสามารถมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความสามารถมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความสามารถปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความสามารถน้อยน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความสามารถน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการประเมิน	ระดับความสามารถ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1	การตั้งชื่อเรื่อง					
2	การระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา					
3	การระบุวัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหา					
4	การระบุประชากรและกลุ่มตัวอย่าง					
5	การเขียนขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้					
6	การเขียนผลการจัดการเรียนรู้					
7	การเขียนประโยชน์ที่ได้รับ					
8	การเก็บรวบรวมข้อมูล					

บันทึกเพิ่มเติม.....

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สะท้อนผลการปฏิบัติการสอน การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

กลุ่มผู้สนทนา ชื่อ.....

วัน เดือน ปี	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	กิจกรรม/ข้อค้นพบ	หมายเหตุ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
รูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางาน
สู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน	ความเชี่ยวชาญ
1	ดร.นุชวรา เหลืองอังกูร	อาจารย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ด้านการวิจัยและประเมินผล ทางการศึกษา
2	นายธวัช ทองแสน	ข้าราชการบำนาญ (อดีตศึกษานิเทศก์ เชี่ยวชาญ)	ด้านการนิเทศการศึกษา
3	นายกิตติ กสิณรธา	ข้าราชการบำนาญ (อดีตศึกษานิเทศก์ เชี่ยวชาญ)	ด้านการวิจัยและประเมินผล ทางการศึกษา
4	ดร.เฉลิม ฟ้าอ่อน	ข้าราชการบำนาญ (อดีตศึกษานิเทศก์ เชี่ยวชาญ)	ด้านเนื้อหา
5	นางชนานันท์ สุคันธา	ผู้อำนวยการกลุ่ม นิเทศติดตามและ ประเมินผล สพม. 21	ด้านการนิเทศการศึกษา

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง ของรูปแบบการนิเทศ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัด
กระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการพัฒนางานสู่วิธีปฏิบัติที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/หน่วยงาน
1	นายปราโมทย์ ภูมิพันธ์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21
2	นายพนมศักดิ์ สุขันธา	ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา องค์การบริหารส่วน จังหวัด (อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา สพป.บึงกาฬ)
3	นางเบญจมาศย์ ภาษา	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21
4	นายรัช ทองแสน	ข้าราชการบำนาญ(อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ)
5	นางชนานันท์ สุขันธา	ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล สพม. 21
6	นายปรีชา ตั้งตระกูล	ผู้อำนวยการโรงเรียนท่าบ่อประธานเครือข่าย ส่งเสริมประสิทธิภาพการมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย จังหวัดหนองคาย
7	นายประยูร ยวยยี	ผู้อำนวยการโรงเรียนโซ่พิสัยพิทยาคม ประธาน เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการมัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลาย จังหวัดบึงกาฬ
8	นายสุพกิจ กงบุราณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบึงกาฬ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการติดตามตรวจสอบประเมินผลและ นิเทศการศึกษา

ภาคผนวก ง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ที่อยู่ปัจจุบัน	นางวิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร เกิดวันที่ 21 พฤศจิกายน 2505 223 หมู่ 14 บ้านหนองสองห้อง ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2526 ปวส. วิชาเอก คหกรรมศาสตร์ทั่วไป วิทยาลัยอาชีวศึกษา อุดรธานี พ.ศ. 2529 ค.บ. วิชาเอก คหกรรมศาสตร์ทั่วไป วิทยาลัยครูอุดรธานี พ.ศ. 2546 กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
ประวัติการรับราชการ	พ.ศ. 2529 อาจารย์ 1 โรงเรียนโพธิ์ตากพิทยาคม อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2541 อาจารย์ 2 โรงเรียนค่ายบกหวานพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2544 ศึกษานิเทศก์ สำนักงานสามัญศึกษาศึกษาจังหวัด จังหวัดหนองคาย พ.ศ. 2546 ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พ.ศ. 2548 ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พ.ศ. 2553 ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 1 พ.ศ. 2554 ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
ผลงานดีเด่น	พ.ศ. 2555 รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ศึกษานิเทศก์ยอดเยี่ยม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้านวิชาการ ชนะเลิศเหรียญทอง พ.ศ. 2556 ศึกษานิเทศก์ดีเด่น รางวัลครูสภา เข้มทองคำ “ครูสภาสุดดี” พ.ศ. 2557 ศึกษานิเทศก์ดีเด่น (Supervisor Awards) ต้นแบบแห่งความดี สาขา ศึกษานิเทศก์ผู้มีอุดมการณ์ เหรียญทอง ระดับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน